İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ • SAYI 03 • NİSAN-MAYIS 2007 • 8 YTL

NOTOS ÖYKÜ 03

YAŞAMINIZI DEĞİŞTİRİR

Teresa de la Parra
Alice Walker
Haruki Murakami
Celadet Alî Bedir-Xan
Anton Çehov
Karin Karakaşlı
İrfan Yalçın
Nihat Ziyalan
Özgen Ergin
Mehmet Güler
Şavkar Altınel
Serdar Soyman
Semih Gümüş
Nida Nevra Savcılıoğlu
Celal Özcan
Ethem Baran
Münir H. Göle
Sema Kaygusuz
Hakan İşcen
Aydın Öztürk
Jaklin Çelik
Kerem Işık
Ayşe Bayramoğlu
Senem Dere
Yalçın Tosun

Ölmeden önce okunması zorunlu 40 kitap

Karin Karakaşlı
Ermeni edebiyatı ve öykünün insan acıları

"İlk Türkçe roman" Akabi Hikâyesi

Yaşar Kemal'in seçtikleri

ISSN 1307-1181
03
9 771307 118002

içindekiler

AGANTA

3 Pasternak, Nobel ve CIA; Derrida; İlmek ilmek öykü; Dünya Öykü Günü'nü kutladık...

ÖYKÜ

10 **Teresa de la Parra**
Güneşin Dansçısı...

14 **Alice Walker**
Günlük Kullanım

24 **Haruki Murakami**
Makarna Yılı

28 **Celadet Alî Bedir-Xan**
Hançerimin Sitemi

43 **İrfan Yalçın**
Bir Öldürme Olayı

48 **Nihat Ziyalan**
Gölgesi Üstüme Çökmüştü...

54 **Özgen Ergin**
Gece Sefası

58 **Mehmet Güler**
Gurbet Kadın

78 **Celal Özcan**
Sıradan Bir Sonyaz Serabı

83 **Ethem Baran**
Çıplak Nine

103 **Aydın Öztürk**
Mutsuzluğa Yer Ayırtmak...

106 **Jaklin Çelik**
Gerçek Dil

108 **Kerem Işık**
Yazmak

112 **Ayşe Bayramoğlu**
Akvaryumdaki Balık

115 **Senem Dere**
Gölgeler Kulübü

SÖYLEŞİ

36 **Karin Karakaşlı**
Ermeni edebiyatı ve insanın içinden yeni insanlar çıkaran acılar

88 **Münir H. Göle**
"Nedir yeniden yazmak"

YAŞAR KEMAL'İN SEÇTİKLERİ

32 **Anton Çehov** Avcı

GÜNÜN KONUSU

72 **Ölmeden önce okunması zorunlu 40 kitap**
Semih Gümüş, Nida Nevra Savcılıoğlu

GÜNLERİN GETİRDİĞİ

100 **İnternette Edebiyat**
Nida Nevra Savcılıoğlu

YAZI

21 **Alice Walker**
Amerika'da Siyah Kadın Yazar Olmak

66 **Şavkar Altınel**
Okurumun Hikâyesi

70 **Serdar Soyman**
Akabi Hikâyesi

92 **Sema Kaygusuz**
Görünmez

94 **Hakan İşcen**
Âşık Yaşar ve Pis Hikaye

ARKA SOKAK EFSANELERİ

118 **Yalçın Tosun** Parkta

KİTAPLIK

124 Behçet Çelik, Reyda Ergün, Ömer Ayhan, Banu Yıldıran Genç

ESKİDEN, HABERLER

131 **Turgut Çeviker**

Ne Yazıyorlar, Ne Okuyorlar
Aslı Erdoğan, Faruk Duman, Barış Behramoğlu

NOTOS ÖYKÜ

İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı: 03 • Nisan-Mayıs 2007 • 8 YTL

Genel Yayın Yönetmeni
Semih Gümüş

Yayın Koordinatörü
Aslı Dülgeroğlu

Editör
Sine Ergün

Katkıda Bulunanlar
Şavkar Altınel, Z. Heyzen Ateş, Ömer Ayhan, Sezer Ateş Ayvaz, İnan Çetin, Turgut Çeviker, Defne Gürsoy, Leyla Ruhan Okyay, Hasan Özkılıç, Nida Nevra Savcılıoğlu, Derviş Şentekin, Yalçın Tosun, Faruk Ulay, Yasemin Yazıcı

Kapak ve Logo
Mehmet Ulusel

Grafik Uygulama
Songül Arslan

Reklam ve Halkla İlişkiler
Aslı Dülgeroğlu
asli@notoskitap.com

Abonelik
info@notoskitap.com
Posta çeki hesap no: 5287565
Garanti Bankası hesap no: 068-6612006

Yayıncı
Notos Kitap Yayınevi

Sahibi ve Yazıişleri Sorumlusu
Semih Gümüş

Yönetim Yeri
Türkgücü Caddesi, 2/4, Boğazkesen, Firuzağa Mahallesi, Beyoğlu
34425 İstanbul
Tel: 0212 243 49 07
Faks: 0212 252 38 05
e-posta: editor@notoskitap.com
KKTC fiyatı: 10 YTL

Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı ve Cilt
Ertem Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Nasuh Akar Mahallesi, 25. Sok., No: 19
Balgat-Ankara
0312 284 18 14

Dağıtım
DPP, 0212 622 22 22

Birkaç adım daha attık. *Semih Gümüş*

NotosÖykü'nün yalnızca bir dergi olmanın ötesine nasıl geçebileceğine ilişkin düşüncelerimize gerçeklik kazandırıyoruz.

14 Şubat Dünya Öykü Günü, İstanbul'da *NotosÖykü*'nün düzenlediği etkinlikle kutlandı. Okurları ve yazarlarıyla dergi sayfalarının ötesine geçen ilişkiler arayışımızın sonuçlarını gördüğümüz için, şimdi de aylık toplantılarla canlı bir öykü forumu yaratmanın yollarını hazırlıyoruz. *NotosÖykü*'nün düzenli toplantılarını bütün okurlarımıza ve yazarlarımıza bildireceğiz.

Bu arada, dergimizin 2. sayısının satışının 1. sayıya göre daha yüksek düzeyde seyrettiğini yakından izliyoruz. Elinizdeki sayı baskıya girmeden önce kesin sonuçları almamıştık, ama gözlemlerimiz gelecek için bizi ümitlendiriyor.
Az da olsa, kimi okurlarımızdan dergimizin fiyatının yüksek olduğu uyarısını alıyoruz. Okurlarımızdan yalnızca, pek çok derginin bir arada bulunduğu kitabevlerine girip *NotosÖykü*'nün baskı ve kâğıt özelliklerini, sayfa sayısını öteki dergilerinkiyle karşılaştırmalarını istiyoruz. O zaman dergimizin fiyatının kendi türündeki dergilerin pek çoğundan ucuz olduğu görülecektir. Öte yandan *NotosÖykü*'nün, belirtmeye gerek var mı, okurlarından başka güvencesi yoktur.

Geçen sayıda, "*NotosÖykü*'nün edebiyat dünyamıza genç bir ses ve tavır getirdiği de belirtilebilir mi?" sorusunu sormuştuk. Dergimizi eline alan hemen herkesin buna olumlu yanıt verdiğini, İstanbul'daki Dünya Öykü Günü ve İzmir'deki Öykü Günleri'nde açık biçimde yaşadık. Biz de bu arada yerimizde durmuyor, geçen her iki ay boyunca en az birkaç yüz kişiyle görüşüp düşüncelerini alıyor, bire bir ilişkiler kuruyoruz.

NotosÖykü yüksek nitelikli edebiyatı simgelerken, gençlerin kendilerini sınadığı bir atölyeye de dönüşüyor. Genç yazarlar "Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?" girişimini etkin bir yazı atölyesi olarak değerlendirmeye başladı. Hemen açıklayalım: Oraya 3. sayı için gönderilen öykülerin sayısı 2. sayı için gönderilenlerin üç katını buldu. Gelen öyküleri değerlendirmek için küçük bir ekibe gereksinim duyacağımız görülüyor ki, onu da örgütlemeye başladık.

Yalnızca sözde kalmayacağını göstermek istiyoruz: *NotosÖykü*, genç yazar adayları ve okurlarıyla karşılıklı ilişkisini bugüne dek hiçbir dergide görülmemiş boyutlara çıkarmaya kararlıdır.

Gelelim, geçen sayımızda ipucunu verip bu sayıda açıklayacağımızı duyurduğumuz tasarımıza. Önce, deneyimlerimize dayanarak şunu söyleyebiliriz:
NotosÖykü'ye bir yılda 1000'e yakın öykü gelecek. Demek ki gelen öykülerin büyük bölümünün yayımlanması olanaksız. Onların bir bölümü elbette daha yolun başında, ama bir bölümü de var ki, bugün yayımlanabilecek düzeyde olmasa da, tam eşikte duruyor. Biz de bir gençlik ya da üniversite dergisinde pekâlâ değerlendirilebilecek ya da belli bir çalışkanlığın sonunda *NotosÖykü*'de de yer bulabilecek öyküleri yazıldıkları yerde bırakmamak için bir yayın tasarladık.

Genç bir yazar adayının öyküsünü yayımlamaktan gelecekte de kıvanç duyacağı tasarım özeniyle hazırlanmış bir gazete.

Adı: *GençNotosÖykü*.

Parasız bir ek. Tasarımını tamamladık; ne zaman yayımlanıp nasıl dağıtılacağıyla ilgili girişimlerimiz de sonuçlanınca, karşınıza çıkacak. Benzeri daha önce yapılmamış, bizi çok heyecanlandıran bir iş bu...

Bu sayı için öneri: "Notos Forum" sayfalarının nasıl gelişebileceği üstünde duralım...

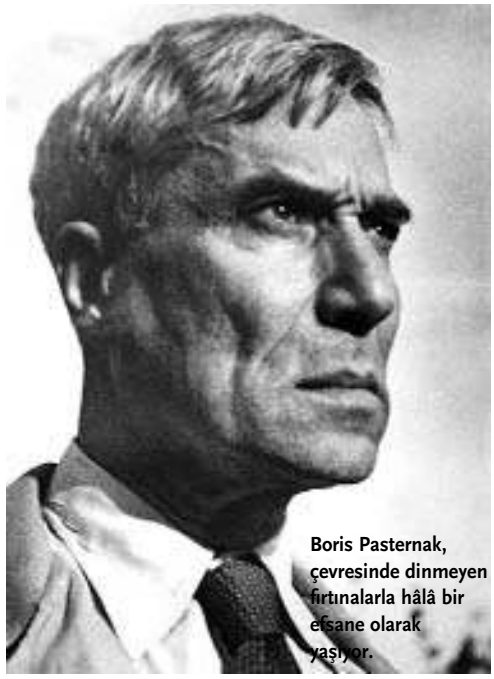
Boris Pasternak, Nobel ve CIA

"Küçük bir sorun, Nobel adaylarının yapıtlarının önce yazarların kendi dillerinde yayımlanmış olması gerekmektedir ve *Doktor Jivago*'nun Rusça baskısı yoktur."

Kitapçıların raflarına bu yılın sonunda yerleşecek bir kitap şimdiden ortalığı karıştırmaya başladı. Kitabın adı ***The Laundered Novel***. Türkçesi "Aklanmış Roman". Konusu, Boris Pasternak'ın SBKP Politbürosu ile KGB'den çektikleri, yazdığı her şeyin yasaklanması, aforoz edilmesi, bunların Soğuk Savaş'ın en sıcak yıllarına denk gelmesi ve Rusya'ya ders vermek isteyen ABD'nin araya CIA'yı sokarak Boris Pasternak'ın Nobel almasını sağlaması.

"Aklanmış Roman"ın yazarı Ivan Tolstoy, Pasternak-Nobel-CIA bağlantısını araştırmaya on yıl önce, bir söylentiden yola çıkarak başlamış. Hikâye şöyle: Boris Pasternak, başyapıtı kabul edilen ***Doktor Jivago***'yu 1955 yılında tamamlar ve yayımlanmak üzere ilgili makamlara sunar, dosya hemen sakıncalı bulunarak askıya alınır. Romanın Rusya'da yayımlanma olasılığının olmadığını anlayan Pasternak İtalyan yayıncısı Giangiacomo Feltrinelli'ye başvurur ve ona İtalyancaya çevrilip yayımlanması için dosyanın bir kopyasını gönderir. Kitabın İtalya'da yayımlanacağını haber alan Sovyet yetkilileri, İtalyan Komünist Partisi yoluyla romanın yayınlamaması için Feltrinelli'ye baskı yapmaya başlar. KGB'nin zoruyla Pasternak da romanın yayımlanmasından vazgeçtiğini bildiren telgraflar çeker Feltrinelli'ye. Ama aynı Pasternak, romanın muhakkak yayımlanmasını istediğini belirten gizli mektuplar yollamayı da ihmal etmez.

Kitap 1957'nin Kasım ayında yayımlandığı gibi yirminci yüzyıl edebiyatının en önemli yapıtlarından biri kabul edilir. Pasternak'a Nobel de verilebilirse yazarın önemi resmi yollardan kanıtlanacak ve Rusya'nın, aydınlarına yaptığı kötü muamelenin altı kırmızı kalemle çizilecek. Küçük bir sorun, Nobel adaylarının yapıtlarının önce yazarların kendi dillerinde yayımlanmış olması gerekmektedir ve *Doktor Jivago*'nun Rusça baskısı yoktur. Avrupa'da şiirleriyle tanınmış ve 1946'dan 1950'ye dek her yıl Nobel'e aday gösterilmişse de, Nobel jürisince pek önemsenmemiş Pasternak'ın ödülü alma şansı romanın Rusça yayımlanmasına bağlıdır. CIA araya girer. Romanın Rusça aslının Feltrinelli'ye gönderilmiş olduğunu, dahası Feltrinelli'nin yanına bu kopyayı alarak bir yolculuğa çıkmaya hazırlandığını keşfeder. Feltrinelli'nin uçağı Malta'ya acil iniş yapar, yayıncının bavulu havaalanında gizlice açılır, romanın sayfaları teker teker fotoğraflanır ve filmler kitabın basım masraflarını karşılayacak parayla birlikte Paris'e, Rus göçmenlerinin işlettiği bir yayınevine yollanır. Kitap 1958 yılında basılır ve korsan kopyalarla el altından dağıtılır. Birkaç kopyanın da Nobel camiasına ulaşmasına özen gösterilir. Nobel ödülü, Pasternak'a 23 Ekim 1958'de verilir. Ödül Pasternak'ı Avrupa ve özellikle Amerika'da ünlendirirken Rusya'da persona non grata ilan edilmesine yol açar, ödülü almasına da izin verilmez. "Aklanmış Roman"da yazılanların hayal ürünü olduğunu söyleyen ve yazarı Ivan Tolstoy'u palavra atmakla suçlayan ilk kişi, Pasternak'ın 84 yaşındaki oğlu Yevgeny Pasternak oldu. Oğul Pasternak, babasının adının kirletildiğini, Nobel'i 1958'de almasaydı 1959'da alacağını, ödülün ona CIA'nın gizli çabalarıyla değil yazarlığından dolayı verildiğini söylüyor. Ivan Tolstoy'un kitabı yayımlamak için neden bu yılı seçtiğine gelince, bu yıl ***Doktor Jivago***'nun ilk-korsan-baskısının 50. yılı.

Boris Pasternak, çevresinde dinmeyen fırtınalarla hâlâ bir efsane olarak yaşıyor.

Ivan Tolstoy, ABD tarafından finanse edilen Radio Liberty ve Radio Free Europe'ta program yönetmeni ve Sovyet dönemi yazarlarından Alexei Tolstoy'un torunu. Pasternak'ın alıp da elini değdiremediği Nobel Ödülü'nü oğlu Yevgeny 1989'da babası adına aldı. Boris Pasternak ise, 1960 yılında kanserden öldü.

FARUK ULAY

ABD'de en iyi savunma hücumdur taktiğine devam

Kaliforniya Üniversitesi'nin Derrida uyanıklığı

Derrida

1986'dan ölümüne dek Kaliforniya Üniversitesi'nin Irvine yerleşkesinde ders veren Jacques Derrida'nın üniversite arşivine bağışladığı çalışmalar, düşünürün ailesiyle üniversitenin arasını açtı.

Kaliforniya Üniversitesi, nasıl olsa mirasçıları bu belgeleri almak için yakında harekete geçecek, biz onlardan önce davranırsak aileyi gafil avlamış oluruz diyerek düşünürün eşi Marguerite Derrida ve üç oğluna dava açtı.

Üniversitenin açıklamasına göre arşivdeki dokümanlar kişisel ve ailevi bilgiler içermiyor, dolayısıyla aileyi tedirgin edecek bir durum yok. Kendisinden henüz bir açıklama gelmediyse de, davanın Derrida'nın eşini şaşırttığı, onun da atağa kalkmaya hazırlandığı söyleniyor. Durup dururken nereden çıktı bu dava, diye soranlar, gerçekte ortada bir fol ve büyük bir yumurta olduğunu anlıyor. Durumu ilk kavrayan da üniversitenin profesörlerinden Peter Krapp. Bay Krapp, hem Derrida'nın bazı yapıtlarının İngilizce çevirilerine imza atmış hem de düşünüre adanmış en kapsamlı internet sitesinin sahibi. Olay eşelendiğinde ortaya çıkanlar şöyle: Derrida'nın iki arşivi var. Biri, Kaliforniya'daki çalışmaları kapsıyor ve Kaliforniya Üniversitesi'nde saklanıyor, ikinci arşivse Fransa'da, IMAC olarak bilinen, Çağdaş Yayın Arşivleri Enstitüsü'nde bulunuyor. Davanın açılması da Fransa'daki arşivi Kaliforniya'ya taşımaya atılmış ilk adım olarak yorumlanıyor. Kaliforniya Üniversitesi, Derrida çalışmalarını bize bağışlarken Fransa'daki belgeleri kastetmişti, demeye hazırlanıyor. Ailesininse, hayır o arşiv ayrı, zaten size de geçici olarak bağışlamıştı, onların asıl evi Fransa'dır, diyeceğine inanılıyor.

İlk bakışta anlamsız gibi görünen davanın herhangi bir miras davası olarak kalmayacağı, Fransa ve ABD arasında yeni bir sürtüşme yaratacağı bekleniyor. Çünkü Fransız entelektüelleri 1960'larda ve 70'lerde Derrida'ya gülüp geçerken ABD'li akademisyenlerin düşünürü bağırlarına basmaları ve dünyaya tanıtmaları şimdi canlarını sıkıyor. Fransa cephesinde, yaşarken sahip çıkmadık, bari bıraktıklarına sahip çıkalım da gecikmiş borcumuzu ödeyelim fikri var. Fransız hükümeti zaten "kültürümüz elden gidiyor" diye dövünüyor, dolayısıyla devletin araya girmesi an meselesi. İşin komik yanı, Derrida'nın bir zamanlar arşivleme konusuna kafa yorup Freud arşivlerini konu alan bir kitap hazırlamış olması.

Niçin okuyoruz, ne okuyoruz?

Dan Brown

John Dolan başkanlığındaki Museums, Libraries and Archives konseyi tarafından İngiltere'de son yılların en kapsamlı "kim ne okuyor-niçin okuyor" araştırması yapıldı. İngiltere'de yapılan bir araştırmadan bize ne demeden önce hemen bu araştırmanın en çarpıcı sonucunu söyleyeyim: Herkes yalan söylüyor. "Ağır" olarak tanımlanan –ki bu roman listesinde niyeyse Jane Eyre de var– romanları neredeyse kimsenin okumadığı, insanların bu kitapları birilerinin görmesi –ya da patronlarını etkilemek– için yanlarında taşıdıkları ama ilk birkaç sayfasından fazlasını okumadıkları belirlendi. Yine araştırmaya katılanların büyük kısmı entelektüel açıdan "zorlayıcı" kabul edilen kitaplardan birkaç cümleyi çeşitli sosyal toplantılarda insanları etkilemek için kullanmak üzere ezberlerinde tuttuklarını itiraf ettiler. "Kitap Züppeliği" olarak adlandırılan bu tavrın okuyucuların yaklaşık yüzde 60'ını kapsadığı belirtiliyor. Araştırmanın şaşırtıcı sonuçlarından bir diğeri de insanların okudukları yolunda en sık yalan söyledikleri kitaplar arasında Dan Brown'ın *Da Vinci Şifresi* ve John Gray'in *Erkekler Mars'tan Kadınlar Venüs'ten* kitaplarının da yer alması.

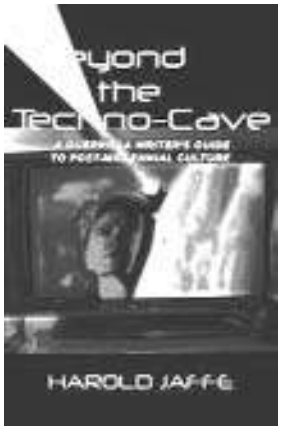
Savaş sırasında yazar ne yapmalı, nasıl yazmalı?

Gerilla taktikleriyle yazma dersleri...

Jaffe

ABD'de angaje yazar kaldı mı diye soranlara verilecek ilk ad: Harold Jaffe. Yeni kitabının adı *Beyond the Techno-Cave - A Guerilla Writer's Guide to Post-Millennial Culture* (Teknomağaranın Ötesinde - Milenyumsonrası Kültür için Gerilla Yazarın Rehberi) Kuzey Amerika'da herkes bir köşeye sinmiş, sakıncasız konularda kalem oynatırken, Harold Jaffe ülkesinin hükümetiyle, hükümetin borazanı basınıyla, ilgisiz yazarıyla ve dünyadan habersiz okuyucusuyla uğraşıyor.

Elbette kitaplarını büyük yayınevleri yayımlamaya yanaşmıyor, kendisi de onlardan uzak duruyor ve Starcherone Press, Raw Dog Screaming Press gibi sıra dışı kitaplara odaklanmış yayıncılarla çalışıyor. Jaffe'nin son kitabı on dört metinden oluşuyor. Gerçek öyküler içeriyor bu metinler. Burma hükümetinin yıllardır ev hapsinde tuttuğu Suu Kyi'nin öyküsünden kendini yalnızlığa hapsetmiş, ama toplumdan da kopmamış Giacometti'ye, Hummerlarıyla otoyolları haraca kesen varlıklı beyaz Amerikalılardan havaalanında acımasızca sorgudan geçirilen yabancı uyruklulara dek bugünle ve yaşamla yakından ilgili on dört politik, sert, sarsıcı metin.

Harold Jaffe bu metinleri "docufiction" (gerçekkurgu) olarak tanımlıyor. Metinlerde sürekli öne çıkarılan, aydının adamdan sayılabilmesi için "içsel göç"ten kurtulması gerektiği.

Kimi eleştirmenlerin "edebi terörist" sıfatını yakıştırdığı Harold Jaffe aynı zamanda San Diego Üniversitesi'nde öğretim görevlisi. Üniversitenin edebiyat bölümünün başında ve öğrencilerine gerilla taktikleri kullanılarak nasıl yazılacağını öğretiyor.

Hiç okunamayacak kitaplar

Ernest ile Hadley

Tarihin çeşitli dönemlerinde önemli yazarların kaleme aldığı bazı eserler henüz okuyucuya ulaşmadan yok oldu. Çağdaş edebiyatın önemli romancılarından Ernest Hemingway'in ilk dönem yazdığı tüm müsvetteler bu kaderi paylaştı. İlk karısı Hadley'nin, Paris'ten İsviçre'ye trenle giderken yanına aldığı bavul İsviçre'ye varmadan, içindeki Hemingway'in ilk dönem eserlerinin tümüyle beraber çalındı.

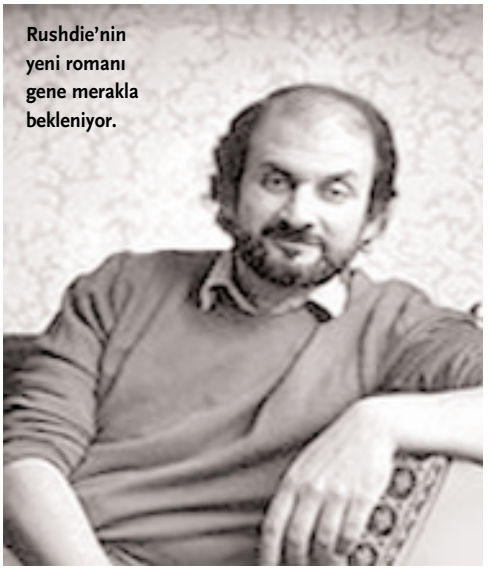
Yok olan müsvettelerle ilgili başka bir çarpıcı hikâye ise Lord Byron'ın ölümünden sonra 1824'te yakılan anıları. Yayımlanması halinde büyük edebiyat olayı olacak Byron'ın anıları, saygınlığının zedelenmemesi adına yayıncısı tarafından ateşe atıldı. Otuz altı yaşında ateşlenerek ölen Byron'ın sıra dışı bir yaşamı oldu. O dönemde çıkan dedikodulara göre anıları, üvey kız kardeşi ile ilişkisi de dahil olmak üzere, fırtınalı yaşamının ayrıntılarını içeriyordu.

Başka bir elimize ulaşmamış metnin sahibi de Sir Isaac Newton. Newton'ın hikâyesinin baş kahramanı ise köpeği Diamond. İngiliz fizikçi Newton'un yirmi yılı aşkın yaptığı çığır açabilecek bilimsel çalışmalar, Diamond'un devirdiği mumla alev aldı. Anekdotlara göre, dâhi olduğu kadar bir köpek âşığı da olan Newton köpeğine, "Ah Diamond küçüğüm, verdiğin zararın farkında mısın," diye seslenmekle yetindi.

Asla yazamayabilirim

Başarılı bir yazarın kendine karşı bu kadar dürüst olmasına ender rastlanır. Norman Mailer bir zamanlar röportajlarında sık sık o "büyük kitap"ı yazmak istediğinden söz ederdi. Hatta 1950'de verdiği bir röportajda bu kitabın kendisinin *Moby Dick*'i olduğunu bile söylemişti. Birçok kitabı dünyada yankı uyandıran ve Amerika'nın en önemli yazarlarından kabul edilen Mailer, *Independent*'a şunu itiraf ederek herkesi şaşırttı: "Asla başaramayabilirim." Bu açıklamasını, bizzat şeytanın asistanlarından birinin gözünden Hitler'in 17 yılını anlattığı yeni kitabının yayımlanmasından önce yapması eleştirmenlere oldukça ilginç geldi. Konuyla ilgili sorular Mailer tarafından son kitabına güvendiği ama bu kitabın "o kitap" olmadığı şeklinde yanıtlandı.

Salman Rushdie tarihsel roman yazıyor

Rushdie'nin yeni romanı gene merakla bekleniyor.

Hintli-İngiliz yazar Salman Rushdie'nin son romanının 16. yüzyılda geçeceği ve Mughal Hanedanı'nı konu alacağı açıklandığı. Booker Prize ödüllü yazar "daha fazla düşünceyi daha az sözcükle" anlatmayı deneyeceğini söylediği romanında kültür ve kimlik sorunlarını masaya yatıracak. Rushdie'nin bu yıl genç yazarlara yönelik bir atölye çalışmasını yöneteceği de 2007 yılında yazarın ajansı tarafından yapılan duyurular arasındaydı.

Çok çalınanlar

Bir yazarın popülerliğiyle ilgili göstergeler her zaman olumlu olmayabiliyor. Onca emek vererek ortaya çıkardıkları yapıtlarının korsan baskılarıyla karşılaşanların öfkesini anlamak güç değil. Korsanlığın bilinmediği ülkelerde ise kitap hırsızları popülerliğin faturasını kitapevlerine ödetiyor.

New York Times gazetesinin edebiyat ekinin kısa bir süre önce yaptığı küçük bir araştırmaya göre ABD'de en çok çalınan kitaplar Charles Bukowski'nin romanları, İncil ve iş bulmakla ilgili kitaplarmış. Dergi, bu konuda bazı kitapevlerinin değişik görüşleri olduğu da belirtiliyor. Örneğin, New York'un göbeğindeki bir kitapevinin sahibi en çok çalınan kitapların yemek kitapları, görsel sanatlarla ilgili kitaplar ve seks kitapları olduğunu belirtmiş. İlk iki gruptaki kitaplar pahalı oldukları, üçüncü gruptakiler ise insanlar bu tür kitapları satın alırken görülmekten utandıkları için çalınıyorlarmış.

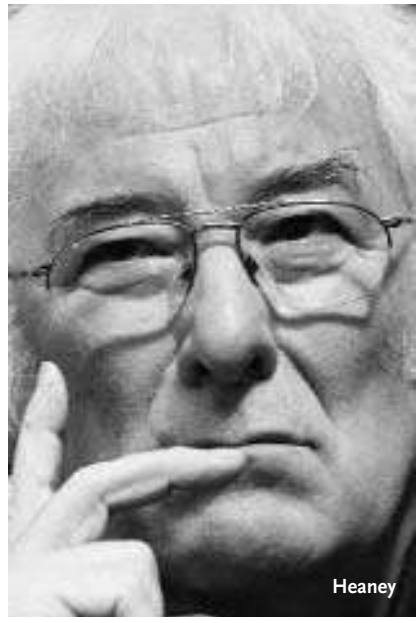
Iowa City'deki bir kitapçı, raflarından sırra kadem basan kitapların daha çok bilimkurgu romanları olduğunu belirttikten sonra bu duruma ilişkin olarak, bilimkurgudan çok, günlük mantığa yakışan bir açıklamada bulunmuş: "Bunları okuyanlar 13 yaşında çocuklar; fazla paraları da yok tabii." Seattle'daki bir kitapçının satın alma yetkilisine göre ise en çok çalınan kitaplar Japon yazarı Haruki Murakami'nin romanlarıymış, çünkü Murakami hayranları zaten düzen karşıtı kimseler arasından geliyormuş. Ama ankete verilen cevaplar içinde en inandırıcı olan da belki şu: "En çok çalınan kitaplar mı? Tabii ki kasa görevlisinin görüş alanın dışında kalanlar."

Murakami

T.S. Eliot Ödülü Seamus Heaney'in

İrlandalı Heaney, zamanımızın büyük şairlerinden.

Heaney

1993'den bu yana verilen T. S. Eliot Ödülü'nün bu yılki sahibi, Robert Lowell'in "Yates'den sonra en büyük İrlandalı şair" diye tanımladığı Seamus Heaney oldu. Ona ödülü getiren kitabının adı, *District and Circle*. İngiltere de şiirin az sattığı ülkeler arasında. Ödüller şiir kitaplarının satışını etkilemezken T.S. Eliot ödülü'nü alan kitapların satışlarında ciddi bir artış izleniyor. Dolayısıyla kitabın yayıncısının ağzı kulaklarında. Geçen Ağustos ayında kalp krizi geçirdiğinden törene gelemeyen Seamus'u sevindiren, bu saygın ödülün ona verilmiş olması. "Kitaptaki şiirlerden birinin adını 'Her Şey Olabilir' koyarken olabilecek her şeyi düşünmüştüm ama ödülün bu kitaba verileceği aklıma gelmemişti," diyor şair. Bir grup şair ve şiirseverse 1995 yılında Nobel'i almış şaire bu ödülün neden bu denli geç verildiğini soruyor.

İlmek ilmek öykü...

Kumaştan ve nakıştan öyküler nasıl bir kitap çıkarır ortaya...

Gönüllülerin desteği ile ayakta duran, eğitici yayınlar yapan TeleSURTV'den ilginç bir haber. Habere göre, Perulu bir grup el sanatçısı kadın, bir öykü kitabı yaratma işine eğilmiş durumda. Bu işin özelliği kumaş parçaları ile gerçekleştiriliyor olması ve yerel geleneğe özgü sözlü öyküleri temel alarak bunların kumaşa ve nakışa aktarılması. Şubatın ikinci perşembesi, Peru'nun Miraflores kenti sözlü anlatı geleneğinden, folklor özellikleri taşıyan bir öykünün, çuval ve kumaş dokumacısı ve nakışçı kadınlar tarafından kumaş parçaları ile yaratılmasına sahne oldu.

Kitabın yanı sıra "Öyküleyen Eller" sergisi açıldı. Bu sergi dünyadaki örnekleri arasında çeşit açısından en varsıl olan Peru el sanatları çalışmalarından oluşuyor.

Her yıl bu yöreyi büyük bir dışalımcı ağı ziyaret ederek Sarhua, Quinua Ayacucho yörelerindeki binlerce ailenin geçim kaynağı olan etkinliklerinin ürünü bu işlerin çeşitliliğini, renkliliğini, yaratıcılığını ve çok işlevliliğini Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'daki pazarlarına taşımayı amaçlıyor.

Bu çoğul ve karmaşık kimlik, çelişkili görünse de, her parçasına sevecenlik ve masum bir bilgeliğin işlediği Peru el sanatlarının, çağımızın ***özgün sanatıyla*** belirgin biçimde benzerlik göstermesinin nedenlerinden biri belki de.

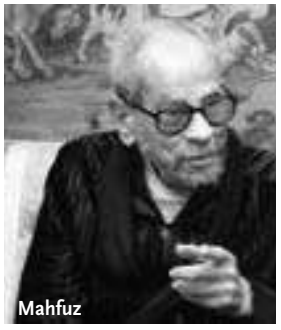
Örneğin, Peru el sanatlarının sergilediği kusursuz yetenek, dokumalardaki geometrik biçimlerin, metal kapların üstüne inceden inceye çizilmiş kırsal yaşam tablolarının uyumunda, kültürel karışım ve renklilikte kendini gösterir.

Öyküler dokunuyor.

Sahne sanatları bölümünü bitirmiş ve sözlü anlatı ustası Rosana Reátegui, bu gösterinin sahneye koyucusu; ayrıca, bir de kumaş ve benzeri gereçlerle öykü anlatma ve yapma işliği de gerçekleştirdi. Çocuklar için işlenen bu kitabın sunumuna ek olarak söz konusu öyküyü sözlü olarak da anlattı.

Kahire Kitap Fuarı'nda dinsel rüzgârlar

Bir çok yayıncı ve katılımcı kitabevi Ortadoğu'daki en büyük kitap fuarı kabul edilen Kahire Kitap Fuarı'nda dini nitelikli olmayan kitapların satışında büyük düşüş yaşanmasından muzdaripler. Eskiden de dini içerikli kitapların daha yüksek satış rakamlarına ulaştığını ama bu yıl aradaki farkın görmezden gelinemeyecek kadar büyük olduğunu belirten bir yayıncı yabancı yazarlara ait kitaplarınsa neredeyse hiç satılamadıklarını belirtti. Fuarın düzenleyicilerinden Nasser al-Ansari, konuyla ilgili olarak insanların muhafazakârlığa kaydıkları ve doğal olarak kitap satışlarının da bunu yansıttığı yorumunu yaptı.

Mahfuz

Bu satış grafiğindeki tek istisnayı şu an için Mısır'ın Nobel ödüllü yazarı Necip Mahfuz oluşturuyor.

İslamofobia ve edebiyat ödülleri

Geçtiğimiz günlerde dünyanın önemli ödüllerinden olan National Book Critics Circle Award nedeniyle önemli bir tartışma yaşandı. Ödüle daha önceden aday gösterilmiş yazarlardan Eliot Weinberger'in bu yılki adaylardan Bruce Bawer'in yapıtının ırkçı ve islamofobik olduğunu söylemesi üstüne başlayan tartışmaya, Circle'ın başkanı John Freeman, "Bawer'ın seçilmesi nedeniyle çok utandığı," yanıtını verdi. Bawer'ın ***While Europe Slept*** başlıklı yapıtında Avrupa'da gittikçe güçlenen İslam korkusunun ırkçılığa varan boyutlarda yansıtıldığı da bu tartışmaya eklenen notlar arasında. ABD ve Avrupa'da son dönemde yayımlanan kitaplar arasında batı-müslüman çatışmasını ele alan birçok yapıt yer alıyor. Örnek mi? Melanie Phillips, ***Londonistan***; Robert Spencer, ***Truth About Muhammad: Founder of the World's Most Intolerant Religion***; Mark Steyn, ***America Alone***. Bawer ise, eleştirilmesinin "liberallerin kör olduklarını" gösterdiğini söyledi.

HSUS Amazon'a karşı...

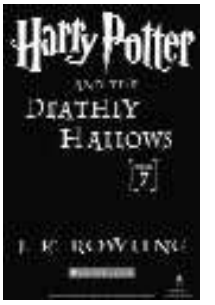
Horoz dövüşü mü, horozların hakları mı, düşünce özgürlüğü mü?

Kısa adı "HSUS" olan ABD Hayvanları Koruma Derneği ünlü internet kitapçısı Amazon'a karşı, horoz dövüşü ile ilgili iki dergi satarak hayvanlara eziyeti teşvik ettiği gerekçesiyle birkaç yıldır sürdürmekte olduğu kampanyayı bir adım daha ileri götürerek geçtiğimiz şubat ayında Amazon'a dava açtı.

HSUS'un sakıncalı bulduğu iki dergi *Feathered Warrior* (Tüylü Savaşçı) ve *The Gamecock* (Dövüş Horozu) adını taşıyor. Dışarıdan bakıldığında azılı hayvanseverlere bile biraz gülünç görünebilecek tartışmanın ardında, herhangi bir derginin yasaklanmasının ifade özgürlüğünün kısıtlanması anlamına geleceğine inananlarla, "insanca" olmayan bazı görüşlerin dolaşımda olmasına izin verilmemesi gerektiğine inananlar arasında, ciddi ve çözümü pek o kadar da kolay olmayan bir anlaşmazlık yatıyor.

"İfade özgürlüğünü savunmak popüler olmayan, çirkin görüşlerin ifade edilebilmesini savunmayı da içerir; müşterilerimizin neleri okuyup, neleri okumamaları gerektiğine karar vermek bize düşmez," diyen Amazon sözcüsünü katılmamak elde değil. Ama aynı sözcünün, horoz dövüşünün ABD'yi oluşturan 50 eyaletten 48'inde yasak olsa bile, New Mexico ve Louisiana'da hâlâ serbest olduğunu belirtmek gereğini de duyması Amazon'un kanunlardaki bir boşluktan yararlanarak para kazanmakta olduğu izlenimini veriyor. Horoz dövüşü değil de, pedofili ya da bomba yapımı gibi, 50 eyaletin 50'sinde de yasak olan bir alanda bir dergi söz konusu olsaydı, Amazon ifade özgürlüğünü savunmaya bu kadar kararlı olur muydu?

Son Harry Potter 17 Temmuz'da

Zor durumda kalmış bir anne olarak yazmaya başladı ve dünyanın en zenginleri arasına girmeyi başardı. Tahmini serveti 500 milyon sterlini bulan ve *Forbes* dergisinin açıkladığına göre dünyanın en zengin ikinci kadını olan J.K. Rowling, *Harry Potter* dizisinin son kitabının 17 Temmuz'da İngiltere'de yayınlanacağını duyurdu. Kitabın çıkmasına aylar olmasına karşın, *Harry Potter and the Deathly Hallows* amazon.co.uk'de 9£ fiyat etiketiyle ön satışa sunuldu. Yayınevinin bu önsatışı Rowling dışındaki yazarlara yaptığı yatırımların başarısız olması nedeniyle 2006'da bozulan durumunu düzeltmek amacıyla yaptığı söyleniyor.

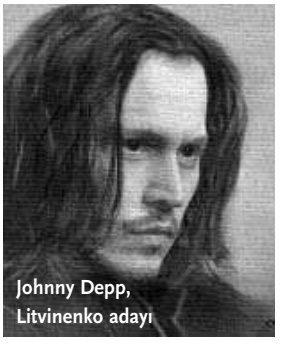
Avans davası ve internet

Çinli çoksatan kitaplar yazarı Han Han ve yayıncısının mahkemelik olmaları sadece Uzak Doğu'nun değil, dünyanın da edebiyat gündemine etki eden önemli bir sorunu tartışmaya açıyor: İnternette yayınlanan yazılar. Şangay'da halen sürmekte olan mahkemede Han Han, Hantu yayıneviyle kendisine ödenmiş olan avansı geri ödemesinin gerekip gerekmediği konusunda büyük bir savaş veriyor.

Davanın ana konusu Han Han'ın son kitabı *Poison 3*'nin kısmen de olsa yazarın internetteki sitesinde kullandığı metinleri içermesi ve bu metinlere okuyucular internetten rahatlıkla ulaşabileceklerinden Hantu Yayınevi'nin tabiriyle ekonomik değerinin düşmüş olması. 51 bin dolarlık avansın yayınevine geri ödenip ödenmemesi gerektiğine önümüzdeki haftalarda karar verilecek. 24 yaşındaki Han Çin'deki genç yazarlar arasından dünya dillerine çevrilmiş ender adlardan.

Litvinenko ölü bir zengin olacak

Sadece sanatçılar mı öldükten sonra zengin olacak. Radyasyon zehirlenmesiyle bir süre önce ölen/öldürülen eski ajan Alexander Litvinenko görünüşe göre zengin bir ölü olacak. Gibson House Yayınevi yazarın eski ajanın *Blowing Up Russia* adlı kitabını yayımlamaya karar verdi. Kremlin otoritelerinin hareketlerinin sorgulandığı belirtilen kitabın yayın hakkı için yardımcı yazar Yuri Feltshinsky'ye rekor telif ödendiği haberi kısa süre önce *USA Today*'de yayımlanmıştı. Ayrıca Colombia Pictures'un da ajanın hayatıyla ilgili çekilecek bir film için yönetmen Michael Mann ve aktör Johnny Depp ile masaya oturduğu biliniyor.

Johnny Depp, Litvinenko adayı

14 Şubat Dünya Öykü Günü'nü Kutladık

2007 14 Şubat Dünya Öykü Günü, İstanbul'da *NotosÖykü*'nün girişimiyle kutlandı. Beyoğlu Fransız Kültür Merkezi'nde düzenlenen ve sunuculuğunu Nemika Tuğcu'nun yaptığı etkinlik, Zeynep Tanbay'ın Dans Projesi "4 Ayak' tan 4 Öykü" gösterisiyle başladı. Tamamı ilk kez 15. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali kapsamında "4 Ayak" adıyla izleyicilerin beğenisine sunulan gösteri, öyküseverlerden büyük alkış aldı. Ardından Arnaud Littardi ve Semih Gümüş açılış konuşmaları yaptı. Semih Gümüş, gelecek yıllarda *NotosÖykü*'nün sokaklara taşmış, karnaval havasında geçecek bir Dünya Öykü Günü kutlaması önerisini dile getirdi. Ardından Nezihe Meriç'in yazdığı 2007 Dünya Öykü Günü Bildirisi okundu. Can Öz, Erdal Öz anısına hazırladığı dia gösterisini konuklarla paylaştı. Tahsin Yücel'in konuşmasıyla Sabahattin Ali'nin, Ahmet Soysal'ın konuşmasıyla Maurice Blanchot'nun 100. yaşı kutlandı. Yasemin Yazıcı, Leyla Ruhan Okyay, Nemika Tuğcu ve Sezer Ateş Ayvaz, etkinliğin her ayrıntısıyla özenle ilgilendi.

Etkinlik, sergi salonunda Tatlıcı Tombak'ın tatlı ve çay ikramıyla son buldu. *NotosÖykü*'nün etkinlik için hazırladığı, Semih Poroy'un desenlerini çizdiği, Jorge Luis Borges, Nezihe Meriç, Ferit Edgü ve Ernest Hemingway'in birer öyküsünün bulunduğu "Bir Öykü"lere ilgi büyüktü.

NotosÖykü'nün Dünya Öykü Günü'nde, Zeynep Tanbay Dans Projesi dansçıları.

Öykü her yerdeydi

"Öykü yaşamdır. Öykü bir iksirdir. Onsuz olmaz."

Nezihe Meriç'in yazdığı 2007 Dünya Öykü Günü bildirisindeki bu sözler İstanbul'dan başka Ankara, Antakya, İzmir, Diyarbakır ve Bursa'da gerçekleştirilen Dünya Öykü Günü etkinliklerinde anlam kazandı. Bu illerde düzenlenen etkinliklerde yapılan paneller, söyleşiler, öykü okumaları ve sunulan bildirilerle öykünün önemi vurgulandı, önemli öykücülerimiz anıldı.

İzmir'de 14-17 Şubat günlerinde, Edebiyatçılar Derneği, İzmir Konak Belediyesi ve Ege Kültür Vakfı'nın ortaklaşa düzenlediği 6. İzmir Öykü Günleri'nin Onur Konuğu Erhan Bener'di. Etkinlik kapsamında, Bekir Yıldız, Erdal Öz, Muzaffer Buyrukçu, Sait Faik Abasıyanık ve Sevgi Soysal anıldı. Aynı zamanda, "Günümüz Öyküsüne Eleştirel Bakış", "Genç Öykücüler Konuşuyor", "Öykü Dergiciliğinin Sorunları" gibi paneller düzenlendi.

Diyarbakır'da, Diyarbakır Belediyesi'nce düzenlenen 5. Diyarbakır Öykü Günleri 10 Şubat'ta başlayıp 17 Şubat'ta son buldu. Etkinlikte "1990 Sonrası Kürt Öykücülüğü", "Kent-İnsan-Öykü", "Öykü ve İnsan", "Kentlerin Öyküdeki Yeri", "Öykünün Edebiyattaki Yeri" adlı panellerde Kürt öykücülüğü ve yeni Kürt edebiyatının sorunları tarışıldı.

Ankara'da Edebiyatçılar Derneği ve Maden Mühendisleri Odası'nın düzenlediği etkinlikte, İlhan Tarus'un öykücülüğü değerlendirildi. Bu arada usta ve genç öykücülerle edebiyat ve sanat dergilerinin öykü üstüne bildirileri yer aldı. Etkinlikte Kara Tiyatro Nezihe Meriç'in "Çisenti" adlı öyküsünü canlandırdı.

Antakya'da Lotus Kitabevi'nde gerçekleşen etkinliğin açış konuşmasını Kerim Dönmez yaptı. Ferit Sürmeli'nin "Sait Faik Üstüne Kısa Bir Deneme" sunduğu etkinlik, Edebiyatçılar Derneği Antakya Temsilciliği tarafından düzenlendi.

Bursa'da Mahfel'de düzenlenen Dünya Öykü Günü'nde, Yazın ve Sanat Derneği, 2007 Buyaz Öykü Onur Ödülü'nü Talip Apaydın'a verdi.

Teresa de la Parra

Güneşin Dansçısı
Toz Tanesi Hanımın Öyküsü

Nİsan ayı sonlarına doğru bir sabahtı. çılgıncasına güzel hava o gün elimdeki sıradan yazma işi ile alay ediyormuşçasına bir karşıtlık içindeydi. Çok geçmeden başımı kaldırdığımda gözüm Jimmy'ye, karşıma oturtulmuş, sırtını lambanın ayağına dayamış bezden yapılmış kuklama ilişti. Lambanın siperliği başının üstünde açılmış bir şemsiyeyi andırıyordu. Boş boş bakıyor, beni görmüyordu; onda alışkın olmadığım bu bakışlar odaya vurmuş bir güneş ışınına dikilmişti.

"Neyin var, sevgili Jimmy?" diye sordum. "Ne düşünüyorsun?"

"Geçmişi," dedi yalnızca, yüzüme bile bakmadan; sonra da yeniden düşüncelerine döndü.

Böylesi kestirip atarak beni incitmiş olabileceğinden korkmuş gibi,

"Senden bir şeyler gizlemek değil niyetim," dedi. Ancak, "Ah! Benim için yapabileceğin bir şey yok," derken içini öyle bir çekti ki, yüreğim paramparça oldu.

Bir süre bekledi. Kara gözbebeklerini çevreleyen ve yüzündeki anlatımın temelini oluşturan ak bezden gözyuvarlarını devirdi. İçine kapanarak karaduygulara kapıldı. Bana şöyle dedi:

"Evet, geçmişi düşünüyorum. Sürekli geçmişi düşünüyorum zaten. Ama bugün özellikle bu ılıcık, sezdirimler taşıyan bahar havası belleğime can veriyor. Gelelim şu ayaklarına vuran gün ışığına, bak yerdeki halıyı nasıl da değiştiriveriyor, bu güneş ışığı nasıl da benziyor ona ilk kez rastladığımdaki ışına... Ah! sanırım yetersiz kalan sözcüklerimi lütfedip bütünlemek zorunda kalacaksın."

"Yaşamın sefillikleri üstünde dans edebilecek en sarışın, en gümüş pırıltılı, en delidolu dünya dışı yaratığı düşle. O belirir belirmez, düşlerim anında tansıksı varlığıyla birleşti. O ne çekicilikti öyle! Gün ışını üstünden indi, göz kamaştıran varlığıyla az önce belleğime düşen o parıldayan yolu bile gölgede bıraktı. Bizim ham halat duyularımızla alımlayamayacağımız, kendine benzeyen yaratıklar çevresini sarıverdi, ama ne onun erişilmez inceliğiyle ne de ışıldayan çekimiyle yarışabiliyorlardı. Bir an onlarla eğlenip coşuyor, onların çemberine giriyor, bir aralık bulunca ustaca aralarından sıyrılıp kurtuluyor, canavar gibi bir esrik sivrisineğin beceriksiz kucaklamasından ok gibi kaçıyordu... bu arada belli belirsiz tatlı bir meltem onu bana sürüklüyordu. –Tanrım, ne de güzelim bir kızdı!"

"Yüzüne gelince, doğrusunu söylemek gerekirse böyle bir şey de yoktu. Gerçekte belli bir biçiminin olduğunu da söyleyemem sana. Ancak, baş döndürücü bir hızla düşleyebileceğim tüm yüzleri güneşten kapıveriyordu; bunlar, aklıma sevda düştüğünde düşlediğim yüzlerden başkası da değildi doğrusu. Gülümseyişi yalnızca dudaklarının kıvrımlarında kalmıyor, tüm devinimlerine yayılıyordu. Böylece bir an, bakırdan yansıyormuşçasına kızıl, bir an ay ışığı gibi solgun ve külrengi, birdenbire gece gibi gizemli ve kapkara oluveriyordu. Hem kadife gibi yumuşacık, hem yele kapılmış kum gibi delidolu hem de kırılan bir dalganın tepesindeki köpükler gibi aldatıcı olabiliyordu. Sözcüklerimin yetişemediği bir değişim içinde bin bir kılığa bürünüp çıkıyordu."

"Uzunca bir süre, kutsal diyebileceğim bir kendimden geçme halinde onu izledim durdum... Derken birden boğazımdan bir çığlık yükseldi... Bu dünya dışı, uçuşkan dansçının ayakları yere değecekti az daha. Böyle bir buluşmanın ne alçaltıcı olacağını ayrımsayan tüm varlığımla buna karşı çıktım ve kendimi öne attım."

"Ben ansızın fırlayınca güneş ışını dünyası altüst oluverdi, birtakım minik cinler kendilerini oradan oraya savurdular, başlarını döndürmüş olacağım. Ama sevdiğimi bir an olsun gözden kaçırmadım. Kımıltısız, soluğumu tutmuş, gözlerimi ona dikmiş, ellerimi açıp ona doğru uzatmıştım. Ah o ne yüce bir mutluluktu! Yaşamımdaki en büyük ve en son mutluluktu bu. İşte o uzattığım avucuma düşmüştü sevdiğim. İçimden neler geçirdiğimin ayrıntısına girmeyeceğim. Yüreğim öylesine hızla çarpıyordu ki titreyen avucuma düşen tanrıçamın dansı sürüyordu. Ölçüsüz bir kadınsı çekiciliği olan, ağır, oturaklı bir vals yapıyordu."

"Toz Taneciği Hanım," dedim.

"Adımı nerden biliyorsunuz?"

"İçgüdülerimle," diye yanıtladım, "şey demek istemiştim yani... işte... sevdamdan."

"Sevda," diye haykırdı. "Ah!" ve yeniden dans etmeye başladı, bu kez küstahça oynuyordu. Kıs kıs gülüyormuş gibi geldi bana...

"Gülmeyin," diye azarladım onu. "Gerçekten seviyorum sizi. Şaka değil."

"Ama benim şaka olmayan bir yanım yok," dedi. "Ben Toz Tanesi Hanımım, güneşin dansçısı. Soyumun en parlak köklerden gelmediğini çok iyi biliyorum. Bir yer döşemesinin çatlağında dünyaya geldim ve bir daha da anama geri dönmedim. Onun sıradan bir ayakkabı tabanı olduğunu söylediklerinde inanmaktan başka umarım yok; ama ne gam, şimdi artık nasılsa güneşin dansçısıyım ben. Bana tutulamazsın. Beni seversen belki de alıp kaçırmak istersin, o zaman da işin şakası kalmaz. Dene bir bak, elini güneşten çek biraz da bir daha bak bana."

"Dediğini yaptım. Gerçekten de elimi gölgeye çektiğimde üstünde kalan, acınası, biçimsiz, garip bir külrengi tonda, dümdüz, canı çekilmiş bir tanecikten başkası değildi. Ağlayasım geldi!"

"Gördün işte," dedi. "Denedin ve gördün. Beni yaşamda tutan sanatımdır. Çabucak beni geriye güneş ışınına götür."

"Dediğini yaptım. Yeniden elimin üstünde dansına başladı borçlulukla."

"Elin neden?" diye sordu.

"Bezden," dedim açıksözlülükle.

"Zımpara gibi!" diye haykırdı. "Benim oynadığım hava yolunu yeğlerim doğrusu," diyerek havalanmaya çabaladı.

"O anda bana ne oldu bilmiyorum. Bu hakaretle öfkeden gözüm döndü, ama ele geçirdiğim ganimeti de yitirmek istemiyordum, yaşamımı ortaya koyarak gözümü karartıp kararımı verdim. Saydamlığını yitirecek gerçi ama benim olacak, diye geçirdim aklımdan. Avucuma kıstırdım, yüreğime bastırdığım çantaya kapadım onu."

"Bir yılı aşkındır orada. Ama bana gelince, sevinç artık yanıma uğramaz oldu. Çantama sakladığım o periye açıp da yeniden bakmaya yeltenmedim bile, beni sevdalara salan o görünümü öylesine iyi tanıyorum ki. Yine de, ona özgürlüğünü geri vereceğim derken toptan elden kaçırmaktansa elimde tutmayı yeğliyorum."

"Yani hâlâ çantanda olduğunu mu söylüyorsun?" diye sordum meraktan tutuşarak.

"Evet. Görmek ister misin?"

Artık kendi isteğine daha fazla karşı koyamadığından, daha yanıtlamama kalmadan para çantasını açtı ve "Toz Tanesi Hanımın mumyası" dediği şeyi çıkardı. Yalnızca dostluk adına, görüyormuş gibi yaptım ama aslına bakarsanız hiçbir şey göremedim. Jimmy ile aramızda sıkıntılı bir sessizlik oldu.

"Benden bir öğüt istersen," dedim sonunda, "şöyle diyebilirim: Dostunu özgür bırak. Bu güneş ışığını fırsat bil. İki saatten fazla sürmese bile, bu iki saat baş döndürücü olacak. Şimdi çektiğin şu azabı sürdürmeye değer mi?"

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?" diye endişeyle beni süzerek sordu. "İki saat. Ah! Ne çekici geliyor, bir bilsen! Peki, bitirelim gitsin artık bu işi; öyle olsun bakalım."

Böyle diyerek çantasından Toz Tanesi Hanımı çıkardı ve onu yeniden güneş ışınına yerleştirdi. Soluk kesen bir yeniden doğuş. Gizemli uykusundan uyanan dansçı kendini deli gibi oraya buraya savurdu, beklenmedik ve sanki tinsel devinimlerle dönüyordu; tıpkı Jimmy'nin bana hevesle anlatmış olduğu gibi. Jimmy'nin kapıldığı tutkuyu hemen anladım. Onu öylece kıpırdamadan ağzı bir karış açılmış, bu güzellik karşısında esrimiş izlerken görmeliydiniz. Vazgeçmenin duyuları tırmalayan burukluğu düşüncelere dalmanın katıksız sevinciyle birleşmişti. Üstelik doğruyu söylemek gerekirse, bana perinin dansından kat kat daha güzel görünüyordu, çünkü yüzü bu sahte dansçıya çok uzak düşen bir törel soyluluk anlatımıyla aydınlanmıştı.

Birden, ikimiz bir ağızdan haykırıverdik. Hantal ve salak bir böcek, topluiğne başı büyüklüğünde bir böcek esnerken Toz Tanesi Hanımı yutuvermişti.

Artık söyleyecek ne kalmıştı?

Acınası Jimmy zevk kaynağının yok oluşunu bir noktaya dikilmiş gözleriyle içine sindirmeye çalışıyordu. Uzunca bir süre, o düş kırıklığını, bense pişmanlığımı dile getirecek bir yol bulamadan öylece sessiz kalakaldık. Ne bana ne de kötü yazgısına tek bir sitem sözcüğü çıkmadı ağzından. Ancak, gözbebeklerinin anlatımını değiştiren bez parçalarından birini kaldırma bahanesiyle gözlerinden yuvarlanan bir damla yaşı gizlice sildiği gözümden kaçmadı. □

İspanyolcadan çeviren **Ayşe Nihal Akbulut**

Venezüellalı yazar Teresa de la Parra, 1890'da Paris'te doğdu. Caracas, Paris ve Madrid arasında geçen yaşamı boyunca, dönemin önemli adlarıyla arkadaşlık kurdu. Yirminci yüzyıllın başlarındaki Caracas yaşantısına ışık tutan romanı *Ifigenia* (1924) Venezüella edebiyatında dönüm noktası niteliğinde. 1929'da yayımlanan *Las memorias de Mamá Blanca* ise, yakın geçmişe duyulan özlemin bir anlatısı. 1936'da tüberkülozdan ölen Teresa de la Parra'nın eserleri, hem dönemin Latin Amerika edebiyatının hem de Avrupa edebiyatının izlerini taşıyor.

iki ayın ilk beşi

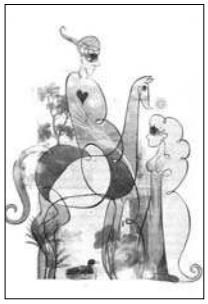

1 Yazı Odasında Yolculuklar

Paul Auster Amerikan edebiyatının her zaman rastlanan yazarlarından değil. Öteden beri çeşitliliği çok ve kendine özgü yanları olan, günümüzde de canlılığını hiç yitirmeyen Amerikan edebiyatında, Paul Auster'ın hem popüler ilgilerden uzak durup hem de en çok değer verilen yazarlarından biri oluşu yalnızca kitaplarındandır. Günümüzde artık daha az rastlanan yazarlık tutumu da saygınlığını artırıyor. Yeni romanı *Yazı Odasında Yolculuklar*, belleğini yitirmiş yaşlı kahramanı çevresinde, insanın bulunduğu yer ile dışardakiler arasındaki ilişkiyi sorgularken belirsizliklerin yol açtığı çağrışımlardan yararlanıyor. *Yazı Odasında Yolculuklar*'ın geçen iki ayın ilk beş edebiyat olayından biri oluşunda, Taciser Ulaş Belge'nin güzel çevirisinin payı da elbette var.

2 Merkez Kitaplar'ın Halk Hikâyeleri

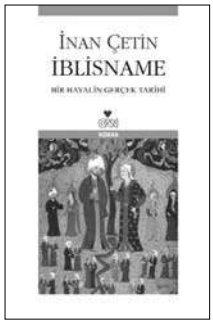
Halk hikâyeleri edebiyatımızın geleneksel kaynakları arasında yer alıp sözlü edebiyattan neden sonra yazıya aktarılmış hikâyelerdir. Kitap yayıncılığının çok kısıtlı olduğu zamanlarda çok satılıp çok okunurdu. Zaman ve toplumsal kültür değişince, halk hikâyeleri de unutulmaya yüz tuttu. Merkez Kitaplar'ın, Adnan Binyazar yönetiminde başlattığı Halk Hikâyeleri dizisi, edebiyatımızın bu sıradışı alanını canlandırmayı amaçlıyor. Dahası, Adnan Binyazar ile Sennur Sezer'in *Elif ile Mahmut ve Şahmaran*'da halk hikâyelerini çağdaşlaştıran ustalıkları yanı sıra, Cem Kızıltuğ'un bu iki kitaptaki olağanüstü resimleri de unutulmamalı.

3 İblisname

Bir Hayalin Gerçek Tarihi

İnan Çetin'in iki öykü kitabında, edebiyatımızın önüne çıkmak yerine kendi dünyasında derinleşmeyi seçen anlayışını görenler olmuştu. *İblisname* ilk romanı. Geçen iki ayın ilk beşi arasında anılmayı hak eden bir roman. İnan Çetin sığda yaşayıp konuşmak yerine, anlamı zenginleştirip suskun kalmayı seçiyor. *İblisname* suskuları içinde çokanlam taşıyor. Üstelik zengin ayrıntıları içinde ne yapıp edip anlamı çoğaltmayı öne çıkaran bir yaratma serüvenine baştan karar vermiş. K. kentinde ve Merhamet Evi'nde yaşananlar ile "İblisname"de yazılanları anlamak için okurun çabasını beklemek bir romancının hakkı sayılmaz mı?

4 Troya Kütüphanesi

Dünyada yalnızca 12 yerde bulunan araştırma kütüphanelerinin 13'üncüsü Çanakkale'de açıldı. Troya'daki tarihi eserlerin gün ışığına çıkmasını sağlayacak araştırmalara destek vermeyi amaçlayan Prof. Korfmann başkanlığındaki Troya Vakfı'nın öncülüğünde açılan kütüphanede, çoğunluğu Troya ve Troas olmak üzere, Anadolu, Yakındoğu, kısmen de Balkan ve Avrupa arkeolojisine ait ayrı basım, fotokopi ve belge bulunuyor. Troya Kütüphanesi'nin özelliği, 2005'te yaşamını yitiren Troya Kazı Heyeti eski başkanı Alman Arkeolog Prof. Dr. Manfred Osman Korfmann'ın, arkeoloji konularındaki 6000 kitap ile 10.000 ayrı basım ve makalesini bağışlamasından oluşması.

5 2007 Dünya Öykü Günü

14 Şubat Dünya Öykü Günü'nün bu yılki kutlamalarının gitgide genişlemesi önemli. Türkiyeli öykücülerin girişimleri ve uluslararası PEN Kulübü'nün onayıyla kabul edilen 14 Şubat Dünya Öykü Günü'nün, UNESCO'nun yıllık takvimine de alınması, edebiyatımızın duyarlığının ne denli olumlu sonuçlar verebileceğini göstermişti. Demek bizim de buluşlarımız uluslararası alanda benimsenebiliyor! Artık Dünya Öykü Günü'nü açık havada, caddelerde kutlama zamanı geldi.

ALICE WALKER

Günlük Kullanım

ONU MAGGIE İLE BİRLİKTE TEMİZLEDİĞİMİZ VE ÇİMENLERİNİ DALGALI dalgalı kestiğimiz bahçede bekleyeceğiz. Bahçenin bu kadar rahat olabileceğini çoğu insan bilmez. Burası sadece bir bahçe değil. Adeta geniş bir oturma odası. Tıpkı yerleri temizlerken yaptığın gibi, kurumuş çamur süpürüldüğünde ve küçük, düzenli yivleri bulunan köşelerdeki ince kumlar alındığında herkes gelip burada oturabilir ve kafasını kaldırıp karaağaca bakarak evin içine hiç girmeyen meltemleri beklemeye koyulabilir.

Maggie kız kardeşi gidene kadar yaşadığı gerginliği atlatamayacak: bir köşede umutsuzluk içinde ayakta bekleyecek, çirkinliğinden ve kollarındaki ve ayaklarındaki yanık yaralarından utanç duyacak, kız kardeşini bir imrenme ve korku karışımı ile süzecek. Kız kardeşinin her zaman yaşamı elinin içinde tuttuğuna, ona hiç kimsenin "hayır" demeyi öğrenemediğine inanıyor.

"Başarılı" bir çocuğun birdenbire sahnenin arkasından sendeleyerek gelen kendi annesi ya da babasıyla karşılaştığı TV programlarını mutlaka izlemişsinizdir. (Tabii ki bunlar hoş sürprizler olur: ya çocuk ve anne babasından biri programa gelip birbirlerine hakaret ederse ve küfürleşmeye kalkışırsa ne yaparlardı peki?) Televizyonda anne ve çocuk birbirine sarılır ve birbirlerinin yüzüne bakarak gülümser. Bazen anne ve baba hıçkırıklara boğulur, çocuk onlara sımsıkı sarılır, masaya yaslanıp onların yardımı olmasaydı hiçbir zaman başarılı olamayacağını söyler. Bu programları çok izledim.

Bazen rüyamda Dee ile birlikte birden bu tür bir TV programına çıktığımı görüyorum. Koyu renk ve yumuşak koltuklu bir limuzinden iniyorum, birçok insanla dolu aydınlık bir odaya götürülüyorum. Orada gülümseyen, kır saçlı, Johnny Carson gibi atletik yapılı bir adam ile tanışıyorum, elimi sıkıyor ve bana ne kadar iyi bir kızımın olduğunu söylüyor. Sonra sahneye çıkıyoruz ve Dee gözlerinde yaşlarla beni kucaklıyor. Elbiseme büyük bir orkide iliştiriyor, oysa bir zamanlar bana orkidelerin görgüsüzlerin çiçeği olduğunu söylemişti.

Gerçek hayatta büyük, iri kemikli bir kadınım, ellerim kaba saba, çalışan erkeklerin elleri gibi. Kışın yatarken pazen bir gecelik, gündüzleri de tulum giyiyorum. Tıpkı bir erkek gibi bir domuzu acımasızca öldürüp temizleyebilirim. Yağlarım sayesinde sıfırın altında bile üşümem. Bütün gün dışarıda çalışabilirim, çamaşır yıkamak için buzu kırıp su çıkarırım; domuzdan alındıktan dakikalar sonra açık ateşte pişirilen ciğerini sıcak sıcak yiyebi-

lirim. Bir kış balyozla bir boğa yavrusunu tam iki gözünün ortasından beyninden yere serdim ve gece olmadan etini soğuması için dışarı astım. Ama elbette bunların hiçbirini televizyonda göstermiyorlar. Ben kızım beni nasıl istiyorsa öyleyim: elli kilo daha zayıf, cildim pişmemiş arpa ekmeği gibi. Saçlarım sıcak, parlak ışıklar altında parlıyor. Johnny Carson'ın benim hızlı ve akıllıca konuşmalarıma yetişmek için yoğun çaba göstermesi gerekiyor.

Ama bu gerçek değil. Bunu daha uyanmadan biliyorum. Johnson'ın çabuk konuştuğunu kim bilir ki? Bana öyle geliyor ki onlarla konuşurken hep kaçmaya hazırdım, başımı onlardan en uzak köşe ne taraftaysa öfkeyle o tarafa çeviriyordum. Ama Dee. O hep herkesin gözünün içine bakıyordu. Duraksama nedir bilmezdi.

"Nasıl görünüyorum, Anne?" diye soruyor Maggie, neredeyse kapının arkasına tamamen gizlenerek yalnızca benim orada olduğunu bilmemi sağlayacak kadar pembe eteği ve kırmızı bluzu içindeki ince vücudunu gösteriyordu.

"Bahçeye gel," dedim.

Hiç topal bir hayvan gördünüz mü? Ya da araba sahibi olacak kadar zenginin, dikkatsiz bir zenginin çiğnediği, kendisine kibar davranmayacak kadar cahil birinin yanına sokulan bir köpek? Maggie tam da böyle yürüyor işte. Öteki evi yakıp kül eden yangından bu yana hep böyleydi zaten, çenesi göğsüne değer, gözleri yerdedir, ayaklarını sürür.

Dee, Maggie'den daha açık tenli, saçları daha güzel ve daha iri. Artık bir kadın oldu, ancak bunu bazen unutuyorum. Öteki evin yanmasının üstünden kaç yıl geçti? On mu, yirmi mi? Bazen hâlâ alevleri duyuyorum ve Maggie'nin kollarının bana yapıştığını, saçlarından dumanlar çıktığını, elbisesinin küçük siyah kâğıt gibi parçalar halinde döküldüğünü hissediyorum. Gözleri sanki fal taşı gibi açılmıştı, gözlerine yansıyan alevlerle cayır cayır yanıyordu. Ya Dee. Sakız çıkardığı tatlı sakız ağacının altında dururken görüyorum onu; evin son gri tahtasının kırmızı sıcak tuğla bacaya doğru düşüşünü izlerken yüzünde kendinden geçmiş bir ifade olduğunu görüyorum. Bir de küllerin arasında dans etseydin bari, diye sormak geçti içimden. Evden öyle nefret ediyordu ki.

Onun da Maggie'den nefret ettiğini düşünüyordum. Ancak bu bizim, benim kiliseyle birlikte, onu Augusta'ya okula göndermek için parayı denkleştirmemizden önceydi. Hiç acımaksızın bize bir şeyler okurdu; bize zorla sözcükler, yalanlar ve öbür insanların alışkanlıklarını okuyordu, insanların hayatlarını ikimize zorla dayatıyordu, onun sesi bizi tutsak alıyordu, kendimizi cahil hissediyorduk. Bizi yapay bir nehirde yıkıyordu, bilmemizin gerekmediği bilgilerle bizi yakıyordu. O kadar ciddi bir biçimde okuyarak üstümüzde baskı oluşturuyordu, tam anladığımızı düşündüğümüz anda bizi aptalmışız gibi bir kenara itiyordu.

Dee hep güzel şeyler isterdi. Lise mezuniyetinde giymek için sarı şeffaf muflin bir elbise; birisinin bana verdiği eski bir elbiseden yaptığı yeşil elbiseye uyan siyah spor pabuçlar. Önüne çıkan herhangi bir felaketi küçümserdi. Göz kapaklarını dakikalarca kırpmadan açık tutabilirdi. Onu pataklamamak için kendimi zor tutuyordum her defasında. Daha on altı yaşında kendi tarzını oluşturmuştu: tarzın ne demek olduğunu iyi biliyordu.

Hiç eğitim almadım ben. Daha ikinci sınıfı bitirir bitirmez okul kapandı. Bana nedenini sormayın: 1927 yılında siyahlar bugünkünden daha az soru sorardı. Bazen Maggie bana bir şeyler okuyor. İyi niyetiyle kekeleyerek okuyor, ama çok iyi göremiyor. Çok zeki olmadığını kendi de biliyor. Tıpkı güzellik ve para gibi, kıvrak zekâdan da nasibini almamış. Maggie (dürüst yüzünde sapsarı dişleri olan) John Thomas ile evlenecek ve sonra ben

Alice Walker bir yazısında şöyle diyor: "Kitaplar benim dünyam oldu çünkü içinde yaşadığım dünya çok zordu."

burada tek başıma oturup büyük olasılıkla kendi kendime kilise şarkıları söyleyeceğim. Ancak hiçbir zaman iyi bir şarkıcı olmadım. Hep ezgiyi kaçırıyordum. Her zaman erkeklerin yaptığı işlerde daha iyiydim. 1949 yılında bir tarafıma çifte yiyene kadar süt sağmayı severdim. İnekler beni yatıştırıyor; yavaşlar ve beni rahatsız etmiyorlar, tabii yanlış taraftan sütünü sağmadıkça.

İsteyerek eve sırtımı dönmeye başladım. Üç odası var, tıpkı yanan evdeki gibi, ancak bunun çatısı teneke; artık kimse çatılarda padavra kullanmıyor. Evin gerçek penceresi de yok, yan taraflarında delikler açılmış sadece, tıpkı bir geminin lombozları gibi, ama bunlar da yuvarlak ya da kare değil, kepenkleri dışarıdan deriler tutuyor. Bu ev de meranın ortasında, tıpkı öteki gibi. Dee bu evi gördüğünde evi yıkmak isteyecek mutlaka. Bir keresinde bize nerede "yaşarsak yaşayalım" gelip bizi ziyaret edeceğini yazmıştı. Ama elbette arkadaşlarını getirmeyecek. Maggie ve ben bunu düşündük, Maggie bana "Anne, Dee'nin hiç arkadaşı oldu mu?" diye sordu.

Bir iki arkadaşı olmuştu. Okuldan sonra çamaşır gününde ortalıkta pembe gömlekleriyle dolaşan kaçak çocuklar. Hiç gülmeyen utangaç kızlar. Onun dili ustaca kullanışına, alımlı fiziğine, kül suyundaki kabarcıklar gibi yakıcı mizacına taparcasına hayrandılar. Onlara da kitap okuyordu.

Jimmy T. ile flört ederken bize ayıracak zamanı yoktu, ancak bütün kusur bulma gücünü ona harcıyordu. Jimmy cahil gösteriş meraklısı bir ailenin ucuz şehirli kızıyla evlenmek üzere kaçtı. Kendini eğitmek için hiç zamanı olmamış kızın.

Onlar geldiğinde –Bak geliyorlar işte!

Maggie eve doğru koşmaya çalışıyor, her zamanki gibi ayaklarını sürüyerek, ancak elinden tutuyorum. "Geri dön," diyorum. Duruyor ve baş parmağıyla kumda bir kuyu kazmaya çalışıyor.

Güçlü güneş ışıkları arasından onları tam olarak seçmek çok zor. Ancak arabadan çıkan bacağın ilk görüntüsü bile bana gelenin Dee olduğunu söylüyor. Ayakları her zaman düzgün görünüyordu, sanki Tanrı ayaklarını belli bir biçimde yaratmıştı. Arabanın öteki tarafından kısa, tıknaz bir adam görünüyor. Kafasının her tarafında saç var, yaklaşık yarım metre ve çenesinden tıpkı sapkın bir katırın kuyruğu gibi aşağı doğru sarkıyor. Maggie'nin içini çektiğini duyuyorum. "Hih," diye bir sese benziyor bu. Tıpkı yolda ayaklarınızın hemen önünde bir yılanın kıvrılarak gittiğini gördüğünüzde çıkarılan ses gibi. "Hih."

Dee çıkıyor. Elbisesi yere kadar uzanıyor, bu sıcak havada. Öyle gösterişli bir elbise ki gözlerimi yoruyor. Güneşin ışığını bile gölgede bırakacak kadar sarıyla ve kavuniçiyle dolu. Gönderdiği sıcaklık dalgalarıyla bütün yüzümün ısındığını hissediyorum. Küpeleri de altın, omuzlarına kadar düşüyor. Elbisesinin kat yerlerini koltuk altından çıkarmak için kollarını salladığında bilezikler sallanıyor, ses çıkıyor. Elbisesi bol ve üstünden dökülüyor, ama yaklaştıkça hoşuma gitmeye başlıyor. Maggie'nin yeniden "Hih" dediğini duyuyorum. Bu kez ablasının saçına şaşırıyor. Tıpkı bir koyunun tüyleri gibi dikilmiş saçları. Kömür gibi kapkara ve kulaklarının arkasında kaybolan saçlarının uçlarında iki uzun örgü sarılı.

"Wasuzoteano!"[1] diyor, elbisesi sayesinde kayarak yaklaşırken. Göbeğine kadar uzanan kısa boylu tıknaz arkadaşı sırıtıp duruyor ve, "Selamünaleyküm, anneciğim ve kardeşim!" diyor. Maggie'yi kucaklamaya seğirtiyor ama Maggie geri çekiliyor, gelip benim oturduğum sandalyenin arkasında duruyor. Orada titrediğini hissediyorum, başımı çevirdiğimde ter damlalarının çenesinden aşağıya aktığını görüyorum.

"Hiç yorulma," diyor Dee. Tombul olduğumdan biraz çaba göstermem gerek. Kalkmadan önce bir iki saniye hareket etmem gerekiyor zaten. Dönüyor, sandaletlerinden beyaz topukları görünüyor, arabanın yanına gidiyor. Sonra elinde polaroid fotoğraf makinesiyle çıkıp geliyor. Hemen diz çöküyor ve arkamda saklanan Maggie ile benim evin önünde art arda resimlerimizi çekmeye başlıyor. Çektiği her resimde evin de bulunmasına özen gösteriyor.

Bu arada Selamünaleyküm Maggie'nin elini tutarak heyecanlanıyor. Maggie'nin eli tıpkı bir balık kadar cansız ve belki de, terlemesine karşın bir o kadar soğuk, sürekli elini geri çekmeye çalışıyor. Sanki Selamünaleyküm el sıkışmak istiyor, ancak bunu şık bir biçimde yapmak istiyor. Ya da belki de insanların nasıl el sıkıştığını bilmiyor. Her neyse, çok geçmeden Maggie'den vazgeçiyor.

"İşte," diyorum. "Dee."

"Hayır, Anne," diyor. "Dee değil, Wangero Leewanika Kemanjo!"

"Dee'ye ne oldu?" diye sordum.

"Öldü o," dedi Wangero. "Artık katlanamıyordum ona, bana baskı yapan insanların adını taşımaya."

"Sen de benim kadar iyi biliyorsun ki, sana Dicie teyzenin adını verdik," dedim. Dicie benim kız kardeşim. Dee adını o verdi. Biz ona Dee doğduktan sonra "Büyük Dee" diyorduk.

"Peki o adını kimden almış?" diye sordu Wangero.

"Sanırım Büyükanne Dee'den," dedim.

"Peki o adını kimden almış?" diye sordu Wangero.

"Annesinden," dedim, Wangero'nun yorulduğunu gördüm. "Ben ancak buraya kadarını biliyorum," dedim. Ancak, aslında, belki de İç Savaş öncesine kadar kollarını bulabilirdim.

"İşte," dedi Selamünaleyküm, "buradayız."

Maggie'nin "Hih," dediğini duydum.

"Orada değildim," dedim, "Dicie bizim ailemize katılmadan önce orada değildim, bu nedenle neden bunu bu kadar geriye kadar takip etmeye çalışayım?"

Orada durup sırıtıyordu, Ford'un ucuz bir modelini inceleyen biri gibi bana küçümseyerek bakıyordu. Durmadan o ve Wangero kafamın üstünden göz sinyalleri gönderiyordu.

"Bu ad nasıl söyleniyor?" diye sordum.

"Eğer istemiyorsan bana bu adla seslenmek zorunda değilsin," dedi Wangero.

"Neden olmasın?" diye sordum. "Eğer sana bu adla seslenmemizi istiyorsan, öyle yaparız."

"Başlangıçta bu biraz tuhaf gelebilir," dedi Wangero.

"Alışırım," dedim. "Tekrar söyle."

İşte, çok geçmeden ad konusunu bir kenara bıraktık. Selamünaleyküm'ün adı iki kat daha uzun ve üç kat daha zordu. İki ya da üç kez söylemeyi beceremedikten sonra, ona sadece Hakim-el-Berber dememi söyledi. Berber olup olmadığını sormak geçti aklımdan, ama berber olduğunu düşünmüyordum, bu nedenle vazgeçtim.

"Yolun alt tarafındaki sığır besleyen kabileden olmalısın," dedim. Onlar da biriyle karşılaşınca "Selamünaleyküm" diyor, ancak hiç el sıkışmıyorlar. Her zaman çok meşguller: sığırları besliyor, çitleri onarıyor, tuz çadırları kuruyor, samanları atıyorlar. Beyazlar sürünün bir kısmını zehirlediğinde, erkekler ellerinde tüfeklerle bütün gece hiç uyumadı, nöbet tuttu. Bunu görmek için iki kilometre yürüdüm.

Hakim-el-Berber, "Onların inançlarının bir kısmını kabul ediyorum ama çiftçilik ve sığır yetiştirmek benim tarzım değil." dedi. (Wangero'nun –Dee'nin– gerçekten gidip onunla evlendiğini bana söylemediler, ben de sormadım.)

Yemeğe oturduk ve çok geçmeden lahana yemediğini, domuz etinin de temiz olmadığını söyledi. Ancak Wangero bumbar ve mısır ekmeğinden, yeşilliklerden ve her şeyden yedi. Tatlı patates yerken konuştu durdu. Her şey onun hoşuna gidiyordu. Hatta sandalye almaya paramız yetmediği dönemde masada hâlâ babasının yaptığı sıraları kullanmamız bile.

"Ah Anne!" diye çığlık attı. Sonra Hakim-el-Berber'e döndü. "Bu sıraların ne kadar güzel olduğunu daha önce hiç fark etmemişim. Oturduğumuz yerleri hissedebiliyorsun," dedi, ellerini altında ve oturakta gezdirirken. Sonra bir iç geçirdi ve elleri Büyükanne Dee'nin tereyağı tabağını kapadı. "İşte bu!" dedi. "Eğer olanağım olsaydı sizden isteyeceğim bir şey olduğunu biliyordum." Masadan fırlayarak kalkıp köşeye, yayığın durduğu yere gitti, içindeki süt çoktan ekşimişti. Yayığa baktı ve inceledi.

"İşte ihtiyacım olan şey bu yayık," dedi. "Buddy Dayı onu bahçedeki ağaçtan oymamış mıydı?"

"Evet," dedim.

"Hı-hı," dedi mutlulukla. "Karıştırıcıyı da istiyorum."

"Bunu da mı Buddy Dayı yapmıştı?" diye sordu berber.

Dee (Wangero) dönüp bana baktı.

"Dee Teyze'nin ilk kocası karıştırıcıyı yapmıştı," dedi Maggie, o kadar alçak sesle söyledi ki bunu neredeyse duyulmuyordu. "Adı Henry idi, ancak ona herkes Stash derdi."

"Maggie'nin hafızası tıpkı bir filin hafızası gibi," dedi Wangero, kahkahalarla. "Yayığın kapağını çardaktaki masanın ortasına süs olarak kullanabilirim," dedi, yayıktan bir tabağı geçirirken, "ve karıştırıcı için de artistik bir şeyler bulacağım."

Karıştırıcıyı paketlemeyi bitirince taşıma kolu çıktı. Bir süre elimde tuttum kolu. Karıştırıcıyı bir aşağı bir yukarı iten kolların tereyağ yaparken ağaç içinde nereyi gömdüğünü görmek için yakından bakmanıza gerek bile yok. Aslında birçok küçük çukur var; başparmakların ve öbür parmakların ağacın içinde nereye battığını görebilirsiniz. Çok güzel açık sarı bir tahtaydı, Büyük Dee ve Stash'in yaşadığı bahçede yetişen bir ağaçtan alınmıştı.

Akşam yemeğinden sonra Dee (Wangero) yatağımın yanı başındaki sandığa gitti ve sandığı karıştırmaya başladı. Maggie mutfağa bulaşık yıkadığı tencerenin başına döndü.

Wangero iki yorganla çıkıp geldi. Bu yorganları Büyükanne Dee yapmıştı ve sonra Büyük Dee ve ben onları ön verandadaki yorgan çerçevelerine astık ve yorganları diktik. Biri Tek Yıldız modeliydi. Öteki de Dağlarda Yürüyüş. İkisi de Büyükanne Dee'nin elli yıldan fazla giydiği eski elbise paçavralarından yapılmıştı. Büyükbaba Jattell'in Paisley gömleklerinin parçaları da vardı. Ve küçük solmuş mavi bir parça, Büyük Büyükbaba Ezra'nın İç Savaş'ta giydiği üniformadan alınan küçük bir kibrit kutusu boyunda.

"Anne," dedi Wangero tıpkı bir kuşun tatlılığıyla. "Bu eski yorganları alabilir miyim?"

Mutfakta bir şeyin yere düştüğünü duydum ve bir dakika sonra mutfak kapısı çarparak kapandı.

"Niçin öbürlerinden bir ya da iki tane almıyorsun?" diye sordum. "Bu eski şeyleri de ben ve Büyük Dee büyükannenin ölmeden önce bir araya getirdiği üstlerden yaptık."

"Hayır," dedi Wangero. "Onları istemiyorum. Çevreleri makineyle dikilmiş onların."

"İyi ya, böylece daha uzun süre dayanırlar," dedim.

"Önemli olan bu değil," dedi Wangero. "Bunlar Büyükannemin giydiği elbiselerden alınmış. Bütün bu dikişi kendi elleriyle yaptı. Düşünebiliyor musun?" Yorganlara sımsıkı sarıldı ve onları okşamaya başladı.

"Bu elbiselerden bazıları, örneğin şu lavanta renginde olanlar, ona annesinden kalan eski giysilerden alınmış," dedim, yorganlara dokunmak için yönelirken. Dee (Wangero) hemen yorganlara ulaşamayayım diye kendisini geri çekti. Bu yorganlar ona aitti.

"Düşünsene bir!" dedi nefesini tutarak, yorganları iyice göğsüne bastırarak.

"Gerçek şu ki," dedim, "bu yorganları Maggie'ye vermeye söz vermiştim, John Thomas'la evlenince."

Sanki bir arı sokmuş gibi soluk alıp verdi.

"Maggie bu yorganların değerini bilemez ki!" dedi. "Muhtemelen bu yorganları gündelik kullanıma alacak kadar geri kafalıdır."

"Eminim öyledir," dedim. "Tanrı biliyor ki bunları uzun zamandır saklıyorum, kimseye kullandırmıyorum. Umarım o kullanır!" Üniversiteye giderken Dee'ye (Wangero) yorganlardan birini vermeye çalıştığımı hatırlatmak istemedim. O zaman bunların eski moda olduğunu, modası geçmiş olduğunu söylemişti.

"Ama bunlar paha biçilmez şeyler!" dedi bunun üzerine, öfkelenmişti; çünkü sinirli bir yapısı vardı. "Maggie bunları yatağın üzerine serer, beş yıl içinde de hepsi paçavraya döner. Hatta daha da kötü!"

"Ama isterse yeni yorganlar da yapabilir," dedim. "Maggie nasıl yorgan dikileceğini biliyor."

Dee (Wangero) yüzüme nefretle baktı. "Hiçbiriniz anlamıyorsunuz. Önemli olan bu yorganlar, bu yorganlar!"

"Pekâlâ," dedim, duraksadım. "Sen onları ne yapacaksın?"

"Duvara asacağım," dedi. Sanki yorganlar bu duvara asılmak için yapılırmış gibi.

Artık Maggie kapının eşiğinde duruyordu. Ayaklarını birbirine sürterken çıkan sesi duyabiliyordum.

"İsterse yorganları alabilir, Anne," dedi, tıpkı her şeyi kaybetmeye alışmış biri gibi, ya da kendisine bir şeyler ayrılan biri gibi. "Ben yorganlar olmadan da Büyükanne Dee'yi hatırlayabilirim."

Ona sert sert baktım. Alt dudağını keklik üzümü tütünüyle doldurmuştu, bu da onun uyuşmuş, meymenetsiz görünmesini sağlıyordu. Ona yorgan yapmayı öğreten Büyükanne

"Ona sert sert baktım. Alt dudağını keklik üzümü tütünüyle doldurmuştu, bu da onun uyuşmuş, meymenetsiz görünmesini sağlıyordu. "

Dee ve Büyük Dee olmuştu. Orada durmuş, yanmış ellerini eteğinin kıvrımlarında saklamaya çalışıyordu. Korku dolu bakışlarla kız kardeşine baktı, ama ona kızmıyordu. Maggie'nin rolü buydu. Tanrı'nın işleri böyle düzenlediğini biliyordu.

Ona böyle bakarken birden kafamın üstüne bir şey çarptı ve ayaklarımın tabanlarına kadar indi. Tıpkı kilisede olduğumda Tanrı'nın ruhunun bana dokunması ve benim mutluluk duyup bağırmam gibi. Daha önce hiç yapmadığım bir şeyi yaptım: Maggie'ye sımsıkı sarıldım, sonra onu odaya çektim, yorganları Bayan Wangero'nun elinden kaptım ve onları Maggie'nin kucağına attım. Maggie yatağımda oturdu, ağzı açık kaldı.

"Öbürlerinden bir iki tanesini al," dedim Dee'ye.

Ama tek kelime etmeden döndü ve Hakim-el-Berber'in yanına gitti.

"Anlamıyorsunuz işte," dedi, Maggie ve ben çıkıp arabanın yanına giderken.

"Neyi anlamıyormuşum?" diye sordum.

"Mirasınız," dedi. Sonra Maggie'ye döndü, onu öptü ve, "Sen de kendine çeki düzen vermelisin Maggie. Bu hepimiz için yeni bir başlangıç. Ancak annemle senin yaşama tarzına bakılırsa, bunun hiç farkında değilsiniz."

Burnunun ucu ile çenesi arasında her şeyi saklayan güneş gözlüklerini taktı.

Maggie gülümsedi; belki de güneş gözlüklerine. Ancak bu gerçek bir gülümseme idi, korku dolu değildi. Arabanın çıkardığı tozun düşmesini izledikten sonra Maggie'den bana biraz tütün vermesini istedim. Sonra da ikimiz, orada eve girme ve yatma vakti gelene kadar keyifle oturduk. □

[1]Wasuzoteano: Swahili dilinde Selam sözü.

İngilizceden çeviren **Taner Karakoç**

Alice Malsenior Walker, 1944 yılında çiftçi bir ailenin sekizinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Bir Güneyli olarak yaşamı boyunca, "Neden aile bireylerinin (özellikle siyah ailelerde) birbirlerine karşı acımasız olduğunu ve bu acımasızlığın sosyal adaletsizlik, ayrımcılık, işsizlik gibi dış etmenlerle ilişkisini," merak etti. Sekiz yaşındayken, havalı tüfekten çıkan bir saçma tanesiyle gözünden yaralandı ve ailesinin onu hastaneye götürecek arabası olmadığı için sağ gözünü kullanamaz oldu. On dört yaşına dek gözü bir yara izi ile kapalı kaldı. Walker, bu engelinin, yaşamdan kendini geri çekerek ve öteki insanları gözlemleyerek yazar olmasını sağladığını belirtir. Kazadan sonra yıllarca günce tuttu ve çok dikkatli bir okuyucu oldu. • Walker'ın Türkçeye, *Renklerden Moru* (İnkılâp Yayınları, 1984), *İyi Geceler, Willie Lee* (İyi Şeyler Yayıncılık, 1992), *Kadının Hası Kolay Ezilmez* (Mitos Yayınları, 1996), *Devrimci Petunyalar* (Günışığı Kitaplığı, 1997) ve *Meridyen* (Sis Yayıncılık, 1998) adlı kitapları çevrildi.

Amerika'da Siyah Kadın Yazar Olmak

Alice Walker

Siyah kadın yazarın siyah erkek yazarlar kadar ciddiye alınmamasının altında iki neden var. Bunlardan biri kadın olmaları. Eleştirmenler tuhaf bir biçimde siyah kadınların yapıtlarını entelektüel olarak tartışmak ve çözümlemekte yeterince donanımlı değiller sanki. Genelde bu girişimde bulunmuyorlar bile; bunun yerine, yazdıklarından değil de, siyah kadın yazarların yaşamlarından söz etmeyi yeğliyorlar. Siyah kadın yazarlar –herkese öyle geliyor olmalı– çok sevilmediği için –yakın zamana kadar, erkeklerin üstünlüğüne en az tapanlar onlar olduğu için–, siyah kadınlarla ilgili yorumlar oldukça acımasız.

Nathan Huggins çok keyifle okunan ***Harlem Renaissance*** adlı kitabında Zora Neale Hurston'ın yapıtından çok ender söz eder, söz ettiğinde de olumsuz bir yargıyla yapar bunu. Wallace Thurman'ın romanı ***Infants of the Spring***'den uzun bir alıntı yapar, "Tatlı Mae Carr" adında bir kahramanın sözlerini aktarır bize, bu kahramanın Zora Naele Hurston olduğu iddia edilmektedir. Tatlı Mae, "gerçek yazınsal yapıtlardan çok, kendi bayağı zekası ve kişisel neşesi" ile anılan bir yazardır. Zenci tuhaflıklarıyla ilgilenen beyazların en sevdiği yazardı." Bay Huggins sonraki birkaç sayfada Zora Neale Hurston'dan hiç söz etmiyor, bunun yerine onun kahramanı ile ilgili başka yazarların düşüncelerine yer veriyor. Onun "kendi diyalektinin bir ustası" olduğunu söylüyor, ancak daha sonra, "En büyük zayıflığı sanata karşı duyarsızlığı ya da kayıtsızlığı," diye ekliyor.

Zora Neale Hurston'a derslerimde yer verdiğim için ve elbette yapıtlarını okuduğum için, bunu okuyunca çok şaşırmıştım. Kişisel olarak Zora Hurston'ın beyaz kadın arkadaşlarını sevip sevmemesi beni ilgilendirmiyor. Florida'da geçirdiği çocukluk yıllarında, üç beş kuruş kazanmak için çalışırken iki beyaz kadın onun kaçmasına yardımcı olmuş. Belki de bu her şeyi açıklıyor. Ancak açıklamasa ne olur ki? Yapıtları, özensiz biçimde yazılmaktan çok öte, neredeyse mükemmel bir biçimde yazılmış (özellikle ***Their Eyes Were Watching God***). Hurston kırsal kesimdeki siyahların dilini yansıtmak için çok uğraştı. Başka yazarların İngilizceyi konuşmayı başaramamak olarak nitelediği şeyde şiiri gördü o. Kendi zenciliğiyle o kadar barışıktı ki (daha soylu siyah eleştirmenlerin yaptığı anlaşılan) siyahların arasında başka beyazların arasında başka davranma fikri aklından geçmedi bile.

Siyah eleştirmenlerin bile, siyahi bir aile-

nin üyeleri –ya da bir erkek ile kadın– arasındaki ilişkileri ele alan bir kitabın, ana kahramanları beyaz insanlar olan kitaplar kadar önemli olmadığına inanması nedeniyle zenci yazınının oldukça büyük yara aldığını düşünüyorum. Bunun sonucu olarak "büyük" yazarlarımızın (hepsi erkek) kitaplarının birçoğu bize siyah insanların kültürü, tarihi, ya da geleceği, imgelemi, düşleri, vb. ile ilgili çok az şey anlatıyor, bunun yerine belirgin olmayan beyaz bir dünyadan ayrışık (genelde olanaksız) ya da sınırlı karşılaşımlarla ilgili çok şey anlatıyorlar. Örneğin Elechi Amadi'nin ***The Concubine***'ına eşit bir Amerikalı siyah yazarın (Cane dışında) yazdığı bir kitap var mı? Bir halkın bilinçaltını ortaya seren bir kitap, çünkü halkın düşlerinin, hayallerinin, törenlerinin, efsanelerinin vb. önemli olduğuna inanılır, halkın kendisinin biriktirilen ortak gerçeğini yansıttığı düşünülür. Ya da, ***The Radiance of the King***'de beyaz kahraman dışlanmış olarak aktarılır, çünkü Afrika'da içine girdiği kültür onu dışlar. Burada kötü bir niyet yoktur, ancak doğa uygun olmayanı dışlar. Beyaz adam gizemlidir, dikkat edilmesi gereken bir etkendir, ancak Afrikalılar bütün dikkatlerini kendilerinden, kendi imgelemlerinden ve kültürlerinden uzaklaştırıp ona yoğunlaşarak onu göklere çıkarmamıştır. Genelde "protesto yazınında" böyle olur. Yapay olan –belirli bir süre– en derin gerçekliğe dönüşür ve ortak bilinçaltının durgun sularının yerini alır.

Kendi romanım yayımlandığında, önde gelen bir siyah aylık dergi (aslında editörü) kitabın hiç okunmadığını itiraf etti; ancak dergi beyaz bir eleştirmenin kitaba övgüler yağdırdığını (bu kendi içinde kitabın iyi olmadığını gösteriyordu –o dönemde mantık buydu) ve sonra eleştirmenin kitabımı benim yaşam tarzımı sevdiği için beğendiğini ima eden bir yazı yayımladı. Bununla ilgili olarak yakınmak üzere editöre mektup yazdığımda, başkalarının bendeki "iyiyi" görmelerini sağlamak için "imajımın" taşıdığı önem üstüne bana küçük bir nutuk çeken bir yanıt yazdı. Bunu söylemeye gerek bile yok, ancak başkalarının bende "gördüğü" beni hiç ilgilendirmiyor, ve "başkalarının" benim varlığımın yaratabileceği her şoktan kurtulabilecek kadar zeki olduğunu varsaymaya başladım.

Kadın yazarların erkeklerin kendilerini beğenmemesinden korkması bekleniyor. Yazdıkları okunmayı hak edecek kadar önemli değil. Ancak nasıl yaşadıkları, ırklarına borçlu oldukları "imajları" daha önemli. Zora Neale Hurston'ın yazmayı bırakmasının nedeni olarak söylediği gerekçeyi okuyun. Zenci basının ona verdiği masum "imaja" bakın. Artık tamamen yapıtla ilgili değilse hiçbir makaleyi ya da eleştiri yazısını okumuyorum. İnanıyorum ki bir gün gelecekte bir kuşak bu hata için beni bağışlar –aslında yanlış yaptığıma inanmıyorum ve benim yapıtlarımı, benim duygularım, algım ve imgelemimin gerçek bir öyküsü olduğu için ve onlara kendi benlikleri ile ilgili bir şeyleri açığa çıkaracağı için okurlar. Onlar da benim yapıtlarımı –ve beni– yüksek bir pencereden atma özgürlüğüne sahip. İstedikleri gibi yapsınlar. □

İngilizceden çeviren **Taner Karakoç**

İnci Aral'dan, Türkiye'nin bu zamanlarına dair bir roman

Genç yaşta yükselmiş bir yatırım uzmanı; eski eser kaçakçısı bir kadın; üniversite mezunu bir telekız. ***Safran Sarı***; para, güç ve başarı peşinde koşarken kaybedenlerin romanı.

safran sarı

İNCİ ARAL

ciner

MK MERKEZ KİTAPLAR

Edebiyatta 30 Yıl

HARUKİ MURAKAMİ

Makarna Yılı

BİN DOKUZ YÜZ YETMİŞ BİR MAKARNA YILIYDI.

1971'de hem yaşamak için makarna pişirdim hem de makarna pişirmek için yaşadım. Tencereden dışarı çıkan buhar benim için zevk ve gurur, tavada fokurdayan domates sosu ise hayatımdaki en büyük umut kaynağıydı.

Mutfak aletleri satan bir dükkâna girip, bir zaman sayacı ve içine bir Alman kurdunun sığacağı büyüklükte alüminyum bir tencere alıp, yabancılara yemek sağlayan süpermarketleri rahatsız etmek için gidip, tuhaf adları olan baharat karışımları toparladım. Kitapçıdan makarna yemek kitabı ve bir düzine domates aldım. Ulaşabildiğim tüm makarna çeşitlerinden aldım ve bilinen tüm domates soslarını denedim. Sarmısak, soğan ve zeytinyağı havada dolanıp, ahenkli bir bulut oluşturarak küçük evimin her yerine nüfuz edip yere, tavana, duvarlara, giysilerime, kitaplarıma, plaklarıma, tenis raketime, eski mektuplara siniyordu. Antik Roma su kanallarında duyulmuş mis gibi bir kokuydu.

Bu Makarna Yılı'ndan bir öyküdür, 1971.

Prensip olarak, makarnayı pişirip tek başıma yerdim. Makarnanın tek başına yenmesi gerektiğine kendimi inandırmıştım. Neden böyle hissettiğimi anlatamam ama böyleydi işte.

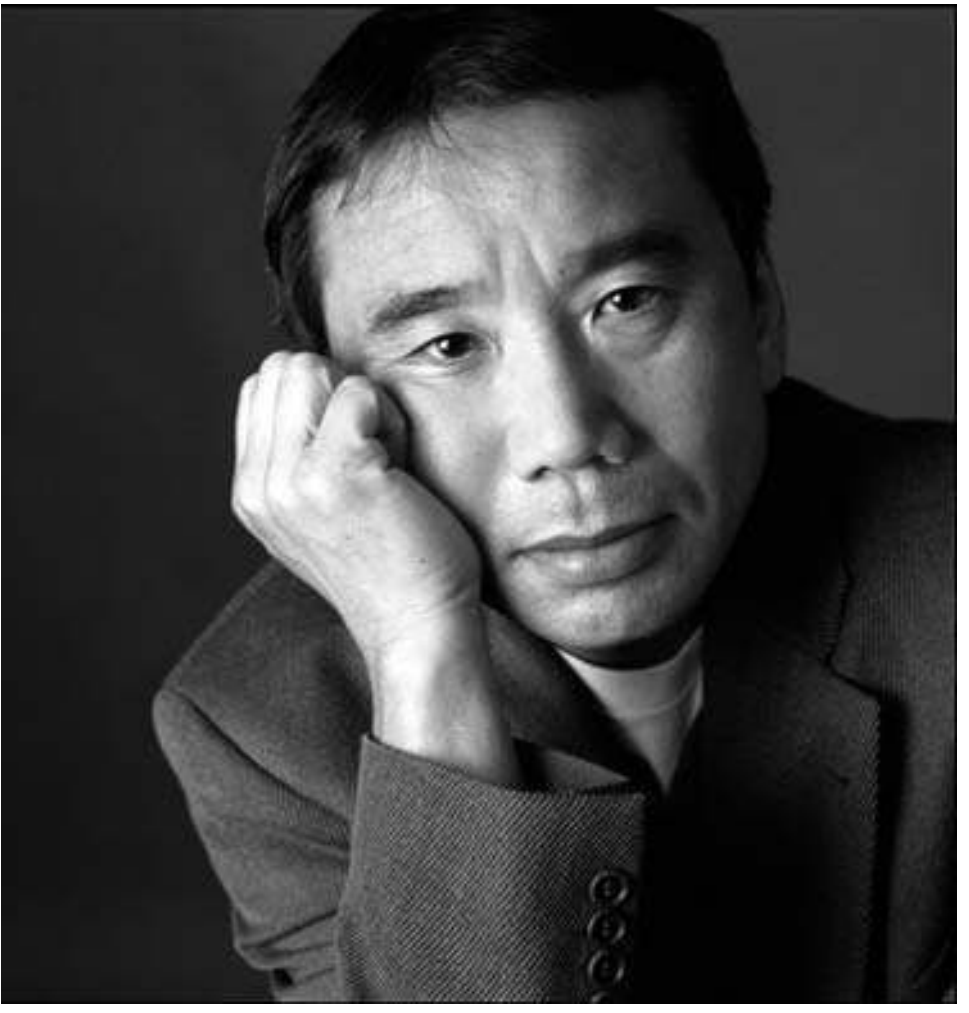
Makarnamla hep çay içip marul ve salatalıktan oluşan basit bir salata yerdim. İkisinden de yeterince yemeye dikkat ederdim. Her şeyi masanın üstüne koyup gazetemi karıştırırken yavaşça yerdim. Pazardan cumartesiye Makarna Günleri birbirini kovaladı. Her pazar, yepyeni bir Makarna Haftasını başlatıyordu.

Makarnamı her yemeye oturduğumda –özellikle yağmurlu öğleden sonraları– birinin kapıyı çalacağına kesin gözüyle bakardım. Beni ziyarete geldiğini hayal ettiğim kişi her seferinde farklı biri oluyordu. Bazen bir yabancı, bazen tanıdığım biri. Birinde lisede flört ettiğim ince bacaklı kız, başka birinde birkaç yıl öncesinden gelen kendimin, beni ziyaret ettiğini hayal ediyordum. Bir başka sefer koluna Jennifer Jones'u takmış William Holden.

William Holden mı?

Bu insanların hiçbiri gerçekte evime girme cüretini gösteremedi. Parçalanmış anılar gibi kapıyı çalmadan hemen dışında dolanıp kaybolup gittiler.

İntikam alırcasına, bahar, yaz ve sonbahar boyunca makarna pişirip durdum. Yalnız ve reddedilmiş bir kızın eski aşk mektuplarını şöminede yakması gibi birbiri ardına makar-

Haruki Murakami (1949) günümüz Japon edebiyatının en popüler adlarından. Geçtiğimiz Ocak ayında Asahi Ödülü'nü, geçen yıl da Franz Kafka Ödülü ve Frank O'Connor Kısa Öykü Ödülü'nü aldı. Türkçede *Zemberekkuşu'nun Güncesi* (Doğan Kitap, 2005) ve *İmkânsızın Şarkısı* (Doğan Kitap, 2004) adlı kitapları yayımlandı.

naları tencereye attım.

Zamanın ayaklar altına alınmış gölgelerini birleştirdim, bir Alman kurdu şeklinde yoğurdum, bulanık suyun içine atıp üstüne biraz tuz ekledim. Sonra elimde büyükçe tahta kaşıklar, zaman sayacının kederli sesi çalana kadar tencerenin etrafında dolandım.

Makarna parçaları kurnazdır ve bu nedenle onlara göz kulak olmam gerekti. Arkamı dönecek olsam, tencerenin kenarından aşağı kayıp gecenin karanlığında kaybolurlardı. Gece ise etrafa müsrifçe savrulmuş parçaları yakalamak için tetikte bekliyordum.

Parmesan peynirli makarna
Napolitan soslu makarna
Cartoccio makarnası
Kurutulmuş domatesli makarna
Karbonara soslu makarna
Ananaslı makarna

Ve bir önceki günden kalma, adsız ve acınası durumdaki makarna fırına konuldu.

Ateşte doğdu ve makarnanın parçaları 1971 yılı nehrini yıkayıp ortadan kayboldu.

1971 yılı makarnaları ardından yas tutuyorum.

Telefon öğleden sonra 3.20'de çaldığında tatami koltuğun üstüne sere serpe uzanmış, tavana bakıyordum. Yattığım yerde kış güneşinin yansımaları vardı. Ölü sinek gibi etrafa boş gözlerle bakarak, aralık ışığının altında yatıyordum.

Telefon sesini hatırlamam zaman aldı. Daha çok yabancı bir hatıranın tereddüt ederek havanın katmanlarına doğru kayması gibiydi. Sonunda biçim almaya başladı ve kuşku götürmeyecek kadar açık bir telefon sesine dönüştü. Yüzde yüz saf, yüzde yüz telefonun çalan sesiydi. Uzandım ve ahizeyi kaldırdım.

Hattın öbür ucunda fazlasıyla silik bir kız vardı. Öylesine silikti ki saat 4.30'da tamamen ortadan kaybolabilirdi. Bir arkadaşımın eski kız arkadaşıydı. Bir şey onları bir araya getirmişti ve şimdi de adam ile silik kız ayrılmıştı. Kabul ediyorum, birlikte olmalarında önemli bir payım vardı.

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim," dedi, "ama şu anda nerede olduğunu biliyor musun?"

Telefonu ve telefonun kordonunun uzunluğunu inceledim. Kordon, telefona takılıydı. Belirsiz bir yanıt verdim. Kızın sesinde biraz art niyet sezinledim ve sorun neyse karışmak istemedim.

Soğuk bir ses tonuyla, "Kimse nerede olduğunu söylemiyor," dedi. "Herkes bilmezden geliyor. Ama ona söylemem gereken önemli bir şey var, lütfen bana nerede olduğunu söyle. Söz veriyorum seni bu işe bulaştırmayacağım. Nerede o?"

"Gerçekten bilmiyorum," dedim. "Onu uzun süredir görmedim." Sesim kendi sesime benzemiyordu. Onu uzun süredir görmediğim konusunda doğru söylüyordum ama öteki bölümü yalandı. Adresini ve telefon numarasını biliyordum. Yalan söylediğimde sesime garip bir şeyler olur.

Ondan yanıt gelmedi.

Telefon buzdan direğe dönüştü.

Sonra sanki J.D. Ballard'ın bir bilimkurgu kitabındaymışım gibi, her şey buzdan direklere dönüştü.

"Gerçekten bilmiyorum," diye tekrarladım. "Uzun zaman önce hiçbir şey söylemeden gitti."

Kız kahkahalarla güldü. "Hadi oradan, o kadar zeki değildir. Ne yaparsa yapsın çok ses çıkarması gereken birinden bahsediyoruz."

Haklıydı. Adam gerçekten de loş bir ampule benzerdi.

Ama nerede olduğunu söylemeyecektim. Yaparsam hemen ardından bana telefon açar ve beni rahatsız ederdi. Öbür insanların işlerine karışmaktan çoktan vazgeçmiştim. Arka bahçede bir çukur açmış ve gömülmesi gereken her şeyi gömmüştüm. Şimdi hiç kimse gömdüklerimi kazıp çıkaramazdı.

"Özür dilerim," dedim.

"Benden hoşlanmıyorsun, değil mi?" dedi ansızın.

Ne söyleyeceğimi bilemedim. Ondan özellikle nefret etmiyordum. Onun hakkında gerçek bir izlenimim bile yoktu. Hakkında izlenime sahip olmadığın biri hakkında kötü izlenime sahip olmak zordur.

"Özür dilerim," dedim yine. "Ama şu anda makarna yapıyorum."

"Pardon?"

"Makarna pişiriyorum dedim." Yalan söylüyordum. Neden öyle söylediğim hakkında en ufak fikrim yok. Ama yalan benim bir parçam olmuştu bile –ama o anda bana bir yalan gibi gelmemişti.

Gittim ve hayali bir kaba hayali su doldurdum ve hayali ocağı hayali kibritle yaktım.

"Yani?" diye sordu.

Kaynayan suya biraz hayali tuz ekledim, yavaşça hayali makarnaları hayali tencerenin içine bıraktım ve hayali saati sekiz dakikaya kurdum.

"Yani konuşamam. Makarnalar mahvolur."

Hiçbir şey söylemedi.

"Özür dilerim ama makarna yapmak hassas bir iştir."

Kız sessizdi. Elimdeki telefon tekrar donmaya başladı.

"Beni daha sonra tekrar arayabilir misin?" dedim acelem varmışçasına.

"Makarna yaptığın için mi?" diye sordu.

"Evet."

"Biri için mi yapıyorsun, yoksa tek başına mı yiyeceksin?"

"Kendi başıma yiyeceğim," dedim.

Uzun süre nefesini tuttuktan sonra, yavaşça dışarı bıraktı. "Tahmin bile edemezsin ama başım gerçekten büyük dertte. Ne yapacağımı bilmiyorum."

"Özür dilerim, sana yardımcı olamayacağım," dedim.

"İşin içinde para da var."

"Anlıyorum."

"Bana borcu var," dedi. "Ona biraz borç para verdim. Biliyorum vermemeliydim ama zorundaydım."

Bir dakika sessiz kaldım, düşüncelerim makarnaya doğru kaydı. "Özür dilerim," dedim. "Ama makarna yapıyorum ve…"

Kısa bir kahkahadan sonra, "Hoşça kal," dedi. "Makarnana benden selam söyle, umarım iyi pişer."

"Hoşça kal," dedim.

Telefonu kapattığımda yerdeki ışık beş, on santim ilerlemişti. Tekrar ışığın içine yattım ve tavana bakmaya başladım.

Sonsuza kadar kaynayan ve bir türlü pişmeyen makarnayı düşünmek insana hüzün veriyor.

Şimdi kıza hiçbir şey söylemediğim için biraz pişmanlık duyuyorum. Belki de söylemeliydim. Sonuçta eski sevgilisi gösteriş meraklısı bir sanatçı müsveddesiydi ve kimsenin güvenmediği geveze bir insandı. Kız meteliksiz kalmışa benziyordu ve ne olursa olsun aldığını geri vermek zorundasın.

Bazen o kıza ne olduğunu düşünüyorum –bu düşünce genellikle, üstünde buhar tüten bir tabak makarna yerken aklıma geliyor. Telefonu kapadıktan sonra sonsuza dek kayboldu mu, 4.30 gölgelerinin içinde yitip gitti mi? Suçun bir bölümü bana mı aitti?

Beni anlamanız gerekir. O zamanlar kimsenin işine karışmak istemiyordum. Bu nedenle içine bir Alman kurdu sığdırılabilecek büyüklükteki tencerede makarna pişirip duruyordum.

İtalya tarlalarında savrulan altın rengi durum buğdayı.

1971 yılında İtalyanlar ihraç ettiği şeyin yalnızlık olduğunu bilseydi ne kadar şaşırırdı hayal edebiliyor musunuz? □

İngilizceden çeviren **Efe Songun**

Celadet Alî Bedir-Xan

Hançerimin Sitemi

Aziz ve kıymetli üstadım Tewfiq Wehbi Bey'e

EPEYDİR ONU ELİME ALIP BAKMAMIŞTIM. YILLARIN TOZUNU YUTMUŞ Kitaplığın üst raflarından birinde, izbe bir köşede asılı duruyordu pek eğreti. Kim bilir, ne zamandır elime almamıştım onu. Odamdaki örümcekler, ağdan bezleriyle her yanını kundaklamıştı. Yukarıdan ona bakıp bazen konuyor, kabzasının üstünden gidip gelip izlerini bırakıyor, sonra gene yukarıya tırmanıyorlardı alelacele. Birkaç gün önce kalemim körelmişti. Ucunu açacaktım. Çakımı aradım, bulamadım. Etrafıma bakınıyordum ki, gözüm hançere ilişti. Kalkıp hançere doğru gittim. Elimi uzattım almak için. Örümcekler yabancı bir elin uzandığını fark ettiğinde, yengeç bacaklarını yanı başımdan geçirip, çil yavrusu gibi dağıldılar dört bir yana.

Kınından zorlukla çıkıyordu paslı hançerim. Ben çektikçe kulak tırmalayan bir ses geliyordu derinlerinden. Öyle ite kaka, çatırdayarak çıktı hançer kınından. O kadar pas tutmuştu ki alıp bir kâğıda sardım usulca, ovdum, altın eskisi bir toz yayıldı havaya.

Kalemin ucunu hançerin ağzına dayadım. Kesecek gibi değil. Kabzası avucumda, o halde işime koşmaya pek istekli olmadığını anlatmaya çalışıyor, mağrur ve solgun. Ona yakından baktım. Tan rengini almaya başladı birden, yavaştan parıldayarak. Sonra silme kızıla, kan kızılına kesti o metal gövde. İşte o zaman anladım küstüğünü. Yakınmak istediğini bana. Usulca aldım elime, yolu yok, konuşacağız:

– Söyle bana sevgili hançer, neyin var? Sakın, "Sana küstüm," deme, hem seni küstürecek ne yaptım ki?

Dile geldi hançerim, sitemkâr ve hüzünlü. Dönüp çelikten sesiyle dedi ki:

– Bak sen, küsmüşmüşüm! Sana nasıl küsmem? Beni kitapların, kâğıtların arasına attın. Beni çalı çırpının, ağaç kabuklarının kalıntılarına yoldaş, kumaşla çaputun çöplüğüne eş ettin. Aramadın beni. "Öldü mü, kaldı mı?" diye sormadın. Kendimi dünyada dengi olanlardan saydığımdan olsa gerek, yıllarca sesimi çıkarmadım. Ama artık dayanacak gücüm kalmadı. Beni, bu yaralı hançeri Solingen demiriyle bir tutup, kaleminin ucunu sivriltmek ya da kitaplarının sayfalarını açmak için kullanıp durdun yıllarca. Dedim ya, dayanacak gücüm kalmadı. Eşeğin yükünü, aslanın sırtına atmak istiyorsun. Ben ki soylu çeliğim, demire alışkınım, ataların beni erkeklerin, yiğitlerin, kahramanların göğsüne saplıyordu. Beni etle, yürekle, ciğerle besliyorlardı. Sen beni odunla, kabukla beslemek istiyorsun. İstiyorsun ki, yemeğim ve kahvaltım eşeğinki gibi kamıştan, samandan olsun. Hayır, hayır, beni katıksız bırak ama ne olur o kuru çalı çırpıları, yaprakları ağzıma tıkma! Ben

Celadet Alî Bedir-Xan 1893' te İstanbul'da doğdu. Almanya'da yirmili yaşlarda hukuk ile ilgili doktorasını yaptı. Suriye Fransızların denetiminde olduğu dönemde Şam'a döndü. 1932-1943 yılları arasında *Hawar*, 1942-1945 yılları arasında da *Ronahi* dergisini yayımladı. Her iki dergiyle Kürt edebiyat dünyasını derinden etkiledi. Fransızca, Almanca, Türkçe, Osmanlıca, Arapça bilen Celadet Alî Bedir-Xan, bugün kullanılan Kürtçe alfabe ve gramerin temellerini attı. 13 Temmuz 1951'de Şam'da öldü.
Başlıca yapıtları: *Kürtçe Alfabe*, *Kürtçe Gramer*, *Kürtçe Sözlük*, *Mustafa Kemal'e Mektup*.
Lis Yayınevi, Bedir-Xan'ın öykülerini kitaplaştıracak.

otçul değilim, et gerek bana, et!

Evet, ben ki iki ağzı keskin hançer, er işi çeliğim. Peki sen ne yapıyorsun? Tanımadığım, dilini bilmediğim, üstündekileri anlamadığım kâğıtların arasına atıyorsun, öyle değil mi?

Hayır, bugün yazma! Kurdmancanın bütünlüğü için yanıp tutuştuğunu biliyorum, görüyorum nasıl çabaladığını. Sabahtan akşama, bazen geceyarılarına, bazen de al kanatlı şafağa kadar bir tek sorunla uğraşaduruyorsun. Sorun bile sayılmayacak şeylerle. Dişil mi eril mi, ad mı zamir mi, harfi tarif mi bağlaç mı. Ya da aslında Kürtçe mi, yoksa başka bir dilden mi alınıp sonradan Kürtçeleştirilmiştir diye diye saçını, sakalını, bıyığını ağartıyorsun. Bir yılda on yıl yaşlanıp, baharda ömrünün üstüne karlar yağdırıyorsun. Ama bundan hoşnutsun, içinden, "Milletimi okumayla, yazmayla, bu Kurdmancayla uyandıracağım," diyorsun. "Milletim kitap ve bilgi sahibi olup muradına erecek, bağımsız olup saadetini bilecek, mutlu olacak." Dünya, "Kürtlerin dili yok, dilleri sadece konuşma ve alışveriş dili," diyemeyecek. "Kürtlerin de başkaları gibi bir dili, bir kitabı var; Kürtçe, değerli, zengin ve sağlam dildir," diyecekler. "Kürtler, çok eski bir millet olup Medlerin soyundan gelmedir," diyecekler. Evet, Ehmedê Xanî'nin izini sürüyorsun, Xanî'nin sonuçlandıramadığını, sen sonuçlandırmak istiyorsun. O demişti:

Demesinler ki Kürtler
Marifetsiz, köksüzdür
Sen, şöyle densin istiyorsun:
Herkes diyor ki Kürtler
Marifetli, köklüdür.

Beni bu yüzden ihmal ettin. Gözden de, gönülden de ırak tuttun. Bu da yetmezmiş gibi, örümceklerin, o etsiz kemiksiz böceklerin içine attın. Her gün üstümden zıplayıp kıç salladılar, beni ağlarıyla sarmalayıp içimi boşaltmak istediler. Fakat olmaz! Ne dilin, ne okuman, ne yazman bensiz başarıya ulaşmaz. Bugüne dek nasıl hayatta kaldığınızı, dilinizi nasıl kaybetmediğinizi ve şimdi, şu an onu nasıl konuşabildiğinizi bir düşün bakayım. Ben olmasaydım, sen ve ulusun, evet, siz, siz ikiniz, dilinizi çoktan kaybetmiş olurdunuz.

Zaten kaç kere dilinizi kesmeyi istemediler mi? Diliniz, bin yıl önce ibadet dili, hükümet diliydi. O günden bugüne bin kez ona sataşıp üstüne çullandılar. Her seferinde ben size siper oldum, dilini ben korudum, kalemin değil.

Bana inanmıyorsan, şöyle dönüp etrafına bir bak, benden uzaklaşıp şehirlere doluşanların dillerini kaybettiklerini, bugün ne "lo!", ne de "lê!" diyebildiklerini göreceksin. Çünkü silahsız adam, tırnaksız insan gibidir, bir pire bile onun hakkından gelir. O nedenle efendim, değerimi bil, benden uzaklaşma, beni kendinden uzaklaştırma, benimle kaleminin ucunu açmak yerine, düşmanlarının kaburgalarını aç!

Hançerim, burada sustu. Ona yanıt vermek istedim, ama beni dinlemek istemiyordu, kalkıp kınına girdi, suspus olup kulaklarını bana tıkadı. □

Kürtçeden çeviren **Kawa Nemir**

Hawar, Yıl 1, Sayı 12, 27 Kasım 1932

ORHAN KEMAL

Toplu eserleriyle Everest'te

Umudun ve aydınlığın ustası Orhan Kemal, bundan sonra her ay iki kitabıyla Everest Yayınları'nda yeniden okurlarıyla buluşuyor.

EVEREST

ANTON ÇEHOV

Avcı

BOĞUCU BİR ÖĞLE SICAĞI VAR HAVADA. GÖKYÜZÜNDE TEK BULUT ARAsanız da bulamazsınız. Güneşin kavurduğu otlar öylesine umutsuz, öylesine hüzünlü ki, yağmur yağsa da yeşermeyecekleri belli. Ağaçlarının doruklarıyla bir şey gözetliyormuşçasına kımıltısız duran orman bir beklenti içinde gibidir...

Baltalık ormanın kıyısından yürüyen, kırmızı bir gömlek, yamalı bir bey pantolonu, bol çizmeler giymiş, uzun boylu, dar omuzlu, kırk yaşlarında bir adam sallana sallana ilerliyor. Yeşil orman adamın sağındadır, solunda ise göz alabildiğine uzanan altın başaklı çavdar tarlası var. Adamın yüzü kızarmış, terli... Güzel, sarı saçları üstünde külhanbeyi tarzı duran dik kenarlı, jokey siperlikli beyaz kasketi, cömertliği tutmuş bir toprak ağasının armağanı olsa gerek. Omzundan arkasına sarkıttığı sırt çantasının içinde örselenmiş bir yaban horozu taşıyor. Elinde horozları kalkık bir çifte tutuyor; önünde çalıları koklaya koklaya ilerleyen, kocamış, sıska köpeğine dikmiş gözlerini. Çepeçevre her yer büyük bir sessizlik içinde, çıt çıkmıyor... Canlı olan ne varsa sıcaktan bir yerlere sinmiş gibi...

Avcı birdenbire hafif bir ses işitiyor:

– Yegor Vlasıç!

İrkiliyor, kaşlarını çatarak çevresine bakınıyor. Yerden bitmişçesine, ansızın, otuz yaşlarında, solgun yüzlü, elinde orak tutan bir köylü kadını beliriyor yanında. Kadın avcının yüzüne bakmaya çalışırken utangaç utangaç gülümsüyor.

Horozları yavaşça indiren avcı;

– Aa, Pelageya, sen misin? diye soruyor. Buraya nereden yolun düştü?

– Köyümüzün kadınları burada çalışıyor da... Ben de onlarla... ırgat olarak, Yegor Vlasıç.

Yegor Vlasıç böğürür gibi;

– Hımm! dedikten sonra yürümesini sürdürüyor.

Pelageya da onun arkasından. Hiç konuşmaksızın yirmi adım kadar ilerliyorlar. Arkadan avcının oynayan kürek kemiklerine, omuzlarına sevgiyle bakan Pelageya;

– Çoktandır sizi görmedim, Yegor Vlasıç, diyor. Eve Paskalya'da bir kere su içmeye gelmiştiniz, sonra bir daha uğramadınız. O zamandan beri sizi hiç görmedik. O gelişinizde

topu topu bir dakika kalmıştınız, Tanrım bilir ya, pek kendinizde değildiniz... sarhoştunuz... Sövüp saydınız, dayak attınız, gittiniz... O zamandan beri hep bekledim, bekledim, gelirsiniz diye gözlerim yolda kaldı. Ah Yegor Vlasıç, Yegor Vlasıç, niçin bir daha gelmediniz? Ne iyi olurdu!

– Gelip de senin yanında ne yapacağım?

– Orası öyle, yapacak bir şey yok... Gene de ne olsa ev, görülecek işler vardır. Evin beyi sizsiniz. Bakın hele, Yegor Vlasıç, ne büyük bir yaban horozu vurmuşsunuz! Biraz oturup dinlenseniz...

Bütün bunları söylediği sürece kıkır kıkır gülüyor, gözlerini Yegor Vlasıç'ın yüzünden ayırmıyor. Kadının ne kadar mutlu olduğu bakışlarından okunmaktadır.

Adam hiç istifini bozmuyor.

– Oturmak mı! Eh, peki, oturalım.

İki çam fidanı arasında yer seçtikten sonra umursamaz umursamaz;

– E, sen ne ayakta duruyorsun? diyor. Otursana!

Pelageya güneşin altında uzakça bir yere oturuyor, sevincinden utanırcasına ağzını eliyle kapatıyor. Bir iki dakika sessiz duruyorlar. Sonra Pelageya gene alçak sesle;

– Bir kerecik olsun gelseydiniz, diyor.

Yegor içini çekerek kasketini çıkarıyor. Yüzündeki teri siliyor yeniyle.

– Niye gelecekmişim? Gerek yok... Birkaç saatliğine gelip de ne yapacağım? Senin aklını karıştırmaktan başka ne işe yarar? Köyde sürekli yaşamaya gelince, işte buna katlanamam... İyi bilirsin, şımartılmış bir adamım ben. Benim bulunduğum yerde rahat bir karyola, güzel çay, kibar konuşmalar olmalı... Her şeyi eksiksiz isterim. Oysa senin köyünde yoksulluktan, pislikten başka ne var? Bir gün bile yaşayamam ben orada! Seninle birlikte yaşamam buyurulsa, ya evi yakarım ya da canıma kıyarım, tamam mı! Küçüklüğümden beri şımartılmışım. Ne yapayım, böyleyim işte...

– Peki, şimdi nerede yaşıyorsunuz?

– Dmitri İvanıç beyefendinin konağında avcıyım. Sofrasına av eti getiriyorum. Aslında daha çok beni kendi zevkleri için tutuyorlar.

– Yaptığınız övünülecek bir iş değil, Yegor Vlasıç. Başkaları avcılıkla gönül eğlendiriyorlar, oysa siz ciddi bir meslekmiş gibi düşünüyorsunuz.

Hülyalı bakışlarını gökyüzüne diken Yegor;

– Sen bu işten ne anlarsın, aptal karı! diyor. Beni tanıdın tanıyalı ne biçim bir adam olduğumu anlamadın gitti, ölünceye değin de anlamayacaksın. Senin gözünde ben yolunu sapıtmış bir serseriyim. Aklı erenler içinse koca bir ilin en iyi atıcısıyım. Efendiler bunu çok iyi anlamış. Geçenlerde derginin birinde benimle ilgili bir yazı çıktı. Avcılıkta kimse benimle aşık atamaz. Köydeki tarla tapan işinden tiksinmeme gelince, bu benim şımarıklığımdan ya da gururum yüzünden değil. Küçük yaşımdan beri avdan, köpeklerden başka şeyle uğraşmadım ki... Elimden tüfeğimi alsalar oltaya sarılırım, oltayı alsalar avcılığı ellerimle yaparım. Param olduğu zamanlar at cambazlığıyla uğraştım, panayır panayır dolaştım. Çok iyi bilirsin, bir köy erkeği avcılığa, at cambazlığına gönül verdi mi, artık çiftçilik işinde ondan hayır gelmez. İnsanın içine özgürlük düşüncesi yerleşmeyegörsün, o duyguyu onun içinden bir daha atamazsın. Aynı böyle beyefendiler de sahne oyunculuğuna ya da sanata merak sardığında artık ne memur olabilir ne de çiftlik işinden anlar. Ama senin gibi aklı kısalar anlar mı benim dediklerimden?

– Anlarım, Yegor Vlasıç, niçin anlamayayım?

– Anlamadığın şundan belli ki, hani neredeyse ağlayacaksın.

Pelageya yüzünü öbür yana çeviriyor.

– Yoo... ben.... ben ağlamıyorum. Günah bana bu yaptıklarınız, Yegor Vlasıç. Benim gibi bahtsız bir kadınla bari bir güncük birlikte yaşasaydınız. On iki yıl oldu sizinle evleneli. Ama... o günden beri aramızda bir kerecik ...aşk geçmedi. Ben... ben... ağlamıyorum.

Yegor Vlasıç sıkıntıyla elini kaşıyor.

– Aşk mı dedin? Aramızda aşkın yeri olabilir mi? Biz ancak sözde karı-kocayız. Sana göre ben ele avuca sığmaz bir adamım, bana göre de sen aklı kısa bir köylü karısısın. Birbirimizin dengi sayılabilir miyiz? Ben başıboşluğa alışmış, şımarık, istediği gibi gezip tozan bir adamım; sense elinden kazma kürek düşmeyen, kir pas içinde durmadan çalışan bir ırgatsın. Ben avcılıkta kendimi en birinci adam sayarken sen bana acıyarak bakıyorsun, birbirimize denk olabilir miyiz?

Pelageya hıçkırmaya başlıyor.

– Ama ben sizin nikahlı karınızım, Yegor Vlasıç!

– İsteyerek mi nikahlandık? Ne çabuk unuttun? Kont Sergey Pavlıç'a teşekkür et her şeyden önce. Kont, ondan daha iyi bir avcı olduğumu kıskandı da bir ay boyunca bana şarap içirdi. Bir insan sarhoş olunca bırakın evlenmeyi, dininden bile döndürülebilir. O da tuttu, öç almak için beni sarhoş edip seninle evlendirdi. En iyi avcıyı bir sığırtmacın kızıyla... Madem sarhoşun biri olduğumu gördün, niçin vardın bana? Atalarımız gibi toprak kölesi değildin, karşı koyabilirdin. Doğaldır ki, sığırtmacın kızının avcıyla evlenmesi büyük şanstır; ancak iyi düşünmeliydin. İşte şimdi ağla dur bakalım, kendini ye, bitir... Kont bizimle alay etsin, sen başını taştan taşa vur!

Ortalığa bir sessizlik çöküyor. Kesimlik ormandan üç yaban ördeği havalanıyor o sırada. Avcı ördeklere bakıyor, belli belirsiz üç nokta olarak uzaklarda, ormanın ötesinde kaybolduncaya dek gözlerini onlardan ayırmıyor. Sonra Pelageya'ya dönerek;

– E, sen nasılsın, bakalım? Neyle geçiniyorsun? diye soruyor.

– Şimdilerde tarlada çalışıyorum. Kışın da yetiştirme yurdundan çocuk alıp süt anneliği yapıyorum, ayda bir buçuk ruble veriyorlar.

– Ya!..

Yeniden bir sessizlik çöküyor. Ekin biçilen tarlalardan bir şarkı yükseliyor, ama başlamasıyla bitmesi bir oluyor, çünkü bu sarı sıcakta şarkı söylemek kolay değil.

– Dediklerine göre Akulina için bir ev yaptırmışsınız.

NotosÖykü için varlığı bambaşka anlamlar taşıyan Yaşar Kemal, her sayıda okurlarımız için bir öykü seçecek. Bu sayımızda Anton Çehov'dan "Avcı"yı seçti. Yukarıda Çehov, Lev Tolstoy ile birlikte.

Yegor susuyor.

– Gönlünüzün dengini buldunuz, demek ki...

Avcı gerinerek;

– Talihine küs, bahtsız kadın! İster istemez buna katlanacaksın. Eh, artık ben gideyim. Epeyce gevezelik ettik, geç kalıyorum. Akşama Boltovo'da olmam gerekiyor.

Yegor doğrularak geriniyor, tüfeği kayışından omzuna asıyor. Pelageya da kalkarken;

– Köye ne zaman gelirsin? diye soruyor, alçak sesle.

– Gelip de ne yapayım? Ayıkken zaten gelmem, sarhoş olduğum zaman ise senin işine yaramam. İçince sinirlerim ayağa kalkıyor. Hadi, hoşça kal.

– Güle güle, Yegor Vlasıç.

Yegor kasketini ensesine yıkıyor, köpeğine seslendikten sonra yoluna devam ediyor. Geride kalan Pelageya ise avcının oynayan kürek kemiklerine, güçlü ensesine, tasasız, tembel tembel adım atışlarına yerinden kıpırdamadan bakıyor. Hüzün, sevda dolu bakışları kocasının ince uzun bedeninde dolaşırken onu okşar, sever gibidir... Adam da karısının onu süzüşünü hissetmişçesine başını çevirip bakıyor. Ağzından tek sözcük çıkmamakla birlikte, Pelageya onun kalkık omuzlarına bakarken kendisine bir şey söyleyeceğini anlıyor, çekine çekine yaklaşıyor, yalvaran gözlerini ona dikiyor.

– Al, diyor Yegor.

Kadının eline buruşmuş bir ruble sıkıştırdıktan sonra hızla yanından uzaklaşıyor.

Pelageya çabuk bir el hareketiyle parayı alırken;

– Güle güle, Yegor Vlasıç, diyor.

Avcı düz bir şerit gibi uzayıp giden yolda yürümesini sürdürüyor. Solgun yüzlü kadın ise kıpırtısız bir yontu gibi dikildiği yerden onun attığı her adımı izliyor. İşte kocasının kırmızı gömleği koyu renk pantolonuyla birleşti, adım atışları görünmez oldu, köpeği çizmeleriyle karışmaya başladı. Tek görünen şey başındaki kasketi. Yegor ormana doğru keskin bir dönüş yapınca yeşillikler arasında artık kasketi de görünmüyor.

Pelageya;

– Güle güle, Yegor Vlasıç, dedikten sonra beyaz kasketi bir kez daha görebilmek için ayak uçlarının üstünde yükseliyor. □

Rusçadan çeviren **Mehmet Özgül**

KARİN KARAKAŞLI

Ermeni edebiyatı ve insanın içinden yeni insanlar çıkaran acılar

Karin Karakaşlı ilk öykülerini ortaya çıkardığı günlerde nasıl bir yol izleyeceğini göstermişti. Asıl olan öykünün kendi de değil de, bütün olarak edebiyatın taşıdığı anlamdı. Bu arada *Agos* gazetesinde yaşadığı dünya ve Ermeni edebiyatıyla içli dışlı olmak; iki dilli, çok kültürlü bir yazar kimliğinin üstesinden gelmek; bir Ermeni yazar olarak yazının ve hayatın anlamını sorgulamak da vardı. Onunla bunları konuştuk. Sonunda iz bıraktığını düşündüğümüz, *NotosÖykü*'nün niteliğini yükselten bir söyleşi oldu. Bu ülkeyi hepimizden çok seven Hrant Dink'in güzel anısının ışığı altında konuştuğumuzu unutmak olanaksızdı. Bu söyleşiyi sevgili kardeşimiz Hrant Dink'e adıyoruz.

SEMİH GÜMÜŞ

İlk öykünüz 1996'da *AdamÖykü*'de yayımlanmış. Dergilerin genç yazarlar için işlevi nedir?

Yazıdan edebiyata geçiş, esas olarak paylaşımın devreye girmesi ve yazılanların çekmeceden çıkarak okura ulaşması ile gerçekleşiyor. Bu ürkütücü dönemeçte dergilerin genç yazarlar için işlevi kelimenin tam anlamıyla yaşamsal. O tereddüt noktasında dergiler deneyimsiz yazara el veriyor. Basılan bir ürünü görmek, yenilerini yazmak için müthiş bir itici güç, bir anlam ve onay ifadesi. Bu açıdan benim için *AdamÖykü*, elimden tutan, omzumu sıvazlayan kanlı canlı bir insan kimliğine bürünmüştü. O koyulu açıklı mavi kapak bugün bile heyecan ve minnetle titretir beni.

1994 ve 1995'te Gençlik Kitabevi, 1998'de Yaşar Nabi Nayır Gençlik ödüllerini aldınız. Ödül yazar için anlam taşır mı?

Benim için fazlasıyla taşıdı. Bahsettiğiniz ödüllerin hepsinin bugün gülümseyerek ve şükranla andığım birer hatırası var. Gençlik Kitabevi, benim çocukluktan bu yana müdavimi olduğum yerdi. Celal Bey'in bir öykü yarışması düzenlemek istediğini öğrendiğimde doğrusu biraz da buranın tanıdıklığından cesaret aldım. Gel gör ki dosyamı teslim etmeye gittiğim gün, korkunç bir manzara ile karşılaştım. Bir gece önce mağazada yangın çıkmış. Kapıya vardığımda Celal Bey, su içindeki yerde külleri süpürüyordu. O kül ve su imgesini asla unutamam. Geçmiş olsun deyip gitmeye davranırken dosyayı elimden kaptı. "O yarışmayı mutlaka düzenleyeceğiz," dedi bana. O an benim için inancın resmidir. Gençlik Kitabevi'nin ödül törenine o dönemde kendisi de kitabevi sahibi olan Hrant Dink de geldi. Henüz *Agos* kurulmamıştı ama başarımı mutlulukla paylaştı ve *Agos*'un şekillenmeye başladığı aşamada ben de yazının açtığı mucizevi yoldan o gazeteye doğru süzülüverdim. Dolayısıyla ben bambaşka yollar için azimle planlar yaparken yazının büyüsü kendi doğrularını hayatıma dayattı. Hâlâ da böyledir.

Yaşar Nabi Nayır Ödülü'nü aldığımda *Agos*'taydım. Kurmak istediğim edebiyat dili ve dünyasında onaylandığımı hissettim. Enver Ercan sayesinde ilk bebek sayılan o ilk kitabın *Başka Dillerin Şarkısı*'nın tarifsiz lezzetini doyasıya tatma şansım oldu. O katışıksız mutluluk anlarını, bugünkü acımın içinde tesellisiz bir özlemle anıyorum.

İki dilli bir çocukluk yıllar sonra yazara ne kazandırıyor?

Herhalde en temel kazanım her şeye aynı anda içerden ve dışardan bakabilme yetisi. Çocukluğum anneannemin varlığıyla zenginleşti. Evde konuşulan Ermenicenin yanı sıra alfabeyi de okul başlamadan bana öğretmişti. Aynı heves Türkçe için de geçerliydi. Sokağın, televizyonun dili Türkçe doğal olarak kendime kattığım, aynı anda içimde filizlenen diğer bereketli tohumdu. Dil, yalnızca kendi dizgeleriyle sınırlı kalmıyor kuşkusuz, sırtladığı koca bir kültürü, tarihi, gelenekleri, dünyayı algılayış biçimini de beraberinde getiriyor. Hele de bu iki dillilik bu toprakların birbirine söyleyecek sözü olan kültürlerine aitse, yazarı da ister istemez farklı bir konuma sürüklüyor. Bu konum, özgürlükten, yaratıcılıktan zerre taviz vermeden ama sorumluluk duygusunun da hep yürekte hissedildiği, yeni şeyleri yeni bir söylemle dile getirme gerekliliğini beraberinde getirdi. Bu yenilik o seviyede olmalıydı ki sanki bu iki dilli ve çokkatmanlı halim, bir tek benim o şekilde yazabileceğim şeyler için vesile olsun. Şimdilerde zaman zaman dillerden biri diğerinin önüne geçiyor, zamanı ve emeği kendisi için talep ediyor. Ben de onların tatlı rekabetini, yine hayatımdaki pek çok ayrıntıda olduğu gibi uzaktan ilgiyle izliyorum.

Yazmaya öyküyle mi başladınız?

Evet, öyküyle başladım. İlk öyküler ürkek bir edayla üniversite yıllarımda belirmeye başladı. Öykünün, insan yaşamının kırılma noktası diyebileceğimiz, oysa dışardan bakıldığında son derece sıradan sayılacak bir ânına odaklanıp en mahremine tanıklık etmesi, en biricik ve en evrensel olan insanlık özelliklerini damıtması, dili oya gibi işleyişi beni hep

Karin Karakaşlı (d. 1972) *Agos* gazetesinde kültür sanat sayfası editörü olarak çalıştı. İlk öyküsü "Sis'in Ötesi" 1996'da *Adam Öykü*'de yayımlandı. İlk kitabı, *Ay Denizle Buluşunca* (1997) adlı çocuk romanının ardından, 1999 yılında ilk öykü kitabı *Başka Dillerin Şarkısı* yayımlandı. İkinci öykü kitabı *Can Kırıkları* (2002) 2. baskısını geçtiğimiz yıl yaptı. Son kitabı *Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?* (2005) de ilk romanı.

Ermeni kimliğimi de bir zenginlik olarak okura sunmayı hep istedim. Özellikle bu topraktan çıkma ve iki dile, kültüre hâkim bir kimlikle bunu boynumun borcu saydım.

büyüledi. Ondaki yoğunluğu çok benzersiz bir kıvam olarak algıladım. Kendi öykülerimi de bu gözle oluşturmaya gayret ettim. Her ne kadar *Ay Denizle Buluşunca* adlı çocuk romanımda ve *Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?* başlıklı son romanımda türler arası bir yolculuğa çıkmış gözüksem de, ana durağım ille de öykü. O kadar ki, romanların kurgusunda bile eklemlenmiş bağımsız öykülerin izini sürmek mümkün. Dolayısıyla bugün artık öykünün beni hiç bırakmayacağını biliyorum. Onun verdiği terbiye olmaksızın benim dünyayı anlamam ve anlatmam mümkün değil.

***Can Kırıkları* adının güzelliğinden söz edelim mi?**

Kitabın tüm öyküleriyle ayrı ayrı hellaleştikten sonra sıra geldi onları bir başlık altında mühürlemeye. En az öykü yazmak kadar sancılı bir süreçti bu. Zorlama tamlamalar kendilerini daha o ortaya çıkış anında dinamitliyor. Öykülerim için koyduğum "su gibi akma" sağlaması, kitap adı için de geçerli. Üzerinde ne kadar emek verilmiş olursa olsun, o ad asla "çalışılmış" izlenimi uyandırmamalı. Öykülerin ortak ruhunu yakalamaya çalışırken kırık bir şeylerin imgesi uyandı içimde. Tene batan kırıklardı bunlar ama cam kırıkları değil de can kırıklarıydı. O noktada düşünmeyi kestim. *Can Kırıkları* dedim ve bitti.

Bu kitabınızdaki öyküler hayat acılarını anlatıyor, insanın insan olarak yaşamasının önüne çıkan toplumsal değerleri, olumsuzlukları...

Can Kırıkları bir hesaplaşmalar kitabı. Öykülerin kahramanları çok farklı zaman, mekân ve deneyimler içinden kendilerini dönüştüren acıları damıtırlar. Torununun gözünden anlatılan Kadriye Nene'nin Garine adıyla Ermeni küçük bir kız olarak başladığı hayatı, depremle ayaklarının altındaki zemini yalnızca fiziksel olarak değil ruhsal bağlamda da yitiren genç bir kadın ile çocukların dünyası, heykeltıraş Mari Gerekmezyan ve Camille Claudel'in yolu birbirine çıkan yaratma ve sevda acıları, geçmişten bugüne vardırmayan yollarda Ermeni ve Bosnalı Arnavut göçmenler, Doğu ile Batı'nın iflah olmaz yabancıları hep birlikte farklı rayihalı koyu bir dem oluşturur. Ancak acı ve hüzün bu kitapta olumsuzluk olarak yer almaz. Aksine, hakkı teslim edilen ve sonuna kadar ödeşilen acılardan sonra temiz umutlar yeşerir. Bu açıdan *Can Kırıkları* benim için umut dolu bir kitaptır.

***Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?*de de yalnızlık, hayatın zorlukları var. Edebiyat hep hayatın zor ve sert gerçekleriyle yüzleşme içinde mi oluşur?**

Üzüldüğümüz şeyler sırlarımızı, zaaflarımızı, hatalarımızı ihtiva eder. Bu yönüyle de tüm sanat dalları için vazgeçilmez bir kaynak oluşturur. Acıyı, korkuyu, pişmanlığı, utancı layıkıyla anlatabilmeyi insanı her yönüyle kavrayabilmenin de esası olarak görüyorum. Kitaplarımda katışıksız mutlulukların tüy hafifliği de yer alır ama insanın içinden yeni insanlar çıkaran acılar ağır basar. Yine de ben bu acıları birer kahır olarak değil, gerçek anlamda umudun yeşereceği nadasa bırakılmış topraklar olarak görürürüm.

Bu romanda bir Ermeni ile bir Türk, Surpuhi ile Mukaddes arasındaki dostluk anlatılıyor. Siz kendinizi bu izlekleri, konuları anlatmak zorunda hissediyor musunuz?

Edebiyatı tam da hiçbir şeyi zorunlu olmadan

yapabildiğim bir alan olduğu için seviyorum. Bu noktada içtenliğimden kimsenin kuşku duymamasını önemserim. Kitabın oluşum sürecinde, "Hadi şimdi de biraz Ermeni motifi olsun," gibi bir düşüncem asla olamaz. Nitekim bu oran her kitabımda oldukça farklı ölçülere sahip. *Can Kırıkları*'na kıyasla *Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?* bu açıdan çok farklı. Romanımda bahsedilen kısa bölüm dışında bu konuya hiç rastlanmaz, çünkü bu kitapta ana meramım o değil. Ama Ermeni kimliğimi de bir zenginlik olarak okura sunmayı hep istedim. Özellikle bu topraktan çıkma ve iki dile, kültüre hâkim bir kimlikle bunu boynumun borcu saydım. O açıdan daha söyleyecek sözüm olduğunda bunları ürettiklerime akıtacağım ama asla tek meselem Ermeni ve Türk ilişkileri olmayacak. Bu konuyu işleyecek başka kanallar var. Edebiyata, "dava"lardan bağımsız, bakir bir alan olduğu için tutkunum ben. Zaten anlattığım da hep insanlık halleri ve farklı yaklaşım, birbirini ötekileştirmeden anlayabilme yetileri ancak edebiyat aracılığıyla çıkacak. Birbirimizin hikâyelerini dinler ve anlar olmadan da bize bu dünyada rahat yok.

Ermeni yazarlarımızın çoğunluğu Türkçe yazıyor. Türkçe yazan Ermeni yazarlar Türk edebiyatı içinde mi sayılır?

Türk edebiyatından anladığımız Türkçe dilinde üretilen edebiyatsa, elbette sayılır. Ama ben aynı zamanda Ermeni edebiyatının da bir parçasıyım. Öte yandan aslında her şeyden bağımsız olarak sadece yazmaktan öte çıkar yol bilmeyen insanım. Tüm sınıflandırmalar bu noktada benden bağımsız. Benim esas işim üretmek.

Kürt edebiyatıyla ilgili yapılan benzer tartışmalar ışığında, şunu merak ediyorum: Bizim coğrafyamızda oluşmuş bağımsız bir Ermeni edebiyatından söz edilebilir mi?

Kesinlikle edilebilir. Hatta bu edebiyat, özellikle "Uyanış" adı verilen altın çağında Osmanlı kültürünü de etkileyecek oranda ağırlığını koymuştur. Yazık ki bu topraklara ait, dolayısıyla sadece belli bir halkın değil ortak kültürün de izlerini taşıyan bu denli bereketli bir edebiyatı layıkıyla öğrenecek ve öğretecek ortamdan mahrumuz. Bu yoksunluğun sebebi olan zihniyeti sorgulamadan da köklü değişiklikler olması mümkün gözükmüyor.

Ermenice yazan Türkiyeli yazarlar arasında ilk akla gelenler kimlerdir?

Usta yazar Yervant Gobelyan, rahmetli Rupen Maşoyan, tiyatro tarihinin ve hicvin direklerinden Agop Ayvaz, çağdaş romancılığın erken yitirilmiş ustası Zaven Biberyan, basın ve edebiyat tarihinin duayeni Rober Haddeler, Ermeni köy edebiyatının bugün Mıgırdiç Margosyan ile devam eden geleneğinin kurucuları Hamasdeğ ve Mıntzuri, bir de şiirin Ermenice'yi de aşan ustası Zahrad bir çırpıda aklıma gelen isimler.

Yeterince kapsayıcı ve nitelikli bir Ermeni edebiyatı antolojisi var mı?

Ermenice ve İngilizcede çok kapsamlı antolojiler bulunmasına karşın, Türkçe söz konusu olduğunda maalesef bu soruya hayır yanıtını vermek durumundayım. Pars Tuğlacı'nın hazırladığı çalışma dışında, Ermeni edebiyatını bir bütün olarak ele alan bir çalışma yok. Ama bu boşluk bir yandan da kendini tanımlayan ve sorgulamamız gereken bir içeriğe sahip. Her şeyin temiz bir başı "Neden?" sorusu olmalı.

Ermeni edebiyatında şiir, öykü ve roman arasında hangisi daha çok öne çıkıyor?

Lirik şiir geleneği son derece köklü. Özellikle Batı edebiyatı ile kurulan yakın temas dolayısıyla roman da erken gelişmiş türler arasında. Dolayısıyla şiir ve roman, iki uç kutup olarak Ermeni edebiyatında belirleyici ağırlıktalar.

Mıgırdiç Margosyan örneğini özellikle verebiliriz: Yerel dil, şive kullanımı bazı yazarlarda dile egemen olabiliyor. Öykü ve romanda yerel dil ya da şive kullanımını nasıl karşılıyorsunuz?

Mıgırdiç Margosyan özelinde "cuk oturan", çok doğal bir tercih olarak karşılıyorum. Ermeni köy edebiyatı bir yönüyle de Anadolu'nun artık maalesef yitirdiği masalsı bir yakın tarihin belgesel dökümü aslında. Bu noktada yerel dilin devreye sokulması o sıcaklığı, biricikliği hissetmemiz ve o özgün kültürden nasiplenmemiz için eşsiz bir kaynak. Ama ben örneğin sadece bir kahramanı konuşturmak adına yerel dil kullanmaya kalksam belki sırıtır. Hüner, hayatı samimiyeti hiç yitirmeden edebiyata dönüştürebilmekte gizli. Bu açıdan yerel dil ya da şive dahil tüm farklı

Edebiyatın büyüsü biraz da sesi çıkmayanın ya da pek duyulmayanın meramını paylaşılır kıldığı noktada başlar. Günlük hayatın ezik kişilikleri bir bakmışsınız unutulmaz romanların iz bırakan kahramanlarına dönüşmüş.

kullanımları "başka türlüsü mümkün değildi" dedirtecek bir doğallıkla ve tam yerinde sunabilmek şart.

Marmara, _Jamanag_ gibi cemaat gazeteleriyle _Agos_'un Ermeni edebiyatına katkılarından söz edilebilir mi?

Gazetelerin edebiyata yeni isimler kazandırma, aydın yetiştirme misyonu bu topraklar genelinde Batılılaşma sürecinin resmen başladığı Tanzimat döneminden miras bir gelenek. Bahsettiğiniz gazeteler de bu geleneği güçleri oranında sürdürdü. Dönemin yazarları mutlaka bu gazetelere temas etti, köşe yazıları ve tefrikaları ile okura ulaştı. *Agos*, Ermenicenin yanı sıra ağırlıklı Türkçe yayınıyla genç kuşağa kendini ifade etmede başka bir alternatif de sundu. Önümüzdeki yıllar bu ikili seçeneğin sonuçlarını görmek açısından da ilginç olacak.

Varlık Vergisi, 6-7 Eylül olayları gibi acı anılar Ermeni yazarların verdikleri yapıtlara yansıyabilmiş midir?

Edebiyat, toplumsal gelişmelerin aynası olma konumuyla ele alındığında bahsettiğiniz kırılma noktalarının Ermeni yazarların yapıtlarına da yansıması kaçınılmazdı. Yakın dönemden romancılığın ustası Zaven Biberyan, Aras Yayıncılık tarafından *Babam Aşkale'ye Gitmedi* başlığıyla sunulan romanında haksız meblağdaki vergi borcunu ödeyemediği için ailesi dağılan çaresiz bir babanın, oğluna devrettiği savrulmuşluk mirasını anlatır. Ben de bu konularla farklı öykülerimde hesaplaştım. İç ses'in neler olduğunu anlatması tende hissedilen bir yoğunluk duygusu yaratıyor. Ama bu noktada Türk edebiyatında genel bir ilgi ve eğilimden de bahsetmek gerekiyor. Dolayısıyla konu edinmekten öte neyin hangi gerekçeyle, ne samimiyette ve etkide anlatıldığı hususunun önem kazandığı bir dönemdeyiz artık.

Yazılı edebiyat Ermeniceyi bir dil olarak korumaya ya da zenginleştirmeye uygun bir zenginlik ve etkinlik içinde olabildi mi?

Hem de fazlasıyla. Yazılı edebiyat dili o denli gelişti ki, kimi noktada yaşam Ermenicesinin önüne geçti. Bir de Ermenicenin "antik" konumundan ötürü, neredeyse tapınılan bir havası var. Dili korumak, tarihten silinme, yok olma korkusunu iliğinde duyumsamış bir halk için bambaşka bir anlam taşır. Çalışma masalarının üzerini süsleyen Ermenice harflerin basılı olduğu hediyelik eşyalar, aslında için için bu dili koruma ve yaşatma, daha ileri boyutta da var kalma andının cisimleşmiş halidir.

Zahrad çok önemli bir şair. Onu bizim edebiyatımızda kime benzetebiliriz?

Onun derinlikli yalınlığını ve acı acı gülümseten kara mizahını Orhan Veli'ye yakın bulanlar var ama bir yanıyla da Zahrad yalnızca Zahrad, tıpkı Orhan Veli'nin yalnızca Orhan Veli oluşu gibi.

Zahrad, bu ülkenin günlük hayatının parçası olarak yaşamadığı için, bizim hayatımızı anlatan şiirler yazmadığını belirtiyor. Bu, kendini çoğunluğun ve egemen olanın bir parçası olarak görmeyen yazarın tutumu mu? Bu uzak duruşluluğun bir Ermeni yazar ya da şairin ya-

Agos'ta Ermenice de yazdınız? Ermeniceyi yazınsal dil içinde de kullanabiliyor musunuz?

Ermenice anadilim olarak hep var oldu ama edebiyat dili oluşturmak bambaşka bir uğraş. Bu soruya evet yanıtı verebildiğim için çok mutluyum, çünkü Ermeniceyi yazınsal dil olarak kullanmak çarpı iki mesai. Günlük hayatın akmadığı bir dilde, hem de bu denli köklü bir geleneğe sahip, kendi dil grubunun tek kolu olarak inen apayrı alfabe sistemine sahip bir dilde üretebilmek başka bir kültürden değil de, hani neredeyse başka bir gezegenden olmak gibi. Bu noktada kişisel gayretimin yanı sıra Hrant'ın itelemeleri, *Agos*'tan Ermeni basın ve edebiyatının yetkin isimleri Yervant Gobelyan ile rahmetli Rupen Maşoyan'ın ve editör ustam Sarkis Seropyan'ın katkıları çok büyük. Üstelik daha yolun başındayım. Bu hiç de kolay mezun olunmayacak bir okul. Herhalde hayatımın belli dönemlerinde yine Ermenice üretime de yoğunlaşacağım ve bir boyun borcu olarak yapabildiklerimi sunacağım. Bu yaz Ermenistan'da düzenlenen bir edebiyat yarışmasına yolladığım ve teşvik ödülü alan öykü dosyam üzerinde çalışıyorum ve yeni ilhamlar için kendime deli cesareti ve bilge azmi diliyorum.

Hrant'ın o doğasına aykırı yaftayla kuşatıldığında ilk kez öldüğü güne de tanığım. O yüzden kalabalıklar, benim o cenaze gününü paylaşımla, ortaklıkla ve tam da Hrant'a yaraşır bir üslupla geçirmemi sağladı ama ertesi günlerin kalp ağrısına derman olmadı. Umut için daha fazlasına ihtiyaç duyuyorum. Hrant'ın duruşunu anladığımız noktada zaten artık hiçbir slogana gerek duymayacağız.

pıtlarına etkisi nedir?
Zahrad'ın konumu yalnızca çoğunluk içinde değil, azınlık içinde de azınlık olma halidir. Çarpı iki yalnızlık. Ermenice'yi sade kullanımı ve özgün imgeleriyle ayrı bir koldan bir başına ilerlemiştir. Bugün geldiğimiz nokta, zamanını aşan bir ustayı hisseder olma halimizdir. Zahrad'ın değeri gitgide anlaşılıyor ve giderek şu bilince gelindiğini hissediyorum: "Bu ülkenin şiirini Zahrad'sız anlatmak o şiire dair eksik bir anlatımdır."

Edebiyat, ötekini, ezileni ya da azınlıkta kalanı anlattığı yerde derinlik kazanıyor sanki.
Edebiyatın büyüsü biraz da sesi çıkmayanın ya da pek duyulmayanın meramını paylaşılır kıldığı noktada başlar. Günlük hayatın ezik kişilikleri bir bakmışsınız unutulmaz romanların iz bırakan kahramanlarına dönüşmüş. Yazar, türlü çeşit bağlam ve biçimlerde öteki olarak itelenenlerin hikâyesinde insana dair en evrensel gerçeği söyleme fırsatı yakalıyor. Es geçilmiş insanların dile gelmesiyle birlikte de edebiyat, hayatı kucaklamaya, onun sınırsızlığına doğru genişlemeye başlıyor.

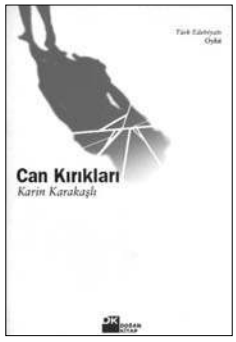
Türkiyeli olmakla azınlıktan bir birey olmak bir potada eritilemiyorsa, yazarın payına ne düşer?
Sanırım en çok bu ikilemden, ortadan ikiye ayrılma acısından bahsetmek düşer. Bu bıçak sırtı durum bir yandan da onu biricik bir konuma sürükler. Bu noktada bir kendisinin hissedeceği ve bireysel dünyasında tutmayıp paylaşması gerekenler vardır. Bunların sorumluluğu ve ulaşma umuduyla yazmaya koyulur. Yapacak çok iş vardır.

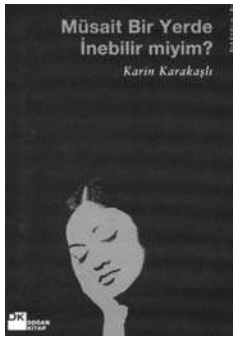
Asıl adı Silvia Anait Bursalıoğlu; Silvia adı beğenilmeyince Asu Maralman adını seçmiş. Bizim gençlik yıllarımızın şarkıcısı. Bir gazetede adının önüne Ermeni sözcüğü konduğunu görünce, "O gün kendimi ilk kez bir suçlu gibi hissettim," diyor. Bunu okuduğumda çok etkilenmiştim. Silvia'nın bu küçük öyküsü ne anlatır insanlara?
Hayatın, müfredat dışı kalan çok yerinin bulunduğunu anlatır herhalde bu küçük hikâye öncelikle. Bir kere size isminizin beğenilmediği ve kimliğinizin tercihen gizli kalması telkin edilmişse, tabii ki Ermeni olarak anılmayı bir ifşa olarak yaşarsınız, hele de kişiliğinizi daha yeni yeni oluşturduğunuz o güvensiz ilk gençlik yıllarında. Benim için bu hikâye çok anlaşılır ama önemli olan o içe kapanmanın sebep ve etkilerini çoğunluğun da iliğinde hissetmesi. Esas farklılığı işte bu duyarlık yaratacak.

Hrant Dink'in cenaze töreninde dağıtılan yakalıklardan birinde "Birlikte Yaşamı Savunalım" yazıyordu. Bana uzatılan bu yakalığı takmak istemedim. "Birlikte yaşamı" vurgulayarak dile getirmeyi bile olumsuz buluyorum. Zaten hayatımızın en doğal hali olması gereken bir durumu ayrıca seslendirmek olumlu olmaktan çok olumsuz çağrışımlara yol açar, diye düşünüyorum.

Bir şey varsa, konuşulmaz, en doğalından yaşanır. Bu noktada ben de size katılıyorum ama bir yandan da demek aslında birlikte yaşamı savunmamız gereken bir boşluk var. Demek hâlâ kimi noktalarda birlikte değil de yan yana yaşıyoruz. Hrant'ın cenaze töreni bugüne kadar "Ermeni dölü, iç mihrak, potansiyel tehdit" gibi olumsuz çağrışımlarıyla ya da "Takuhi Teyze'nin topiği, zeytinyağlı dolması" gibi sorgulamasız, yüzeysel nostaljileriyle gündeme gelen Ermeni sözcüğüne çoğunluğun sahip çıkışına tanık olunması açısından bir dönüm noktasıydı. Ama ben kalabalıkların öncesindeki kahredici yalnızlık günlerinden geçtim. Hrant'ın o doğasına aykırı yaftayla kuşatıldığında ilk kez öldüğü güne de tanığım. O yüzden kalabalıklar, benim o cenaze gününü paylaşımla, ortaklıkla ve tam da Hrant'a yaraşır bir üslupla geçirmemi sağladı ama ertesi günlerin kalp ağrısına derman olmadı. Umut için daha fazlasına ihtiyaç duyuyorum. Hrant'ın duruşunu anladığımız noktada zaten artık hiçbir slogana gerek duymayacağız. Vicdanın, yüreğin dili sözü alacak ve herkes birbirine bunca zaman sustuğu mahrem hikâyelerini anlatacak.

Bir Ermeni olarak kültürünü yaşayamamak nedir?

Kendi kendine yabancılaşmak demek. Anadilinde sevememek, küfredememek, o öz dili yabancı dil olarak hissetmek demek. Bu, işin dil boyutu. Ama daha vahimi kimlikle ilgili olan kısımları, çünkü tersi de geçerli. Bugün okulları ve yaşam alanları kalmadığı için anadillerini bilmeyen Anadolu Ermenilerinin yeni kuşakları, kimlik bilinci son derece yüksek kişilerden oluşuyor. Önemli olan sizin bu kültürü dış koşulların yönlendirmesinden bağımsız olarak bir eziklik, içe kapanma gerekçesi olarak değil paylaşılacak bir servet olarak algılayabilmeniz. Hrant, Ermeni olarak kültürünü yaşamak ve çoğunlukla paylaşmak ne demek sorusuna kişiliği ve duruşu ile verdiği sıradışı yanıtla bakir bir yol sundu. Bugün o yoldan ilerlemeye talip her milletten insan varsa, Ermeni olarak kendini tanımlama ve konumlama noktalarında bir dönemeçten geçiliyor demektir.

Hangi yazarları kendinize yakın buluyor, seviyorsunuz?

Küçük insanın dünyasını hüzünlü bir gülüşle yansıtan William Saroyan, yakaladığı yabansı ayrıntılarla bir başınalığın şarkısını söyleyen Jean Rhys, kendi dünyasını tüm bedelleriyle kuran Tezer Özlü, uzun cümlelere vakti olmayan Wolfgang Borchert, büyülü masalların babası Marquez, gerçeği masallaştıran Andersen, kayıp insanın eski zaman definecisi İhsan Oktay Anar ilk aklıma gelen isimler.

Şu sıralarda neler yazıyor, neler yapıyor, neler tasarlıyorsunuz?

Agos'ta Türkçe köşe yazılarına emektar köşem "Cumba"da yeniden başladım. Bunu iki sebepten yaptım. Öncelikle Hrant buna çok sevinir, ikincisi de kaybımla başa çıkmada ve yeniden bir yaşam anlamı bulmada yazıdan başka bir çare bilmiyorum. Edebiyat şu an ilk kez bir lüks konumunda. Ben daha ziyade günlük hayatımı idame ettirebilmenin azmindeyim. Karşılaştırmalı edebiyat alanında yüksek lisans eğitimimi sürdürüyor, derslerimi veriyor, yazıyor ve edebiyatın yeniden el vereceği zamanları bekliyorum. □

İRFAN YALÇIN

Bir Öldürme Olayı

İKİ YANI PORTAKAL VE ÇAM AĞAÇLARIYLA ÇEVRİLİ GÖL, GERÇEK BİR GÖLDEN çok, usta bir ressamın kasabanın güney ucuna çizdiği bir göl resmi gibi; birkaç karabatakla ölümden kaçmak için sudan fışkıran küçük balıklar tırmalıyor suyun yüzünü yalnız; uzaklarda, gölün bittiği yerlerde suya inip inip havalanan martılar var. Havada çiçek kokuları ve bir çay bahçesinden gelen o hep aynı yağlı ve ağlayan sesin acıklı şarkısı.

İki katlı taş ev, göle kırk, elli adım kadar; giriş kapısının üstünde kabartma bir tarih yazılı; I932. İnce, sessiz bir yol geçiyor önünden; arkadaki küçük bahçede, ikinci kata uzanmış yaşlı bir manolya, en uzun dalını kırık camdan içeri sarkıtmış; bir şeylerden korkmuşçasına sıkı sıkı sarılmış ağaçlarla sarmaşıklar birbirlerine; evin bahçeye açılan kapısının iki yanına dizili kireç boyalı tenekelerdeki çiçekler solmuş ya da kurumuş; baygın sarılarla dolu bir limon ağacının hemen dibinden yükselen bir begonvil evin göle bakan küçük balkonunun bir yanını bütünüyle sardıktan sonra, ordan yandaki pencere demirlerine, ordan da çatıya atlamış. Yabanıl otlarla dolu bahçenin içi. Sarı ve iri biri kedi, yosun tutmuş bahçe duvarına yüzü eve dönük olarak oturmuş; ne zaman geçsem hep orda. Kuyunun tahta kapağı üstünde, ters dönmüş yeşil bir tokyo ve madeni bir tas var. Camlar hep kırık ve dış duvarlarda, özellikle de pencere yanlarında bir yangından kalan izler, uzun karaltılar görülüyor. Kabartma süslerle kaplı giriş kapısı, kırmızı mumla mühürlü.

Olaydan önce de, yaz kış, bu evin önünden geçiyordum gölün kıyısına gitmek için ben, değişmezdi bu hiç. Onları o küçük balkonda ya da pencerelerden birinde göremezsem kuşku gibi bir şey düşerdi içime; çok yaşlı olduklarından ölümleri gelirdi aklıma hep. Rahatlardım görünce, "Oh, yaşıyorlar bugün de," derdim. Birini görür, öbürünü göremezsem kötü şeyler kurardım yine; Kadın mı erkeği, erkek mi kadını bıraktı yalnız? Ama ertesi gün onu da gördüğümde, oldukça kuruntulu olduğuma inanır, "Nerdeydin dün?" diye sorasım gelirdi.

Yan yana oturmuşlar, ıssız yüzleriyle uzaklara bakıyorlar o küçücük balkonda; böyle anımsıyorum onları nedense hep. Yaşamaktan yorulmuşluktan; sanki ne kendilerinden, ne başkalarından hiçbir şey beklememekten oluştuğuna inandığım yorgun ve kırık bir gülümseme var dudaklarında ikisinin de. Arada bir, erkek ya da kadın, fısıldar gibi bir şey söylese de yavaşça, sessizler çok; konuşmuşlar her şeyi uzun birlikteliklerinde belli ki, kalmamış söyleyecekleri birbirlerine. Onları ne zaman yan yana görsem orada, geçip karşısına yolun, ikisini de en iyi görebileceğim küçük bir görüş aralığı bulmaya çalışıyorum dal-

lar arasında; onlar beni görmüyor.

Bir yaşam öyküsü kurup aylar sonra içimde, oraya yerleştiriyorum ikisini de onların. Gerçeği öğrenmek, kim olduklarını birilerine sormak içimden gelmiyor. Bir oyun sanki, bir roman örgüsü, 1908 İstanbul'unun, İkinci Meşrutiyet'i kutladığı gün dünyaya gelen pek çok kız çocuğunun adı gibi, Hürriyet kadının adı; telgraf memuru Posta İdaresi'nde babası. Dizleri üstündeki albümden bir fotoğraf çıkarıp bana uzatarak, "Ud çalardı babam," diyor Hürriyet Hanım, "sesi de güzeldi." Alıp bakıyorum; uzunca boylu, ince bakışlı bir adam; yüzünden, gözlerinin içinden, en çok da ağzının iki yanına sarkmış bıyıklarından hüzün yağıyor. Ceketinin ve pantolonunun rengi, yeleğinin rengine göre daha açık; uyumlu üstünde her şey ve çok ütülü; sağ elinin başparmağı yeleğinin cebinden sarkan saat kösteğine değiyor belli belirsiz; sol yanında, üstü saksılı uzun bir sehpa var; saksıda beyaz, yorgun güller.

İrfan Yalçın (1934) edebiyatımızın en kıyıda köşede kalmış yazarlarından. Uzun yıllardan beri Fethiye'de yaşıyor. Yazıyor ama gerektiğinde yayımlıyor. Öykülerini seçtiği dergilere gönderiyor.

Sonra bir başka fotoğraf; İstanbul Kız Muallim Mektebi'ni bitirdiği gün Hürriyet Hanım'ın. "Feride olup Anadolu'ya koştum birçok genç kız gibi ben de, Çalıkuşu'nu okur okumaz. Her okumuş genç kızın yüreğinde Feridelik vardı o günlerde az çok." Yüzü rüzgârlı, çizgileri güzel bir kız uzaklara gülümsüyor rengi uçmuş fotoğrafta. (Foto Sarkis-Beyoğlu) "Bir köyüne verdiler önce Bafra'nın, iki yıl sonra da Samsun'a." Gül kurusu renginde biraz eskice bir koltuğa iki büklüm gömülmüş, hep bize bakıp gülümseyen kocasını parmağıyla göstererek, "Samsun'da, yeni geldiğim okulda tanıdım Muammer Bey'i," diyor Hürriyet Hanım, "başöğretmeniydi oranın. Sevdik birbirimizi, evlendik. Kırk dört yıl tam."

Birbirlerine bakıp gülmeye başlıyorlar birden. Şaşırıyorum; öylesine gülüyorlar ki, boğuluyorlar, can çekişiyorlar sanki; yüzleri, elleri, bacakları kasılıyor, ürkünç sesler çıkarıyorlar. Bitiyor sonra yavaş yavaş gülmeleri, düzeliyorlar, bana bakıyorlar hiçbir şey olmamış gibi gözlerini ayırmadan. Neye güldüklerini, uzun, hastalıklı gülüşlerinin nedenini düşünüyorum. Ne olabilir? Neye güldüler? Bir anda geçip gittiğine mi uzun yılların? Güzel, alımlı insanlarken önceleri, insan posası oluşlarına mı şimdi? Çok mu gülünç geliyor yaşam onlara artık? "İşte," diyor Hürriyet Hanım, "bir başka fotoğraf. Onuncu yılını kutluyoruz Cumhuriyet'in. Samsun Halkevi'ndeki balodayız." Dans edenler arasında, en öndeki bir çifti gösteriyor parmağıyla: "Muammer Beyle ben. Tango yapıyoruz." Papyonlu ve sarhoş gülüşlü Muammer Bey'in ağzı yarı açık; objektife dik dik bakmış, bir şey söylüyor. Fotoğrafta, en sağdaki iki çiftin arasından bir fonoğraf görülüyor masa gibi yüksekçe bir şeyin üstünde. "Onuncu Yıl Marşı'nı söylemekten sesimiz kısıldı o akşam!"

O anlatıyor ve her şeyi öğreniyorum fotoğraflardan; çok yer gezdiklerini Anadolu'da; Nilgün adında üç yaşındaki kızlarının karlı bir Bolu kışında difteriden öldüğünü; –"Mezarı çok uzakta," diyor durup durup o– Güney Ege'nin "güzellikten yorgun düşmüş bu kasabasına" '43'te geldiklerini; şimdi oturdukları taş evi, geldikten birkaç yıl sonra borç harç satın aldıklarını; tek erkek çocuklarından başka yaşamda kimselerinin olmadığını, onun da şimdi Almanya'da çalıştığını; Yeni Mezarlık'ta iki kişilik yerlerini çoktan ayırttıklarını; en son ölecek olanı sürekli alışveriş ettikleri Bakkal Halil'in gömeceğini; –"Söz verdi Halil," diyor o, "sözünde durur, namuslu adam çok"– ve daha böyle bir yığın ayrıntı.

Olaydan üç ay sonra çıktı yargıç önüne katil, gördüm; bir balta gibi duruyordu iki candarma arasında. Sevince kapalı gözlerinde eksik bir şeyler vardı ve yüzü buzdu. En iyiyi, en doğruyu yapmışçasına, bu yaptığından daha haklı hiçbir şey yapamayacağını vurgularcasına konuşuyordu. Bir kesinlik ve korkusuzluktan çok, yoğun bir kirlilikti sesindeki; parayla başlıyor, parayla bitiyordu sözleri. İşsiz olduğunu, çok yaşlı o iki insanı para ve malları için öldürdüğünü; hiç çocukları olmadığından, onların her şeyinin kendine kalacağını düşündüğünü; sevdiği kızla yıllardır parasızlıktan evlenemediğini söyledi ve sonra on-

ları nasıl öldürdüğünü anlattı donmuş bir sesle. Sözü bitince, sağına soluna bakındı uykudan uyanmış gibi; yüzü ışıdı ve kalın bakışlarına karşın oldukça güzel gülümsedi. Öyle ki, inanamadım bir an, başkası gelmişti onun yerine sanki. Gözlerini indirip, "Onu o kadar sevmiştim ki, o kadar olur," dedi ve olduğu yere döküldü sanki; hiçbir iz kalmadı taş gibiliğinden; titriyor ve ağlıyordu. Yüreğimi bir el sıkar gibi oldu.

Günler sonra bile, katilin sesiyleydim göle inen düz, çiçekli yolda; gitmiyordu içimden; durmadan konuşuyor, az önce söylediklerini bir, bir daha söylüyordu. "Bitti, susacak," derken başlıyordu yine.

"Uyurken geldi öldürmek onları aklıma, düşümde gördüm. Sırtlayıp ölülerini dar, derin bir kuyuya iniyordum ki, uyandım. Orda, o an düşündüm işte ilk ve kendimle şakalaşır gibi bir duyguya kapıldım önce; düşündüğüme inanamamış, şaşırmıştım. Ama ertesi gün, dahası, aradan bir hafta, bir ay geçtikten sonra bile bırakmadı beni bu; neyi düşünsem, ne yapsam vardı içinde, gitmek bilmiyor, yoruyordu beni çok. Karar verir gibi olurken tam, 'Olur mu, yapılır mı?' diyordum kendi kendime. İki insan vardı içimde birbiriyle çarpışan. 'Yaşamışlar yaşayacakları kadar, öldür,' diyordu biri. Öbürü karşı çıkıyor, 'Seviyor onlar seni, yapma,' diyordu. Birinciye uydum sonunda.

"Işıkların söneceği, kasabanın karanlığa gömüleceği fırtınalı, şimşekli bir akşamı bekledim hep. Kurmuştum kafamda, böyle bir akşamda öldürecektim onları. Her şeyi en ufak ayrıntılarına kadar düşünmüş, hiçbir şeyi gelişigüzel yapmamaya özen göstermiştim. 3 Nisan'da geldi beklediğim fırtına; yerle göğü birleştiren sağanak yağmur kasabayı boğdu sanki; şimşekler çaktı, yıldırımlar düştü, sönüp sönüp yandı elektrikler.

"İnce bir ışık sızıyordu ikinci katın ön camlarından, kapının zilini çaldığımda. Evdeydiler ve uyumamışlardı. Yumruklayıp tekmelemeye başladım kapıyı, elektriklerin kesik olduğunu düşününce. Duyuramıyordum ne ki. Küçük bir taş attım cama. Halamın başı göründü perde aralığından az sonra. 'Benim hala,' dedim, 'aç.'

"Kapıyı halam açtı; küçük bir gaz lambası vardı elinde, 'Neredeydin, çoktandır, görünmedin,' dedi, 'fırtına mı attı seni böyle?' İkinci katın tahta merdivenlerini, halam önde, ben arkada, çıkarken, beni çok merak ettiklerini, dahası dün sabah, enistemin, 'Darılttık mı yoksa çocuğu, görünmüyor,' dediğini anlatıyor, arada bir de, 'Çok ıslandın, değil mi?' diyordu. ('Ayrıntıları bırak, öze gel,' diyor başyargıç.)

"Sedirde, o her zamanki yerinde oturan enistemin elini öpüyordum ki, yandı ışıklar; sarı kedisi vardı yanında yine. Bir süre ordan burdan konuştuktan sonra, evlenmem konusunu açtım ben. Bir iş tutmadan evlenmemi içimden hiç geçirmememi, yoksa kendime de, alacağım kıza da yazık edeceğimi, babamın durumunun da iyi olmadığını anlattılar bana uzun uzun. ('Ayrıntıları bırak, öze gel,' diyor başyargıç.) Kurulanmam için bir havlu uzatırken, 'Darıltmadık ya seni?' dedi halam, 'para istemiştin son gelişinde, verememiştik. Yoktu inan ki.' 'Daha önce, her istediğinde vermiştik ama,' dedi enistem üzgün bir sesle. Bir şeyler eridi içimde o an sanki, cayar gibi oldum. 'Yine isteyeceğim az sonra para, dokunmayacağım kıllarına, verirlerse,' dedim içimden ve istedim. 'Çok dardayım,' dedim, 'öderim sonra. Yardım edin n'olur.' Sözüm bitmişti ki, söndü ışıklar yine. Demedi ikisi de bir şey, susup kaldılar öyle. Az sonra masanın üstündeki büyük gaz lambasının fitilini yakarken halam, 'Yok inan ki,' dedi, 'inan ki, yok. Vermez miyiz yoksa?' Utangaç utangaç baktı enistem, demedi bir şey. Yıllardır hastaydı o ve alt kata kapı açmaya bile inemiyordu. Ona göre daha genç ve sağlıklı olan halam koşuyordu her işe. ('Ayrıntıları bırak, öze gel,' diyor baş yargıç) Hayır, inanmamıştım, vardı paraları, biliyordum. Boğulur gibi oldum öfkeden o an, çıldıracaktım. Küçük gaz lambasıyla mutfak kapısına doğru yürürken, 'Nasıl olsun kahven?' dedi halam; 'Şekerli,' dedim. ('Ayrıntıları bırak, öze gel,' diyor

"Bir iş tutmadan evlenmemi içimden hiç geçirmememi, yoksa kendime de, alacağım kıza da yazık edeceğimi, babamın durumunun da iyi olmadığını anlattılar bana uzun uzun."

başyargıç.) Çıkar çıkmaz halam odadan, yavaşça yerimden kalkıp enişteme yürüdüm. Sezinledi mi ne, değişti yüzü ansızın; geri geri çekildi, duvara yaslandı; sivri uçlu bıçağı görünce elimde, dudakları oynadı, ağzı açılır gibi oldu; bir şey söylemek istiyor da söyleyemiyordu sanki. Önce kalbine, sonra orasına burasına sapladım bıçağı gelişigüzel. Gücenmiş gibi bakıp gözlerime bir an, ince bir hırıltıyla yan düştü. (Uzun uzun gülüyor katil; başyargıç uyarıyor.)

"Mutfağa gittim sonra hemen; küçük gaz lambasını mutfak dolabının rafına koymuş, kahve pişiriyordu ocağın önünde halam. Birkaç adım atmıştım ki, geldiğimi anlayıp, 'Darılmadın ya,' dedi. Demedim bir şey.

"Ellerim arkamdaydı ve yakındım ona çok. Durgunluğumdan mı, donuk tavırlarımdan mı, yoksa soluk alıp verişimden mi sezdi, bilmem; kuşkulu kuşkulu baktı, 'N'oluyor?' dedi gazı söndürüp. Anlamıştı. Saplar saplamaz karnına bıçağı ben, inanamamış gibi bakıp bir an, 'Ne yaptın?' diye mırıldandı. Bir eliyle ceketimin yakasına yapışmış, öbür eliyle kendisini bıçaklamamı engellemeye çalışırken, olanca sesiyle de bağırıyordu. Ürktüm bir an; ölüm korkusuyla gençleşmiş, güçlenmişti sanki; bırakmıyordu beni. Ama gitgide bitti soluğu, kalmadı gücü. Birkaç kez daha saplayınca bıçağı orasına burasına, düştü, kalakaldı öyle sırtüstü.

"Uyuşmuştu kafamın içi; olanlara inanamıyordum; yaptıklarımı ben değil de, başkası yapmış gibi bir duygu içindeydim. Acı acı miyavlayan bir kedi sesiyle geldim kendime ve yaptıklarımı yangın çıkararak örtbas etmek için küçük ve büyük gaz lambalarının içindeki gazları oraya buraya döküp bir kibrit çaktım."

Uzaklaşıp bitiyor birden katilin sesi içimde; nerede olduğumu, yürüye yürüye nereye geldiğimi çıkaramıyorum bir an. "Geçmem artık o evin önünden, uzağında olsam bile dönüp bakmam," diye düşünürken, orada, o iki katlı evin yanında olduğumu anlayıp şaşırıyorum çok ve akıl almaz bir istekle doluyorum. Bir an önce, günlerce kafamda kurguladığım Hürriyet Hanım'la Muammer Bey'i balkona ya da pencereye çağırıp, "Merak etmeyin, sizler değilsiniz öldürülenler... Öldürülenler başkaları," diye müjde vermek istiyorum sanki onlara! □

10 soruda Edebiyat ve Tiyatro

1 Okunmak için tiyatro oyunu yazan ilk yazarlarımız kimlerdi? Bu düşüncenin ilk yaratıcısı Abdülhak Hamit'tir. Romancılığı ile öne çıkan Hüseyin Rahmi Gürpınar da bu anlayışı benimser. *Mürebbiye*, *Hazan Bülbülü*, *Kadın Erkekleşince*, *İki Damla Yaş* ve *Tokuşan Kafalar* yazarın oyunları arasındadır.

2 Abdülhak Hamit oyun yazarlığında kimlerden etkilendi? Şiir anlayışı Hugo'yla paralellik gösteren Hamit'in Shakespeare, Racine, Corneille'den etkilendiği söylenir. Hamit oyunlarında büyük, karışık, doğaüstü ve azap veren varlıkları tercih etmiştir. Shakespeare'in ve Romantiklerin hançerleri, zehir içmeleri, mezarlık sahneleri, ölümleri, ihtirasları, bedbaht aşkları ve kambur tiplemeleri Hamit'te de görülür.

Reşat Nuri

3 Edebiyatın tiyatroya üstünlüğünü açıkça savunan yazar kimdi? Yahya Kemal. "Herhangi bir sahne sanatkârının doğrudan doğruya nesir yolundan yetişmesi caiz değildir," diyerek yalnızca yazarın değil, sahne sanatçısının da şiir duygusunu yansıtacak birikime sahip olması gerektiğini söylemişti.

4 Reşat Nuri'nin *Çalıkuşu* romanını oyunlaştırdığı doğru mu? Reşat Nuri'nin "İstanbul Kızı" adıyla 4 perdelik bir oyun olarak 1918 yılında yazdığı, ancak Darülbedai tarafından geri çevrilen *Çalıkuşu* romanı, yıllar sonra, 1963 yılında Necati Cumalı tarafından oyunlaştırıldı.

5 Cevdet Kudret'in oyunlarına edebiyatçıların tepkisi ne oldu? Yazarın 23 yaşında yazdığı *Birinci Perde* adlı oyunu için Ahmet Haşim, Yaşar Nabi, Abdülhak Şinasi ve Kenan Hulusi olumlu yazılar yazdı. 1934 yılında yazılan *Yaşayan Ölüler* adlı oyunun ancak yarısı, 1936 yılında *Ağaç* dergisinde yayımlanabildi. Peyami Safa, oyunun mesajının doğru olmadığını öne sürdü. Cevdet Kudret, 1988'de gözden geçirdiği metninin başına, şu notu ekledi: "Zaman ne yazık ki ona değil bana hak verdi." *Yaşayan Ölüler*, 2. Dünya Savaşı'ndan önce yazılıp 2. Dünya Savaşı'nı ve savaşları anlatan bir oyun olarak tiyatro tarihine geçti.

6 Nâzım Hikmet'in tiyatro yazarlığıyla ilgili neler söylenebilir? 30'dan çok oyun yazan Nâzım Hikmet, 1932'de, bir haftada *Kafatası*'nı yazmıştı. İlk oyunda seyircilerin Nâzım'ı tiyatrodan evine omuzlarında taşıdığı söylenir. Üç gün sonra oyun veterinerliği küçümsediği gerekçesiyle yasaklanır. Nâzım aynı yıl *Ölüm Evi*'ni yazdı, tepkileri üstüne çekti. Hapis yattığı uzun dönem içinde sekiz oyun yazar. *Yolcu*, *Ferhat ile Şirin*, *Sabahat* bunlardan birkaçıdır ve bu oyunlar 60'lı yıllardan önce sahnelenmemiştir.

7 Necatigil'in şiirleriyle radyo oyunları arasında yakınlık var mıdır? Necatigil, radyo oyunun aslını, "konuş ki seni göreyim" diye özetler ve radyo oyunlarını "şiirlerinin agrandismanı" sayar. Ona göre, radyo tiyatrosu şiire en yakın türdür ve radyo oyunlarının izlekleri şiirinde de kullanılmış izleklerdir.

8 Tiyatronun edebiyatla ilişkisine dünya tiyatro tarihinden hangi örneği verebiliriz? Canlı bir halk tiyatrosu geleneğine dayanan Commedia dell'arte edebiyat metnine değil, doğaçlama oyunculuğa dayanan bir tiyatro türüydü. İtalyan tiyatrosu 16. yüzyılda sahneyi edebiyattan arındırırken, İspanya en önemli edebiyat ürünlerini tiyatro alanında verdi. İspanya Reform hareketinden etkilenmediği için, eski dinsel tiyatro, auto sacramental (ayin oyunu) adıyla devam etti.

9 Çehov kendini tiyatro yazarı mı görüyordu, öykücü mü? Çehov oyunlarını sahnelenmesi için yazdı. Tiyatro oyunlarıyla öyküleri arasındaki temel fark, seslendiği kitlenin farklı yapısıdır. Beklentisi dışında, öykücülüğüyle ünlendi. Oysa aynı Çehov, tiyatro alanında ümitler ve hayal kırıklıklarıyla dolu yıllar yaşadı. Çehov'un oyunları ve öyküleri arasında belirgin paralellikler görmek mümkündür.

10 Kafka'nın yaşamı üç tiyatro yapıtına nasıl esin kaynağı oldu? Mitos Boyut yayınlarından çıkan *Kafka Oyunları*, bu soruya ayrıntılı yanıtlar veriyor. Kitapta, bu ilginç yazarın yaşamının üç ayrı yönünü, Kafka'nın yapıtlarından yararlanarak yansıtan Michael Almaz, Mark Rozovski, Alan Benett'tan üç oyun bulunuyor. Kitabın ilk oyunu olan *Kafka'nın Kadınları*, yazarın hayatına giren üç kadının yazarla ilişkisini anlatıyor. *Baba ve Oğul* adlı oyunda Kafka ve babasının yaşam boyu yaşadıkları mesafeli ilişki ele alınıyor. Ünlü İngiliz yazar Alan Bennett'in *Kafka'nın Şeyi* adlı oyunu ise, Kafka üstüne bir kara komedi.

NİHAT ZİYALAN

Gölgesi Üstüme Çökmüştü Yüzünü Göremedim

AYÇELEN'İN KANAT OKŞAMASIYLA GÖZLERİMİ AÇTIM. NE VAR MELEğim? Yüzünde otuz yıl öncesinden, ilkokuldan kalma gülümseme, üçüncü sınıftaki gibi gözlerini kırpıştırıp duruyor. Daha uykumu almadım. Siyah önlüğünün omuzbaşlarına kanat kondurup melek yaptığımdan beri Ayçelen konuşmaz. Boynu bükük, gözleri ayakkabısının uçlarına dikili. Bükme boynunu. Boynunu bükersen gülümsemen de işte böyle bükük olur. Peki peki, kalkıyorum.

Alacakaranlık pencerelerden sızdığı için ışığı açmadım.

Kafamı dinlemek için akşam son vapurla gelmiş bu saatten sonra yemek yenilmez diyerek bir salkım üzümü tanelerini saya saya bitirmiştim. Taneleri sayarken aklım karşı komşum Sotiri'nin kızındaydı. O saatte, pencerenin önünde bir şey bekler gibi oturuyordu. Biliyordum ne beklediğini. Çünkü dert ortağıydım. Dert ortaklığının kökeninde, zaman zaman, gör bak seni tekrar evlendireceğim Ester demem yatıyordu. Bilirdim söylediklerimin hoşuna gittiğini. Onun öğütülmüş bir ses tonuyla bir defa evlendim yürümedi artık evlenmem demesine kanmaz asıl nedenini sorardım. Uzun süre açılmadı, sonra gizlerinin bende kaldığını, eşime bile söylemediğimi anlayınca açıldı bir gün:

Ay ışığında pencereden sokağı seyretmeye bayılırım. Ayak seslerinden anlarım ilginç bir yanı var mı geçenin? Tanıdıksa eğleşirler. Kaynatırız. Nerden gelmişler, ne yapmışlar, o ne demiş, bu ne demiş? Ha. Ha. Hi Hi.

El ayak çekilir gibi olunca köpeklerin havlamasına aldırmadan kediler sırnaşır. Altan'dan aldığım mancayı… Yahu bu Altan da bazen sinir ediyor beni. Ada'nın tek ciğercisi ya burnundan kıl aldırmıyor. Ne var ufak ufak doğrasan? Neyse. Tek tek atarım önlerine. Parçalarlar mı birbirlerini? Tabii parçalayacaklar. Kapan kazanır. Nedir kapmak? Ne pahasına olursa olsun ele geçirmek. Manyağım. N'olmuş?

Sinema dağılışı. Son vapurdan çıkanların evlerine varma telaşı. Yalnızlık hastalıktır kuzum. Uzak tutacaksın kendinden. Uzak tutmanın yollarından biri pencere sefasını hayalinde tekrar tekrar yaşamaktır. Yani film çevireceksin.

İşte böyle bir gece dalmış gitmişken birdenbire üstüme biri çöktü. Eliyle ağzımı bantladı sanki. Öbür eliyle üstümdekileri parçalarcasına çıkarmaya başladı. Soluğu şarap karışımı deniz kokuyordu. Öpmeye başlayınca eriyip gittim… Yok canım. Gölgesi üstüme

Fotoğraf **Vedat Açıkalın**

Nihat Ziyalan, Özdemir Nutku ile, Sydney.

çökmüştü yüzünü göremedim. Allah için yakışıklıydı. Nerden mi biliyorum? Tenim yanılmaz. O an bitmesin diye dualar ettim. İşi bitince beni öyle hamur gibi bırakıp çözülüp gitti.

Üç yazdır her gece onu bekliyorum. Biliyorum gelecek. Neden mi? Hayatımda senin gibi güzel kadın görmedim demesinden.

Ester'in söylediklerine inanmış o geceyi tekrar yaşamak için pencere nöbeti tutmasına üzülmüştüm. Yaşadıklarını anlatırken gözlerinden süzülen gözyaşında şarap karışımı bir deniz kokusu yükselmişti. İnanmamak mümkün müydü.

Aslında dün akşam Yılmaz Güney de gelecekti. Fakat Nebahat Çehre'yle arası bozulup evi terkettiğini duyan mekân sahipleri üst üste açılış yapmaya başladı. Bu kez Kürt İdris'in mekânında kumar varmış. Birine kıyak için kurulacakmış kumar. Gitmesem ayıp olur dedi. Oysa yeni bir filme başlarken kumara mumara veremez kendini. Kıyak meselesi elini kolunu bağlamış. Belirli bir saatten sonra da Büyükada'ya vapur yok. Filmin ismi "Azrail Benim" olacak. İş koyarsam haber veririm.

Azrail Benim'in öyküsünü Büyükada'da gırgırmızın arasında kurmuştuk. Adı için zorlanıp duruyordu. Azrail Benim Çirkin Kral'a yakışan bir isim olmuştu. Devamlı adada otursam peş peşe öyküler yazardım. Sakin bir yer ama ulaşım sorunu var.

Çay demlemeye üşendim.

Elimde su bardağım terasa çıktım.

Salt bahçenin değil adanın kokusu da kucaklayıverdi. Pencereler devamlı açık olmasına karşın evin içinde boğucu bir hava var. Ada'da oturuyorsan terasa veya bahçeye hamak kuracaksın.

Terası kapatan çardaktan sıyrılınca çamla burun buruna geldim. Upuzun, dallı budaklı bir merhaba çaktım hazrete. Ulu dutum kara dutum sana da merhaba. Belki de Ada'nın en güzel saati. Bitki örtüsünün, insan dahil her türlü canlının saldığı gazlı bulanıklığı özümseyip, pırıl pırıl, limonata gibi bir havaya dönüştürdüğü an. En başta atların sidik fış-

Nihat Ziyalan (1936) uzun yıllardan beri Avustralya'da yaşıyor. *Sevgili Şiir* adlı şiir kitabı 2007'de yayımlandı (Yapı Kredi Yayınları). *Kısa Pantolonlu Sevda*'dan (Can Yayınları; 2001) sonra yeni öykü kitabı da hazır bekliyor.

kı kokusunu.

Bağ evi gibi bir ev ama arsası büyük. Eşimin annesinden kalma. Eşim dedim de bu evlilik denilen şey. Öf. Öf. Neyse. Üşendi Büyükada'ya gelmeye. Nişantaşı'ndaki evde kaldı. Annesi ölünce üvey babası miras davası açmış. Avukatı Hüsamettin Cindoruk'la haber gönderdi. Ada'daki evi verirse davadan vazgeçerim. Para etmediği için verelim kurtulalım diyor eşim. Sezgilerim de diyor ki bir zaman gelecek Adalar kıymetlenecek. Onun için vermiyorum. Mahkemede görüşürüz. Telefonda dayatıyor avukat bey. Aman bu adamdan beni kurtar sen nasıl istersen öyle hallederim. Hay hay görüşelim Hüsamettin Bey. Mısırlı Han'daki yazıhanenizde mi? Siz ne zaman isterseniz.

Şafağın sökme zamanı. Ondan mı bu kızıllık? Değil canım. Tuhaf bir kızıllık bu.

İstanbul'a inip birkaç film şirketine uğramayı düşünmüştüm yatarken. Vazgeçtim. Erken kalkmışken balığa çıkmalı.

Termosa sıcak su hazırladım. Kahve filan. Bir de olta takımı. Niçin mi teknede bırakmıyorum? Kayıkhaneye bakan Osman güvenilir biri de elin oğlu değil. Boşver motorda benzin olmasını. Tam kürek havası.

Pastırma yazı kaçırılır mı? Sanki Allahın emri. 30 Ağustos deyince göç başlar adalarda. Çocukların okulu başlıyormuş. Akılları Ada'da kalarak göçerler. İyi ki inmedim İstanbul'a. Pastırma yazı değil gerçek bir yaz havası. Yalnız şu kızıllık midemi bulandırıyor. Söksene şafak hazretleri.

– Selam Hristo.

Allah Allah. Babanı mı öldürdüm be? Bu nasıl bakış? Reçel için pasta yapmak için dut toplamaya geldiğinde türlü diller döküyordun ama. Anlaşılan ters tarafından kalkmış. Nerde o sakız şekeri gibi adam?

Hristo'nun acısını çıkarmak isterce gümbür gümbür bir selamla fırına daldım. Her zaman lafladığım fırının başındaki adam beni duymadı galiba. Selamıma karşılık bekler bir tonla yineledim selamımı. Gene oralı olmadı. Küreği fırına sürerken diş gıcırtılı bir sesle homurdandı yalnız. Ayçöreklerinin parasını koydum tezgaha. Ne oluyor yahu?

Kayıkhanenin merdivenini inerken düşüyordum. Şu basamakları sağlamlaştır Osman'ım. Yavaş ol. Gerçi daha uyuyordur ama yerin kulağı var. Surat üstüne surat çekemem. Keşke fırındaki adamın diş gıcırtılı homurdanmasına karşılık verseydim. Şeytan diyor ki git küreğini fırınına sok. Peki bana ne oluyor? Bir de şu gacurtulu gucurtulu merdiveni çıkmak var.

Motor dediysem üç beygirlik bir motor. Boyum kadar bir sandal. Balina mı tutacağım? Kürekleri zulasından çıkarıp tekneye götürürken aletli jimnastiğe giriştim. Birdenbire canım kürekleri mızrak gibi fırlatmak istedi. Nereye fırlatacaktım? Nereye olacak tuhaf bakışlara diş gıcırtılı homurdanmalara doğru. Dur dedim içimden. Sabah sabah fazla jimnastik ruh sağlığına zararlı.

Kayıklıktan çıkarken Ayçelen teknedeki yerini almış bakışlarıyla gökyüzünü tarıyordu. Söken şafağa güneşin ucunu gösterecek olmasına aldırdığı yoktu. Bir şey mi var meleğim. Duymadı galiba. Nedense bugün beni kimse duymuyor? Veya duymak istemiyor. Asıldım küreklere. Sanki birileri yapışmış alttan. Zor çekiyorum. Oysa tam kürek havası diye denizi gürür görmez içimden geçirmiştim. Gerçekten buruşmaz çarşaf gibi bir deniz. Yalnız dip görünmüyor. Karanlık. Böyle bir havada dip gözükmez mi? Neyse. Teknenin burnunu Sedef Adası'na doğru verdim.

Adalar yapıp Karaköy'e doğru yollanacak olan ilk vapur önüm sıra akıp gitti. Hop hop. Dalgaya dikkat. Çalkantıdan sıyrılmak için küreklere asılmak zorunda kaldım. Keşke bekleseydim geçip gitmesini. Hiç yoktan terlemiştim. Tekrar buruşmaz çarşaf gibi denize eri-

şince incitmeden yırta yırta Sedef'e yöneldim.

Akşamdan balığa niyetli olmadığım için yem tedarik etmemiştim. Kıyma yoktu buzdolabında. Neden tavuk olmasın? Hem de göğüs tarafından. Birkaç kez denemiştim. Vurmuştu balık. Kahvemi yapmadan önce oltayı yemleyip balıkların karnına diyerek attım.

Ayçöreğiyle Nescafe.

Keyfimi kaçıran tuhaflıklar acaba benden mi kaynaklanıyor? Ne Hristo'yla ne de fırındaki adamla bir alıp-vereceğim yoktu. Sinemada başarılı olamamıştım işte. Kim duyacakmış canım? Yani kendime yontmadan hayatımın dökümünü yapamam mı? Bir kadın başarısız kocayı ne zamana kadar çeker? Keyif kaçıran tuhaflıklar acaba benden mi kaynaklanıyor diye bir de soruyorsun? Peki vapurun dalgasına keyfimden mi yakalandım? Durduk yere terledim işte. Yahu ağzında dağılan ayçöreğinin keyfini çıkarmaya baksana. Tarçının kokusunu hisset. Bırak şimdi salebi. Isır bakalım. Isır ısır. Çek üstüne bir yudum kahve. Nasıl? Keyfin yerine gelmeye başladı değil mi?

Tekneye bağladığım misinayı alıp yokladım. Bir ağırlık yok. Acaba çekip iğneye bir baksam mı diye bocalarken Ayçelen sanki dev bir örümcek ağına yakalanmış gibi çırpınmaya başladı. Bu çırpınma çakıllara serilmiş martı sürüsüne şimşek hızıyla ulaştı. Hurrra. Ne yaptın Ayçelen?

Tam bu sırada öyle bir şey çarptı ki misinaya. Sandalın bir tarafından öbür tarafına uçtum. Tuhaflık muhaflık turnayı değil belki de balinayı vurmuştum gözünden. Tuhaf, ne oluyor yahu, Allah Allah demekten bıktım vallahi. Bu ne demek şimdi? Misinada hiçbir ağırlık yoktu. Tekrar tekrar yokladım. Boş işte. Peki çarpan neydi?

İşte bir bu eksikti. Gözümün önü kararmaya başlamaz mı? Ne oluyor diye anlamaya çalışırken gökyüzünde güneşi arandım. Sende mi tuhaflaştın güneş hazretleri? Niçin o kalın pusun altına sığınmaya çalışıyorsun? Daha yeni doğdun yahu.

Oltayı çekip misinayı sararken buruşmaz çarşaf gibi deniz çırpıntılı bir denize dönüşmeye başladı. İnsafsız yağmur önceden biraz atıştırsana. Şar diye sağanak. Havanın kararmasına şimşekler yetişti. Onlar çaktı gök gürüldedi. Onlar çaktı gök gürüldedi. İş inatlanmaya varınca kürek zamanı değil diyerek bir an önce kıyıya varmak için gazladım motoru. Ayçelen ıslanacak diye içim cız etti bu arada. Özür dilerim Ayçelen. Duymadı. Birdenbire kuduran bu havada duysaydı şaşardım doğrusu.

Başladı dalgalar sandalımı dövmeye. Üç beygirlik motor mu olurmuş? Yerimizde sayıp duruyoruz. Bu boğuşmaya motor mu dayanır? Bir süre sonra tıs pıs ederek sustu. İpini çek babam çek. Bir türlü çalışmıyor. Herhalde su aldı. Peki çalışsa ne olacak? Ne mi olacak? Yerimde saysam bile kendimi güvende hissedeceğim.

Küreklere bir şey olacak diye ödüm kopuyor. Yol alamasam da çabalıyorum. Aman kürek canım kürek ben sana yanmışım. Niçin maskaralık olsun? Ölüyorum, kurtuluş yok, mahvoldum şarkıları mı söyleseydim? Hele kendi derdime düştüm boşver Ayçelen'i hiç diyemem. Karımı işe karıştırma.

Allahım günahlarımı bağışla. Bu badireden kurtar kulunu. Demek Milli Piyango için de böyle yalvarmıştım. Bilet al bilet al diye dürtükleyip duran kimdi? İhtiyacım olmasa büyük ikramiyeyi bana çıkar der miydim? Dürtüklemek söz vermenin yarısı değil tamamı diye inanmıştım. Amorti bile çıkmadı.

Bütün bu tuhaflıklar içinde kollarıma güç veren dayan diye yüreklendiren bir tek şey vardı o da kıyıya doğru esen rüzgârdı. Dalga vurup sandalı sudan kestiğinde kürekler kayıp gitmesin diye var gücümle yapışıp bekliyordum. Tekrar suya değdiğinde başlıyordum küreklemeye. Oynak sandal derlerdi de inanmazdım. Gerçekten oynakmış. Öyle balık mı olurmuş? Mutlaka canavardı. Fırtınanın ortasında, ellerim küreklerde olduğu halde o vu-

ruşu hissediyorum avucumda. Salt avucumda mı? Saçımın telinden tırnağımın ucuna dek. Eğer bu fırtınada boğulmazsam AĞZIMDAN YEL ALSIN hayatım boyunca da hissedeceğimi biliyorum.

Kıyı mıyı görünmüyor.

Hop havada. Soluk tut. Küreğe dikkat. Hop suda. Soluk ver. Küreğe asıl.

Ayçelen de kayıplarda.

Hayır efendim sağır dilsiz kızın duygularıyla oynamadım. O zaman on yedisindeydim. Güya hava astsubay okuluna girmiştim İzmir'de. Hazır ol. Selam dur. Bütün gün yaptığım bu. Bir de yat var. Bir gün kalktım işte. Kaçıp kente sığındım. Sonra kaçmak alışkanlık haline geldi. Barınağım bir fotoğrafçı dükkânıydı. Oraya devamlı süt getiren kızın güzelliğine çarpılmıştım. Sağır-dilsiz olması acıma duygumu depreştirip gönlümü çelmesine yetmişti.

Kesinlikle aşkıma ihanet etmedim. Babam geldi. Bir tokat çaktı Adana'ya kadar uçtum. Hani o bir vuruşta deviren hayran olduğum astsubayım Mehmet Kök'ün tokatı babamın tokatının yanında okşama kalır.

Dikkat.

Dalgayı yandan alma devrilirsin.

Peki Reji'de çalışan kız? Dedim ya on yedisindeydim. Hayır ben değildim mavi elbisemdi onun başını döndüren. Dağın başındaydı evleri. Gece bir de köpekler havlıyor. Sözleştiğimiz gibi bahçeye çıktı. Sarıldık ama yaprak gibi titriyoruz. Göğüsleri yeni çıkmış. Dudaklarımız öpüşmeyi bilmiyor. On yedisinde adam kesilir mi? Kesilmiştim. Ne köpek havlaması. Ne de birileri üstümüze gelecek korkusu. Kızın çamaşırına tenine sinen tütün kokusu kesmişti beni. Oysa ufak ufak sigara içiyordum. Ama o koku dayanılacak gibi değildi.

On yedisinde monyedisinde. Gene de günahlarımı bağışla...

Yarabbi kumsal.

Önüme birdenbire kumsal çıkınca sanki fırtına dinmiş gibi bir duyguya kapıldım. Oysa değişen bir şey yoktu. Üstelik bir kulaç ötemdeki kıyıya bir türlü varamıyordum. Dalgaların arasından birdenbire Horoz bitiverdi. Atla diye işaret ederken yüz anlatımı ürkütücüydü. Hristo'nun, fırındaki adamın yüz anlatımlarından daha korkunç. Öbür tarafından tutmasam bile sandalı alıp kumsala koyabilirdi.

"Atla diye işaret ederken yüz anlatımı ürkütücüydü. Hristo'nun, fırındaki adamın yüz anlatımlarından daha korkunç. Öbür tarafından tutmasam bile sandalı alıp kumsala koyabilirdi."

Toprağa ayak basınca sendeledim. Dalgaların etkisinden kurtulamıyordum bir türlü. Serildim kaldım. Salıncakta sallanıyorum sanki.

Horoz'un sövgüleriyle kendime gelir gibi oldum. Dalgaların kızaktan söküp aldığı bir tekneyi kurtarmak için çabalıyordu. Hemen seğirtip el verdim.

Kumsaldaki kayıkhanenin bakıcısıydı Horoz. Çocukların sevgilisi dev adam demin çektiğimiz tekneyi söverek, evet söverek, sağlam kazığa bağlamaya çalışıyordu. Daha önce sövdüğünü duymamıştım. O da sakız şekeri tadında bir adamdı.

Kumsalı tekne leşleri kaplamıştı. Bazılarının başında sahipleri çaresizlikle kıvranıyordu. Bir çift direklinin parçalarını toplayan kadınlı erkekli grubu görünce, benim pırpırın parçalanmayışına şaşıp kaldım.

Dudağından düşürmediği sigarası ıslanıp sönmüştü Horoz'un. Yüzünü denize dönüp çökünce yapacak bir şey kalmadığını anladım. Rüzgâra direne direne tekneye gidip termosla kahve kavanozunu arandım. Bu sırada olta takımını da aldım. Horoz burada olduktan sonra pırpıra kimse dokunamazdı.

Fırtınanın önünde savrulup gittiniz mi ey ahali?

Kimse yok mu?

İyi ki varsın Ayçelen.

Meydandaki saat üçü gösteriyordu. Sabah saate bakmamıştım ama ilk vapur altı buçuktaydı. Demek ki sekiz saattir denizdeydim. Aslında benim pırpırla taş çatlasa on beş dakika çekerdi Sedef Adası. Vay be. O kadarlık bir yola bu kadar saat. Fırtına dinene kadar vapur çalışmaz artık. Bir de hapislik duygusu. Allah kurtarsın.

Aklınız Pastırma yazında kalacaksa göçmeyin. 30 Ağustos Zafer Bayramı'nda resmi geçite mi katılacaksınız?

Saçmalama.

Benimle bir alıp veremediğiniz mi var? Nedir o bakışlar diş gıcırtılı homurdanmalar?

Saçmalama be.

Hapsolduk. Kına yakarsınız artık.

Saçmalama be adam.

Ester'in penceresine baktım. Bırak şimdi Ester'i. Şu çarpma sesini dinle. Senin evin pancurları değil mi? Ya parçalandıysa? Eğer parçalandıysa bakalım nasıl hesap vereceksin karına?

Hesap vermek mi? □

ÖZGEN ERGİN

Gece Sefası

SABAHA KARŞI ÜÇTE GELEN İHBAR YÜZÜNDEN UYANDIRILINCA DELİYE döndüm. Akşam, Ilıca'daki Gözde Restoran'da yalnız başıma bir şişe küçük rakı içmiş gece yarısı girebilmiştim yatağa. Telefon ihbarına göre Çamlık Yolu ile Petekevler arasındaki yamaçta bir villada âlem yapılıyor, çevre komşular rahatsız ediliyormuş. Giyinirken, "Yazlıkçıların daha gelmediği şu günlerde ne âlemiymiş bu!" diye söylenerek düşünüyordum.

Uyuklayan iki nöbetçi görevliden aldım öfkemi. Emrimize yeni verilen Land Rover'a atladığımda, bizimkiler sallana sallana üstlerini başlarını çekiştire çekiştire uykuda gezer adımlarla geliyorlardı. Verdim veriştirdim yüzlerine karşı. Daha mayısın başındaydık, sokaklar ıssız, Menderes Mahallesi koyu bir karanlıktaydı. Küçük parkın köşesine yaklaşınca gördüm, evin alt katı pırıl pırıl ışık kümesiydi. Bahçe duvarlarındaki hırsız caydırma ışıklarının hepsi de yakılmıştı. Sahipsiz kalan sokak köpeklerinin havlamalarından başka ses yoktu ortalıkta. Evin bulunduğu Aziz Nesin Caddesi'ne girince, şoföre söylendim: "Kontağı yarım kapat, ışıkları söndür vitesi boşa al!" Evin caddeye bakan duvarında penceresi yoktu, köşesine yaklaşınca cipin camını indirdim, dikkat kesilerek dinlemeye geçtim. Genç sandığım bir erkeğin yüksek sesle konuşması ile körpe bir kadının çıngıraklı kahkahası birbirine karışıyordu, öyle ihbar edilecek kadar da rahatsız edici değildi. Şoföre, "Kontağı tam kapat" diye mırıldandığım anda, çok genç olduğunu tahmin ettiğim kadının billur sesi, açık olan taraça kapısından karanlığa bir şarkıyla savruldu... Savruldu demek pek uygun olmadı; o genç kadının berrak sesi evden kanat çırparak gecenin karanlık sessizliğine uçtu, gitti, gitti, gitti Ilıca kumsalında denize ulaştı.

"Mani oluyor halimi takrire hicabım..."

Ben şaşkınlıkla mutluluk arasında gidip gelirken, o dakikaya dek arkada uyuklayan genç görevli ansızın uykudan uyanmış gibi, "Basalım mı amirim!" dedi. Yılan gibi tıslayarak, "Susss!" dedim... Kendi kendime, "Aman Allahım bu ne ses böyle" derken, kadının şarkısına tok bir erkek sesi eşlik etmeye başladı.

Erkeğin sesi daha yüksek çıkıyor, açık kapıdan gökteki yıldızlara doğru yükseliyordu. Gözlerimi evdeki pırıltıdan ayırınca ayrımına vardım: gece karanlık, çok karanlıktı. Şarkıyı izlercesine göğe baktığımda, ayın en ince hilâli bir Yemen hançeri gibi incecik, fersizdi... Şoföre fısıldayarak emir verdim: "Git rakı su bir şeyler bul getir, sessiz ol!" arkada uyuklayan genç görevliye de diklendim: "Sen de git, geri gelme!"

On beş dakika sürdü sürmedi, rakı, su, beyaz peynir, birkaç tane körpe hıyar getirdi,

onu da geri gönderdim. Kim bilir hangi bakkalı uyandırmıştı resmi elbisenin verdiği fiyakayla... İçerdeki genç kadınla adam şarkı söylemeyi sürdürüyor, bir şarkıdan bir şarkıya geçiyorlardı. Rakıdan birinci yudumu dudaklarıma götürürken genç kadın, "Mihrabım diyerek sana yüz vurdum" şarkısına başladı. Kadın daha hevesli, daha istekliydi şarkı söylemeye, hep o başlıyor, ikinci mısrasında adam katılıyordu. Adamın da bilmediği, katılmadığı şarkı yoktu... Aralarında kahkahalar atıyor, sesli sessiz konuşup gülüşüyor, elbette mutlaka içiyorlardı. Ah o anda, ben de katılsaydım musiki meclislerine... Ben de söyleseydim onlarla birlikte, gençlik yıllarımda söylediğim şarkıları.

Şarkılar göğe ağdıkça, içimde geçmiş yılları yarsayan belli belirsiz bir hüzün belirdi, gözlerim karıncalanarak Gülbahçe Gazinosu'nda sahneye ayak bastığım o ilk akşam geldi aklıma. Cumhuriyet öncesi –Alman Ordusu için– yapılan demiryoluna bekçilik eden istasyonun arkasına kurulmuş, gündüzleri çay bahçesi, akşamları gazino, kışın içkili lokanta olarak çalışırdı Gülbahçe... Çevresi gül ağaçlarıyla perdelenmiş, içinden İvriz'in kolu akan büyükçe bir bahçesi vardı. Toros dağlarının eteklerinden aşağı akarak, tüm ovayı dolaşıp Konya Ereğli'sini ortasından yarıp geçerdi İvriz ırmağı...

Ördekbaşı yeşili ipek bir gömlek ve Terzi Sabri'nin elinden çıkma krem bir takım vardı üstümde. Ayaklarımda, pırıl pırıl yumurta topuk siyah sivri burun ayakkabılar eksik değildi. Saz heyetinde Darbukacı Müezzin Memed'den başka hepsinin kafası iyiydi. O saate dek fasıl düzeninde çalarken, aralarda mutfakta tek tek atarak kafayı bulmuşlardı. Müezzin Memed'in müezzinlikle hiçbir ilgisi yoktu, çok iyi mevlit okuduğu için Konyalılar ona Müezzin adını yakıştırmışlardı. Ağzına içki sürmez, sigara bile içmezdi. Hatırlı kişilerin mevlit törenleri için Konya'ya gider, tanınmamak için yüzüne çok büyük gelen kara gözlük takarak Kuran okur yolunu bulurdu. Konya'da iyi bir piyasası vardı, ara sıra komşu ilçelere de çağrılıyordu. Bizim Ereğli'de ise, ağır ve ekâbir eşraftan ağabeylerinin hatırını kıramaz, gece yarısından sabaha sarkan içki meclislerinde meccanen gazel çeker, eski şarkıları terennüm ederdi.

Sendeleyerek sahneye çıktığımda saz heyetindeki –Müezzin Memed'den başka– herke-

Özgen Ergin
Almanya yıllarını tamamlayıp kesin dönüşünü yaptı. Bir büyük kentte yaşamak yerine Seferihisar'a yerleşti. Bu seçimin bundan sonra yazacaklarına etkisi ne olur?

sin başı önüne düşmüş, uyuklamaya başlamışlardı. Heyecanım yüzünden gözlerim seyircileri görmemi engelliyordu. Sanki sigara dumanları dağılıp çoğalmış, önüme kocaman bir sis perdesi gerilmişti. En iyisi gözlerimi kapatmaktı, ayaklarımı hafifçe araladım yere sağlamca bastım. Gözlerimi kapatır kapatmaz şarkıya girdim.

Dilhûn olurum yâd-ı cemâlinle senin ben,
çıkmaz gözünün nûr-u gözün didelerimden,
yıllarca senin râhına, göz nûru dökerken
sildin beni ay mihr-i emel toz gibi gözden

İlk dörtlüğü söylediğim sürece, kendi sesimden başka ses duymadım. Usta şarkıcılar gibi boynumu yana çevirip, saz heyetine şöyle bir bakmamla, seyircilerden büyük bir alkış koptu. Hemen arkasından saz heyeti büyük bir coşkuyla ara taksime girdi. Şarkı biter bitmez, saz heyetini beklemeden ikinci şarkıya girdim...

Göze mi geldik, sen mi unuttun gelmiyorsun ah
öyle karanlık geceki ruhum, olmuyor sabah

İkinci şarkıyı icra ettikten sonra, önümdeki sis birikintisi gerçek bir perde gibi aşağıdan yukarı kalkmaya başladı, işte o anda gördüm onu, ön sıradaki masaların birinde, kaymakam babası, öğretmen annesi ve oğlan kardeşiyle birlikteydi. Lisede üç yıl boyunca sevdamızı bilmeyen kalmamıştı. O üniversite sınavlarını kazanmış, ben kazanamamıştım. On gün sonra Ankara'ya gidecekti. Uzaktan uzağa, gözlerine bakarak son şarkıya geçtim.

şarkılar seni söyler
dillerde nağme adın
aşk gibi, sevda gibi huysuz ve tatlı kadın
demek, en güzel günlerini bensiz yaşadın
aşk gibi sevda gibi huysuz ve tatlı kadın

Başını önce öne eğdi, sonra boynunu yana çevirip o kalabalığın içinde sanki çok uzaklardaki boşluğa baktı, sol elinin parmaklarıyla saçlarını arkaya doğru taradı, bu bizim aramızda "Hoşça kal" demekti.

Bana verilen sahne süresi bitmişti. "Seni ben ellerin olsun diye sevmedim" şarkısını da söylemeliydim mi diye düşünür dururum bugün bile... Ellerin olmuştur, kim bilir? Bitmeyen bir umutla bekliyorum, günün birinde Çeşme'de, Ilıca kumsalında, belki de Alaçatı pazarında karşıma çıkıverir, tanıyabilir mi beni? Ben onu tanırım. Mutlaka tanırım, sol eliyle saçlarını arkaya toplayan elinden bilirim...

Kimse elimden tutmadı geçti gitti yıllar, Ereğli'deki ehli-keyf ağabeylerin âlemine daldım, ne şarkıcı olabildim, ne futbolcu. Doğu'daki iç savaştaki askerlikten sonra, işsiz kalmaktansa devlet görevine attım kapağı...

Sızmış kalmışım... Yılların verdiği alışkanlıkla irkilerek uyandım, silkinip kendime geldim, kalan suyu avucuma döküp yüzüme sürerek ayılmaya çalıştım. Hırsızları caydıran ışıklardan başka, tüm ışıklar söndürülmüştü. Gece, sabah öncesi ışığını ağartan sevecen sessizliğine bürünmüştü. Kontağı yarım açıp vitesi boşa alarak iniş aşağı saldım cipi Ilıca'ya doğru. Sarhoşun atı evini nasıl bulursa, bizim yeni Land Rover da karakolu öyle bulurdu. □

29 YILLIK TECRÜBEMİZ İLE KAĞIDA DEĞER KATMAYA DEVAM EDİYORUZ.....

Heidelberg 4 Renk CD 102, 2 Renk SM 102, 2 Renk SM 102, 4 Renk SM 52, 2 Renk GTO, 1 Renk SORD, 1 Renk SORD, 2 Renk Hamiş Web, 4 Renk Tanbir WFR, 5 Renk T-Selenia, 5 Renk T-Lem, 1 Renk Intercolor, Sicpa Kenner, Müller Martini ACCRO-T 08 Tesfil, Wohlenberg CB Tesfil, Müller Martini Primo Tel Tikiş, Presto Ci Dikiş, Bourg Harmanlama, Polar Giyotin, Perfecta Giyotin, KAMA IS (Özel Kesim, Varak, Selfra), UV Lak, Bilhofer (M-2 Solofor)

ERTEM
BASIM YAYIN DAĞITIM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

www.ertem.com.tr

MERKEZ: Namık Alper Mah. 21. Sk. No:19
Balgat/ANKARA
Tel.: 90(312) 284 18 11 (pbx)
Faks: 90(312) 286 31 66

BASKI TESİSLERİ: Eskişehir Yolu 42. km
Temelli/ANKARA
Tel.: 90(312) 616 51 69 (pbx)
Faks: 90(312) 616 51 72

MEHMET GÜLER

Gurbet Kadın

ATLARIN KUYRUKLARINI DÜĞÜMLEDİ. BAŞLARINA TORBALARINI GEÇİRDİ.

Kahverengi keçe yeleğinin cebinden Serkisof marka saatini çıkarıp baktı. Atlarının nalı gibi kocaman, tarihi bir saatti bu. Kıl payı şaşırmayan zaman, yıllardır bu saatin içinden bir kurşun eriği gibi ağır ve temkinli akardı.

– Trenin gelmesine daha yarım saat var, dedi.

Bu cep saatinin iki yüzü vardı. Ön yüzü gerçek zamanı gösterirdi. Arka yüzü ise kabartma trenle birlikte geçmişe doğru kocaman bir gurbet çizerdi. Her defasında saatin iki yüzüne birden bakardı. İlkinde yaşadığı zamanı öğrenirdi. Anlık bir süreçti bu. İkincisinde ise yaşanmış, gerilerde kalmış zamana bakardı. Bakmaktan çok seyretmek denebilirdi buna. Gerilerde kalmış zaman anlık bakışlarla bitmezdi. Dumanlar salarak yol alan kabartma trenin sesinde bin bir hayali, düşü toplayıp getirirdi. Serkisof marka saatin arkasındaki tren sahici kesilirdi birden. Uzun uzun düdükler çalarak demir köprülerden, tünellerden geçer, dünyanın en ucuna, hiç gitmediği, bilmediği yerlere alıp götürürdü. Yüzlerini görmediği, seslerini duymadığı insanlarla tanıştırır, türlü serüvenlerin içine atardı...

Atlar, tatlı bir ses çıkararak arpalarını yiyordu. Durup dinledi. O arpa, o ses kendi ağzındaydı sanki. Atlarıyla birlikte acıkan, atlarıyla birlikte doyan kendinden başka faytoncu var mıydı dünyada? Doğrusu kendini anlamış değildi. Bazen attan çok at, insandan çok insan oluyordu. Ben at mıyım, insan mıyım dediği, kendini karıştırdığı anlar vardı.

Varıp atlarının kara gözlerinden, kocaman kirpiklerinden öptü. Yelelerini tarayıp sevdi.

– At demedim size, kardaş dedim.

Birer çocuk gibi şımartırdı onları. İnsanlar gibi sevgiye, şımarmaya onların da gereksinimlerinin olduğunu bilirdi. Sevildikçe, şımardıkça daha iyi rahvan yürür, koşardı onlar. Kişnemeleri güzelleşir, nal seslerinin şakırtıları türküye dönüşürdü...

Sinsi bir yağmur yağmaya başlayınca faytonun körüğünü indirdi. Severdi yağmurları. Çiftçiler boş yere ona "rahmet" dememişlerdi. Faytoncu için de rahmetti yağmur. Bereket, bolluktu. Yağmur yağdı mı faytona olan ilgi artardı. Bu yoldan ekmek yiyenlerin yüzleri gülerdi.

Son günlerde faytonların kaldırılacağına dair türlü söylentiler dolaşıyordu ağızlarda. Doğru muydu acaba? Polis, belediye bu işi yapmazsa, Murat taksiler kendiliğinden yapacağa benziyordu. Piyasa taksileri çoğala çoğala kenti sararken, faytonlar azala azala silinip gidecekti. Sahi o zaman n'apardı kendisi? Her gün içine çizilen gurbeti kiminle paylaşırdı?

Faytonunu durağında bırakıp gar binasına doğru yürüdü. Yıllar öncesinden kalan bina tüm görkemiyle ayakta duruyordu. Kim bilir ilk günden beri kaç tren yolcu etmişti bu yapı? Uzaklardan gelen kaç trene kucak açmıştı? Ayrılıklar kaç yüreği dağlamış, kavuşma-

lar kaç yıkık yüreği onarmıştı? Gurbetin de, kavuşmanın da ilk adresiydi garlar. Faytonunu elinden alırlarsa, belki bir gün kendisi de bu sahici trenlere biner, dünyanın ta öte ucuna çekip giderdi... Ve bir gün apansız çekip gittiği gibi...

İyi anımsıyor; tüm sabahlara, trenlere sevdalandığı bir gündü o gün. İçi ray sesleriyle, tren düdükleriyle dolup taşıyordu.

Tren gara girer girmez göz göze geldi o genç kadınla. Vagon pencerelerinde gördüğü en güzel yüzlerden biriydi belki de. Kadın, yüreğinin ta içine bakarken kendiliğinden bir Gurbet Kadın portresi çizdi. Hemen ardından da ayrılıkların, kavuşmaların sevdalı sesi gibi konuştu:

– Sevdiğini bileyim ki gel benimle...

Konuşan, trenlerin gurbetleşen, sevdalara kesen yüzüydü sanki. İçine çizilen gurbetin büyüyüp sonsuzlaştığını duydu. Faytonu, atları geldi aklına. Nasıl bırakıp giderdi ki onları? Bugüne kadarki ilişkileri hep vefa, bağlılık üzerineydi. Doğrusu ihanet eden kendisi olmak istemezdi. Doru'yla Kula, trendeki kadının bir çift sözünün arkasından koşup gittiğini anlarlarsa bir ömür boyu affetmezlerdi onu...

– Faytonum, atlarım diye mırıldandı...

– N'oldu, cesaret edemedin herhalde?

Tren hareket etmek üzereydi. Son yolcu da bindi. Hareket memurunun keskin düdüğü uzun uzun öttü. Memur, elindeki yön tabelasının yeşil yüzünü makiniste çevirdi; son ve uzun bir düdük çalarak trene yön verdi. Tren, önce kımıldadı, sarsıldı, hemen ardından da koşu atları gibi ileriye fırladı.

– Ayrılığı göze alamayanlar bir daha kavuşmadan söz etmesinler...

Adam, gururunun incindiğini duydu. Nasıl olduğunu anlayamadı, kuvvetli bir sıçrayışta merdivenin basamaklarında buldu kendini. Demir kapıyı açmak için zorladı. Tren gittikçe hız kazanıyordu. Bir paket gibi savrulmak üzereydi ki kapı koluna var gücüyle yüklendi. Üç beş kez zorlamadan sonra kapı kırılır gibi açıldı. Adam, sağa sola kıç sallayarak hız yapan trenin koridorunda, yerde buldu kendini. Dengesini sağlayarak kalkmaya çalışıyordu ki bir elin kendine doğru uzandığını fark etti. Başını kaldırdığında bu elin kompartımandaki Gurbet Kadın'a ait olduğunu anladı. Elini vermedi. Düştüğü yerden kendisi kalkmalıydı. Erkekliğin raconuydu bu. Öyle de yaptı.

Kadın, evine davet eder gibi kompartımanına buyur etti adamı. Pencere önünden bir yere oturttu. İkisi de konuşmadan bir süre öylece kaldı. Kadının yüzüne bakarken utanır gibi oldu adam. Dışarıdayken daha bir cesaretliydi sanki. Arkada bıraktığı faytonunu, atlarını mı düşündü o an. Hayır, onları düşünmedi. Bir çocuk gibi basbayağı utandı. O an elinden gelse trenden atlar, yine faytonuna dönerdi. Ama iş işten geçmişti, atlanacak gibi değildi. Tren inadına koşuyor, hızını artırıyordu. Onu durdurmak, bu yolculuğu sonlandırmak için "İmdat" koluna asılacak olmuştu ki vazgeçti. Nasıl olsa ilk tren istasyonunda inerim, dedi içinden. Sonra da karşıdan gelen trene atladığım gibi...

Başını kaldırmıştı ki Gurbet Kadın'la göz göze geldi. Pembe beyaz tenine inat simsiyah, kocaman gözleri vardı. Kirpiklerinin gölgeleri düşüyordu gözlerinin aynasına. Kadının yüzüne her baktığında hiç acemilik çekmedi. Atları Doru'yla Kula'nın gözlerine bakar gibi oldu. Kadının simsiyah gözlerinden, yüzünün sonsuzlaşan atlasından bir dizi tren geçiyordu sanki...

Adam, tüm cesaretini toplayarak ilk kez konuştu:

– Adınızı öğrenebilir miyim?

– Adım mı, dedi kadın hafifçe gülümseyerek. Gurbet Kadın dediniz ya.

Sahi böyle bir şey demiş miydi? Anımsadığı kadarıyla böyle bir şey dememişti. Dese

Mehmet Güler
1970'lerde dikkat çekmişti. Öykülerini ve yazılarını dergilerde yayımlamaktan vazgeçmeyen yazarlardan. Gebze'de yaşıyor, yalnızca yazıyor.

sorar mıydı. Ama belleğinde de bir 'Gurbet Kadın' kavramı vardı. Peki bu adı kimden duymuş olabilirdi? Belleğini yokladı. Böyle bir kadın adı –kadın adı denirse buna– biliyordu. Ama soranı ve söyleyeni silik bir kaynağa aitti. Kafası karıştı. Üzerinde fazla durmadı. Düşündükçe işin içinden çıkamaz oldu. Bu adı bu kadına kim korsa koysun, dedi kendi kendine, Gurbet Kadın yakışıyor bu yüze...

– Bir şey mi dediniz?

Bir şey demiş miydi? Pencereden rüzgâr geldiği, hava sıcak olmadığı halde iyice terlemişti.

– Hayır, dedi. Bir şey demedim.

Bakarken gözleriyle sevişiyordu kadın; kaşlarıyla, kirpikleriyle, dudaklarıyla, ağzıyla, boynuyla, saçlarıyla, omuzlarıyla da sevişiyordu. Bununla yetinmemiş olmalı ki kadın gelip yanına oturdu, ellerini ellerinin içine aldı.

– Heyecanlı gözüküyorsun, dedi. Bu kadar heyecanlanmana gerek yok. Kompartımanı kilitledim. Burası bana ait. Kimse rahatsız edemez bizi...

Kadın, uzanıp adamın dudaklarından öptü, delicesine sevişmeye başladı. Bu arada tren daha çok hızlandı. Dar vadileri, ırmakları tüm hızıyla geçiyor, uzakları yutarcasına koşuyordu...

Adam, sevişmelerden yorgun argın kalktığında, inmeyi düşündüğü ilk istasyonu çoktan geçtiklerinin ayrımına vardı...

Trenden inen yolculara baktı. Damalı Murat taksiler bir bir kapıyordu onları. Müşteri bulmak için en iyisi yine faytonunda beklemeliydi. Durağa doğru yürüdü. Yağmur giderek hızlanmıştı. Sevindi. Bu yağmur da müşteri getirmezse hiçbiri getirmezdi. Durağa vardığında atlarının arpalarını tükettiklerini fark etti. Torbalarını sıyırıp başlarından aldı. Rüzgâr da hızını artırmıştı. Atların keçelerini zuladan çıkardı, üstlerine giydirdi. Çıkıp faytonuna oturdu. Buraya her oturuşta, kendini sadece atlarına, faytonuna değil, yollara, yolculara hükmeden mutlak bir güç gibi görürdü. Aynı duygu, müşterilerini Murat taksilere kaptırdıktan sonra giderek azalmıştı sanki. İçinden bir şeyin 'çıt!' diye kırılır gibi olduğunu duydu. Çılbırını soktuğu yerden çekip aldı. Doru'yla Kula kulaklarını dikmiş, havayı koklamaya başlamıştı bile. Sahiplerinin bir "deh!" demesi yetecekti onlara...

– Trenler de eskisi kadar yolcu indirmiyorlar artık, diye kendi kendine söylendi. Yolcular karayollarına, havaalanlarına ağdılar giderek. N'olacak, para çok millette. Fantezi artıyor. İsli trenlere tenezzül eden, faytonlarda at osuruğu dinleyen mi kaldı.

İnenler damalı Murat taksilere koşuyordu. Onlar da kaptıkları gibi götürüyordu müşterileri. Sonra dönüp geliyorlar, yeni bir müşteri kapmak için sıraya giriyorlardı.

Trenden inen hangi kadına baksa hepsinin yüzü Gurbet Kadın'ın yüzü oldu. Sesi o kadının sesi, bakışları o kadının gece karası bakışlarıydı. Şaşırdı. Demek ki hâlâ terk etmemişti o kadın kendini. Terk edeceği de yoktu...

– Dönmek mi istiyorsun yoksa? dedi Gurbet Kadın.

Adam şaşırdı. Bu kadın insanın ruhunu okuyordu sanki. Yanıt vermedi. İnmek istediğini ona söylerse bu kararını gerçekleştiremezdi belki. İçinde sakladığı gizi uygulamaya korken kararlı olmalıydı. Son bir öpücük alırdı belki yanağından. Sonra apansız atıverirdi kendini aşağıya. İnince de tüm gidenlerin arkasından olduğu gibi el sallardı. Sonra da ilk tren istasyonunda unutuverirdi...

– Çabuk pes edecek gibisin, dedi kadın. Seversen arkamdan gel, demiştim. Sen de deli gibi atlamıştın trene. Oysa daha yolun başındayız. Bu kadar mıymış senin sevgin?

Adam bozuldu, yanıt vermedi. Uzun süre konuşmadan yol aldılar.

Adam, epeyce zaman sonra kadının gideceği yeri sordu.

– Bilmiyorum, dedi kadın.

Önce bir şaka sandı adam bunu. Sonra ciddi olduğunu anladıysa da şaşkınlığını yenemedi.

– Şimdi sen gideceğin yeri bilmiyor musun, dedi. Yani nereye yolculuk ettiğini bilmeden mi çıktın bu yola?

– Böylesi uzun gitmelerde adlar, gidilen yerler tek tek silinir, dedi kadın kendinden emin bir sesle. Sadece yol ve menzil kalır. Onları da bu trende sadece makinistler bilir. Sevda yolculuğunda bunları öğrenmelisin artık...

– Hayret, dedi adam. Yeni bir şey daha duyuyorum. Hayret. Bu ukala kadın, peşinden koşmaları değil, terk edilmeleri hak etmişti çoktan. Evet, ne yapıp edip bir an önce kurtulmalıydı ondan. Yalnız başına, bilinmezliklerin içinde bırakmalıydı onu. Başına olmadık belalar gelmeliydi. Belki o zaman öğrenirdi adını da, gideceği yeri de.

Adam, tren biraz hız kesince yeni bir istasyona girmekte olduklarını düşündü. Deri gocuğunu alıp kalktı.

– N'oldu? dedi kadın. İniyorsun herhalde?

Adam bu kez inadına yanıt vermedi. Susmaların gizini, merakını biraz da o çeksin diye düşündü. Ayrılığın ilk öpücüğünü Gurbet Kadın'ın alnına kondurup kapıya yöneldi.

– Hani sevdiğini söylemiştin, dedi kadın alaysı bir sesle. Ben inansam da bu tren inanmayacak senin sözüne.

N'apalım, dedi adam içinden, inanmazsa inanmasın. Şu yaptığımı faytonum, atlarım duysa, onlar da inanamazlar bana.

Doru'yla Kula'yı anımsayınca burnunun direği sızladı. Onları kısa tümcelerle bu Gurbet Kadın'a anlatacak olmuştu ki vazgeçti. Boş ver, dedi içinden, bilmesin daha iyi.

– Seninle yola çıkalı tam bir gün oldu dedi adam. Bu yolculuk bitmedi. Biteceği de yok. Adını, gideceğin yeri bile öğrenemedim bu sürede. Artık benim dönmem gerekiyor. Çünkü trene bindiğim yerde bekleyenlerim var...

Bunları söylerken duygulandı adam. Sulanan gözlerini Gurbet Kadın'a göstermemeye çalıştı.

– Yola çıkmaların başlangıçları vardır, dedi kadın. Ama yolculukların bitişi diye bir şey yoktur. Trene atlarken düşünecektin bunu. Görüyorsun, ben de senin adını ve ineceğin yeri bilmiyorum hâlâ. Merak da etmiyorum.

Doğruydu bu. Adam gocuğunu koltuğunun altına sıkıştırıp iniş kapısına yöneldi. Tren iyice yavaşlayıp durdu. Küçük bir istasyondu burası. Yoksul bir çevre olduğu her halinden belli oluyordu. İnen, ya da binen olmadı. Çocuğun biri su satıyor, bir başkası "okunmuş gazete!" diye kompartımandan kompartımana koşuyordu. Yolların, yolculukların, daha doğrusu dünyanın sonu böylesi küçük bir kasaba, köy olabilir miydi? İçinden kimliksiz bir duygunun sessizce kanadığını duyar gibi oldu. Biraz daha sabrederse, yolun da, yolculuğun da sonunu getirecekmiş gibi bir duyguya kapıldı. Adımını son basamaktan toprağa atacaktı ki tren kalkıverdi. Çok istemesine karşın inememişti. Dönüp arkasına baktığında Gurbet Kadın'ı gördü. Sevgiyle gülümsüyordu kendine.

Adam, kadını başından kovacak gibi olmuştu ki yapamadı. İçinde biriken katılık çok sürmeden eridi. Konuşmadılar; yeni bir anlaşma için ikisinin de bakışları, mimikler yetiyordu sanki. Yine kompartımanlarına gittiler. Varır varmaz kapıyı kilitleyip delicesine sevişmeye başladılar. Trenin rayları ahenkli türküsünü söylerken, sevişmelerini onun temposuna uydurduklarının ikisi de ayrımında değildi.

Sevişmelerden yorgun düşünce camın kenarına oturup dışarıya baktılar. Dağlar, koyaklar, ovalar geriye doğru akıyordu. Böyle bir durumda konuşacak o kadar çok şey var-

"Biraz daha sabrederse, yolun da, yolculuğun da sonunu getirecekmiş gibi bir duyguya kapıldı. Adımını son basamaktan toprağa atacaktı ki tren kalkıverdi. Çok istemesine karşın inememişti."

dı ki. Susacak çok şey de vardı. İkisi de susmayı yeğledi. Aslında tam bir susuş değildi bu. Dudakları yerine parmakları, elleri, bakışları sessizce konuşuyor; trenin, uzun uzun çalan düdüklerin, bozkırların, dağların, vadilerin seslerden, renklerden, görüntülerden oluşan diline karışıp gidiyordu...

Adam, yine faytonunu, atlarını düşündü. Gurbet Kadın'ın arkasından yola çıkalı şimdi iki günü geçiyordu. Bu süre içinde ne yapmıştı zavallılar. Torbalarına arpa dolduran, önlerine su koyan çıkmış mıydı? Düşündükçe terledi, sıkıntıya girdi. Hâlâ tam olarak adını bilemediği, nereye yolculuk yaptığını öğrenemediği şu Gurbet Kadın'ın bir çift sözüne takılıp ta buralara gelmişti. Değer miydi? Doğrusu akıl, izan işi değildi bu. Çocuklar, garlarda yatıp kalkan deliler bile bunu yapmazdı. Tanımadığı bir kadın uğruna yaptığı çılgınlığı öğrenirlerse, yalnız atları değil, meslektaşları da lanetlerdi onu. Mesleğimizi bir paralık ettin derler, yüzüne tükürürlerdi.

"Sevdiğini bileyim ki gel benimle..."

Bu sözler miydi faytonunu arkada bırakıp onu yollara düşüren? Hayır, belki de kadının gece kadar kara o bir çift gözündeydi hüner? Bir istasyon, bir istasyon daha derken ta buralara, üç günlük yola gelmişti. Kim bilir, kendinden önce kaç kişiyi sürüklemişti bu bakışlar? Kaç kişinin yuvasını yıkmış, ocağını söndürmüştü?

Başını kaldırıp Gurbet Kadın'a baktı. Zeytin karası gözleriyle o da bakıyordu kendine. İçinin titrediğini duydu. Hayır, nasıl bakarsa baksın, ilk istasyonda inecekti. Kararını vermişti artık. İner inmez de doğru atlarına koşacak, onların gözlerinden, alınlarındaki akıtmalardan öpecek, binlerce kez özür dileyecekti.

– N'oldu? dedi kadın. Sıkıntın giderek artıyor.

Yine atlarım, faytonum, diyecek olmuştu ki vazgeçti. Tam dilinin ucuna gelen sözcükleri katı lokmalar gibi yuttu. Tren hız kesip yavaşlamaya başlayınca kapıya yöneldi.

– Yol bitmedi ama, dedi kadın.

Sesi yine küçümseyici, alaysı tondaydı. Bakışları ise her zamankinden daha kara, gözleri her zamankinden daha kocamandı. Adam, kararlı olmak istiyordu. Ne o gece karası gözler, ne de ruhunu inciten sözler dönüşüne engel olmamalıydı. Gurbetin yolu biter miydi? İlle de bitecekse, bu uykusuz trenlerle birlikte o Gurbet Kadın bitirebilirdi...

Adam, koridora çıktı. Ak sakallı, derviş kılıklı bir adam tulum çalıyor, ağıt söyler, zılgıt çeker gibi bilmediği bir dilde türküler söylüyordu. İniş kapısına doğru hızlı adımlarla yöneldi. Tren tam durmak üzereydi ki derviş kılıklı âşık yeni bir parçaya başladı. Kucağını dolduran kıllı tulumu sıkıyor, yoğuruyor, bir yandan da içine yeni nefesler üflüyordu. Bunu yaparken avurtları şişiyor, boyun damarları kabarıyordu. Ağzını tulumundan çekince türküsüne dönüyordu. Tulumunu sıkıp biçimlediği gibi, bu kez türküsünü yoğuruyor, biçimliyordu. Çaldığı her bozlak, ağıt, çektiği zılgıt bu toprağın, dağın, ırmağın sesi kesiliyor, sonsuz bozkırlara doğru yayılıp gidiyordu. Durup azıcık dinleyeyim derken kendini tulum çalan adama kaptırıp gitmiş olmalı ki trenin ne zaman durduğunu, ne zaman kalkıp yeniden hız yaptığını anlayamadı.

– Kahretsin, dedi kendi kendine. Yeni bir istasyon daha kaçırdım. Çok istememe karşın yine inemedim.

Keçe yeleğinden Serkisof marka saatini çıkarıp baktı. Ön yüzünde aşka çeyrek vardı. Arka yüzündeki trense umut durağını henüz geçmemişti. Sevindi. Her şey bitmiş değildi. Yeni kararlar alabilirdi. Bundan sonraki istasyonda inecekti artık, kesindi...

Bir ayak sesi duydu. Döndüğünde Gurbet Kadın'ı gördü. 'Sevdiğini bileyim ki gel benimle,' diyen bakışları yine üzerindeydi. Adam ineceğim deyip de inememiş bir yalancı, korkak gibi utandı. Bakışlarını kadından alıp trenin penceresinden akan manzaraya çevirdi.

– Olur böyle şeyler, dedi kadın. Aldırma...

Başını alan sevda mıydı? Adam, böyle sevdayı Allah kahretsin dedi alçak bir sesle.

– Yine bir şey dediniz her halde?

Adam yanıt vermedi. Giderek hız kazanan trenin raylarda çıkardığı o ahenkli sesi dinledi...

Yakın günlerde ne kadar da çoğalmıştı şu Murat taksiler. Onlar yine kendine müşteri vermeyecek gibi gözüküyordu. Trenden inenlere baktı. Bunların arasında Gurbet Kadın olabilir miydi? Bir süre umutlandıysa da boş hayallere kapılmak istemedi. Onu dağların ardında bırakmış, dünyanın en uzak köşesine göndermişti....

Tulum çalan adamı türküleriyle, yanık tulumun sesiyle baş başa bırakıp kompartımanlarına geçtiler. Tren, bilinmez bir boşluğun içine doğru delicesine koşuyordu. Yine birbirlerini özlemişlerdi. Trenin hızına, sesine, ritmine uyarak yeniden seviştiler. Bu süreçte tren yeni istasyonlarda durdu, yolcu indirdi, yolcu aldı, yönünü sonsuzluklara çevirip tekrar koşmaya başladı...

Yorgun argın dağları çıkan, tünellerden geçen, rampalarda koşan tren beklenmedik bir yerde zınk diye durdu. Bir küçük tren istasyonuydu burası. Çevresinde üç beş ev görünüyordu. Kocaman bir sessizlik vardı dünyada. Gök bir avuçtu. Dağlar kocamandı. Dehşetli bir yoksulluk çökmüştü çevreye. Tren, tıslaya tıslaya uzun zaman bekledi. Su ve yakıt aldı. Burada niçin beklediklerini kime sorsalar doğru dürüst yanıt alamadılar. Herkesin sabrı taşmış, gün akşama devrilmişti ki sessizlik birden bozuldu. Yer, gök askere kesti. Cemseler, otobüsler, askeri kamyonlar, cipler, helikopterler durmadan asker indirdi. Sonra tüm bu askerler belli bir düzen içinde trene bindirildi. Umulmadık bir zamanda tren silme askerle doldu. Koridorlarda, tuvalet önlerinde, merdiven basamaklarında ayak basacak yer kalmadı.

Gurbet Kadın, her şeyi unutmuş, kendini yine sevişmelere odaklamış gibiydi. Adam, atlarını düşününce dehşetli bir acı duydu. Bunca zamandır ne yemiş, ne içmiş, nerelere gitmişti o zavallılar? İçinden gelen sesi biraz daha dinleyince Doru'yla Kula'nın dağlar arkasından kişnemelerini duyar gibi oldu. Ani bir kararla ayağa kalktı. Uzanıp Gurbet Kadın'ı alnından öptü.

– Dönüyor musun? dedi kadın.

Yanıt vermedi adam. Ya yine inemezsem diye korkulara kapıldı, yüreği yerinden fırlayacak gibi çarpmaya başladı. Kadına sevgiyle baktı. Şimdi sadece yüzü değil, tepeden tırnağa her yanı gurbete kesmiş, gerçek bir Gurbet Kadın oluvermişti.

Adam, kompartımandan çıkmıştı ki geri döndü. Deri gocuğunu kadının önüne yavaşça bıraktı.

– Senin yolun uzun gözüküyor. Havalar iyice soğumaya başladı. Yakında kış da bastırır. Benden çok senin işine yarar bu uzun yolculukta.

Gurbet Kadın bir şey demedi. Alıp sırtına koydu. Bu arada o da boğazındaki gök boncukları başından sıyırıp adamın eline bir su gibi akıttı. Gece karası kocaman gözleriyle konuştu:

– Atlarının alınlarına takarsın. Yakışır onlara.

Adam şaşırdı. Gurbet Kadın'a atlarından faytonundan hiç söz etmemişti ki? Peki, nereden duymuş olabilirdi? Bunları sormaya zamanı yoktu. Gurbet Kadın'ının elindeki gök boncuğu aldı, askerleri yara yara dış kapıya kadar geldi. Tren hareket etmek üzereyken kendini boşluğa bıraktı. Tren ve toprak farklı yönlere doğru akmaya başladı...

İlk trenle dönüp geldiğinde faytonunu, atlarını bıraktığı yerde buldu. Bu sürede hiçbir şey yememiş, içmemiş, kara, kocaman gözleri hep uzaklara mıhlı, yolunu beklemişlerdi...

Varıp gözlerinden, alnındaki akıtmalardan öptü. Onlardan bin kez özür diledi. "Sevdiğini bileyim ki arkamdan gel..." diyen Gurbet Kadın'ın sesi hâlâ içindeydi. Ondan aldığı boncukları bölüştürdü, ayrı ayrı meşin ipliklere dizdi, Doru'yla Kula'nın akıtmalı alınlarına taktı...

Akşamın karanlığı çöküyordu. Artık yolcu molcu gelmez, dediği anda bir ses duydu. Dönüp baktı. Gittikçe bastıran yağmurun altında sırılsıklam ıslanmış bir kadındı:

– Fayton boş mu?

Şaşırdı. Gurbet Kadın'a nasıl da benziyordu. O olmasın, dedi içinden. Daha dikkatli baktı. Hayır, o değildi.

Faytonunu hareket ettirmeden önce yeleğinin cebindeki Serkisof marka saatini çıkarıp baktı. İlginç, saatinin ön ve arka yüzü Gurbet Kadın'ı gösteriyordu. Sevdiğini bileyim ki arkamdan gel, diyen sesi yeniden duydu. Uzakta değildi o ses. Çok yakınlarındaydı. Atlarını o sese doğru sürdü... □

Aslı Erdoğan şu sıralarda nelerle ilgileniyor?

Son zamanlarda neler yazıyorsunuz?
Söz verdiğim yazılar üzerine çalışıyorum. En son Galata üzerine bir yazı yazdım. Daha önce ölülerin bu kadar görünür kılındığı bir metin yazmamıştım. Kule, liman ve gettoyu; taşları ve denizi bir araya getiren bir metin oldu. Şimdi Avrupa üzerine bir metin yazıyorum. Benden bir makale bekleniyor ama sınırlar ve yazgı üzerine yoğunlaşacağım şiirsel bir metin çıkacak ortaya sanıyorum.

Okuduğunuz metin, kitap ya da kitapları bizimle paylaşır mısınız?
Anna Karenina'yı yeniden okuyorum. Değişik çevirilerden notlar alarak ***Gılgamış*** üzerine çalışıyorum. ***Mısır Ölüler Kitabı***'nın bazı bölümlerini yeni bir sesle denediğim ***Hayatın Sessizliğinde***'de olduğu gibi ***Gılgamış***'la benzer bir çalışmayı deniyorum.
10. yüzyılda bir saray nedimesinin yazdığı ***Yastıkname***'nin son zamanlarda okuduğum en etkileyici kitap olduğunu söylemeliyim. Kitap bana, keşke edebiyata daha çok kadın eli değmiş olsaydı dedirtti. Bir de şu anda çantamda Bataille'ın ***İç Deney*** adlı kitabı var.

Eğer varsa izlediğiniz filmler, sergiler; katıldığınız konferans, seminer, paneller ya da gittiğiniz yerlerle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
En son Hollanda ve Fransa'ya gittim. Hollanda ziyareti Avrupa üzerine yapacağım bir konuşma içindi. Ayrıca son zamanlarda seyahat ettiğim ülkeler arasında en çok etkilendiğim yerden, Endonezya'dan da bahsetmek isterim. Toraja kabilesini yakından görmek için Sulawesi adasına gittim. 200 yıl kadar önce Hıristiyanlaşan bir topluluk… Ölü gömme törenleri çok etkileyici ve bu onların en büyük sosyal ritüeli. Bali'ye ise Ubud Festivali için gitmiştim. Hayatımın ilk hikâyesini Toraja'da tekrar duydum. Dişleri çıkmadan ölen bebekler kauçuk ağacının içine gömülüyor. İnanışa göre ağaçla beraber büyüyen çocuklar yaşıyor ve ağlıyor. Kauçuk ağacından çıkan sıvının onların gözyaşları olduğuna inanılıyor. Bu hikâyeyi çok küçükken büyükbabamdan dinlediğimi bunca yıl sonra orada hatırladım.

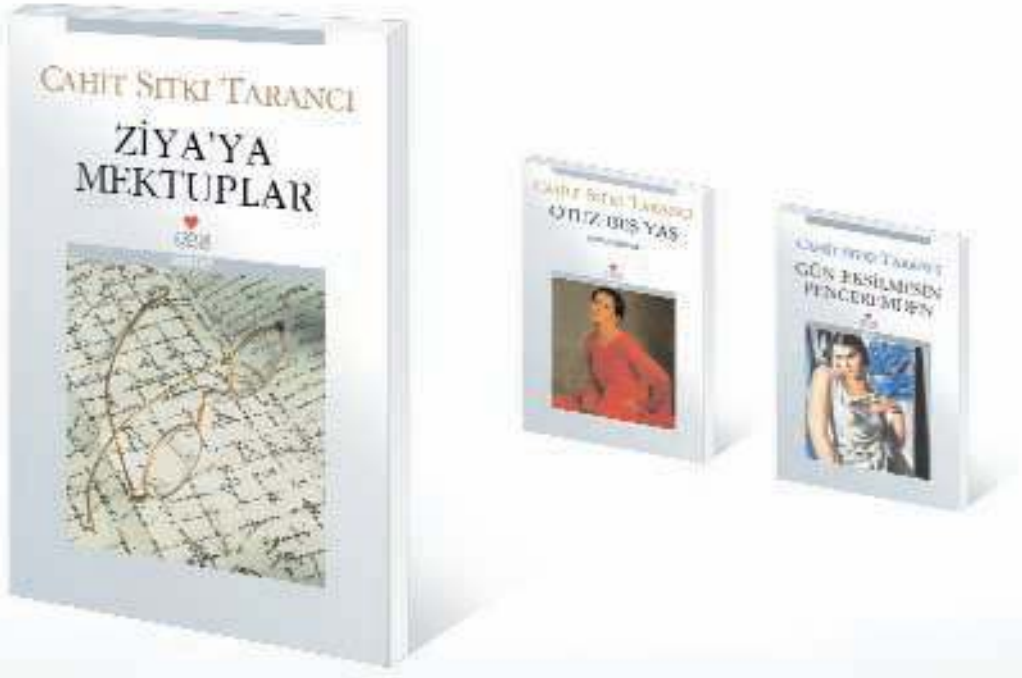
edebiyat mı dediniz?

Zaman bir kuşak gibi
sarıl sarıl bitmiyor

CAHİT SITKI TARANCI

ZİYA'YA MEKTUPLAR

Cahit Sıtkı Taranci'nin ***Ziya'ya Mektuplar***'ı, *1930-1946 yılları arasında yazılmış mektupları kapsıyor. Cahit Sıtkı ile Ziya Osman Saba arasında içten, yalın, derin arkadaşlığın belgesi olması yanında, bu mektuplar, edebiyatımızın kült şairinin şiir edebiyat görüşlerini ve bu görüşlerin seyrini de gösteriyor. Essiz bir belge-kitap.*

CAN

www.canyayinlari.com

Okurumun Hikâyesi

Şavkar Altınel

Roni'nin Chicago'ya ilettiği mektup kısacıktı:

Sayın Dr Horne,

Düzenlediğiniz şiir ve hikâye yarışmalarına katılan yapıtları okudum.

Korkarım ki düzeyleri çok yüksek değil. Ama şiirler arasında "Plaguy", hikâyeler arasında da Şavkar Altınel'in "Sacre du Printemps"ı ötekilerinden iyi. Bence birincilik bunların olmalı. Para ödülünü paylaştırmayı size bırakıyorum.

En iyi dileklerimle

Philip Larkin

Ya da buna benzer bir şey. "Buna benzer," diyorum, çünkü, kendimle ilgili belgelere karşı hep sergilediğim o açıklanamaz ilgisizlikle, bunların yazılı olduğu, Larkin'in imzasını taşıyan kâğıt parçasını kaybedeli yıllar oluyor. "Plaguy" sık rastlanan bir kelime olmadığı için aklımda kalmış. Mektupta şairinin adı da yazıyordu, ama unutmuşum. Zaman 1974 baharı olmuş olmalı.

"Sacre du Printemps"ı Chicago'daki ilk kışımda yazdığımı, *NotosÖykü*'nün ilk sayısında yayımlanan "Hikâyeciliğimin Hikâyesi"nde anlatmıştım. Ardından, hikâyeyi, *Notos*'un ikinci sayısındaki "Editörlüğümün Hikâyesi"nde anlattığım *Chicago Review* ofisine gelen dergiler arasında gördüğüm *Carolina Quarterly*'nin açtığı bir hikâye yarışmasına gönderip mansiyon almıştım. Ertesi yıl, Roni, Londra'da okumakta olduğu City Üniversitesi'nin öğretim üyelerinden Kathyrn Horne'u öğrenciler arasında bir şiir yarışmasıyla bir hikâye yarışması düzenlemeye razı etmiş, Horne da doktorasını yaptığı Hull Üniversitesi'nin kitaplığını yöneten Larkin'den bu yarışmalara gönderilecek metinleri değerlendirmesini istemişti. Elime geçen mektup Roni'nin "Sacre du Printemps"ı bana haber vermeden, Horne'la birlikte düzenledikleri hikâye yarışmasına sokmuş olmasının sonucuydu.

Elbette zamanla durumun açıklanması, City Üniversitesi öğrencilerinden olmadığım ve hikâyem zaten başka bir yerde yayımlanmış olduğu için ödülü alamayacağımın belirtilmesi gerekti. Bunun üzerine de Larkin'den ikinci bir mektup geldi. Roni'nin bu defa aslını kendisine saklayıp bana yalnızca bir kopyasını gönderdiği o mektubu da kaybettiğimden ve buna kızan Roni bana artık başka bir kopyasını bile göndermeyi reddettiğinden, orada yazanları da ancak hatırladığım kadarıyla aktarıyorum:

Sayın Bay Margulies,

Hikâye yarışmanızda karşılaştığınız sorunlara üzüldüm.

İsteğiniz üzerine, birincilik ödülünü verebileceğiniz başka bir hikâye seçtim. İlk seçtiğim kadar sofistike değil, ama belli bir düş gücü gösteriyor.

En iyi dileklerimle

Philip Larkin

Şavkar Altınel ve Roni Margulies ile bir arkadaşlığın otuz yıl öncesinde, Philip Larkin ile ikisi arasından geçen bir öykü.

Bu mektupları alınca dünyalar benim olmuş, günlerce başka bir şey düşünmemiştim, artık Larkin benim için bir ilahtı vb. diyemeyeceğim. Başka türlü birisi olsaydım belki öyle olurdu. Ama insanlarla, dünyayla, hayatla, kendimle bir uzun kavga olarak yaşadığım gençliğimin kargaşası içinde Larkin'in sözleri üzerimde fazla bir etki bırakmamıştı. Kaldı ki, şimdi Wordsworth'ten sonra İngilizce'nin en büyük şairi olduğunu düşündüğüm Larkin o yıllarda gözümde önemli bir edebiyatçı da değildi. Bir yıl sonra devam etmeye başladığım "Modern İngiliz Şiiri" dersinde, Larkin'in "şair filan olmadığını" kanıtlamaya çalışırken, hakkımda yazdığı mektupları çoktan unutmuştum.

Ama bütün bunların hiçbir önemi yok, çünkü bu benim hikâyem değil, yıllar önce yazdığım hikâyeyi okuyan adamın hikâyesi. Bunun olduğu yıl Larkin benim şu anda olduğum yaştan bir yaş küçük, yani 52 yaşında. Yalnızca on iki yılı kalan hayatının belki de en karanlık evresine girmiş durumda. Dünyada, kadınlarda, aşkta aradığını bulamamış olmanın düş kırıklığıyla dolu. Gençliğinde olmayı umut ettiği büyük romancıyı da olamayıp "şiire fit olmak" zorunda kalmış. Hull'da münzevi bir hayat sürüyor. Bu kadar sapa bir yerde oturmakta ayak diremesi ise insanlardan kaçan, içine kapanık, alabildiğine çekingen bir adam olması (City Üniversitesi yarışmalarına katılan yapıtları yalnız değerlendirmekle kalmayıp kazananlara ödüllerini de vermesi istendiğinde, "Hiçbir şey beni kalkıp herkesin içinde birilerine ödül vermeye razı edemez; ama âdet haline gelmemesi ve otuzardan fazla yapıt okumak zorunda kalmamam kaydıyla, şiir ve hikâye yarışmalarınıza katılacak yapıtları okumaya hazırım," dediğini biliyorum).

Şairin mektuplarından ve Andrew Motion tarafından yazılan ayrıntılı biyografisinden bildiğim hayatının bu son dönemini neredeyse saplantıyla evirip çevirmekten kendimi alamıyorum. Şiiri küçük görse de, şiirinin başkalarının gözünde büyük önemi var. Bu yıllarda ödüller –Kraliyet Edebiyat Birliği'nin Benson Madalyası, Kraliçenin Altın Şiir Ma-

Benim hikâyem tabii Larkin'inkiyle tamı tamına aynı değil, ama bunlara baktığımda, 52 yaşındaki Larkin'i şimdi bana "hatırası bile yabancı gelen" Chicago'daki 20 yaşındaki Şavkar Altınel'den kendime çok daha yakın buluyorum. Özellikle de, şairin edebiyata karşı sergilediği, nefrete varan hırçınlığı anladığımı sanıyorum.

dalyası, CBE unvanı, Almanların verdiği Shakespeare Ödülü– birbirini izliyor. Ama neredeyse otuz yıl önce roman yazma gücünü kaybettiğini gören Larkin artık şiir de yazamıyor ("Uçabilmem ne kadar mümkünse şiir yazabilmem de o kadar mümkün"; "Şiir aydaki mango ağaçları kadar uzak"; "Ne güzel şiirler yazıyordum, kimsenin umurunda değildi; şimdi hiçbir şey yazmıyorum, herkes peşimden koşuyor"). Şiir yerine yalnızca içki ve geceleri tek başına oturup dinlediği caz plakları var. Ama, yarı sarhoş halde, gidip yatmak için doğrulup perdeleri açtığında gene de yukarıdaki kuzey göğünü dolduran yıldızları görebiliyor. Dünyanın inanılmaz güzelliğinin hâlâ farkında olan birisi.

Dahası, güldürü anlayışını da kaybetmiş değil. Acısının içinde espiriler uçuşup duruyor ("Kadının biri Ted Hughes'un okuduğu şiirleri dinlerken çığlık atmış ve kusmuş. Benim şahsen böyle bir durumda çığlık attığım hiç olmamıştır"; "Duyduğuma göre Amerika'da bir profesör ikinci romanımın yirminci yüzyılın klasiklerinden biri olduğunu söylemiş. Hâlâ ortalıkta dolaşıyorsa elini sıkmak isterdim; ama öyle değilse bile herhalde tımarhanede ziyaret günleri vardır"). Kısacası, asık yüzlü, kasvetli, "varoluşçu" bir Kıta Avrupası melodramıyla değil, gerçek bir İngiliz trajikomedisiyle karşı karşıyayız.

Benim hikâyem tabii Larkin'inkiyle tamı tamına aynı değil, ama bunlara baktığımda, 52 yaşındaki Larkin'i şimdi bana "hatırası bile yabancı gelen" Chicago'daki 20 yaşındaki Şavkar Altınel'den kendime çok daha yakın buluyorum. Özellikle de, şairin edebiyata karşı sergilediği, nefrete varan hırçınlığı anladığımı sanıyorum. Larkin'in bu dönemde, daha eski yıllarda yazdığı, "Bir yığın saçmalıktır kitaplar" diye biten, "Okuma Alışkanlıkları Konusunda Bir Araştırma" adlı şiir gibi bir şiiri yok; ama dedektif romanları dışında neredeyse hiçbir şey okumaması, okuduğu tek tük edebi kitapları da çoğu zaman sıkıcı ve boş bulması böyle bir şiire gerek de bırakmıyor. Ne var ki, edebiyatın acılarımızı dindirememesine, dünyayı değiştirememesine, bizi bambaşka bir yere götürememesine dayanamayan birisine ait olduğunu düşündüğüm bu tutum bana, "Okumazsam ölürüm; yazamazsam intihar ederim" türünden basmakalıp sözler geveleyenlerin dile getirdiklerini sandığından çok daha büyük bir edebiyat tutkusu dile getiriyormuş gibi geliyor. Ya da en azından, Larkin'in gerçekte edebiyata bu insanlardan çok daha fazla ihtiyacı olduğunu ve ondan çok daha fazla şey beklediğini düşünüyorum.

Ve evet, bazen kendimi düşündüğüm de oluyor. *Carolina Quarterly*'den aldığım (o da tabii şimdi kayıp olan) mektupta, "Bu hikâyede özellikle de baharın gelişini ve İstanbul'u anlatışınızı sevdik," diyordu. "İstanbul'da hiç yaşadınız mı?" Bu soruya vermek istediğim cevabı ("Hayır, ne orada, ne de başka bir şehirde yaşadım; ben hiçbir yerli değilim") verebilir, yüzümü okyanusa çevirip ilerleyebilir, Pasifik adalarına, Japonya'ya ya da Filipinler'e yerleşip "B. Traven" gibi, kimsenin nereli ve kim olduğunu bilmediği (ama tabii Traven'den bambaşka konularda yazan) bir yazar olabilirdim. Bunu yapmak yerine, içgüdüme ihanet ettim ve İngilizce yazan, takma adlı bir romancı değil, Türkçe yazan, Şavkar Altınel adlı bir şair oldum. Ama bunları düşünür düşünmez de aklıma Larkin'in en güzel, en gerçek ve söylediklerine katlanılması en güç şiirlerinden birinin son bölümü geliyor:

Evet, yerimiz zamanda da olsa,
Bu hep hazır geriye bakışlardan kaçmamız gerek:
Ne zaman kendimizi onlara terketsek
Karşımıza dikiliyor yitirdiklerimiz,
Daha da kötüsü, gördüğümüz kendimiziz,
Hiç değişmemiş, tam eski halimizle;
Sanki farklı davransaydık kalabilirmişiz gibi öyle. □

Faruk Duman yeni romanına başladı

Son zamanlarda neler yazıyorsunuz?
Kaplanlar üzerine bir denemem vardı, bir yıldan bu yana elimde duruyordu, onu tamamladım. Bu son üç dört aydan bu yana da yeni bir romana başladım. Çok yavaş ilerleyen iki de öyküm var; "Sencer ile Yusufçuk" ve "Kanca" adını taşıyor. Bu öyküleri daha önce dergilerde yayımlanan "Çatı", "Zerre", "Bağçe" gibi öyküleri izleyecek. Ama ne zaman tamamlanırlar bilmem; "Sencer ile Yusufçuk" uzun zamandır elimde, belki bir yılı geçti.

Okuduğunuz metin, kitap ya da kitapları bizimle paylaşır mısınız?
Xavier de Maistre'ın şaşırtıcı derinlikteki küçük kitabı *Odamda Seyahat*'i okudum. Enis Batur'un *Başkalaşımlar*'ını, Ziya Gökalp'in *Türk Töresi*'ni, Yaşar Çoruhlu'nun *Türk Mitolojisi'ne Giriş*'ini de bugünlerde okudum. Kundera'nın *Perde*'sini de. *Perde*, edebiyat düşüncesi ile yaşamın başka alanlardaki sorunlarını buluşturan, o sorunları edebiyat üzerinden düşünen, tartışan bir kitap.

Eğer varsa izlediğiniz filmler, sergiler; katıldığınız konferans, seminer, panellerle ya da seyahat ettiğiniz yerlerle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
İzmir Öykü Günleri'nde öykü dergilerinin sorunlarıyla ilgili bir panele katıldım. Konu dönüp dolaşıp öykü üzerine düşünce üretmenin, öykü düşüncesi ya da eleştirisinin sorunlarına geldi. Bu bakımdan, yani konuşmanın buraya gelmesi bakımından bana göre çok verimli oldu. 11 Mart'ta Bursa TÜYAP'ta Cahit Sıtkı'nın Hikâyeciliği hakkında bir panel yaptık. Semih Gümüş, Sadık Aslankara, Ramis Dara katıldı. Böyle gidiyor…

Size yakın...

NotosÖykü, kitaplığınızın saklanmaya değer dergileri arasında yer alabilir. Ona sık sık dönüp bakabilirsiniz. Bir öykü okumak ya da bir araştırmaya kaynaklık edecek bilgilere ulaşmak için. Eski sayılarını kitapçılarda bulamazsanız, Notos Kitap Yayınevi adresinden edinebilirsiniz.

NotosÖykü'nün her sayısının fiyatı 8 YTL.
İstediğiniz dergilerin tutarını 5287565 numaralı posta çeki hesabına yatırıp gerekli bilgileri aşağıdaki adreslere bildiriniz.

E-posta: info@notoskitap.com
Faks: 0212 252 28 95

NOTOS ÖYKÜ

"İlk Türkçe Roman"
Akabi Hikâyesi

Serdar Soyman

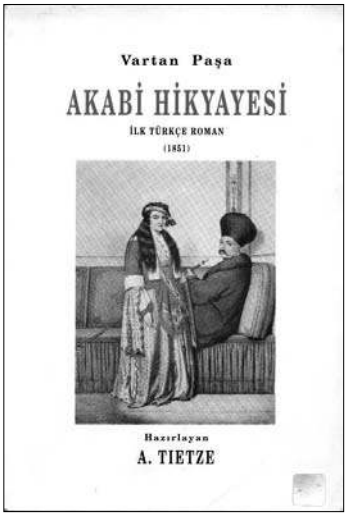
Ötekileştirme, tek tipleştirmeyi de beraberinde getirir genellikle. "Kadınlar şöyledir", "Eşcinseller böyledir", "Çingenler mi, aman!" ya da "Ermenileri boş ver" gibi cümlelerle bu kimliklere mensup tüm bireyler aynı kefeye konmuş olur. Dışarıdan bakıldığında böyledir bu tabii ki. Tüm ötekiler birdir öteden bakıldığında. Ancak tanıdıkça, kimliği ne olursa olsun her insanın öbüründen farklı olduğunun ayırdına varır mı varır insan. Tüm kimlik önyargıları insan insan erir ve anlamını yitirir o zaman.

Türkiye'deki Ermeni cemaatinin de pek çok alt kimliği vardır şüphesiz. Türkiye'de yaşayan Ermeniler, pek çok farklı değişkene göre birbirlerinden ayrılır; tıpkı Türkiye'de yaşayan Türkler, Kürtler, Arnavutlar ya da öbür etnik gruplar gibi. Ama Ermeni denip geçilir çoğunlukla. Hepsi birdir, birbirinin aynıdır sanılır.

***

Akabi Hikâyesi 1851 yılında İstanbul'da basılmıştır. Kitabın yazarı Vartan Paşa ile ilgili kaynaklar oldukça kısıtlıdır. 26 Eylül 1816'da İstanbul'da doğmuş ve gene İstanbul'da 1879 senesinde ölmüş bir Osmanlı Ermenisi olan Hovsep Vartan tahsilini tamamladıktan sonra öğretmenlik ve yirmi beş yıl Bahriye Nezaretinde çevirmenlik yapmıştır. Paşa rütbesine de bu sayede yükselmiştir zaten. Tam anlamıyla bir Tanzimat aydını olarak tanımlanabilecek Vartan Paşa, dönemin pek çok edebi siması gibi halkı eğitmeyi düstur edinmiş, gazete ve dergiler çıkarmak suretiyle siyasi, ahlaki görüşlerini yaymıştır.

Eserinin önemli bir özelliği, dönemi hakkında ipuçları da veren dilidir. Vartan Paşa, *Akabi Hikâyesi*'ni Osmanlıca, yani o zamanki Türkçe ile, ancak Ermeni Cemaati Arap harflerini ya hiç bilmediği ya da güçlükle sökebildiği için, eserinin hedef kitlesi tarafından daha kolay anlaşılması için Ermeni harfleri ile yazmıştır. Yazarın dil seçimi, Osmanlıca konuşan ama Arap harflerini iyi bilmeyen bir cemaate işaret etmektedir.

1851 yılından okuyucusunu selamlayan *Akabi Hikâyesi*, Ermeni cemaatinin dinsel çeşitliliğini ortaya koyar. Ama bağnaz, ötekine yaşam hakkı tanımayan kimlik politikalarından doğan ayrılık ve acıları anlatır.

Ancak eserin konusu daha da çarpıcıdır. Roman, 19. yüzyılda iktidar mücadeleleri içinde debelenen Ermeni Cemaatinin dinsel ayrışmasından yola çıkarak, aileleri ve din adamları tarafından ayırılan iki sevgilinin, Hagop ve Akabi'nin hikâyesini anlatır. 1991 yılında kitabı Latin harflerine çevirip basan Andreas Tietze, o dönemki dinsel, siyasal karmaşayı şöyle özetler:

"Daha evvel ananevi Ermeni Gregoryen Kilisesi'nde birleşmiş olan Osmanlı Ermenileri, 18. yüzyıldan beri Katolik ve daha sonra Protestan kiliselerinin propagandasına maruz kaldı ve bunun neticesi olarak cemaatin bir kısmı bu kiliselere geçti. Eski kilise tabii bundan memnun olmadı, yeni türeyen Ermeni Katolik (Protestanlardan romanımızda bahsedilmiyor) kilisesine düşman kesildi ve bu 'mürtet'leri ihbar ederek onların 1827 senesinde takiplere ve sürgünlere uğramalarına sebep oldu. Avrupa devletlerinin müdahalesiyle üç sene sonra Ermeni Katolik kilisesi Osmanlı hükümeti tarafından tanındı. Ondan

önce İmparatorlukta yaşayan bütün Ermenilerin mümessili münhasıran Ermeni Gregoryen Kilisesi'ydi, ondan sonra ise resmen tanınmış iki ayrı cemaat vardı (bunlara 20 sene sonra Ermeni Protestan kilisesi de ilave oldu)."

Cemaat içi çekişmeler ve iktidar mücadeleleri kuru bir fon olarak kalmaz eserde. Romanın başkarakterleri olan Hagop ile Akabi'nin mutluluklarına mani olur. Her ne kadar romanın sonunda birbirlerine kavuşsalar da bu kavuşmanın bir adım sonrası ölüm olacaktır. Zehir içerek kendisini denize atan Akabi, Hagop'un kollarında, kederinden yatağa düşen Hagop ise yirmi bir gün sonra ölür.

Eserde iki farklı cemaat, Gregoryen ve Katolik Ermeni Cemaatleri yer alır. Katolikler, Gregoryenleri "Ermeni" olarak aşağılarken kendilerini Batılı ve Frenk olarak tanımlamaktadır. Hagop'un arkadaşı ve Tanzimat romanlarında hicvedilen ilk alafranga tip olarak okunabilecek Rupenig, Akabi'nin Gregoryen, yani "Ermeni" olduğunu öğrenince, "Öyle ise kim olduğunu anlamağa hiç merak etmem," der.

"Niçin?"

"Bizimkilerin hali başka."

"Ne gibi?"

"Nezaket zarafet bizde ziyade değil mi?"

Hagop karşı çıkar hemen: "Boş lakırdı, bizde de bulunabilir, onlarda da." Rupenig'in bu ayrımcı tavrı iki cemaatin ileri gelenlerinde de görülecektir romanın ilerleyen bölümlerinde. İki cemaat birbirine düşmandır. Ve bu düşmanlık birbirini seven iki genç insanın hayatına mal olacaktır.

Tietze yazısının bir yerinde, "Bu romanın yaygın bir muhitte bilinmemesinin ve edebiyat çevrelerinde bir tesir yapmamasının sebebi Ermeni harfleriyle basılmış olmasıdır. Arap harfleriyle basılsaydı acaba Türk edebiyat tarihinde ne gibi bir mevkii olurdu diye sorabiliriz. Yeni bir devrin kapısını mı açacaktı yoksa henüz Fransız romanlarının tercümeleriyle bu janra alışmamış olan okuyucular tarafından bir nevi ucube addedilerek ret mi edilecekti?" diye sorar.

Eserin Ermeni okullarında okutuluyor oluşuna karşın, Türk edebiyat tarihi kitaplarında yok sayılması, Latin harflerine çevirisinin bile 1991 yılında yapılmış olması gerçekten kitaba karşı ayrımcı bir tavra işaret ediyor olabilir. Kitap, Osmanlıyı, etnik çeşitliliği ve konu ettiği dönem içindeki tüm folklorik renkleriyle ele alıyor. Ayrıca Batılılaşma sorunsalı, kitap okumanın ve eğitimin öneminin vurgulanması ve müdahil anlatıcı gibi, pek çok açıdan, pek çok Tanzimat romanıyla ortak tematik ve biçimsel özellikler sergilemektedir ***Akabi Hikâyesi***. Bu açıdan Türkçe edebiyat içerisinde değerlendirilmesi uygun görünüyor. Zaten Tietze de, böyle düşünmüş olacaktır ki, 1991 yılında eseri yayına hazırlarken, edebiyat tarihlerinde "ilk roman" olarak nitelenen Şemsettin Sami'nin ***Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat*** romanından yirmi bir yıl önce yayımlanmış kitabın kapağına "İlk Türkçe Roman" ibaresini eklemiştir.

Edebiyat tarihimizdeki yeri ve önemi bir yana, 1851 yılından okuyucusunu selamlayan ***Akabi Hikâyesi***, Ermeni cemaatinin dinsel çeşitliliğini ortaya koyar. Ama bağnaz, ötekine yaşam hakkı tanımayan kimlik politikalarından doğan ayrılık ve acıları anlatır. Büyük bir imparatorluğun yavaş yavaş, kimlik kimlik, ulus ulus ayrıştığı bir dönemde kaleme alınmıştır eser. Ancak bugünün ayırıcı, ötekileştirici ve yok sayıcı düşünüşünü de 156 yıl önceden imler. □

[1]Tietze'nin metninde "Gregoryen" kelimesi yerine "Ortodoks" kelimesi geçmektedir ki Gregoryenlik, Ortodoks mezhebiyle tam olarak örtüşmediğinden "Ortodoks" kelimeleri "Gregoryen" ile değiştirilmiştir.

[2]Vartan Paşa, ***Akabi Hikâyesi*** (İlk Türkçe Roman), Haz: Andreas Tietze, İstanbul: Eren Yayıncılık, 1991, s. XII.

[3]Selin Tunçboyacı, "Akabi Hikâyesi, Boşboğaz Bir Âdem ve Temaşa-ı Dünya romanları çerçevesinde 19. yüzyıl Osmanlı modernleşmesi" (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi, 2001, s. 73.

[4]Vartan Paşa, s. 59.

[5]Vartan Paşa, s. IX.

[6]2004 yılında bir akşam yemeğinde rastlaştığımız Ermeni asıllı bir aile dostumuz bu kitabı orta öğretimi sırasında okuduğunu söylemişti.

Ölmeden önce okunması zorunlu 40 kitap

75 seçicinin önerdiği 405 kitap arasından seçilen 40 kitap.

"40 Kitap" listesi öğretmenlerin, öğrencilerin, her kuşaktan ve meraktan okurun ilgi alanına girdikçe amacına daha çok yaklaşacak. Dileyen bu listeyi başucuna koyabilir, derslikteki panoya asabilir, okul yönetimine önerebilir ya da arkadaşına gönderebilir, gazetesinde yayımlayabilir ve okumadıklarını hemen okumaya başlayabilir...

Semih Gümüş

Bizim için çağdaş Türk edebiyatının kanonunu belirlemek bile kolay değilken dünya edebiyatını baştan sona kuşatmanın anlamı olur mu? Her ikisi de modernizm sonrasında bütüncül bir kimlik kazanan edebiyatın kaygıları arasına girdi. Ne ki, gösterilen çabalar ne başka edebiyatlarda, ne de bizim edebiyatımızda dünden bugüne kalan kanonlar oluşturmaya yetti.

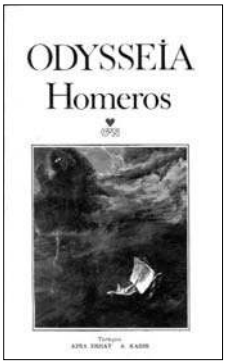
İçinde çok değişik anlayışları bir arada barındıran bir edebiyatın ortaklaşa paylaşılan değerler yaratmasının olanaksızlığı anlaşılabilir. Denebilir ki, herkesin kanonu kendinedir ve ne kadar edebiyat anlayışı varsa, o kadar da kanon oluşur. Bizim "100 Temel Eser" girişiminin, sonunda işe yaramaz kalmasının nedenlerinden biri de bu anlayış farklılıklarının gözetilmemiş olması değil miydi?

Bununla birlikte, bir edebiyatı elleri üstünde taşıyan büyük yaratıcıları tek tek öne çıkarmak bile dünden bugüne yeterince anlamlı bir çizgi çizmeyi sağlar. Kaldı ki, bir edebiyatın nasıl okunup anlaşılacağı konusunda yapılacak öneriler, o büyük yaratıcıların çizdiği yoldan yürüyenleri elbette aydınlığa çıkarır.

NotosÖykü'nün "Ölmeden Önce Okunması Zorunlu 40 Kitap" araştırması bu yolun kilometre taşlarının ortaya çıkarılıp okurların önüne konmasını amaçlıyor. Hemen belirtmek gerekir ki, *NotosÖykü*'nün yaptığı bu geniş kamuoyu araştırması benzerlerinden belirgin farklar taşıyor. Her şeyden önce, edebiyat ve kültür dünyamızın farklı kuşaklarından pek çok adı büyük bir seçici kurul gibi düşünerek oluşturduğumuz bir kamuoyu içinde yapıldı bu soruşturma.

Tam da benzer bir başlıkla geçenlerde

Seçilen 40 Kitap

1- *Don Quijote*, M. de Cervantes Saavedra (1605)
2- *Suç ve Ceza*, Fyodor Dostoyevski (1866)
3- *Memleketimden İnsan Manzaraları*, Nâzım Hikmet (1966-1967)
4- *Alemdağda Var Bir Yılan*, Sait Faik Abasıyanık (1954)
5- *Tutunamayanlar*, Oğuz Atay (1971)
6- *Hamlet*, William Shakespeare (1600 dolaylarında)
7- *Yüzyıllık Yalnızlık*, Gabriel García Márquez (1967)
8- *Huzur*, Ahmet Hamdi Tanpınar (1949)
9- *Anna Karenina*, Lev Tolstoy (1873-1877)
10- *Karamazov Kardeşler*, Fyodor Dostoyevski (1880)
11- *Kara Kitap*, Orhan Pamuk (1990)
12- *İlyada*, Homeros (MÖ 9.-7. yüzyıl)
13- *Odyssia*, Homeros (MÖ 9.-7. yüzyıl)
14- *Savaş ve Barış*, Lev Tolstoy (1865-1869)
15- *İlahi Komedya*, Dante Alighieri (1307-1321)
16- *Binbir Gece Masalları* (8.-9. yüzyıl)
17- *Madame Bovary*, Gustave Flaubert (1856)
18- *Dönüşüm*, Franz Kafka (1915)
19- *Ecinniler*, Fyodor Dostoyevski (1872)
20- *Bütün Öyküleri*, Anton Çehov (d.ö. 1860-1904)
21- *Küçük Prens*, Antoine de Saint-Exupery (1943)
22- *İnce Memed*, Yaşar Kemal (1955)
23- *Denemeler*, Michel de Montaigne (1572-1588)
24- *Ulysses*, James Joyce (1922)
25- *Yunus Emre Divanı* (d.ö. 1238?-1320?)
26- *Mesnevi*, Mevlana Celaleddin Rumi (1278, en eski nüshası)
27- *Dava*, Franz Kafka (1913)
28- *Budala*, Dostoyevski (1868)
29- *Mrs. Dalloway*, Virginia Woolf (1925)
30- *Son Şiirleri*, Nâzım Hikmet (1970)
31- *Macbeth*, William Shakespeare (1606)
32- *Kızıl ile Kara*, Stendhal (1830)
33- *Malte Laurids Brigge'nin Notları*, Rainer Maria Rilke (1910)
34- *Kayıp Zamanın İzinde*, Marcel Proust (1917-1925)
35- *Ses ve Öfke*, William Faulkner (1929)
36- *Gönülçelen*, J.D. Salinger (1951)
37- *Şeyh Bedrettin Destanı*, Nâzım Hikmet (1936)
38- *Bir Düğün Gecesi*, Adalet Ağaoğlu (1979)
39- *Evliya Çelebi Seyahatnamesi* (1898-1938)
40- *Kötülük Çiçekleri*, Charles Baudelaire (1857)

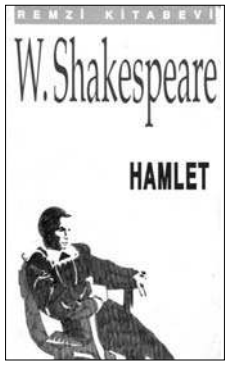
Türkçede yayımlanan ***Ölmeden Önce Okumanız Gereken 1001 Kitap*** adlı çalışma ile ***NotosÖykü***'nün bu sayısının konusu aynı noktadan çıkıyor. Quintet Publishing tarafından yayımlanan kitap dünya edebiyatının 1001 değerini içerdiğine göre, artık orada bizim için ilk akla gelen, en çok önem verilen kitaplar değil de, geniş bir araştırmanın sonuçlarıdır. Hiçbirimizin de aklına hemen 1001 kitap gelmez ama kendimize göre 40 kitabı çıkarabiliriz.

Özellikle gençlere yöneltilen, "En sevdiğiniz yazarlar kimlerdir?" sorusuna verilen yanıtların çoğu kez anlamlı bir sonuç veremediği, düşüncelerin alabildiğine savruk kaldığı gözlemi, ***NotosÖykü*** için yararlı olmayı öne çıkarıyor. Öylesine nesnel bir soruşturma olmalıydı ki bu, sonuç ne olursa olsun, pek çok kişinin paylaştığı bir toplam çıkabilsin ortaya. Sonra da uzunca bir süre dönüp bakılacak kalıcılığı olsun.

Bu sayfalarda yayımlanan sonuca bakarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın içi boş çıkan "100 Temel Eser" girişiminin yanında, ***NotosÖykü***'nün "Ölmeden Önce Okunması Zorunlu 40 Kitap" listesinin çok daha anlamlı, yararlı bir toplam ortaya koyduğunu belirtebilir miyiz? Bu "40 Kitap" listesi öğretmenlerin, öğrencilerin, her kuşaktan ve meraktan okurun ilgi alanına girdikçe amacına daha çok yaklaşacak. Dileyen bu listeyi başucuna koyabilir, derslikteki panoya asabilir, okul yönetimine önerebilir ya da arkadaşına gönderebilir, gazetesinde yayımlayabilir ve okumadıklarını hemen okumaya başlayabilir...

Soruşturmamıza katılan 75 kişiden oluşan "40 Kitap Seçici Kurulu"nun Türk ve dünya edebiyatından önerdiği kitapların toplam sayısı 405. Bu geniş liste içinden en çok oy alan ilk 40 kitabın oluşturduğu listenin başında da *Don Quijote* var. Benzer soruşturmaların çoğu kez ilk sırala-

40 Kitap Seçicileri

Cemal Bâli Akal, Hikmet Temel Akarsu, Ayşe Nihal Akbulut, Şavkar Altınel, Çağatay Anadol, Oruç Aruoba, Kemal Atakay, Sezer Ateş Ayvaz, Ethem Baran, Ataol Behramoğlu, Tuncay Birkan, Atilla Birkiye, Gülenay Börekçi, Ahmet Büke, Gökhan Cengizhan, Raşit Çavaş, Behçet Çelik, İnan Çetin, Turgut Çeviker, Ludmila Denisenko, Şeyhmus Diken, Faruk Duman, Refik Durbaş, Orhan Duru, Sezer Duru, Ferit Edgü, Aysu Erden, Aslı Erdoğan, Hakan Ergül, Konur Ertop, Hüseyin Ferhad, Turgay Fişekçi, Serpil Gülgûn, Semih Gümüş, Nedim Gürsel, Feyza Hepçilingirler, Müge İplikçi, Hasan Bülent Kahraman, Özcan Karabulut, Birsen Karaca, Karin Karakaşlı, Taner Karakoç, Cemil Kavukçu, Deniz Kavukçuoğlu, Fuat Keyman, Uğur Kökden, Akif Kurtuluş, Pınar Kür, Lal Laleş, Roni Margulies, Kawa Nemir, Ali Nesin, Leyla Ruhan Okyay, Hande Öğüt, Celal Özcan, Emin Özdemir, Hasan Özkılıç, Demir Özlü, Selahattin Özpalabıyıklar, Nedret Tanolaç Öztokat, Hüseyin Peker, Ayşe Sarısayın, Haluk Şahin, Hakan Şenocak, Attilâ Şenkon, Derviş Şentekin, Aslı Tohumcu, Nemika Tuğcu, Sibel Türker, Faruk Ulay, Murat Uyurkulak, Murat Yalçın, Mehmet Yaşın, Yasemin Yazıcı.

rında yer alan *Don Quijote*'nin bizim hayatımızda da önemli bir yeri olması şaşırtıcı değil. Cervantes'in 400 yıldır insanları şaşırtan bu sıra dışı romanı, demek ki bir 400 yıl daha eskimeden kalacaktır.

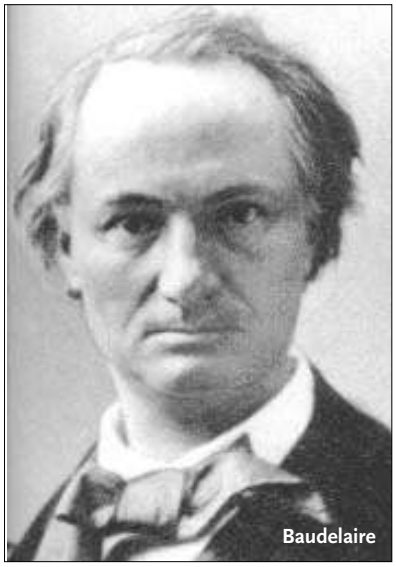
Arada elbette *İlyada* ve *Odysseia* ile *Binbir Gece Masalları*, Shakespeare'den *Hamlet*, *Macbeth* ve Dante'den *İlahi Komedya* var ki, bu altı kitabı okumak insanlığın tarihin karanlığı içinde nasıl varolduğunu anlamayı kolaylaştırır.

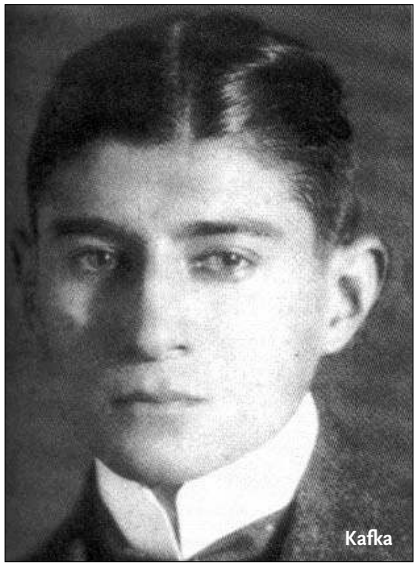
Dünya edebiyatının klasiklerinin ilk akla gelenlerinin pek çoğu "40 Kitap" listesinde de yer alıyor. *Suç ve Ceza*, *Karamazov Kardeşler*, *Ecinniler* ve *Budala*'nın listenin üst sıralarında yer alması, kimilerinin zaman zaman öne sürdüğü gibi, Dostoyevski'nin dünya edebiyatının klasik döneminin en önemli yazarı olduğunu gösterir mi? Sonra elbette Tolstoy: *Anna Karenina*'nın *Savaş ve Barış*'ın üstünde bulunması da sanırım seçici kurulumuzun yazınsal sezgilerinin gücünü anlatır. Ardından *Bütün Öyküleri* ile ataları-mız arasında saydığımız Çehov. Flaubert'in *Madame Bovary*'si ile Stendhal'in *Kızıl ve Kara*'sı da dünya edebiyatının başyapıtları arasında hiçbir dönemde değişmeyen yerlere sahip.

Çağdaş klasikler arasında sayılan *Yüzyıllık Yalnızlık*, *Dönüşüm*, *Ulysses*, *Dava*, *Mrs. Dalloway*, *Kayıp Zamanın İzinde*, *Ses ve Öfke* romanları da ilk kırkın önde gelen kitapları arasında. Bunların herhangi birinden vazgeçmek, modernizmin yapıtaşlarının eksilmesi anlamını taşır.

NotosÖykü'nün "40 Kitap" seçiminin en önemli yanlarından biri sağduyuya ve yazınsal değere dayalı güvenilirliğiyse, öbürü de bizim dünyamızdan çıkmasıdır. Öteki benzerlerinden asıl farkı burada. Kendi kamuoyumuzun seçtiği "40 Kitap" arasına bizim edebiyatımızdan pek çok yapıtın girmesi, bu listenin okurlarımıza dönük yüzünü gösteriyor. Dolayısıyla izlenmesi, okunup yararlanılması kolay, ger-

Montaigne

Baudelaire

Kafka

Exupery

çekçi ve önyargısız bir liste bu.

"40 Kitap"ın 28'i dünyadan, 12'si ülkeden. *Memleketimden İnsan Manzaraları*, *Alemdağda Var Bir Yılan*, *Tutunamayanlar*'ın tepeye çıkışı, denebilir ki edebiyat kamuoyumuzun duyarlığını gösterir. Ahmet Hamdi Tanpınar, Yaşar Kemal, Orhan Pamuk, A-dalet Ağaoğlu da çağdaş Türk e-debiyatının doruklarından bazıları. *Yunus Emre Divanı* ve *Evliya Çelebi Seyahatnamesi* ise, elbette ilk akla gelen klasiklerimiz olarak saptanıyor.

Başta da vurgulayarak söze girdim ya, bu listeler o amacı baştan taşımasalar bile, kendiliğinden ve öznel kanonlar olarak belirir. Dolayısıyla edebiyatımızın kendi modernizmini yaratırken yenilikçi özellikleriyle kıyıda durmayı seçenler genellikle ilk listenin dayanakları arasında seçilmez de, sonraki listenin tamamlayıcıları olur. Listede yer almayan, ama pek çokları için olduğu gibi, benim için de vazgeçilmez yazarlar ve kitapların böyle değerlendirildiğini düşünüyorum.

Savaş ve Barış'ın İngilizce basımı.

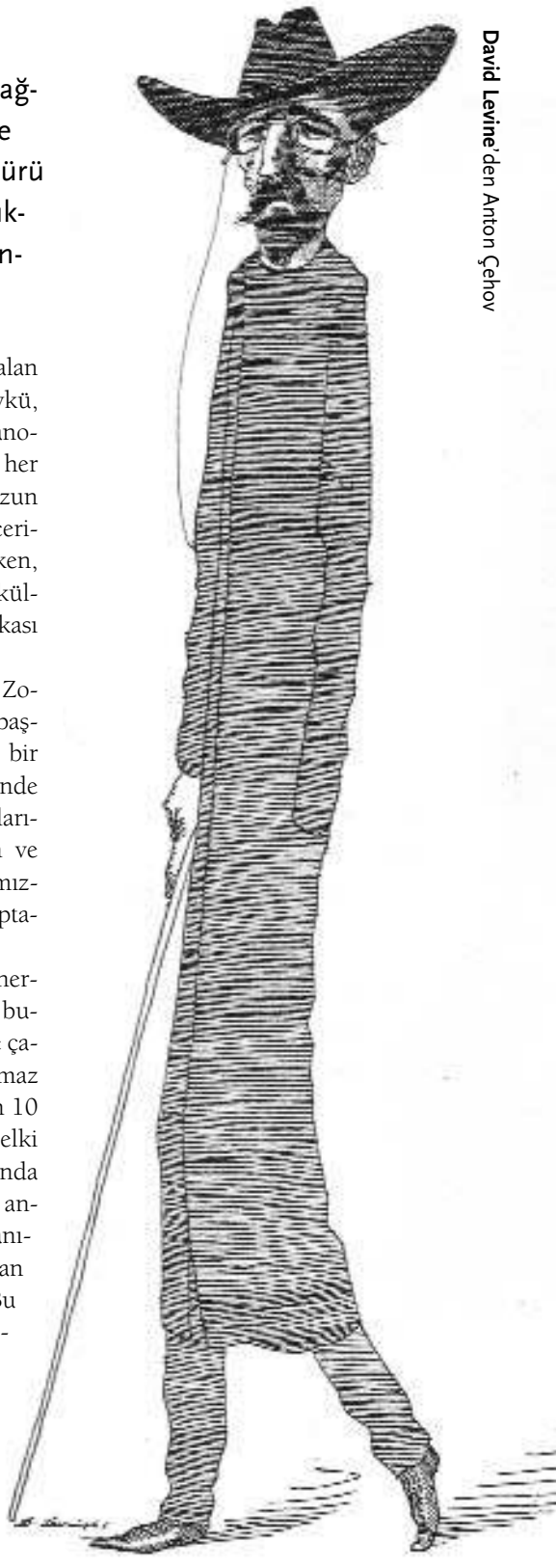
"40 Kitap" seçiminin en önemli yanlarından biri sağduyuya ve yazınsal değere dayalı güvenilirliğiyse, öbürü de bizim dünyamızdan çıkmasıdır. Öteki benzerlerinden asıl farkı burada.

Bir de şu var: Listede yer alan kitapların 24'ü roman, 2'si öykü, 7'si şiir kitabı. Romanlar, bir kanonu oluşturan taşıyıcılar olarak her zaman öne çıkar. Roman bir uzun dönemi topyekûn yansıtma becerisini ve olanaklarını kullanırken, öykü ya da şiir, o düşünsel ve kültürel temelin koruyucu tabakası olur.

"Ölmeden Önce Okunması Zorunlu 40 Kitap" ilgi çekici bir başlık değil. Tam tersine, sağlam bir düşünsel temelden çıkan, içinde yaşadığımız kültürün yakınlıklarını, eğilimlerini ortaya çıkaran ve bizim dünya edebiyatıyla aramızdaki ilişkinin kaldıraçlarını saptayan bir soruşturma.

Kendilerinden 10'ar kitap önermelerini istediğimiz yazarların bunu bir ödev olarak alıp üstünde çalıştığını da biliyoruz. İnanılmaz zenginlikteki bir dünya içinden 10 kitap seçmek elbette güç, belki olanaksız, ama bu, aynı zamanda çok sıkı bir süzgecin tutulması anlamına da geliyor. Böylece adı anılan 405 kitaptan en çok oy alan ilk "40 Kitap" ortaya çıktı. Bu "40 Kitap", bundan sonra yakınlarımıza, öğretmenlere, öğrencilere, gençlere önerilecek tutarlı bir listedir ve bir seçici kurul yerine geçen 75 yazarın onayından geçmiştir ki, bu kurulun resmi kurumların oluşturduğu bütün kurullardan daha güvenilir olduğunu belirtemeye gerek var mı?

NotosÖykü, gelecekte de geniş ve doğru kamuoyunun sağduyusundan, sezgisinden ve bilgisinden çıkacak bu tür nitelikli soruşturma sonuçlarıyla kültür ve edebiyat dünyamızın duyarlığını düzenli biçimde yansıtmayı anlamlı, yararlı bir görev olarak görüyor. □

David Levine'den Anton Çehov

Ortak beğeniler üstüne...

"Kimin başucu kitapları dönem dönem değişmez ki?"

Kimi kitapları felsefi bilincimizi artırdığı, duygularımızı harekete geçirdiği için, kimilerini sormayı bilmediğimiz soruları sorduğu, üstüne üstlük cevapları da verdiği için ve bu yazıyı yazarken aklıma gelmeyen pek çok sebep için severiz.

Nida Nevra Savcılıoğlu

Bir yazar sevdiği eserleri açıklarsa ne olur? Kimlerle kan bağı olduğu hakkında okura bir ipucu verir. Sıraladığı adların, kendi yazarlığına etkisiyle ilgili bir iz sürme faaliyetini başlatmış olur. Pusula sunmuş, okuruna bir tür, "Bana ve yazdıklarıma yakınlık duyuyorsan bu listeyi gözden geçirmek, bundan sonra izleyeceğin yolda buluşmamızı sağlayabilir," demiş olur. Belki bir tür ortaklığın, yoldaşlığın zevkini tattırır.

"En çok beğendiğiniz yazar ve eser hangisidir?" Şimdiye dek sanat ve edebiyat dergilerinde yapılan soruşturma ve anketlerde bu sorunun sıkça sorulduğunu görürüz. Yazarlar, yaşamları boyunca sonu olmayan okuma serüvenine dahil olduklarından cevaplar bazen güncellenir, okurla yazar arasındaki bu bilgi alışverişinin devamlılığı sağlanmış olur.

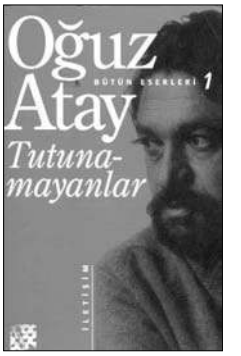
"Ayak yazısıyla değil, el yazısıyla yazılmış her kitap benim günden güne, yıldan yıla başucu kitabım olmuştur. .... Bilge Karasu'yu okumasaydım hikâyeye sarılmayabilirdim, Kemal Tahir okumasaydım, tarihe ve yakın tarihe soru sormayı öğrenemeyebilirdim," diyen Hulki Aktunç, 1994 yılında ***Kitap-lık*** dergisinde yazdığı ve içinde Woolf'un, Joyce'un ve Borges'in de adının da geçtiği, "Başucu Kitapları" başlıklı soruşturması için kaleme aldığı metinde, yukarıda anlatmaya çalıştıklarımın bir kısmını özetlediğini söyleyebilirim.

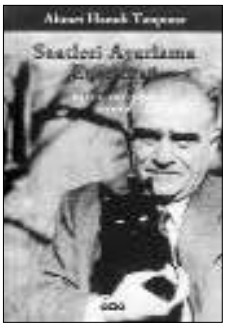
Çağdaş Türk edebiyatının oluşum ve gelişiminde büyük payı olduğuna inanılan kitaplar, baş tacı edilenler, başucu kitabı olarak bulundukları yeri neredeyse ebedileştirenler, henüz okunmamışlar, değişen değişmeyen yargılar... Kimler Türkiye'nin en tanınan yazarlarının gözde edebiyatçıları? Bunların içinden hiç kuşkusuzca adları anılanlar kimler?

Tan Ora'dan Sait Faik

30'larda, "bizden sevdiğimiz eskiler ve yeniler" kimlerdir sorusu sorulmuş. Fuzuli, Şeyh Galip, Yunus Emre'nin isimlerini belirtmeden edemeyenler olduğu gibi, eskilerin "yeteri kadar garplı" olmadığına inandıklarını tamamen ret ederek günün gözde edebiyatçılarına oy verenler çıkmış. Necip Fazıl'da Baudelaire'i görmek mümkün olabiliyorsa, benimsemek daha anlaşılır olmuş. Yahya Kemal ve Ahmet Haşim'in ise, gözde büyütüldüklerini ilan etme zamanı gelmiş. Gençlerden de pek heyecanla söz edildiği söylenemez o zamanlarda, çünkü kimilerine göre Necip Fazıl'ın, Peyami Safa'nın bile gücü yetemezmiş Türk edebiyatı'nın içinde sıkıştığı dar alanı genişletmeye.

Şiirde Nâzım Hikmet, öyküde Sait Faik, romanda Halit Ziya'nın üstüne yok 90'larda. Oysa 1970'lerde sıra Sait Faik'e hiç gelmemiş. Sabahattin Ali derin bir saygıyla anılmış, ancak oylar Bekir Yıldız'a, Fakir Baykurt'a gitmiş. Orhan Kemal, Kemal Tahir, Yaşar Kemal çok oy almış 60'larda. 90'lara gelindiğinde ise Yaşar Kemal'le birlikte ilk üçe girenler Yakup Kadri ve A. Hamdi Tanpınar olmuş.

60'ların ortalarında Orhan Kemal, Kemal Tahir, A. Şinasi Hisar romanda; Dağlarca, Nâzım Hikmet ve Orhan Veli şiirde; Sait Faik, Orhan Kemal ve Memduh Şevket öyküde ilk üçe girmişler. Otuz yıl sonra Nâzım Hikmet birinci sıraya oturmuş. Orhan Veli ikinci, Dağlarca

Şiirde Nâzım Hikmet, öyküde Sait Faik, romanda Halit Ziya'nın üstüne yok 90'larda. Oysa 1970'lerde sıra Sait Faik'e hiç gelmemiş.

üçüncü olmuş. Yaşar Kemal, Yakup Kadri ve Tanpınar'ın zamanı gelmiş; Sait Faik, Sabahattin Ali ve Memduh Şevket öykünün baş tacı edilen yazarları olmuş.

Bizde öyküler ve romanlar değil, daha çok yazarlar konuşulmuş, beğenilmiş, eleştirilmiş. Zamanla ortak ve değişmez kabuller oluşmuş. "Bu adları saymadan olmaz" denmiş sanki. Sanki hep bir vefa borcu ödenmiş bu soruşturmalar aracılığıyla. Dolayısıyla atlanmış çok ad, adların gölgesinde kalan çok eser olmuş. Kimilerinin zamanla değeri anlaşılmış, kimisi zamana yenik düşmüş. Eskiler varken yenilerden söz etmekten adeta hicap duyulmuş, sorulmaya gerek kalmadan alınan cevaplar sanki biraz da böyle ortaya çıkmış.

Kimi kitapları felsefi bilincimizi artırdığı için, duygularımızı hareket geçirdiği için, kimilerini sormayı bilmediğimiz soruları sorduğu, üstüne üstlük cevapları da verdiği için ve bu yazıyı yazarken aklıma gelmeyen pek çok sebep için severiz. Bazı eserlerin ve yazarlarının itibarını iade etmek ya da keşfetmek için beklemek, kimilerini zamanı geldiği için sevmek zorunda kalırız. Bana kalırsa okurun eserle kurduğu kişisel ilişkidir asıl olan. Bize bambaşka yaşamların, dünyanın bambaşka hallerinin haberini ulaştıran ulakların çoğu zaman bu gibi konularda aynı noktada buluşmaları, buluştukları yerin eşsizliğine mi işaret eder, koşulsuz bir kabule mi, kolaycılığa mı, tutarsızlığa mı, bir tür ağız alışkanlığına mı?

Hulki Aktunç'un yukarıda adı geçen yazısından bir alıntı: "Kimin başucu kitapları dönem dönem değişmez ki?" □

Celal Özcan

Sıradan Bir Sonyaz Serabı

İLKİNDE RASTLANTI SONUCU TAKILDI GÖZÜME. BİR AN BAKTIM ORAYA (ona); sanki bizim tarafı gözlüyor ve arada özellikle beni izliyor gibiydi. Baktım, o bir iki saniyenin varsıllığınca. Sonra hemendi kaçırışım gözlerimi oradan (ondan), başımı çevirişim bir başka yana ve bu ıssız tren istasyonunda, dolayda, pencerelerden bakışla izlenebilecek bir şeyler var mıydı diye ortalığı tarayışım... Bir iki depo, trencilere ait bir lojman, bir iki osuruk ağacı, birkaç akasya... ve bizim pancar kantarıyla lojmanımız baraka... ve on dokuz yirmi yaşlarında bu çevreye bir yabancı delikanlı 'ben'. O kadar...

'Doğru' kestirebiliyor muyum bilemem, herhalde karşı penceredeki yüzün sahibi genç ve güzel kızcağız, bu küçük tren istasyonunun şefi olan babası, ağabeyi ya da eniştesi tarafından eve kilitlenmiş bir tutsaktı. Belki de salt belli dakikalarda pencere perdesini aralayıp, bir süre için dışarılara bakma oyununu oynayan, ancak böyle oyalanan bir konuk kızdı.

... ...

Yorgun, bıkkın ve isyanlı bir motor sesi; birden silkinişim ondan olmalı...

Motorun gürültüyle koşutlanabilecek bir toz duman yoğunluğu. İşte pancar yüklü bir traktör daha.

"Selamünaleyküm!"

Seslenen, daha önceki tartılarda tanıştığım Akviranlı Arnavutlardan Şaban Dayı'ydı. Tüm istasyon dünyasında duyulabilecek bağırtılı seslerle hoş beşin ardından, zorluklar ve yorgunluklarla boğuşmaya alışık becerisi... römorku kantar üzerine çekip ayarlayışı... Tabii tartılar, işlemler gereğince yapıldı ve Şaban Dayı'nın eline alındı kâğıdı tutuşturuldu.

... Bu yaşlı adamı cefalı emeklerine saygıyla uğurlarken bir yandan da lojman tarafına göz atıyorum; kız gitmiş, perde çekilmiş. Doğal olarak işime koyuldum. Kayıt kuyut falan...

Bulgaristan'dan göç etme Ömer Amca'yla beraber yapıyoruz bu işi. Ben pancarları tartıp fireyi doğruya yakın bir ölçüde belirleyerek düşünce, üretici adına gerçek ağırlığı saptayıp yazıyorum. Alındı belgesini düzenleyip veriyorum. Onlar da ödeme gününde Çatalca'ya Pancar Şefliği'ne gidip paralarını alıyor. Şeker şirketinin verdiği adla Teslim-Tesellüm Memuru kimliğimle, iklimin şu sarışın, fakat yaz günlerini aratmayan tatlı sonyaz demlerinde, fakültedeki derslerim için –beş-on günlük gecikmeme de neden olsa–, okul harcamalarıma katkı adına para kazanma telaşlarındayım. Gündüzlerimdeki kaçamak saptayış-

Celal Özcan (1941) nicedir öykünün uzağında görünüyordu. Son zamanlarda dergilerde görünmeye başladı. Yayımlamadan geçen zamanlar iyi öykülerle her zaman kapanır.

larımın ardından gecelerimi sabahlara erdiren pencere önleri, pencere arkaları, penceredeki yüz(ler)le oyalanmam da cabası... hâlâ çocuk ve hâlâ uçarı, delicen oyunlar arayışına koşullanan, bulunca da bunun keyfini çıkarmaktan bir saniye olsun geri durmamakta inat eden her zamanki salaksı yaramazlığımlayım...

Geceyarısı trencilerin marşandiz dedikleri yük katarının uzayıp giden takırtılı geçişinin Çerkezköy, Alpullu, Edirne doğrultusunda sesi gittikçe zayıflayıp silinirken yeni bir düşe yönelen uykuya dalmamdaki dinginliğe can kurban.

Sabahın erken saati. Ranzadan atlıyor, dışarı fırlıyorum. Şimdi uyanık ve ayaktayım, geriliyorum; kısacık bir sabah jimnastiği. Kendime gelip az ileriki çeşmeye varıyor, soğuk suyla yüzümü yıkıyorum. 'Oh, dünya varmış'larla kantara dönüyorum ve "günlük" defterimdeki son notlarıma. Sanki yıllar önce yazmışlığın coşku dolu merakıyla okuyorum:

Akalan köylüleri, testiyle –İstanbul'da da iyiden iyiye ünlenen– içme sularından getirdiler. "Bu bir rüşvet mi?" soruma çok bozulan Murtaza Dayı, "Ver testimi, ne halin varsa gör!" diyerek gösterdi tepkisini.

"Düş adam gibi fire"ni, hemen tart da ver şu alındı belgemi! Sen burada keyif çatarken ben köye varıp hayvanları bağlayacağım, ardından ormana çıkacağım. On ster meşeyi derleyip destekleyerek yarın sabah erkenden Orman İşletmesi'nin deposuna iletmem gerekiyor. Bu arada gönlümüzden kopup getirdiğimiz Allah'ın nimetine 'rüşvet' demen de iyi geldi bize oğul. Hadi hayırlısı..."

Şapkasını çıkarıp saçı iyiden iyiye dökülen başındaki ve yüzündeki terleri, peştemalı andıran mendiliyle silmeye çalışan Murtaza Dayı'ya şöyle içten, saygılı, derin baktım. Gülümsedim de. Onu salt sevmek ve saymakla, kızaran yüzümün alazını söndürmem olası değil elbet, ama tartı sonrası testisini kendi kabıma boşaltıp teşekkürümle eline verirken, kırlaşmış gür kaşlarının altında çakmak çakmak bana bakan iri, kanlı gözlerine aynı canlılık ve içtenlikte karşılık verişim işe yarıyor: "Bağışla be Murtaza Dayı, sadece takılmıştım," dememle yumuşayıvermesi bir oluyor. Yabayı andıran sert, ağır el ayasını omzuma koyarak sevecen bir babacanlıkla şöyle bir ırgalıyor beni; derin bir göğüs geçiriyor ve, "Boş veer..." diyor, "hadi eyvallah!.."

Murtaza Dayı'nın her biri bir roman oylumunda anlam taşıyan yüzündeki çizgiler, avucundaki çatlaklar ve nasırlar bu yönde nicedir çalıştığım derslerin içerisinde ayrıcalıklı yerini alıyor.

... Toprak emekçilerinin yansıttıkları gerçekler dışında –bir boş dalga geçiş özelliği de taşısa– araya sokacağım kaçamaklarla penceredekiyle de oyalanacak defterimin sayfaları. Bu yenilik için seviniyorum.

Her fırsatta lojman pencerelerine bakışım, alışılmış ve beğenilmiş ya da merak edilmiş tabloyu bir kez daha görme eğilimi... Daha önceleri pek fazla yaşamadığım karşı cinsle doğacak iletişim coşkusunu fırsat bulmuşken diyerek... İnadına bekliyorum. Perdeyi aralayışıyla alnını camlara dayayışını saptamalıyım. O, pencerede görünür görünmez –sanki– beni arayan gözlerini yakalayınca el sallıyorum. Hoşuna gitmiş olmalı, gülümsüyor. Tüm cesaretimi toplayarak, sağa sola da bakıp kimselerin beni göremeyeceğini anlamanın güvenliliğiyle: 'Ne haber?' demeye gelen bir hareket yapıyorum. Devindi. Bir elinin ayasını soluğundan buğulanmış cama dayadı, buğuları el ayasıyla sildi; parmaklarını pencere camında benim el sallamama karşılık gibi gelen biçimde, ama kararsızca oynattı. Gülümsüyordu da... İçimde bir yangın!..

Bu gülümsemelerin gündüzlerimden öte gecelerime de dolarak, sabahlara değin onunla varsıllaşacak düşlü dakikalar armağanlaması harika.

"Perdeyi aralayışıyla alnını camlara dayayışını saptamalıyım. O, pencerede görünür görünmez –sanki– beni arayan gözlerini yakalayınca el sallıyorum. Hoşuna gitmiş olmalı, gülümsüyor."

Pomak Ömer Amca'nın dikkatinden kaçmamış, belli:

... "A be bu kızcağız sana mı bakıyor ne? Ey oğul, sen de az değilmişsin be yav! Vay çapkın vaay..."

... "Benim gibi bir toya neden baksın ki! Sana bakıyor olmalı; Balkan çapkını olduğunu anlamıştır..."

... "Çapkındım ne olacaksa! A be Bulgar kızlarıyla az haltlar karıştırmadım ben... (İç geçirdi.) Hey gidi günler hey!.."

... Boş, aylak anlarımın umarsızlık dakikalarında, 'ne yapmam gerekir şimdi'lerdeki kaygılardan beni kurtaran ne ya da nelerdi: Okuduğum bir iki kitap; kimi kez yolcu trenlerini izlemeye çıkışlarım, onlarda da vagon pencerelerine çerçevelenmiş değişik yüzlerle göz göze gelme ilginçlikleri; kimi de raylar üzerinde ya da dere boyunda gelişigüzel yürümeler, 'ıslığımda türküler'le, ve daha da çok kantara pancar getiren köylüler... –Şimdilerde de bir artı olarak– işte, şu penceredekinden kaynaklanan hoş mu hoş titreşimler...

... Vakit akşamüstü serinliğinin tatlı alacasına dönüşünce gelen ve gidenin eli ayağı kesiliyor, başlıyor gene benim özel dakika ve saatlerim.

Haftanın iki gecesini Çatalca'da ailemle geçiriyorum. Buraya dönüşte annemin hazırladığı zeytinyağlı yaprak dolmasını, barbunya pilakisini, patriyot böreğini de getiriyorum. Kendisi ailesiyle Kabakça köyünde oturan Ömer Amca da, ben kantarda kaldığım gecelerde köydeki evine gider genellikle; o da pek çok şey getirir gelirken. Böylece, pancar tartısına koşturan köylülerin de getirdiklerini (elma, armut, kavun, domates, biber, bir parça peynir ve ocakta kömbelenmiş kocaman gerçek buğday ekmeği, kimi de su falan...) sayarsak, yemeye, içmeye bağlı hiçbir sıkıntımız yok, hatta bolluk içindeyiz de diyebilirim.

... Çatalca'dan geliyorum ya, o gece Ömer Amca bendendir. Ertesi gün gidecektir evine; dönünce de bu kez doğal ki, ondanız. Çilingir soframız ve şarap... Kendi emeğiyle ürettiğini söylediği kırmızı şarapla birkaç yudumda çakırkeyif olan Pomak Ömer, –şöyle derin bir iç geçirip– Balkan ağzıyla bir eski göçmen türküsüne başlayınca, gecemize konuk olan bu eskilere özlemle ufuklanan çağrışımlar cömertliğinden de beslenip keyfimize keyif katmadayız.

... Yaşlı kurt bülbül kesiliyor. (Bulgaristan'daki yaşamlar, güzellikler, sıkıntılar ve göç...)

Barakanın kapısı önündeyiz. Günün sıcak geçişinin ardından şu akşam vaktinde tatlı tatlı esen poyrazın serinliği iyi geliyor. Bunu söylüyorum adama; karşılığında da bak şu buluşa:

"Ah bu poyraz... A be kalleş poyraz, bir yandan terimizi alıyor, ama öte yandan sarhoşluğumuzu da götürüyor. Terimizi alıp gitsin, tamam! Oysa sarhoşluğumuz giderse şaraba karşı hayınlık olmaz mı bu be çocuğum. Hah hah haa!.."

Bir fırt daha çekiyor: "Poyraza yenilmek yok! Tamam mı delikanlı..."

... "Tammmam Ömer Amca, hadi şerefe."

Şarabın rengiyle demlenmiş kanlı canlı yüzünde, zevkle makaslanacak yer yer çillenmiş ve bir uygun yanına koyu kahverengi bir ben ilişmiş tombul yanaklar... Gözlerindeki sevecenliğin çok hoşlandığım ısıtıcı alazı her zamanki cömertliğini esirgemiyor gene. Birden bana da dokunduran bir türküye başlıyor. Türküyü özellikle seçmiş olmalıydı bu eski kulağı kesiklerden Balkan kurdu. Ama hoş Balkanlı ağzıyla söyleyişi o denli hoşuma gidiyor ki, katılmadan edemiyorum: "Pencerenin perdesini / aç bana göster yuzuni / Görmek için gül yuzuni / dağları aştım da geldim"

(Gözlerimi kapıyorum: Türkünün sözleriyle dans eden bir pencere, oynaşan bir perde ve onun yakamozlu camlarında ışıldayan bir yüz...)

İkide bir o pencereye takılan –ayıp bir yere takılası– aklım beni hep gereksize güdülerken, oyalanmak için 'günlük' tutma heveslerimi sürdürerek, kimi izlenimleri ve olageleri not ediyorum gene:

İş sonu, serin akşamüstü alacasında ağaç yaprakları esen yelle sağa sola dağılıyor. Şimdilik az da olsa, ister istemez son yazı akla getiren, yapraklardaki sararmalar ve dökülmelerin ruhta uyandırdığı hüzne benzeyen duygulanımlar bir güzel yüzde şiirleşiyor.

Raylar boyunca yürüyorum. İstasyona yaklaşmakta olan her trenin makinisti en aşağı beş altı kilometreden o çok sevdiğim düdüğe defalarca bastığından, raylarda yürüme oyunlarımı ayarlamada zamanlama yanlışı yapmıyorum.

Az aşağıda kaynağını Istrancalar'dan alan Karasu deresi, debisi eksilmeyen bol suyuyla durgun akışını buradan geçirir, Çatalca istasyonunun yakınından da dolanarak kararlılıkla gider, Büyükçekmece gölüne ulaşır. (Biz Çatalcalı çocuklar ilk yüzme alıştırmalarımızı büyüklerimizden izin almadan yaptığımız kaçamaklarla Karasu'da denerdik. O zamanlar daha da temiz olan Karasu, Büyükçekmece plaj keyiflerimize bir ön hazırlık olanağı sağlardı. Bugünün küçük afacanları da, su azıcık kirli de olsa, aldırmayıp aynı serüvenle aynı coşkuyu sürdürüyor.)

Çoktandır hazırladığım oltamı yanıma almıştım. Dere kıyısında çamurlar arasına dalıp orada yaşamını sürdüren solucanlardan birkaç tane topladım, zavallıları oltama yem yaptım. Arada rastlarsam çekirge de tutuyorum, yem adına, boy atmış otlar, baldıranlar üzerinden.

... Bugün şansım iyi, üç iri sazan yakaladım.

... Ömer Amca mangalı yaktı. Balıklar ızgarada cızırtıda. Dumanı caba!

Ve Ömer Amca'nın kırmızı şarabı... Bu adam beni şaraba bağımlı kılacak be yav!

"Onunla mandıra gecelerinde geçirdiğimiz yıldızlı, ateş böcekli anılar canlanıyor imgelerimde. Şimdi ölmüş olan dayımı anımsayınca gözlerimi nemlendiren duygulanımlar gezindi durdu içimde."

Çağrışımlar cömertliğiyle çakırkeyif kıpırdanış danslarında kafamı ve yüreğimi teslim alan şarabın etkisi gece boyu sürdü. Güz başlangıcının bugünlerinde hava bahar tadında, hatta yazdan uzaklaşmama niyetinde. Böyle bir gece işte. Geç saatlere değin yıldızları izledim. Aşağıda, hemen sağdaki çalılıklarda sıçramalı keyiflerle kıpır kıpır birkaç ateş böceği. Onları benimle yaşamayı hâlâ sürdüren çocukluğumla seyretme güzelliklerinin anımsatmasında Telha Dayı'm. Onunla mandıra gecelerinde geçirdiğimiz yıldızlı, ateş böcekli anılar canlanıyor imgelemimde. Şimdi ölmüş olan dayımı anımsayınca gözlerimi nemlendiren duygulanımlar gezindi durdu içimde. Tam o an karşıki lojmanda karanlığı aydınlatacak bir ateş böceği kıpırtısını da beklemedim değil. Ama olsun, o pencere oyalıyor ya beni. Bu yeter. Ben de, gecemi dörtnala tüketen bir sonraki günü karşılayana dek, –şimdi nasıl yapıyorsam– defterime gene zevkle yazarım. Yazarım... Yazarım...

... "Romancı mı olacan yoksam şair mi?" diyen Ömer Amca, sözüne eklediği ilginç bir tahminle yeni bir merak ve heyecanı da uyandırıverdi kafamda:

... "Yahu seninki ister misin topal, felçli, kötürüm ya da bir ayağı kesik bir zavallı olsun! Güzelliğine diyecek yok, buradan da belli oluyor, bayağı da alımlı bir yüzü var. Ama bir türlü çıkmıyor dışarılara..."

... "Hele hele!.. Ömer Amca da kart zamparalığıyla kızın yüzünü gözünü ne zaman da dikkatle inceleyip iyiden iyiye bellemiş ki? Hem de hazır konuyu yakalamışken bir Türk filmi de yapıp çıkıverdin ortaya. Hadi hayırlısı..."

"A be kızanım, olamaz mı be ya?.. Sadece filmlerde mi var böylesi! Anlatayım istersen, neler, neler gördü bu Pomak Ömer, hem de duydu... Hepten buna benzer hayatlar... 'Türk filmi' deyip geçme; onlarda gördüklerin hayatın ta kendisi be yavrum."

... Şimdi ben günlüğüme oturup o kızın acı yazgısının pencere gözlemlerinde yakala-

dığım tablolarını ucuz bir sonla şöyle mi not edecektim:

Kız bir gün büyüklerinin kollarında merdivenlerden indiriliyor, sakına edile... Sonra tekerlekli sandalyeye oturtularak, bir hava alma gezisine çıkarılıyor. Görenler de, "Vaah! Vah zavallı!.." diyerekten acıma duygularını seslendiriyor. Bu arada birden ben çıkıyorum karşısına; görür görmez sevinçten ne yapacağını bilemiyor, coşkuya geliyor ayağa fırlıyor yürüyor evet, hayır yürümüyor, bu kız bana doğru koşuyor...

Böylece, bir sevgi ve aşk tansığı daha filmlerimize aktarılabilecek şeklini alıyor. Ömer Amca'ya kalırsa böylesi yakışık olacaktır.

"Cık cıklar"ımla uzaklaşıyorum adamın yanından, tabii ki içime düşürdüğü kurtla.

... ...

... Taa o banyo, çamaşır değiştirme izin günümde Çatalca'ya gidip dönene değin.

... Ne oldu sonra? Geldim, Ömer Amca yetiştirdi durumu:

... "Seninki hiç görünmüyor be yav!"

... Takılıyorum:

... "Belliydi işte, o benimle ilgileniyordu; benim burada olmadığımı bildiğinden pencereye çıkmadı. Belki asıl 'neden' sen olabilirsin Ömer Amca; senin kart zamparalığını sezmiş, korkarak artık pencerelere çıkmaz olmuştur! Beğeniyor musun yaptığını? Yazgımla oynadığının ayrımında mısın!"

... "A be sen ne dersin öyle?.. Tövbe tövbee... Kız gitti diyorum sana! Yok işte, yok!.. Allah Allah..."

... Adama yanıt vermekte zorlanıyorum. Azıcık uzaklaşıyorum yanından... Anlıyor olmalı ki, dokunmuyor, rahat bırakıyor beni. Canım sıkkın, yürüyorum raylar boyunca...

Bir hafta geçti aradan, ikinci de. Ömer Amca'nın dediği doğru çıktı galiba.

Kızdan iz belirti yoktu. Benim çalışma sürem de bitti bitecek ve zaten pancarın sonu da gelmekte. Kırılgan birtakım durumlarla canım sıkkın; kızla tanışmalı, görüşmeliydim. O perdelerin oynayışıyla içimde yakamozlar uyandıran yakınlaşma istek ve dürtüsü beni iyiden iyiye esir almıştı. Üstelik, arada, kantarda bazı tartı ve not alma yanlışlıklarına da düşürerek, aptalca. Belli etmiyor görünüyordum ama bunu kız yitince anlayıvermenin şoku içinde salaklaşmam daha da yoğunlaştı. Ne denli safım ya Rabbim! Ayrıca merak bu ya, masalın kırkıncı kapısını açma, orada neler olduğunu anlama istek ve dürtüsü de üstüne tuz biber ekerek beni bayağı sancıtmış, yormuştu.

... Kısaca ne demeliyim bu garipliğe?

... Oturuyorum. Çekiyorum defteri önüme, yazıyorum:

Güz kandili solgun yaprakların düşüşü, yerden önce yüreğe, yüreğin en duyarlı odağına. Delicen ve aldırmasız gibi görünen toyluğumun tuzağına kapılan zavallılığım. Vurgunlara gebe yazdan sonyaza geçiş sürecinde, bir aldatıcı serabın hoyrat şakasıyla, dalga geçişiyle. Biraz romantik, sıradan, anlamsız, çocuksu...

... ... □

ETHEM BARAN

Çıplak Nine

MAHALLENİN ÜSTÜNE, SABAH SİSİNE BENZEYEN DURGUN BİR SESSİZlik çöktüğünde, beze yapan, yufka açan, sacda ekmek eviren kadınlarla, tandırlığın eşiğinde, annelerinin maydanozlu çökelekli bükmelilerini bekleyen kedi bakışlı çocuklar ile zincir ya da sürtünmekten koptu kopacak iplerle bağlı oldukları ağaçların dibindeki yalaklardan dillerini hiç çekmeden su içen köpekler de zamanın artık akmadığını anlamışçasına havada dolaşan bu sessizliğe baktı. Az önce işediği duvar dibinden henüz bir iki adım uzaklaşmışken çöplüğün en iri, en kızgın, en kırmızı, en ibikli, en havalı, en hükümdar, en artist horozuna yakalandığı için ağlamaya başlayan kıçı açık çocuk bu sessizliği gördüğü için olsa gerek ağlamasını unuttu. Bir yandan kasapların ahırının arkasındaki bokluğun ne de olsa topraktan daha uygun olan yumuşaklığında takla atan, bir yandan da duvar diplerinde kısa adımlarla aç kursaklarının derdine düşmüş tavukları tedirgin uçuşlara zorlayan koşuşturmalarıyla aralarında ezeli bir rekabete dönüştürdükleri çelik çomağın hızını yakalamaya çalışan mahallenin göbelleri, havada uçan çeliğin bu sessizliğe takıldığını gördüler. Görmeleriyle birlikte orada söyleneni de duydular, anlayacaklarını da anladılar. Sonra camiye aşağı koşturdular. Avcı Bedik dayının tazısı da ayaklarına dolana dolana onlarla bir koştu. Önceden konuşulmamış ama her defasında tekrarlanan bir yarış başladı aralarında. En arkada kalan Şibi koşan ayaklara tempo veren bir çavuş edasıyla bağırmaya başladı:

"Arkada keklik yayaaarıımm, öndekine dayaaarıımmm..."

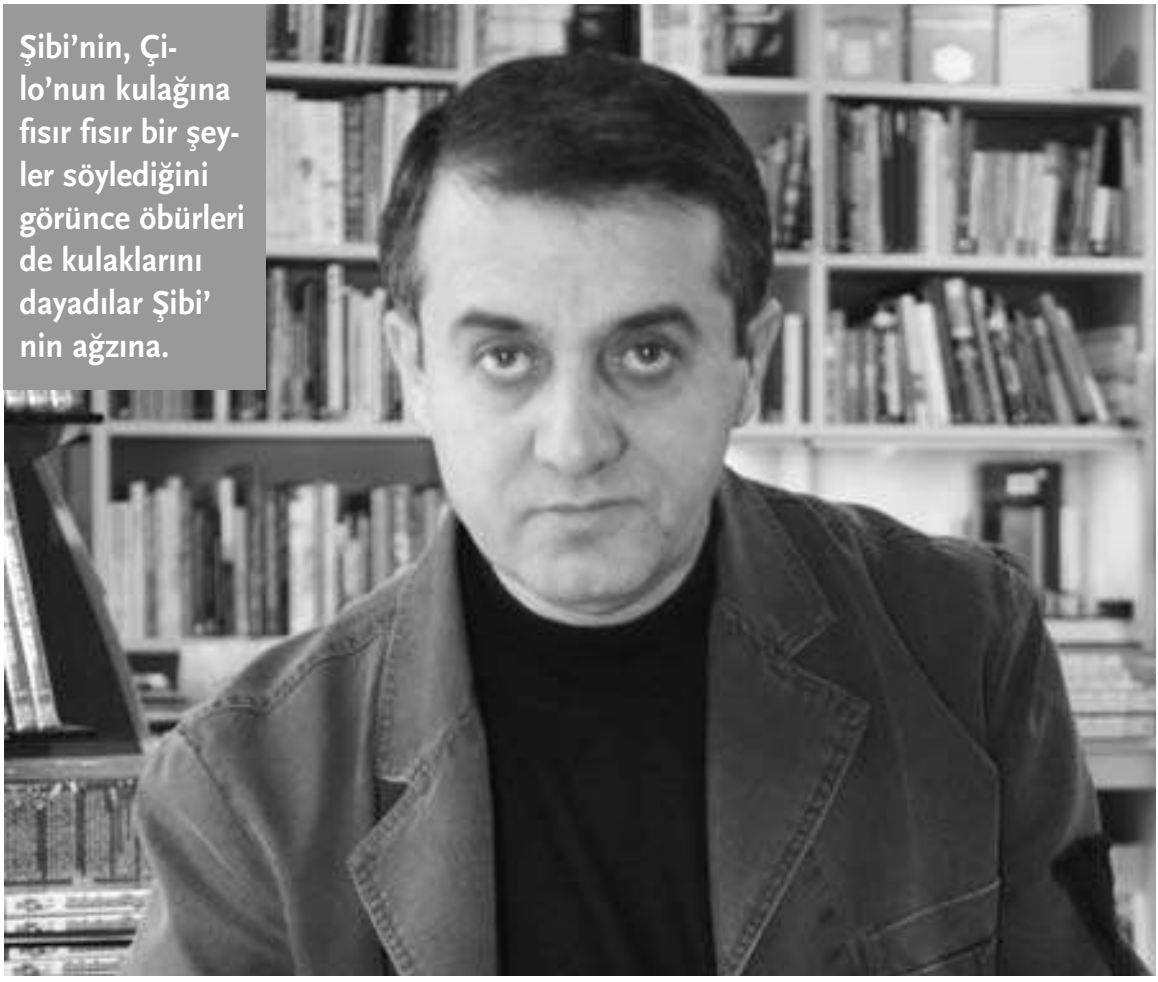
Koşu sırası allak bullak oldu, birbirlerine çarptılar, tökezlediler, birbirlerini itekliediler, kolları, ayakları birbirine dolandı. Aralarında anlaşmaları çok sürmedi ama. Ne de olsa ölü ölmüştü, böyle bir günde götverenliğin âlemi yoktu. Bir süre, önemli bir görevi yerine getirmenin havasıyla devam eden yan yana yürüyüş nasıl olduysa ansızın koşuyla yer değiştirdi. Arayı azıcık açan öndeki Hacasan'ın:

"Önde keklik yayaaarıımm, arkadakine dayaaarıımmm..." diye bağırmaya başlamasıyla Bostan'ın Çilo'nun önüne, onun da Fıçı Memmet'in ve Şibi'nin, hepsinin birden Hacasan'ın önüne geçmek için kıçlarını dövmeye başlayan topuklarının patırtısı cami avlusunun kapısında çarpışmalarıyla son buldu.

Avluya girdiklerinde iğde kokusu karşıladı onları. Kapıdan geçerken iğde çiçekleri saçlarına takıldığına göre yaz ağzıydı.

Avlunun serinliğinde ürkek ama soluk soluğa bir sessizlikte sağa sola bakınırlarken Os-

Fotoğraf **Mahmut Turgut**

Şibi'nin, Çilo'nun kulağına fısır fısır bir şeyler söylediğini görünce öbürleri de kulaklarını dayadılar Şibi'nin ağzına.

man Hafız'ın sesi duyuldu:

"Esselatu vesselamu aleyk..."

"Kim haber vermiş lan hocaya!.."

Bu sözü sanki çocukların hepsi birden söyledi.

Bu arada, aslında adına sessizlik bile denemeyecek bu sessizlik, çarşıdaki, süpürgeyle sulanarak serinletilmiş kahve önlerindeki tahta sandalyelerinde niye doldurduklarını bilmedikleri bir vakti dolduran ihtiyarları kaygılandırmakla kalmamış, kimi gördüyse saçına, gözüne, kulağına, sırtına, koluna, yüzüne dokunmuş, konuşmadan konuşmuş, söylemeden söylemişti Fadime Karı'nın öldüğünü.

Kahveci Abidin ise kapıdan girdiğinde önüne katıp getirdiği koskocaman sessizlik dumanını kendinden önce içeri sokup bir çelmeyle yere deviren komşusu Kıl Hüseyin'in gözlerindeki parçalanmış ışık kırıklarından öğrenmişti annesinin öldüğünü ve ocakçı önlüğünü önünden sıyırıp masrafları karşılayamayacağını bildiği cebindeki parayı kimlerin cebindekilerle çoğaltabileceğinin hesabını yaparak mahallenin yolunu yarıladığında çocuklar yanından yine koşarak ve arkada ya da önde keklik yayarak bir çırpıda yokuşa vurmuşlardı.

Çocuklar bakkal Gök Halit'in, avlunun açık kapısından görünen bir uykuya yatmış zağar itine "hoşt" deyip taş attıktan sonra peşlerine takılıp paçalarını tuttu tutacak zincirli havlamaların önü sıra hızlarını artırdılar. Sonunda Hacasangilin tandırlığın önünde bıraktıkları derin soluğun içine oturdular. Ekmek kokusu dayanılmazdı. Onlar da dayanama-

dılar zaten.

"Acıktınız mı kurbanlar olduğum," dedi ekmek eviren Mevlüş Hala.

"Şunların terine baksana, it ayağı yemiş gibi bir aşağı bir yukarı yelmişler."

Şibi aynı zamanda annesinden ekmek ister gibiydi:

"Yok valla anne, Osman Hafız'a haber vermeye gitmiştik camiye..."

Kadınlar deminki sessizliğin, tandırlığın kapısından sıyrılarak bahçede, oradan da sıçrayıp duvarların dışında hâlâ dolaştığını o an anladılar. Zaman yeniden akmaz oldu sanki. Oldu da, tandırlık, onca hamur yoğrulup bezelenmemiş, onca yufka açılıp pişirilmemiş, onca saçkı yakılmamış, adam boyu kuru yufka üst üste dizilmemişe döndü; içinde, kadınların üzerinden dökülen un, yufka kırıntısı ile oklava ve evrağaç tıkırtısının, her zaman vakitsiz olduğu söylenen sıradan bir ölüm hayıflanmasının çalkalandığı terk edilmiş bir boşluğa benzedi. Ardından sıcak bir ekmek kokusu çocukların aç yüzlerinde terli bir rüzgâr gibi dalgalandı. O dalga çocukları üstüne bindirdiği gibi bahçeden çıkardı, götürüp yolun altındaki pınarın başına bıraktı.

Çilo ağzını lüleye dayayıp su içerken Fıçı Memmet kesik kesik ıslık çalmaya başladı.

"Atı mı suluyorsun oğlum..."

"Geçen sefer de sen beni böyle sulamıştın..."

Gene yemin ettiler böyle bir günde birbirlerine piçlik yapmayacaklarına.

"Hadi ölü evine gidelim," dediler.

Karar yolda verildi. Şibi'nin, Çilo'nun kulağına fısır fısır bir şeyler söylediğini görünce öbürleri de kulaklarını dayadılar Şibi'nin ağzına. Az kalsın Bedik dayının tazısına takılıp düşeceklerdi. Dördü hemen:

"He laan, tamam..." dediler.

Hacasan hemen:

"Olmaz!" dedi.

"Korkuyor musun?" dediler.

Korkmuyordu da, olmazdı oğlum. Olmazdı işte. Olmaz dediyse olmazdı. Laf erkek adamın ağzından bir kere çıkardı. Hiç görmüş müydü peki? Yani gerçeğini. O zaman ne konuşuyordu. Anca beraber, kanca beraberdi.

Geçen yıl, mahallenin erkekleri, Şibi'nin babası Küflü Tahir'e kadın elbisesi giydirip Fadime Karı'nın kapısını çalmışlardı bir gece çoluk çocuk. Etlik Hüsnü'nün, oğlu Abidin'in kahvesinde pinekleğini, evde olmadığını biliyorlardı. Bahçe kapısına dayanan kalabalığı görünce ölmeyen kadıncağızın o an oracıkta ölmezse daha ölmeyeceğine inanmıştı neredeyse herkes.

"Bu zavallı, Hüsnü efendinin evini arıyormuş, biz de insaniyetlik namına alıp getirdik."

Küflü Tahir yaşmağıyla ağzını kapamış, utangaç, yere bakan sürmeli gözleriyle yuvasız kalmış serçe yavrusu gibi korkulu bir titreme oyununu sürdürmenin keyfini çıkarırken, kadınlar, gülüp de oyunu bozmasınlar diye çocuklarını çimdikliyorlardı.

"Bokunu mu yiyecekmiş herifimin!"

O an Fadime Karı, bütün mahallenin bildiği Fadime Karı'ydı.

"Biz orasını bilmeyiz. Vazife bildik aldık geldik. Bu garip, Hüsnü efendinin yeni hanımıymış..."

Fadime Karı'nın ne kadar güçlü olduğunu, her gün kasabanın az dışındaki bağlardan, dere boylarından, korulardan topladığı odunları sırtına vurup mahalleye geldiğinde dinlenmek için kuşçu Cabir'in üç dört basamaklık avlu girişinin sahanlığına yaslanınca odunların üzerine her gün değişmeli olarak binen mahallenin göbellerinden birini yükünün ni-

çin o kadar ağırlaştığını fark etmeden taşımasından bilirlerdi de, ne kadar atak olduğunu o gün öğrenmişlerdi. Kadın giysisi içinde süslü süslü nazlanan Küflü Tahir'in üzerine, karısını döven bir erkeğin alışkanlık haline getirilerek pekiştirilmiş öfkesinden ödünç alındığı açıkça belli olan bir devinimle atılmış, onca engelleme çabalarına rağmen kaşla göz arasında altına almıştı adamcağızı.

Ethem Baran (1962) kitapları Doğan Kitap'ta yayımlanmaya başladıktan sonra daha verimli olmaya başladı. Demek yazdıklarını yayımlama olanağı yazar için önemli bir itici güçtür. Art arda gelen üç kitaptan sonra yaşayacağı değişim de izlenecek.

Etlik Hüsnü'nün evinin çevresine toplanan erkekler yapmaları gereken en önemli işi yapıyorlarmış gibi birbirlerine sigara ikram edip sessizliklerini derinleştirirlerken, cenaze evine en erken gelenlerden biri olmanın haklılığıyla konuşmayı başlatan bakkal Gök Halit, sanki o geceki olayı bir kez daha anlatıyordu:

"Allah gani gani rahmet eylesin de, olan Etlik Hüsnü'ye oldu. Kimsenin yanına sığamaz erkek kısmı. Etlik Hüsnü'nün evlenmesi şart arkadaş..."

"Kadın ölünce nikâh düşer efendi ağa; şimdi cenaze yıkanırken Etlik Hüsnü Fadime Karı'nın cesedine bakamaz, namahrem artık o."

"Amma, erkek ölse nikâh düşmez."

"Elbet düşmez, üç ay müddeti var."

"Yemin vekâleti varsa, onu da ödemek lazım."

"Mahallede fukara mı yok, versin Abidin birine..."

"Ölen kurtuluyor efendi ağa, olan Etlik Hüsnü'ye oldu..."

Çocuklar o ara yaklaştılar cenaze evine. Yürüyüşleri kararlı, hedefleri belliydi. Zaten onlar hiç boş dolaşmazlardı; başıboş geziniyorlarmış gibi göründüklerinde bile önceden belirlenmiş bir işleri vardı. Kalabalığın arasına karışıp kendilerini unutturdular bir anda. Ancak dikkatli bir göz onların yandaki evin bahçe duvarından cenaze evinin damına tırmandıklarını görebilirdi. Kimse görmedi. Gören olduysa bile üstünde durmadı.

Bulutlar Nohutlu Tepesi'nin arkasından akıyor, sanki bulutlar değil de tepe gidiyordu. Çocuklar görünmemek için yüzükoyun yatıyorlardı damda. İğdelere bakıp akasyalar da çiçek açmışmış meğerse; damın üzerine kokulu gölgeler bırakan dallar hafiften de olsa şöyle bir ırgalandığında saçlarına tek tük çiçekler dökülüyordu.

Hacasan akasyadan bir parça çiçek koparmak için kalkmaya yeltendiğinde hep birlikte çekip geri yatırdılar. Akasya çiçeğinin tatlımsı lezzeti sütbeyaz bir salkım buğusunda salındı bir süre Hacasan'ın gözlerinde. Bedik Dayı'nın tazısı da çıkmıştı dama; ucunda köpek sallayan kuyruklu bir gölge hafifliğinde süne süne Hacasan'ın yanına gelmişti. Üstündeki çul iyice bozarmıştı güneşten ve kirden. Bedik Dayı omzunda tüfeği, belindeki geniş kemerde asılı bir ya da iki tane keklik veya tavşanla mahallenin üst başında göründü mü, av dönüşünü haber vermek için tazısı önden koşar, oyun oynayan çocukların arasına girip dikkatleri çektikten sonra bir koşu tekrar sahibinin yanına, bir koşu çocukların arasına, kendince bir oyun tuttururdu. Duvar dibi gölgelerindeki dedikodulara, titrek sakallara düşmüş tilki uykulara, altı temizlenen çocukların karınlarını doyurmaya, o ana kadar hayatın akışını durduran her ne varsa onların hepsine ara verilir, avdan dönen Bedik Dayı'nın yolu sallayan asker yürüyüşü izlenirdi. Yılışık tazısı ortalıkta görünmüyorsa Bedik Dayı ava çıktı demekti. Ama bugün Bedik Dayı da aşağıda, erkeklerin arasında, cenazenin yıkanmasını bekliyordu.

"Git lan yanımızdan, senin yüzünden yakalanacağız," diye fısıldadı Çilo; Fıçı Memmet'le Şibi ve Bostan da yattıkları yerden elleri ayaklarıyla kovalamaya çalıştılar tazıyı. O da Hacasan'ın yanına iyice yattı, yüzünü yalamaya başladı.

Bahçede kara kazanda su kaynatılmıştı. Kadınlar dar bahçeyi kilimlerle ikiye bölmüş, cenazenin yıkanacağı bölümü hazırlamışlardı. Ağıtlar damdaki çocukların fısıltılarına karışıyor, sokağı dolduran ve haberi yeni duyup koşar adım sokağa girenlerin gözlerinde bir

an önce bitmesi istenen ama bir türlü ilerlemeyen saatler gibi kımıltısız, ağır donup kalıyordu.

Şibi damın ucuna kadar sürünmüş bahçeyi gözlüyordu. Ördek gagasına benzeyen dudaklarını iyice uzatarak:

"Getiriyorlar, hadi..." dedi.

Çilo, Fıçı Memmet, Bostan, Şibi'nin yanına doğru sürünmeye başladılar.

Bulutlarla birlikte Nohutlu Tepesi yine akıyordu.

Akasyayla birlikte iğde yine kokuyordu.

Hacasan, çorak topraklı damdaki çatlaklara bakıyordu; eliyle kapamaya çalışıyordu bir yandan da.

"Hadi oğlum gelsene..." dedi biri...

Damdan ince hadi bağlara gidelim diyecekti. Yolda, dördünün arasında kalacak, hiç ummadıkları bir anda, o güne kadar kimsenin aklına gelmeyen o sözü söyleyecekti:

"Ortada keklik yayaaarıımm, öndekine dayaaarıımmm... arkadakine de dayaaarıımmm..."

Tazının çulunu, sen burada kal der gibi okşadı. Yavaş yavaş damın ucuna doğru süründü. Tam bahçeyi göreceği yere gelince gözlerini kapadı. □

MÜNİR H. GÖLE

"Nedir yeniden yazmak?"

FARUK DUMAN

Sevgili Münir, *Fısıltılar* çok katmanlı bir anlatı. Burada senin eksen olarak aldığın başka tarihsel anlatılar da var. Temel olarak Apuleius'un metni var örneğin. Apuleius yanılmıyorsam Türkiye'de de geçtiğimiz yıl yayımlandı ilk kez. Bize önce Apuleius'tan söz edebilir misin? Onda seni asıl ilgilendiren şey nedir?

Bu söyleşi için karşımda seni bulmak güzel bir sürpriz oldu. Her ne kadar bir yazar nihayetinde bir okursa, yazarın okurluğunun, başka bir yazar için farklı bir anlamı var doğal olarak.

Dediğin gibi, Apuleius'un M.S. II. yüzyılda yazdığı *Altın Eşek*'i (Asinus Aureus), geçen yıl *Başkalaşımlar* başlığıyla yayımlandı. Bu sayede de önemli bir eksik giderildi bence. *Altın Eşek*, bugün kabullendiğimiz anlamıyla yazılmış ilk romanlardan biri (bir ikincisi de Petronius'un *Satyricon*'u). İç içe geçen öykülerden oluşan yapısıyla da *Binbir Gece Masalları*'na, *Decameron*'a, *Canterbury Hikâyeleri*'ne öncülük ediyor.

Ben de *Altın Eşek*'in içinden en uzun bölümü *Fısıltılar*'ın temeline attım. Bunun yanı sıra,

Apuleius'un hayatına, Pudentilla ile olan tuhaf aşkına, iki bin yıl önce para yüzünden ama büyücülük iddiasıyla açılan davaya (o da belki yüzyıllar sonra salgına dönüşecek olan cadı avının ilk örneklerinden), bu davadan yakasını sıyırmak için Apuleius'un savunmasına (bu metni de Magia başlığıyla biliyoruz) değinmeden de edemedim. Apuleius, anlattığı hikâyelerde hafif, muzip, zeki ve duyarlı bir duruşu, bakışı asla elden bırakmaz, onun biraz mesafeli heyecanı bana hep çekici gelmiştir. Ayrıca, iki bin yıl sonra onun bir öyküsünü sınamak fikri de hoşuma gitti. Sürekli aynı şeyleri yazdığımızı, hikâyelerin küçük değişkelerle hep aynı konuların etrafında döndüğünü, ama asıl ufak tefek kıpırdamaların gerçek değişime, gerçek hazza açıldığını düşünen biri olarak, Apuleius'u bir anlamda yeniden yazmak çok keyifli oldu. *Fısıltılar*'ın ana izleği de "yeniden yazmak" zaten.

***Fısıltılar*'ın alt başlığı Bin / Bir Kadın Sövgüsü. Romanın ilk elde kadının düşüncesiyle, davranışıyla cinsel yaşamı arasında organik bağlar kuran bir yanı var. Bu bağ günümüzde ne ölçüde işlevselidir? Böyle bir kadın kimliğinden söz etmek mümkün mü bugün?**

Apuleius'un öyküsünden bugüne bir çizgi çekip, anlatıyı baştan kursam, başkişilerin adlarını güncelleştirsem bile, içerikte pek büyük bir değişiklikle karşılaşmayacağımı biliyorum. Freud'un geçen yüzyıl başında, yepyeni bir bilime kapıyı açarken, kavramlarını sağlam kazığa bağlamak için binlerce yıl öncesinden mitolojik figürleri seçmesi de boşuna değil. Mitos'un alanı duygular, heyecanlardır. Mitos, her zaman iç dünyaya seslenir. Beyin işlevlerinin doğrudan bilgiye, çözümlemeye, ölçüye olan merakına karşı özeli, farklıyı, sahiciyi, düşü, düşlemi harekete geçirir. Mitos, hayatın mekanikliğinden bir çıkış yoludur.

Tanım böyle olunca, kadın figürlerinin çokluğu, çeşitliliği de kaçınılmazdır tabii. Ben de cımbızla, çok sayıda, en bildik ama en değişik kadın figürlerini içeren bir öykü etrafında dolanmayı seçtim. Bunu yaparken, kimi kadın klişelerini kullanmak, bu klişelerin gerçekle hizasını ölçmek, kestirmek istedim.

Fısıltılar'da, nereden geldiği pek anlaşılmayan bir hışımla sövüp sayarak çok kadınlı bir öyküyü yeniden yazmaya girişen roman kişisi erkekle, o erkeğin yazısına arada bir karışmayı, erkeği kışkırtmayı iş edinen bir başka roman kişisi erkeğin uzak diyaloğu, Apuleius'un öyküsünü kuşatıyor. Yeniden yazan adamın öfkesi dosdoğru kadın'a yönelik. Sağlıklı bir mesafeyi alamadan, çalakalem yazdıkça kızan, kızdıkça yazan bu adam, tek yönlü, mutlak gibi görünen saptamalardan yola çıkarak, kendini hiç beklemediği yerlerde buluyor. Bu katı saptamaların gerçeğe çok yakın olması, yazı ilerledikçe yazan erkeğin kabusuna dönüşüyor.

Kadınlardaki, senin sözlerinle 'bu çılgıncasına susuzluk, erkekten dur durak bilmeksizin bir şeyler isteme, gizliden gizliye zamanı, parayı, armağanı, şehveti, sevgiyi, aşkı sadece kendine çekme, bütünüyle kendine çekme, tüketme saplantısı' elbette yoksunluğa açılan bir kapıdır ama bu gerçekten de böyle midir? Psykhe'nin evliliği, kocası, cinsel yaşamı bugünün okuruna o kadar tanıdık gelecek ki, neredeyse evrensel. Psykhe'yi bu kadar ölümsüz kılan bu evrensellik nereden kaynaklanıyor acaba?

Konu dışına taşma merakım yüzünden, az önceki soruna da dolambaçlı bir cevap vermiş olduğumu hatırlatıyorsun bana, sevgili Faruk. Evet, cinselliğin davranış ve düşünceyle doğrudan bağlantılı olduğunu ihtiyatla kabullenmek zorundayım galiba. Bunun kadına, dişi doğasına ait bir yanı olduğu su götürmez. Buna karşın, işin öğrenme boyutu da hiç yadsınamaz. Kadın, geleneksel evlilik, çocuk, aile, para, iyi yaşam gibi maddesel bir eğitim alıyor yüzyıllardan beri. Bir yandan bu beklentiler doğrultusunda hayatını biçimlendirirken, bir yandan da duygularını, arzularını, kısaca doğasını yaşamakla, karşı koymak arasında sallanıyor. Ama evdeki hesap çarşıya uymuyor asla; büyük bozumlar, yıkımlar hep bu ideal arayışıyla çıkıyor ortaya. Sonra kadın, kadınlığını bayrak olarak kullanarak, bireyselleşememe yoksunluğunu dışavuran, buna karşın özgürleşme kisvesi altında geleneksel arayışlardan vazgeçemeyen bir kadına dönüşüyor. Eksikliklerinin etrafında birleşen bu kadınlar da yaygaracı bir kadın ordusuna, sus pus olup katlanmak, seyretmek zorunda kaldığımız genel bir yoksunluk gösterisine dönüşüyor. Oysa, bu suskunluğun erkeğe de olumsuz etkisi olacağı kesin, erkeğin denge bozukluğu kadına nasıl etki ediyorsa, kadının denge bozukluğu da erkeğe o kadar etki ediyor.

Sonra kadın, kadınlığını bayrak olarak kullanarak, bireyselleşememe yoksunluğunu dışavuran, buna karşın özgürleşme kisvesi altında geleneksel arayışlardan vazgeçemeyen bir kadına dönüşüyor.

Psykhe, başlangıçta kalabalıktaki kadınlara benziyor. Erkekle ve diğer kadınlarla olan ilişkileri, bugünden bakıldığında hâlâ son derece güncel. O haliyle, Apuleius'dan bana, iki bin yıllık bir çizgide pek büyük farklılık göstermediği ortada. Psykhe'nin hayatı uzun süre dişi klişelerine bire bir uyuyor. Çoğu kadın, o klişelerin içinde yaşayıp eşiği aşamadan kadınlığını, ardından da hayatını yitiriyor –erkeklerin çoğunun erkekliklerinden uzak kalmaları gibi elbette. Oysa, bir yerde bir eşiğin olduğunu, kadının o eşiğin ötesinde klişelerden sıyrıldığını, arındığını, derin dişiliğine kavuştuğunu söyleyebiliyorum her nedense. O eşiğin var olduğunu, eşiği de az sayıda kadının aşabildiğini biliyorum. Psykhe'nin yazgısı da bu noktada, eşiğe vardığında, çoğu kadınınkinden ayrılıyor.

***Fısıltılar*, mitolojik karakterlerin yaşamı, onların kullandıkları nesnelerle birlikte, örneğin altın odalarla, yağ lambalarıyla birlikte, topluca birer metafor olarak alan, bugün için, bugünü açıklamak üzere bu metaforları kullanan bir roman. Eski anlatılarla bugünkü hikâye kurma biçimleri arasında kurulmuş bir köprü neredeyse. Bu düşünce bu eski anlatılardan, karakterlerden bağımsız olarak mı doğdu, yoksa onlar okunurken mi çıktı ortaya?**

Gündelik hayatımda belleğime pek güvenmem. Bildiğimi bildiğim birçok şey belleğimin katlarında, kıvrımlarında gizlenir, benden saklanır. Yine de belleğime tuhaf bir güven duyarım, onun bir şeyleri benden habersiz ekleyip katladığını düşünürüm. Sonra gün gelir, hiç beklemediğim bir anda bana istediğim kaynak geliverir. Apuleius da belleğimden geldi. Yıllar önce okuduğum, büyük olasılıkla birçok kez okuduğum bir kitap, belleğimin kıvrımlarından sıyrılıp kendi kurguladığım anlatının metaforlarını sundu bana. Daha önce de söylediğim gibi, bu kitap "yeniden yazmak" üzerine bir kitap. Nedir yeniden yazmak? Ben, her bireyin hayatı bir anlatı olarak yaşadığını, kurguladığını düşünüyorum. Kişi, kendini bir başkasına anlatırken, kendini tanımlarken, gündelik yaşantı parçacıklarını ya da geçmiş yaşam kütlelerini aktarırken hep bir anlatı kurar. Sevgilisine, eşine, çocuğuna, anne babasına, dostuna, mesai arkadaşına, ahbabına, yeni tanıdığı birine farklı farklı hikâyeler anlatır. Tek kişiye konuşmak ya da kalabalığa seslenmek de farklıdır. Bunların hepsi, kişinin kendi hayatının anlatısını biçimlendirir. Sonra hayatın dönüm noktaları –bir aşk, bir ayrılık, bir değişiklik, bir olay– kişinin anlatısını farklı bir şekilde algılamasına, bu yüzden de değiştirerek anlatmasına neden olur. Kişi, hayatını anlattıkça değiştirir, değiştirdikçe anlatısı da değişir ve yaşadığı sürece kişi hayatını, geçmişini yeni değişimlerin ışığında farklı şekillerde algılar, anlatısını farklı şekillerde kurar. Anlatılan olaylar zaman içinde çok büyük farklılıklar göstermese de, duygu sürekli değişim halindedir, kıpırdar. Kimi zaman, anlatılar olayları değiştirme gücüne de sahiptir.

Nedir yeniden yazmak? Kişi, kendini bir başkasına anlatırken, kendini tanımlarken, gündelik yaşantı parçacıklarını ya da geçmiş yaşam kütlelerini aktarırken hep bir anlatı kurar.

Aphrodite'te güzellik daha çok kıskançlık, önyargı, kin, kibir gibi duygularla birleşmiş. Bu, kadın güzelliği, dediğimiz şeyin tanımına dahil midir? Yoksa bir roman kahramanı olarak senin Aphrodite'ine mi özgü?

Aphrodite, tüm mitolojik karakterler gibi evrenseldir, her kadını, her âşık kadını, her güzel kadını içinde barındırır. Aphrodite bir tanrıçadır, gençliği, güzelliği zamanın dışındadır, ölümsüzdür. Buna karşın, kendisininkiyle karşılaştırıldığında bir anlık bir sürede solacak, ihtiyarlayıp ölecek bir ölümlü genç kızın güzelliğini kıskanmadan edemez. Bir an için bile olsa, onunla karşılaştırılmaya tahammül edemez. Aphrodite, en eski çağlardan beri –Inanna'yı, Kibele'yi, Şiva'yı, İsis'i düşünüyorum– süregelen bir kadınlığın simgesidir, en basit duygularla en karmaşık olanları varlığında taşır, karşıtları içinde birleştirir. Aphrodite, Psykhe'nin yazgısının temel taşla-

***Fısıltılar*, bir yanıyla deneysel bir roman. Roman içerisinde düşünsel dili biliyorduk da, bir düşünce yazısı, bir çözümleme görünümü veren bir yazıda romana özgü bir dil kullanılarak onun roman kılınması biraz da yeni bir şey. Sevgili Münir, dünya edebiyatını çok yakından takip ettiğini biliyorum. Birkaç dilden okuyorsun. Avrupa'da ve Türkiye'de roman ne durumda sence?**

Yazarın, romanın kalıpların dışına taşarak yazdığının içeriğine uygun bir anlatımı araması bence bir gereklilik. Bu, hareket alanını genişleterek kalıplardan kurtulmanın yanı sıra, sınıflandırma eğilimine bir karşı duruş benim gözümde. Bildik kalıplar ya da farklı kalıplar, içeriğe hizmet ettikleri, önce yazarda, sonra okurda bir iç kıpırdanma, bir heyecan yarattıkları sürece, amaçlarına hizmet etmiş olur. Yoksa anlatılar tıkanık, kısır kalmaya mahkûmdur.

Edebiyatı olabildiğince izlemeye çalıştığım doğru (her yazarın çok, daha çok okuması gerekliliği sık sık unutuluyor ya). Her dönemde sadece kendi özgün sesine inatla tutunmuş yazarların farklılık yaratabildiğine, bunların da coğrafya(ları)nın ötesine taştıklarına inanıyorum. Basmakalıplığı edebiyat diye yutturmanın kolay olduğu bir dönemdeyiz. Kitap kolay ulaşılır bir metaya dönüştüğünden, kolay da tüketiliyor. Bu da yazının kitle tarafından yönlendirilmesine uygun bir zemin hazırlıyor. Hangi dilde olursa olsun, bu değişmiyor.

Kadın edebiyatı, kırsal edebiyat gibi sınıflandırmaların sadece bir yazıklanma olduğunu düşündüğümden, Türk edebiyatı diye bir ayrım yapılmaması gerektiğine inanıyorum. Edebiyat, hangi dilde olursa olsun, evrensel olduğu sürece edebiyattır, coğrafyadan kopabildiği, zamansızlaşabildiği sürece edebiyattır. Bu açıdan bakıldığında, iyi anlatının, yukarıda değindiğim şekliyle mitosla akraba olduğu anlaşılır.

Karasu'nun başka dillerde pek bilinen bir yazar olmaması, onun evrensel bir yazar olmadığı anlamına gelmez. Her kitabının her dile çevrilmesi Orhan Pamuk'un değerini azaltmaz. Batur'un sadece bir iki kitabının bir başka dile çevrilmiş olması onun geniş külliyatının hakkıyla algılanmasına yetmez. Buna bol bol kötü örnek de ekleyebilirim.

Bu resim, tersten de aynıdır. Örneğin Macarca edebiyatı Türkçede kuşatamayız. Sandor Marai gibi bir yazarın varlığı, onun Türkçeye az ya da çok, iyi ya da kötü çevrilmiş olması, Macarca edebiyatın niteliğinin bir göstergesi değildir. Macaristan'daki edebiyat manzaraları, Marai'nin yazısının değerini etkilemez. Quignard gibi bir yazarın Fransızca yazıyor olması, Fransızcadan Türkçeye gelen birçok çürük karalamayı, kirliliği örtmez, aklamaz. Sebald Almanca edebiyatın, Tabucchi Italyanca edebiyatın birer simgesi kesinlikle olamaz.

Münir Göle (1961) Boğaziçi Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Floransa'ya, ardından Cenevre'ye yerleşti. Halen sürdürdüğü fotoğraf çalışmalarının yanısıra, Borges, Antonio Tabucchi, John Fowles gibi yazarların önemli yapıtlarını çevirdi. *Fısıltılar,* Münir Göle'nin *Yansılar Kitabı* (1997), *Uzak Bir Gölge* (2000), *Sarı Zarf* (2001), *Surat Buruşturmalık 52 Metin* (2002), *Kaçamamak* (2005)'tan sonra altıncı kitabıdır.

rından biridir, onun kara yazgısından eşiğin ötesine atlamasına kadar attığı her adımda Aphrodite'nin parmağı vardır.

Aphrodite, bir yandan kadınca zaaflar taşır, öte yandan da dişi bilgeliğini, sezgisel zekâyı, kadınca derinliği, karmaşıklığı. Güzel kadınla tanrıçanın ayrıldıkları nokta budur. Kadın güzelliği, tanrıçanınkinin aksine uçucudur, ve sahibi için taşınması zor bir yüktür. Çoğu güzel kadın, bunun farkına varmamayı yeğleyerek, Persephone'nin Aphrodite'ye götürmesi için Psykhe'ye verdiği kutudaki geçici güzellik gibi, güzelliği savurganlığının, yok oluşunun temeline yerleştirir. Bu da dişi bilgeliğine taban tabana zıttır tabii. Bazen iki uç arası, bir hendek mesafededir.

Son olarak, *Fısıltılar*'dan sonra şimdi elinde ne var? Neler üzerinde çalışıyorsun?

Yazının memuriyet gibi olmadığını düşünmek işime geliyor. Masa başına oturup ıkınıp sıkınarak bir şey çıkacağına pek inancım yok. Her şeyin bir sırası var. O şey sırası geldiğinde kendini ortaya atıyor nasıl olsa. İçeride bir saatin işlediğini, o saatin ne olursa olsun kendi kafasının dikine gideceğini biliyorum; zorlayarak, itip kakarak o saati daha ileri, daha geri almak mümkün değil, en azından benim için. Bu yüzden edebi boşlukların, genel anlamıyla tembellik gibi yaratıcı bir süreç olduğuna inanıyorum.

Boş sayfanın keyfini sürmek, var gücüyle sayfayı dolduran elin izini sürmek kadar güzel benim gözümde. Zamanlamalara, gecikmeye, geciktirmeye güveniyorum kendimce. Bir cadı romanı, iki uzun öykü tezgâhta duruyor, masaya oturma saatimin çalmasını bekliyorlar, diyeyim. □

Görünmez

Sema Kaygusuz

Truman Capote'nin bir fotoğrafı var ki hiç aklımdan çıkmıyor. Çıplak bedeninin üstüne giydiği panter desenli sabahlığıyla, bacak bacak üstüne atarak bir kanepeye rahatça oturmuş; ağzında purosu, başında yazlık fötr şapkası, alabildiğine cinsel bir ifadeyle müstehzi bir biçimde gülümseyerek yüzümün ortasında bir delik açmıştı. Ev halinden çok, New York yaşamının eğlenceli ve benliği parçalayıcı şehir atmosferini parodileştirip başka bir eviçi hayatı sergileyen tuhaf bir fotoğraftı bu. Cilveli bakışlarını kısarak, kendi dış gerçekliğini sakınmasızca teşhir eden başka bir pervasız adamı ima ediyordu sanki. Truman'ın Truman'sız halini… Ya da Truman'ın Truman Capote'yi hiç iplemediği halini.

Bu fotoğrafı sevgili Tomris Uyar'ın evinde ilk gördüğümde, yazarın yazmadığı zamanki uğraşısının kimse tarafından ele geçirilemeyeceğinin bir kanıtı olarak algılamış, hatta bana çılgınca gelen bu özgürlüğe imrenerek bakmıştım. Onun pozu, kitap okurken, yazı yazarken, sanki doğal olurmuş gibi uzaklara bakarken, elinde kalemi düşünürken poz veren 'ciddi' yazar pozuna göre çok daha eğlenceli ve doğal görünmüştü. Fotoğraftaki Truman, Truman Capote'yi kullanmaya gerek duymayan, başına buyruk bir adamdı. Fotoğraf çekilirken uzak noktalara bakmaktansa, vizörün tam göbeğine, seyircinin gözünün içine bakmayı çok daha sahici bulduğumdan olsa gerek, Truman'ın meydan okuyan ifadesi, yazarın, yazısızkenki soyunukluğunu apaçık ettiği için de çekici gelmiş olabilir.

Truman Capote'ninki kadar olmasa da, Jack London'un fotoğrafı da benzer bir etki yaratmıştı bende. Works yayınevinin yayımladığı "20. Yüzyılın Portreleri" albümünde yer alan Jack London, büyük olasılıkla ya bir otel odasında ya da bir gemi kamarasında eğlendiği sırada, dövmelerle bezeli üst gövdesi tümüyle çıplak, bir eli cebinde, kana kana bira içerken çekilmişti. Belli ki fotoğrafının çekilmesini umursamamış, bira bardağını başına dikmeye devam etmişti. Bir yazardan çok, atletik bir aktörü andırışıyla, Martin Eden'in yazarı değil de, kafası kıyak bir gemiciydi sadece.

İnsanın kozmik yalnızlığı üstüne yazdığı çarpıcı öykülerle, dünya edebiyatına ***nonfiction novel*** –düş-kurgusuz anlatı– tarzını hediye etmiş olan Truman Capote ile hayatta kalma savaşını sınırsız bireycilik ve sınıfsız toplumla bağdaştırarak anlatırken yaban hayatın esrarengiz bilgisini yalın bir dille aktaran Jack London… Bu iki birbirine benzemez yazar, verdikleri görüntünün arkasına saklanarak görünmezlik hilesini yapabilen yazarlardır aslında. Görülmeden görmek için girdikleri kılıklar, kılıklarıyla yargılanamayacak denli usta yazar olmalarının birer parçasıdır.

Theodor Adorno 23 Mart 1962'de yaptığı bir konuşmada Thomas Mann için şunları söyler: On dokuzuncu yüzyılın doruğunda insan dehayı bir kostüm gibi giyinirdi. Rembrandt'vari kafa, kadife ve bere –kısaca sanatçı arketipi– içselleştirilmiş bir deha mefruşatına dönüşmüştü. Thomas Mann hiç şüphesiz Wagner'de, bu çok sevdiği sanatçıda görmüş olmalıdır bunu. Kendini bir sanatçı olarak, kılığına büründüğü dâhi olarak sunmanın mahcubiyeti, kostümden hiçbir zaman büsbütün vazgeçemeyecek olan sanatçıyı yapa-

Truman Capote, her zaman meydan okuyan duruşuyla, hayatının bütün dönemlerinde dilediği gibi görünmekten kaçınmadı.

bildiğince gizlenmeye zorlar. Deha bir maske haline geldiği için, dâhinin kendini bir kılık içinde gizlemesi gerekiyordur. Sanatçının yapabileceği en iyi şey, dâhilik oyununu oynamak ve çağının malzemesinde bulunmayan metafizik anlama bir usta olarak kendisi sahipmiş gibi yapmaktır. Mann'ın direnç gösterdiği Proust'un silindir şapka ve bastonuyla operet züppesini ve Kafka'nın da her şeyden çok patronunun iyi niyetine önem veren sigorta şirketi memurunu oynamasının nedeni budur. Mann için de geçerliydi bu dürtü, bu gözlerden saklanma dürtüsü. Kardeşi Heinrich Mann gibi o da büyük Fransız düş kırıklığı romanını iyi çalışmıştı; kılık değiştirmesinin sırrı nesnellikti.*

Türkçede edebiyatın edeple olan ilişkisinden mi, yoksa yazarı görünmezliğiyle kabullenen bir Doğu geleneğinden ötürü mü bilmiyorum, bizde yazarın fazla görünmesi hiçbir zaman hoş karşılanmamış, bu konuda yazılan yazılarda Salinger, Samuel Beckett veya Jerzy Grotowski'nin yaşamlarından verilen örneklerle kıyıya çekilmiş yazarın üstünlüğünden söz edilmiştir hep.

İnsanları görmeye tahammül edebildiğim kadar görünmeyi; dinlemeye tahammül edebildiğim kadar konuşmayı düstur edinmiş bir 'yazar' olarak, piyasa isterlerine boyun eğmiş yazarın şöhretle birlikte, kaba bir beğeni anlayışına kendini teslim ettiği görüşüne ben de katılıyorum elbette. Ancak Salinger, Samuel Beckett veya Jerzy Grotowski gibi saklı yazarları görünme iştihasının tam karşısına yerleştirmek, bu yazarların görünmeyişlerinin de bir görünürlük sağladığını gözden kaçırmamıza neden oluyor.

Karakter olarak birbirinden çok farklı yazarların yaşama biçimlerine baktığımızda, görünme gayretkeşliğinin görünmemekle eşdeğer olabildiğini görebiliriz bazen.

Markette alışveriş yaparken gizlice fotoğrafını çekmeye çalışan bir adama ayakkabısını fırlatan Salinger'in yazdığı yalınkat yalnızlık, Hollywood yıldızlarının katıldığı bir partide büyüleyici ve alay dolu belagatıyla bütün dikkatleri üstüne çekmeyi başaran Capote'nin anlattığı yalnızlıktan daha üstün değildir. Birinde hazin olan öbüründe kıyıcıdır. Biri hayranlık düşmanıdır, öbürü ise hayranlarına bağımlıdır. Biri olumsuz kur yapar, öbürü düpedüz okurunun mülkiyetine sığınır. Ama her ikisi de som ve hakiki olanın peşinde, kendilerine özgü yeni bir anlatım dili kurmayı başarmıştır. Yani asıl olan yazıdır yine.

Yapıtı ebediyen yazarına aitmiş gibi görmekten vazgeçmek ve yazarın yapıt içinde kaybolduğu gerçeğiyle yüzleşmenin günümüz yazarı için de okuru için de zor olduğunu kabul ediyorum. Oysa yazar aracılığıyla ortaya çıkan yapıt, yapıt olduktan itibaren nesnel bir varlıktır. Bu anlamda okurun öznel hayranlığı kadar, yazarın, eserinin eşlikçisi olarak sürdürdüğü oyuncu tavrı daima boşa çıkacaktır. Hele ki, kendi doğası dışında öykündüğü yazar tavrı, onu küçük bir Salinger, ortalama bir Virginia Woolf, az şekerli bir Thomas Mann, kötü kopya bir Kafka olmanın ötesine götüremeyecektir.

İyisi mi dileyen dilediğince görünsün. Yeter ki kendi gibi görünsün. Ve görünmezleşsin böylece... Ne de olsa görünen, yazıdan arta kalan posadır artık. □

*Theodor Adorno, ***Edebiyat Yazıları***, Metis 2004, Çeviren: Orhan Koçak.

Âşık Yaşar ve *Pis Hikaye*: Halk Edebiyatının Son Özgün Formu

Hakan İşcen

Yaşar Kemal'i sadece okurların ve edebiyat araştırmacılarının değil, sosyologların, antropologların, etimologların, tarihçilerin, siyasetbilimcilerin, müzikologların ve dilbilimcilerin de aynı iştahla okuması gerekir. Çünkü Yaşar Kemal, Anadolu halklarının geleneklerini, mitlerini, dillerini, türkülerini ve düşlerini –bilse de– anlatmaz; gösterir, seslendirir. Fethi Naci, Yaşar Kemal'in bu bilinçli yazar tavrını, çok doğru bir tespitle şu tümcelerle ifade eder:

"Yazdığının roman olduğunu hiçbir zaman unutmaz; anlattığı çevrenin ekonomik-toplumsal yapısını bütün ayrıntılarıyla bilir, ama bu geniş bilginin romana girmemesi gereken büyük kısmını yazmamak ustalığını gösterir."[1]

Yaşar Kemal, kır insanına ilişkin edebiyatın nazım şekilleri olan koçaklama, güzelleme, ağıt ve taşlamayı tek forma indirgeyip –düzyazı şiir değil– şiirli bir düzyazıya dönüştürür. Bu şiirlilik, Yaşar Kemal külliyatının en karakteristik özelliği olacaktır. Bunun için, "Âşık Yaşar" nitelemesi, Halk Edebiyatının son özgün formunu ortaya koyan Yaşar Kemal adıyla ters düşmez. Yaşar Kemal, kendine has bir dokuda oluşturduğu bu dille, kırsal yaşama hayat vererek, yöresel motiflerle bezenmiş köy insanını ve içinde yaşadığı doğayı, düş gücü sınırlı okurun gözünde dahi kâh bir düğün coşkusunda, kâh bir ağıt hüznünde "bire bir" canlandırır. Bunu yaparken de, her yapıtında değişik bir biçem kullanacaktır. Evet, sanıldığının aksine, gerçek ustaların özgün bir biçemi yoktur; yapıtının dili vardır sadece. "Yazar her romanında ayrı bir dil kullanmak zorunda. Çünkü her roman aynı değil. Göçebeyi anlatıyorsan ona göre dil kullanacaksın, İstanbul'u anlatıyorsan başka bir dil... Örneğin, duran bir ağacı anlatıyorsan, dilin de duran bir dil olmalıdır. Gel de gökyüzünü dalgalı bir deniz gibi anlat!.."[2] diyerek kendine değil, eserlerine özgü dilin önemini vurgulayacaktır.

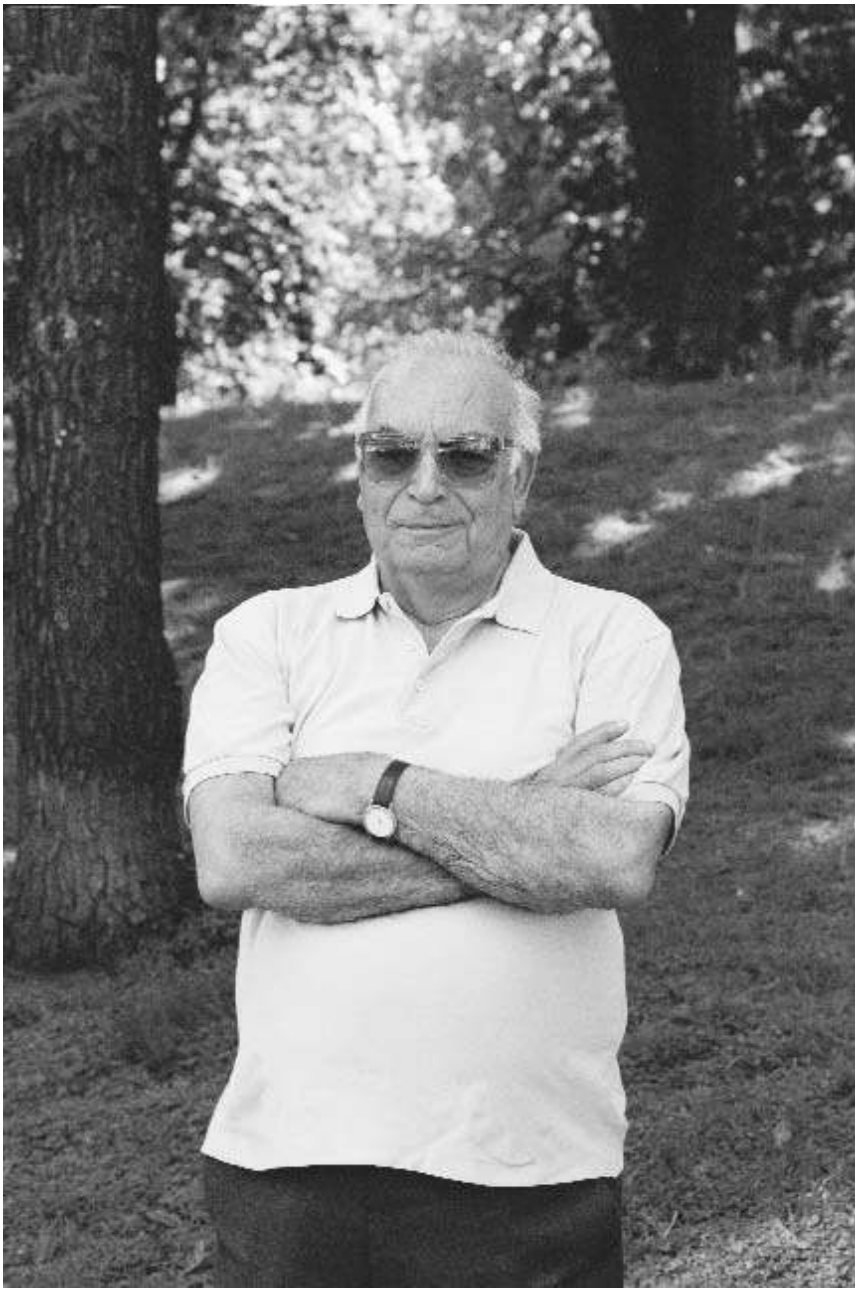
Çünkü o bir Âşık Ustadır!

Yaşar Kemal'in 62 yıl önce askerdeyken yazdığı ilk öyküsü ***Pis Hikaye*** bugün çevrildiği çeşitli dillerde hâlâ okunuyor ve okura verdiği yazınsal hazdan hiçbir şey kaybetmiyor. Onun kült romanlarının arasında bu öykünün değerini yitirmeden yaşıyor olması, boşuna değil tabii ki. Dünya dillerine çevrilen o romanlar ortaya çıkmadan önce yazılan bu ilk öyküden yola çıkıp Yaşar Kemal'in yazın labirentlerinde dolaşarak, onun ustalığının sırrını biraz daha keşfe çalışacağız. Doğru yerdeyiz; bu öykü gelecek başyapıtların genetik kodlarını bağrında taşıyor çünkü. Yıllar öncesinden Meryemceleri, Taşbaşoğullarını, Memidikleri, Abdi Ağaları, İnce Memedleri muştuluyor âdeta...

Öykünün kısa özeti:

(Bazıları öykü özetlenemez, roman özetlenir derken, Fethi Naci, "özetlenemeyecek tek tür şiir"dir der. Bir şiirli-öykü olan ***Pis Hikaye*** için, bu çaba, denemeye değer...)

Hürüce Kadın'ın aklı muğlak kardeşi Osman, köylülerin dolduruşuna gelip dağ köylerinden bulduğu karıları köy köy pazarlayan Gülenoğlu Cabbar'dan yüz liraya satın alınan Fadık'la baş göz edilir. Bir süre sonra köy ka-

Yaşar Kemal, Anadolu köylüsünün ruh halinin kodlarını da verir. Doğaya karşı amansız bir mücadele sürdüren köy insanı, özünde teslimiyetçi ve kadercidir. Aklının ermediğinden, gözünün görmediğinden korkar.

rılarının "bit ayıklama" güneşlenmelerinde, Fadık'ın köy ağasının oğlu Sarı Çizmeli ile yattığı yolunda dedikodular alır yürür. Bu olay Hürüce Kadın'la Kurt Mahmut Ağa'yı karşı karşıya getirir. Hürüce, Ağa'nın köydeki otoritesine devlet memuru olan damadı Tahsildar Ali ile karşı durur. Köylü hem Ağa'ya hem devlete borçludur ve hem "içeriden" hem "dışarıdan" boyunduruk altındadır. Fadık, Hürüce'nin tüm kol kanat germelerine karşın köy delikanlıları tarafından da taciz edilmektedir. Sonunda Ağa, tetikçisi Halil'in yardımıyla Fadık'ı dağa kaldırtır. Amacı, hem Osman'ı hem Fadık'ı köyden sürerek Hürüce'den intikam almaktır. Öykünün finali, muğlak akıllı Osman'ın trajik çaresizliği ile son bulur.

Öykünün Başkişileri:

Osman: Hürüce Ana'nın aklı muğlak kardeşi; Hürüce: Ağa'nın köyde diş geçirmeye çalıştığı Tahsildar Ali'nin kaynanası; Fadık: Osman'ın yüz liralık tevatür avradı; Kurt Mahmut Ağa: Köyün gücünü yitirmekte olan ağası; Yumru Veli: Ağa'nın maşası, köylü içindeki sesi.

Yardımcı Karakterler:

Sarı Çizmeli: Ağa'nın oğlu; Eşe: Alice'nin köyün delikanlılarının tacizine uğrayıp ölen avradı; Alice: Eşe'nin mapusta üzüntüden ölen kocası; Tahsildar Ali: Hürüce'nin damadı; Hüsne: Hürüce'nin tahsildara verdiği tek kızı; Hatice Karı: Halil'in annesi; Halil: Ağa'nın tetikçisi; Sakırga: Halil'in, Fadık'ın başına nöbetçi diktiği genç; Gülenoğlu Cabbar: Köylük yerin kadın satıcısı; Kötüce Döne: Köyün dedikoducu karısı.

Öteki kişiler:

Çıplak Musa, Zeynep, Zala Karı, Omarca, Omarca'nın Karısı, Kürt Velo, Kürt Velo'nun Karısı, Elif, Ayşe Kız, Hüseyin.

Öyküde; beş başkarakter, on yardımcı yarakter, on öteki olmak üzere toplam yirmi beş öykü kişisi var.

Öykünün, Yaşar Kemal'in sonradan kaleme alacağı öteki başyapıtlarına da yansıyan sözdizimi (sentaks), sesbilgisi (fonetik), sözcükbilgisi (leksikoloji), anlambilgisi (semantik) özelliklerini, başlıklar halinde örneklerle irdeleyelim:

1. Yöresel deyişler ve deyimlerin zengin kullanımı:

"Ahacık yaz geliyor. Şeleğe sal, çapaya sal." (s. 8) "Hemi tarlada işini görür, hemi evde, hemi yatakta..." (s. 8) "Suyun ağar akanı dedimidi, insanın yere bakanı..." (s. 10)

"Yalanısam iki gözüm çıksın." (s. 11) "Gümüşte hile var, Fadıkta yok." (s. 22)

"Namus bostan tarlasında bitmez." (s. 24) "Pel pel bakıp geviş getirdiler yattıkları yerde." (s. 27) "Yağmur, atkuyruğu gibi ıydırıyordu." (s. 41)

2. Sessel ve anlamsal tekrarlamalarla durumların sahnelenmesi:

"Çabuk çabuk kalktı." (s. 10) "...Giren çıkan bellisiz Osman! Evine Osman! Köy velve-

leye gitti Osman! Velveleye Osman! Namus gitti Osman! Namus Osman! Keşke evlenmez olaydın Osman! Öyle olacağı belliydi zaten. Ağanın oğlu variken... Vaay Osman!" (s. 13)

3. Yöresel sözcüklerle pekiştirilen gerçeklik:

Hardalatsız (s. 8), Huğ (s. 11), Evlek (s. 22), Övendire (s. 48)...

4. İroniden faydalanarak okurla sağlanan yürek teması:

"Ben ne bileyim ben!" Osman'ın bu serzenişi, öykü içinde yirmi üç kez yinelenmesine rağmen okurda gereksiz tekrar duygusu yaratmıyor. Tam tersine karakterin muğlak aklı ve ruh durumuyla ilgili pekiştirme ve ironi sağlıyor. Osman'ın "Bat Osman! Öl Osman!" diyerek peşinde dolanan çocuklara bile –gayri ihtiyari– dönerek, "Ben ne bileyim ben; Hürü Ablam bilir..." demesi acı acı gülümsetiyor okuru. (s. 13) Bu anlamda öykudeki Osman karakteri, Steinbeck'in ***Fareler ve İnsanlar***'daki Lennie'yi çağrıştırıyor. İkisinin de zihni muğlaktır ve bir o kadar da çaresiz. Doğal olarak duydukları sevgi de muğlak ve güdüseldir.

"Köylüler yaparsa Mahmut Ağa yapar," dediler. Mahmut Ağa köylülerin bu söylediklerini duyup kabardı. İçinden "Yaparsa Mahmut Ağa yapar, yaparsa yapar..." sözleri boyuna geçiyordu. (s. 36) Ağanın, tarlasında ırgat olarak çalışan sefalet ve cehalet içindeki köylüsünün "dolduruşuna" gelmesi bir kara mizah örneğidir. Tabii ki okur, Yaşar Kemal'in öykü boyunca satır –dize mi desek yoksa– aralarında verdiği ipuçlarıyla, Ağanın (aynı zamanda bürokrasinin ve candarmanın) otoritesi altında ezilen köylünün "Ağa çıplak!.." demesini asla beklememektedir. Köylü için, dalkavukluk zırhına bürünmek, karın doyurmak adına yeteri kadar güvenlidir.

Ayrıca, özel isimlerde "kesme" işareti kullanılmamıştır. Bu, okurda, öykünün temasına uygun bir sıcaklık yaratır.

5. Şiir tadında doğa betimlemeleri:

"Huğların önlerinde upuzun, birbirlerinin dizlerine yatmış kadınlar görürseniz, bilin ki bahar gelmiştir. Mutlak gelmiştir. Başka türlüsü olamaz." (s. 15) "Gün kuşluktu. Bol bir güneş ortalığı ışığa boğuyor, usul usul esen yelin yatırdığı ekin sırtları ışıl ışıl ediyordu." (s. 22) "Bir karanlık, bir karanlık vardı ki, göz gözü görmüyordu. Koyu, adamın yüzüne ellerine yapışır gibi ıslak bir karanlık..." (s. 29) "Sabahtı. Gübre buğulanıyordu. Bir horoz gübreliğin üstüne çıktı. Eşindi, boynunu uzatıp kanadını çırparak öttü." (s. 33) "Bir yağmur yağıyordu, siyim siyim. Uzun bacaklı Çukurova yağmurlarından biri." (s. 40) "Gün doğuyordu. Dağların başı ağarmıştı. Serin bir yel dokunuyordu yüzlerine. Havada bir iki beyaz bulut vardı. Çiy yağmıştı. Toprak ıslaktı." (s. 51)

6. Yalın ve gerçekçi karakter betimlemeleri:

"Osman selamsız sabahsız gelip oturdu. Hardalatsız, uzun boylu, geniş omuzlu, sarkık dudaklı, göde karınlı, şaşı gibi hoş bakan bir adamdı." (s. 8) "Büyük ellerinin parmakları hep açık dururdu. Kolları, sonradan eklenmişçesine sarkardı." (s. 12) "Bir köyün erkeğinin hepsi kadar çalışır." (s. 16) "Hürüce birden huğun arkasından çıkıverdi. İri, uzun bir kadındı. Çenesi sivri, yüzü kırış kırış, ağzı dişsizdi. Avurtları da çökmüştü. Saçları her zaman kınalı olurdu da ağarmış olduğunu belli etmezdi." (s. 19) "Kurt Mahmut Ağa çok uzun boylu, otururken bile karartısı bir adam kadar görünen bir adamdı. Yıllardan beri havı dökülmüş, kaçak, damalı bir palto giyiyordu. Köydeki tek paltolu adam da oydu. .... Gözlüğün çevresi tenekedendi. Damla damla lehimle tutturulmuştu. Gözlüğün sapı da pamuk ipindendi." (s. 34) "Osman aşırı bir sevinç, aşırı bir keder içinde." (s. 50)

Osman'ın muğlak aklının sarsıcı betimlemesi öykünün en dokunaklı sahnelerinden biridir:

"Ana," diye başladı, "başıma geleni duydun mu? Köylü karar vermiş. Yumru Veli geldi yanıma. Köylü sürecek beni. Karakol demiş, cüzdan demiş... Köylü demiş ki, Osmanın avradının cüzdanı yok, demiş. Candarmalar... Yaaa... Candarmalar! Oynatırlar! Veli bana dedi ki, boşa, canından tatlı mı avrat? Ben ne bileyim ben..." (s. 28)

7. Yöresel tavırların tasviri:

Erkeklerin tezek vurulmuş çitlere dayanıp dizleri bağırlarında yaptıkları muhabbet; kadınların birbirlerinin dizine yatarak bit ayıklarkenki dedikoduları ve köylünün sesli toplu tekrarları yöresel tavırların yalın tasvirleridir. "Kadınlar bahar güneşine uzanıp sırasıyla birbirlerinin bitlerini kırarlar. Başparmaklarının tırnakları kızıl kan içinde kalıncaya kadar." (s. 15)

Hep birden: "Avrat zaten avrat," dediler.

Yaşar Kemal, Anadolu insanının sözlü anlatımının geleneksel öğelerini çağdaş roman teknikleriyle harmanlayarak eşsiz yapıtlar ortaya koymuştur. Pertev Naili Boratav, bu bağlamda Yaşar Kemal'in adeta "Bir Yörük Kilimi" dokuduğunu ifade eder; âşıkların dağarcıklarını yeni konularla zenginleştirerek, eski nakışlara yeni nakış, renk ve biçimler eklediğini söyler.

(Köylü kadınların Osman hakkındaki deyişleri.) (s. 16) Adamlar: "Ederse Mahmut Ağa eder," dediler. (Köylülerin Ağaya dalkavukluğu...) (s. 35)

8. Yörenin sosyal yaşamındaki tabuların, namus anlayışı ve değer yargılarının "sözlü veriler" halinde okura doğrudan aktarımı:

Bir kadın: "... Fadık geldi, Omarca'nın sarı kancığı kurtuldu delikanlıların elinden." (s. 17)

Omarca'nın Karısı: "Etmen," dedi. "Bu iftirayı etmen itimize. Omarca duymasın bunu! Omarca iti vurur. Vallahi vurur." (s. 17) Kötüce: "... Yumru Velinin delikanlıları suyun kıyısında kancığın üstünde tuttuğunu duymayan kaldı mı? Ne götünü yıkıyorsun itiyin?" (s. 17) Bir köpeğin bile namus davasına konu edilmesi, yöre insanının değer yargıları hakkında önemli ipuçları verir. Öbür yandan Ağa, Fadık'tan kurtulmak istese de candarmaya vermez onu. Ağası olduğu köyün namusu, kişisel ereğinden daha önemlidir. (s. 47)

9. Yöresel aksanın da bire bir ifade edilmesi:

Kürt Velo'nun Karısı: "Velo diyor ki böyle bir kari olsa bizim memleçette, koymiş atişe yakmişler. Velo diyor ar yoğmuş Çukurovede, namis de yoğmiş. Velo eyle diyor..." (s. 20)

10. Kırsal otorite hiyerarşisinin ortaya konması:

Veli: "Geberesice, karakol bir duyarsa... Cüzdanı yok. Nüfus kağıdı yok. Karakol duymasın. Candarmalar duymasın. Duyarlarsa, alır götürürler avradı, oynatırlar aylarca candarmalar." (s. 25) Yumru Veli: "Ağam, güvendiği tahsildar Ali. Enistesi Ali. Haber gönderdim Aliye demiş. Soydururum soğana çevirtirim köyü, demiş." (s. 35)

Ağa'nın değnekçisi ve tetikçisi ile başlayan köylük yerdeki otorite, muhtar ve Ağa ile devam ediyor. Bu "sözlü iç otorite" halkasıdır. Bunun dışında, candarma ve devletin tahsildarı, hatta demirgıratlılara kadar giden uzantısı, Ağa'nın da üstünde konuşlanan "yazılı bir dış otorite" halkası çizer öyküde. Bu iki halka, kendi içine aldıkları üstünde ciddi bir "korku" kaynağıdır her zaman. Ayrıca kendi aralarında da çekişirler ve zaman zaman paylaşırlar. Ne yazık ki en içte, en ortada hep köylü vardır. "Senin aklın ermez öyle hökümet işlerine, bizlerin aklı ermez. Senin benim aklımız erseydi işine, onun hökümetliği nerede kalırdı!" (s. 25)

11. Sosyal yoksunluklar ve bölgenin geri kalmışlığının abartısız işlenmesi:

Yüz liraya satın alınabilen dağ köylerindeki avratlar, bir kunduranın bir hayattan daha değerli kılındığı ortam, nüfus kâğıtlarının bile olmaması, ekonomik sefalet ve cehalet içindeki köylünün hali yalın diyaloglarla verilir.

12. Feodal kalıntıların sergilenmesi:

Sanayileşme ile yoksullaşan Ağa ve Ağa'nın tarlalarında boğaz tokluğuna çalışmak zorunda olan köylülerin hali, kendi ağızlarından anlatılır.

"Öteden, çok yaşlı biri, hım hım: 'Sabahleyin, kalk çifte git, dedim oğlana. Aç kalırız, dedim, çifti sürmezsek. Ağa, dedim, koymaz bizi köyde. Motor aldı. Doldurdu yazıyı yabanı motorlan. Zaten merhametinden veriyor bize tarla, dedim.'" (s. 36)

13. "Zorunlu Kötünün" ve ikiyüzlülüğün kırsal görünümünün aktarılması:

Sakırga: "Halil bana kundura alacak. Senin yüzünden ben kunduramdan olamam." (s. 46)

"Bir zaman geldi ki Fadıktan hiç ses çıkmadı. Sabaha karşı herkes işini bitirdi. Damın kapısında yanan ateşi söndürdüler. Türkü söyleye söyleye yola düzüldüler." (s. 46)

Hatçe Karı: "Kurt Mahmut gavurunun oğlu koymuş oğlumu bu hale, Hürücenin orospusunun yüzünden." (s. 47)

Fadık'ın başında nöbet tutan Sakırga, bir

çift kundura uğruna, tüm yalvarıp yakarmalarına karşın onu koyvermez. Köyün delikanlıları Fadık'ın içinde olduğu dramın farkında değildir. Hatçe Karı, bir yandan Ağa'ya dalkavukluk yaparken, öbür yandan –çomak kendine dokununca– Ağa'ya hakaret etmekten kendini alıkoymaz.

14. "Mekânın" görüntüsü yanında "Zamanın" da "sezdirilerek", siyasi göndermelerle haksız paylaşımların sergilenmesi:

Hürüce: " ... Bu malı batırırım Fadığın uğruna. Yediririm müdüre, yediririm kaymakama, tel çekerim Ankaraya, İsmet Paşaya. Tel çekerim Demirgıratlıların başına. Koymam sizi bunu. Dökerim hepiciğinizi mahkemeye, dökerim karakola..." (s. 39)

15. Köy insanının yalnızlığının ve çaresizliğinin betimlenmesi:

"Kadın sırtında, yürüdü. Gün iki minare boyu yükselinceye kadar yürüdü. Yorulunca, sırtındaki kadını indirip yere oturttu. Karşısına da geçip oturdu. Uzun uzun konuşmadan bakıştılar. Fadık inliyordu.

"'De,' dedi, 'nereye gidek şimdi? Ben ne bileyim ben!' dedi.

Hava bahar kokuyor, toprak buğulanıyordu." (s. 52)

Bu, finaldir. Yaşar Kemal'in yazının umut ve yaşama coşkusu vaat eden genel görünümüyle pek örtüşmez ***Pis Hikaye***'nin finali. Burada daha çok okunan, köy insanının doğa ve toplum karşısındaki yalnızlığı ve çaresizliğidir.

Pis Hikaye'den yola çıkarak Yaşar Kemal edebiyatının karakteristik satır başları:

– *Pis Hikaye*'de de görüldüğü gibi, Yaşar Kemal, Anadolu insanının sözlü anlatımının geleneksel öğelerini çağdaş roman teknikleriyle harmanlayarak eşsiz yapıtlar ortaya koymuştur. Pertev Naili Boratav, bu bağlamda Yaşar Kemal'in adeta "Bir Yörük Kilimi" dokuduğunu ifade eder; âşıkların dağarcıklarını yeni konularla zenginleştirerek, eski nakışlara yeni nakış, renk ve biçimler eklediğini söyler.[3]

Yaşar Kemal, deyim yerindeyse, gelenekten aldığını, yeni motiflerle bezeyerek fazlasıyla iade etmiştir.

– Yapıtlarındaki ana tema, özellikle, kır insanının yaşadığı ekonomik yoksunluklar, toplumsal dayatmalar ve doğanın acımasız koşullarına karşı ortaya koyduğu yaşama mücadelesidir. Toplum ve doğanın arasında sıkışan insanın açmazları ve umutları, Yaşar Kemal'in beslendiği ana damar olmuştur. Kendi deyişiyle onun anlattığı "Mecbur Adamların" hikâyeleridir. Ve bu hikâyeler hiçbir zaman sonlanmaz. Çünkü feodal düzenin şekli değişir; pamuk toplayan nasırlı ellerin yerini makineler alır; ama işlevi değişmez. Bu döngü içinde "Mecbur Adamın" yazgısı da bitimlenmez.

Adnan Binyazar, bu sürekliliği şöyle belirleyecektir: "Yaşar Kemal'in romanları bir epik süreklilik içinde gelişir. Bu süreklilik içinde hiçbir romanı da sonuçlanmaz. Bittiği yerden daha yoğun olaylarla, doğa, kişi ve yeni bir yapıyla yeniden başlar."[4]

– Dilindeki şiirli anlatım yazınsal kudretinin doğal mayasıdır. ***Pis Hikaye*** öyküsünü Nâzım'ın şiirleri gibi serbest formda, dizeler halinde okusak, anlamından bir şey kaybeder mi sizce?...

Yaşar Kemal, "Şimdiye kadar yazılmamış bir şey yok; dilin özelliği önemli kılıyor yapıtı," diyerek konuyla birlikte, dile de verdiği önemi kesin çizgilerle belirler.[5] Ceyhun Atuf Kansu, Yaşar Kemal'e yazdığı mektupta, bu şiirli dilden övgüyle söz eder: "... Toros dağlarının, ormanlarının şiiri, romanına anlatamayacağım bir tat, bir koku veriyor. Birçok gerçekçi yazar, ya tabiatı yaşamadıklarından ya da yanlış bir düşünceyle gerçekçi romanda tabiat şiirine yer olmadığına inandıklarından ya da en önemlisi, romanlarını gerçek bir sevgiyle yazmadıklarından bu şiirlerden kaçarlar. Şiirden kaçtılar mı da, romanları kurur, susuz, çorak bir toprak olur çıkar..."[6]

– Doğa betimlemelerine geniş yer verir. Bu, onu öbür romancılarımızdan ayıran en önemli özelliklerden biridir. Bu betimlemeler, "Uzun bacaklı Çukurova yağmurları..." gibi haiku kıvamında ama süsten uzaktır.

– Canlı-cansız varlıkları gerçeküstü abartılarla farklı formlara sokarak ustaca yeni gerçeklikler yaratır. Bu yanıyla Rus klasikçileriyle örtüşse de, kullandığı şiirli dil ve yöresel öğelerin zenginliği, onu "Farklı ve Özgün" kılar.

– Karakterler, kısa ve çarpıcı betimlemelerle Çehov'un kişileriyle boy ölçüşecek derecede okurun önünde canlanır. Ruh halleri, *Pis Hikaye*'de görüldüğü gibi, gerek kendi diyalogları ile gerekse yardımcı karakterler üze-

Hakan İşcen (1961) bilişimci. 1991-1998 arasında Tarık Günersel ile Şiir Atölyesi çalışmaları içinde bulundu. *Eşik Cini*, *Borges Defteri*, *Altzine*, *Öteki-siz* gibi dergilerde ve edebiyat sitelerinde şiir, deneme ve öyküleri yayımlandı.

rinden yansıtılarak gözümüzde sahnelenir; sahnelenmeyen sezdirilir.

– Köylüleri ve köylük yaşamı "olduğu gibi" bire bir gösterir. Köy insanının ruhuna inerek onun da kendi içinde yaşattığı düşleri, hesapları, acıları olduğunu ortaya koyar. Öbür köy romancılarımızdan farklı olarak toplumsal gerçekliklerin yanında insanı önceler; onun "kişisel hikâyesini" göz ardı etmez. Fethi Naci Yaşar Kemal'in bu yanını şu sözcüklerle ortaya koyar: "... şematik tasniflerle köylülerin anlatılamayacağını, hepsinin bir iç dünyası olduğunu, bireysiz olduğu söylenen köy topluluklarında unutulmaz bireysel dramların yaşanabileceğini gösterir."[7]

Yaşar Kemal, Anadolu köylüsünün ruh halinin kodlarını da verir. Doğaya karşı amansız bir mücadele sürdüren köy insanı, özünde teslimiyetçi ve kadercidir. Aklının ermediğinden, gözünün görmediğinden korkar. Yeri geldiğinde doğaya başkaldıran bu insan, içinde bulunduğu şartların bizatihi sorumlusu olan feodalite, yerel bürokrasi ve siyasi erk karşısında da o derece edilgendir. Doğanın ona verip vermedikleriyle ilgili Tanrı ile nasıl barışıksa, sosyoekonomik yitikleri karşısında da siyasi erke karşı o kadar teslimiyetçidir. Sorumlu olan kaderdir; bunun için ***Ortadirek***'teki o unutulmaz yolculuğun kaderi bir uç uç böceğinin kerametine teslim edilir. Biri her zaman onun yerine, onun adına düşünmektedir. Düşünce insan işi değildir. İnce Memed; bunun için İnce Memed olur. ***Pis Hikaye***'deki Yumru Veli haklıdır: "... bizim aklımız ermez. Senin benim aklımız erseydi işine, onun hökümetliği nerde kalırdı!.."

Bunun sonuncunda, içinde bulunduğu şartları değiştirmek konusunda bir kaygısı ve planı yoktur. Ama umut, her daim oralarda bir yerdedir.

– Yaşar Kemal, Anadolu köylüsünde evrenselliği yakalar. Gelenekler, söylenceler, ilişkiler özgün olsa da, yaratılan veya anlatılan kişiler evrenseldir. Fethi Naci, ***Ölmez Otu*** romanında Memidik' in kişiliğinde bir köylü Hamlet' i yarattığını söyler. "Yaşar Kemal, bir Türk köylüsünde de bir Shakespeare kişisinin yaşayabileceğini gösteriyor bu romanıyla."[8]

Raymond Williams, Yaşar Kemal'in ***Ortadirek***'te konu ettiği o "evrensel yolculuğa" değinerek şöyle diyecektir: "Bu yolculuk, şimdi bizi ayıran büyük uzaklığa karşın, özünde sevgili Galler'imin tarihidir. Akıllarda yer eden yerel ayrıntılarıyla yoksun bırakılmış, değersizleştirilmiş kişilerin uzun ve hâlâ sonu gelmeyen yolculuğunun, dünyadaki yoksulların sırtına yüklenen zorunlu hareketliliğin temel öyküsüdür. Yaşar Kemal'in yapıtlarında benim bu uzaklıktan üzerinde yazamayacağım ama durmadan okuyabileceğim çok şey var."[9]

– Âşıktır; toprağına, destanına, insanına, söylenene, söylediğine inanır; ki böylece söylediğine de inandırır... "Âşık-hikâyecilerle onun ortak bir özelliği de, geleneğin hikâyecileri gibi anlattığı şeylere inanmasıdır," der Pertev Naili Boratav.[10]

Belki paltosundan değil, ama traktör şoförü olarak kalmak istediği, sürüp tohumladığı o evleklerden nice kahramanlar, kendi gibi nice âşıklar çıkarmıştır. 1973 yılından beri Nobel jürilerine haksızlık etmiş, çağdaş tragedyaların ve destanların yazarı olarak "bu ödülü vermenin bahtiyarlığını" onlardan esirgemiştir.

Aşkolsun Âşık!..

Semih Gümüş'ün dediği gibi, "Yaşar Kemal üstüne ne yazılsa eksiklik duygumuz silinmez."

Bizimkisi nafile çaba: Ben ne bileyim ben... Ustam bilir... □

[1]Fethi Naci, ***Yüz Yılın 100 Romanı***, s. 27.

[2]Yaşar Kemal ve Alpay Kabacalı söyleşisi, ***Cumhuriyet Kitap***, 30 Mayıs 2002.

[3]Pertev Naili Boratav, ***Bilim ve Sanat*** dergisi, Şubat 1982.

[4]Adnan Binyazar, ***Milliyet Sanat*** dergisi, Nisan 1980.

[5]Yaşar Kemal, ***Martı*** yayın tanıtım dergisi, Kasım 1987.

[6]Ceyhun Atuf Kansu, ***Dünya Kitap*** eki, 1 Kasım 1991, s. 11.

[7]Fethi Naci, ***Yüz Yılın 100 Romanı***, s. 28.

[8]Fethi Naci, ***Yüz Yılın 100 Romanı***, s. 404.

[9]Raymond Williams, ***Adam Sanat*** dergisi, Çeviri: Ali Özer, Ocak 1986.

[10]Pertev Naili Boratav, ***Bilim ve Sanat***, Şubat 1982.

*Öyküden alıntılar, Yaşar Kemal, ***Pis Hikaye***, Adam Yayınları, Mayıs 2003 basımından alınmıştır.

İnternette edebiyat

"Kalite ve kalitesizlik bir arada"

Nida Nevra Savcılıoğlu

İnternet uzun süredir elimiz ayağımız oldu. Bazılarımız bu yeni durumun tehlikeli yanlarının altını çizmeye, nostaljik özlemleri öne çıkarmaya çok yatkın. Mürekkebin, kâğıdın kokusu, mektubun sıcaklığı, insancıllığı konusunda duyarlıklar geliştirir; onay almamış, denetlenmemiş, ödüllendirilmemiş, basılmamış metinlere kuşkuyla yaklaşırız. Buna rağmen teknolojiyi çabuk benimseriz, hem söylenir hem işimize bakarız. Teknolojinin insanlık âlemini kıskaca aldığını düşünürerek hayıflanırız. "Herkes yazar oldu bu meret sayesinde," derken kendimizi suç üstünde yakalamayız pek, bir türlü "varsın olsun" diyemeyiz. "Eski olan iyidir" düşüncesi bizi, dünyanın yeni dönüş hızı karşısında heyecanlanmaktan, çoğalma beklentisinden, hevesinden neredeyse alıkoyar.

Kitap fiziksel olarak varlığını sürdürdükçe internetin elle tutulur bir yer işgal edeceği sanılmıyordu. İyi bir edebiyat metnini kitaptan okumayı seçiyorsak, edebiyatın selülozik kimyasını internet ele geçirememiş oluyordu.

İnternette edebiyatı sadece fanzin kültürünün bir devamı olarak görmek doğru mu? Sözlüklere, tezlere, yayınlar hakkında her kesimden görüşlere, edebiyat haberlerine, forumlara, yazar sitelerine ulaşabilir olmanın getireceği bir tür konfordan, zevkten, giderilecek büyük meraklardan söz edilmemesi mümkün mü?

İnternet yayıncılığı birçok derginin, antoloji ve kitabın bulduğu okurdan daha geniş bir kitleye ulaşabilme şansına sahip. Kısa süre sonra, biz ne dersek diyelim, isteyen kitap okumak için bilgisayar başına oturacak. İşte bu yüzden de "Gutenberg çağı kapanıyor artık" deniyor. Gutenberg demişken ekleyelim: **Gutenberg.org**'dan pek çok e-kitabı indirmeniz mümkün.

Aracılardan bağımsız erişim

Yaratıcılarının deyişiyle: "Okur, tasarımcının, yazarın, üretenin sunduklarına özgürce ulaşabilsin diye. Düşünce, düş, tasarım, çizim, kuram üretenle okur arasında parasal alışveriş kalmasın diye. Okur paradan bağımsız tatsın, doysun, esrisin, eleştirsin, yeniden biçimlendirsin, türetsin diye. Üretim, dağıtım ve pazarlama yöntemlerinin doğası gereği yüklenen katma değeri kendince, seçimleriyle, örnekleyerek kullansın diye. Yapıtların baskısını, saklanmasını, aktarımını, okunmasını, izlenmesini gönlünce üstlenebilsin diye..." 1998 yılında bir internet yayınevi, **altkitap.com** projesi hayata geçti, pek çok okuru oldu, çok tutuldu, iyi işletildi, yoluna devam ediyor.

Belirli bir edebiyat çevresine da-

hil olmadan, edebiyat yeterlilik sınavlarının baskısını hissetmeden, sermaye sahibini ikna etme külfetinden uzak kalarak edebiyatın üretilebiliyor ve bilginin, eserin aktarılabiliyor, yaygınlaştırılabiliyor olması tabii pek çok kişiyi harekete geçirdi, bazı edebiyat sitelerinin katılımcıları, dolayısıyla okurları arttı ve her zamanki gibi nicelik-nitelik sorunları tartışması içinde bulduk kendimizi.

Diyelim ki bir konu hakkında çalışıyorsunuz, araştırmalar yapıyorsunuz. Atacağınız ilk adım kütüphaneye gitmek mi? Gitmeden önce üniversitelerinki de dahil olmak üzere kütüphanelerin kitap listelerine göz atabilirsiniz. Edebiyat sitelerinde araştırdığınız konuyla ilgili bir metne, bir röportaja, ulaşabilir, bir edebiyat topluluğuna üyeyseniz ihtiyaçlarınızı belirterek destek isteyebilirsiniz. "Onaylanmış" yüksek lisans tezlerine ulaşabilir, yapılmış kapsamlı araştırmaları kaynakça gösterebilirsiniz. Bir örnek: **bilkent.edu.tr/~tebsite/tezler.htm**.

Bilinçli bir hazırlık gerek

İncelediğiniz yazara ait bir site varsa işiniz büyük ölçüde kolaylaşır. Fakat şimdiden söyleyelim, bunun için biraz erken. Yazarlarımızın internet aracılığıyla okurlarına verecekleri bu hediyenin ne kadar makbule geçeceğine önce gerçekten inanmaları, kitaplardan erişilebilecek olan bilgiden daha fazlasını sunmaları, arşivlerini paylaşmaları ve bunun için biraz çalışmaları gerekiyor. Nâzım Hikmet, küçük İskender, Elif Şafak, Mehmet Zaman Saçlıoğlu, Yaşar Kemal, Memet Fuat, Behçet Necatigil ve Orhan Veli sitelerine bu bilinçle bakmakta fayda var.

Editörlere de çok iş düşüyor muhakkak. İçerikçilerin aynı zamanda kullanıcı olmaları modeli edebiyat

Edebiyat siteleri

borgesdefteri.blogspot.com
muhayyelat.name
www.40ikindi.com
www.agorakitapligi.com
www.akatalpa.com
www.altikirkbes.com
www.altkitap.com
www.amatorceedebiyat.com
www.anafilya.org
www.antoloji.com
www.arasyayincilik.com
www.ardickusu.com
www.arkadas.com.tr
www.arkeolojisanat.com
www.ayrintiyayinlari.com
www.baglam.com
www.berfin.net
www.bilgiyayinevi.com.tr
www.bilimvesanat.com
www.bireykitap.com
www.buyukharf.com
www.canyayinlari.com
www.canyucel.cjb.net
www.ceviribilim.com
www.cihanoguz.com
www.cinaryayincilik.com.tr
www.citlembik.com.tr
www.civiyazilari.com
www.dergibi.com
www.dildernegi.org.tr
www.dogubati.com
www.edebistan.com
www.edebiyatelestiri.com.tr
www.enisbatur.org
www.esmerdergisi.com
www.everestyayinlari.com
www.evrenselbasim.com
www.eyayinlari.com
www.geocities.com/hconturk
www.gunisigikitapligi.com
www.gutenberg.org
www.hece.com.tr
www.homerbooks.com
www.iletisim.com.tr
www.imge.com.tr
www.inkilap.com
www.iskulturyayinlari.com.tr
www.ismetozel.org
www.kabalci.com.tr
www.kitapyayinevi.com
www.literatur.com.tr
www.locusnovus.com
www.memetfuat.com
www.metincelal.com
www.mortaka.com
www.murathanmungan.com
www.nazimhikmetran.com
www.necipfazil.com
www.nedenkitap.com
www.nesinyayinevi.com
www.noktakitap.com
www.odayayinlari.com
www.oglak.com
www.oktaytaftali.com
www.orhanveli.net
www.otekisiz.com
www.ozguryayinevi.com
www.parantez.net
www.pasajedebiyat.com
www.phoenixkitap.com
www.pusula.com
www.remzi.com.tr
www.saclioglu.com
www.salyangozyayinlari.com
www.siir.gen.tr
www.siirpenceresi.com
www.simurg.com.tr
www.sinirda.org
www.siyahkahve.com
www.stumbleupon.con
www.sunayakin.info
www.tekinyayinevi.com
www.timas.com.tr
www.toroslu.com
www.tudem.com
www.turgaykanturk.com
www.turkdilidergisi.com
www.turkedebiyati.com
www.turuncumedya.com
www.unlem.com.tr
www.varlik.com.tr
www.yapikrediyayinlari.com
www.yasakmeyve.com
www.yordamkitap.com
www.yitikulke.com
www.zinhar.com

"Özellikle şiir sitelerinin çevirmeni belli olmayan, kimi zaman yanlış yayımlanmış şiirleri okurlara sunması sakıncalı durumları beraberinde getiriyor ve bir sitenin her şeye yer vermek konusundaki iddiası, sorunun başlangıç noktası."

heveslileriyle, gerçek edebiyat okurunun aynı alanda buluşmalarını, uzun süre bir arada yaşamalarını engelliyor. Sanal dergiler, kalitesi ölçülemeyen bir tür edebi depo haline geliyor. Yazarları tanımak, yazdıkları konuyla ilgili yetkinlik seviyelerini bilmek mümkün olamıyor, metinlere karşı güvensizliğimizin temelinde biraz da bu gerçeklik yatıyor.

40ikindi.com, **edebistan.com**, **dergibi.com**, **yitikulke.com**, **siyahkahve.com** gibi edebiyat siteleri; görsel şiir ve görsellik üstüne uygulama ve eleştiri getiren, öbürlerine oranla *avangard* bir yaklaşımı benimseyen **zinhar.com**'a göz atarak, yukarıdaki saptamalarımıza bu siteler aracılığıyla katılmanız ya da yenilerini eklemeniz mümkün.

40ikindi.com'un Genel Yayın Yönetmeni Mehmet Harmancı, *Mor Taka* dergisinin 4. sayısında düzenlenen "İnternet Ortamında Edebiyat" soruşturması için şunları söylemiş:

"Elektronik yayınlar kolay ulaşılıyor, çabuk yitiriliyor. Yarına taşınan şey noktasında matbu eserden farklı bir şey taşıdığını neye dayanarak söyleyeceğiz? Ancak bugün için şöyle bir önemi var; okumak isteyene, araştırmak isteyene, ulaşamayana bir kolaylık olarak internet yayıncılığı önemli bir katkı sağlıyor. İlgilendiğiniz türle ilgili, edebiyatın her alanıyla ilgili pek çok teferruata ulaşmakta hepimize eşit şartlar sunduğu gibi fırsat eşitliğine de basamak oluyor. Bunun altı çizilmeli."

"Çizgi üstü" ve "çizgi altı" siteler

Edebistan.com sitesinin editörü, eleştirmen Ömer Lekesiz, aynı kaynaktan öğrendiğimiz kadarıyla e-dergileri, "çizgi üstü" ve "çizgi altı" olanlar diye ikiye ayırmak gerektiği görüşünde. Lekesiz, çizgi üstü e-dergilerin, edebi anlayıştan taviz vermeksizin, adeta basılı bir edebiyat dergisi özeniyle yayım yaptıklarını, çizgi altı olanlarınsa edebiyatın kendi değerini, ciddiyetini değil, onun toplum nezdindeki olumlu karşılığını istismar ederek yayım yaptıklarını belirtiyor. Sitelerdeki denetim konusunda Lekesiz, "Çizgi üstü e-dergilerde editörlük sisteminin en azından basılı bir dergideki kadar doğru işlediğine inanıyorum," diyor.

Siir.gen.tr ve **antoloji.com** gibi şiir siteleri yakınlarda yeni bir tartışma başlattı. İnternet sitelerinin izinsiz olarak şiirleri kullanması, ticari amaç sağlaması... Ayrıca şairlerin, varislerin bir şiirin nerede, nasıl bulunacağına karar verme hakkına sahip oldukları iddiasıyla konu mahkemeye taşındı. Bu konu, internetle birlikte "ahlak", "sansür", "adalet" gibi kavramların anlamlarının yeniden sorgulandığının iyi bir örneği.

Yapı Kredi Yayınları Şef Editörü Selahattin Özpalabıyıklar, edebiyat konulu pek çok siteyi, "dergilerin nete uyarlanmış hali" olarak değerlendiriyor ve ekliyor:

"Bilgi anonimleşti. Kalite ve kalitesizlik bir arada... Ekrandan okuduklarımızın, bilginin gerçekliğine güvenemiyoruz. Özellikle şiir sitelerinin çevirmeni belli olmayan, kimi zaman yanlış yayımlanmış şiirleri okurlara sunması sakıncalı durumları beraberinde getiriyor ve bir sitenin her şeye yer vermek konusundaki iddiası, sorunun başlangıç noktası."

Özpalabıyıklara'a göre metin ve hareketin, sesin, görüntünün sentezi olarak, ayrıca internetin olanaklarından tam anlamıyla yararlanılmış, kâğıda aktarılması mümkün olmayan bir site olarak Faruk Ulay'ın hazırladığı **locusnovus.com** iyi örneklerden biri. **Ceviribilim.com** ise özel bir alana yoğunlaşan başarılı siteler arasında gösterilebilir. Bunun dışında biz de Selahattin Özpalabıyıklar ve Gökdemir İhsan Özsoy'un **muhayyelat.name**'sinden söz edebiliriz. Yazı ile uğraşan herkesin blog oluşturmasının önemine vurgu yapmak için muhayyelat'ın ve Armağan Ekici'ye ait blog sayfalarının iyi birer örnek olduğunun altını çizmek isteriz.

İnternet bizde hâlâ dünyadan edebiyat haberleri taşımaya yarayan bir araç olarak kullanılmıyor. Kendi yağımızla kavrulmaya devam ediyoruz bu sonsuz âlemde. Yığınlar arasında kaybolmaktansa bazı siteleri ziyaret etmemeyi tercih ediyoruz.

Her şeye rağmen gözden kaçmaması gereken birkaç nokta var: Kendi topluluğunu oluşturmuş edebiyat sitelerine ait forumlar, yazarların ve okurların görüş bildirdikleri alanlar kamuoyunun yargılarına dair fikir vermesi bakımından önemli. Eğer bir sınıflandırma yapmak editörleri tarafından mümkün görünmüyorsa, yoğun içerik barındıran sitelerde kapsamlı aramalar yapılabiliyor olması gerekiyor. Bugün pek çok siteye yönlendirmesi, kamuoyunun tepkisini ölçme olanağı sağlaması ve bilgiye erişmek için bir ilk adım olarak Ekşi Sözlük en dikkat çeken siteler arasında.

Bu görüşlerin google'da yapılacak aramalarla çürütülebilir olması metnin güvenilirliği konusunda endişe etmenize fırsat vermeyecektir. Hazır google'a girmişken **stumbleupon.com** adresine uğrayarak ilgilendiğiniz alanda yayın yapan dünya çapında siteleri inceleyebilirsiniz. □

AYDIN ÖZTÜRK

Mutsuzluğa Yer Ayırtmak…

'TELEFONUNU VER, BİR DE GELECEĞİN GÜNÜ SÖYLE,' DEMİŞ MESAJINda, 'ben ararım seni.' Sesini duymayalı bir ateş topu göğüs kafesimde yankılanıp duruyor. Hiç çıkası yok. Bu ateş topunu onun sesi serinletir ancak. Hiç konuşmuyor benimle ve ateş hep göğsümü yakıyor. Ona yalan söylemiştim ve o onu görmek için o şehre gideceğimi bilmiyor.

Gece on birde Ankara terminalindeyim. Önemli işlerim var, demişim ona. 'Benim içinse gelme, görüşmem,' demiş çünkü. Terminale doğru yola çıktığımdan beri bir hafiflik var üstümde. O ateş topu da yakmıyor artık. Otobüs on birde çıkacak. Çıksın artık.

Cam kenarı koltuğuma gömüldüğüm gibi, yanımdaki dergileri karıştırıyorum. Okuduğum sözcüklere ilgisiz anlamlar yüklüyorum. Beynim sözcüklerin gerçek anlamını okumuyor. Okuyamıyorum. Onu düşünüyorum. Onu çağrıştırmayan kelimeleri, anlamlarını değiştirerek cezalandırıyorum. Beni nasıl karşılayacak? Peki beni karşılarken tam o sırada ben ne hale gireceğim? Ben görmeden saçını uzatmış ve yine ben göremeden güzel saçlarını kestirmiş. Çirkin bir kadına hazırlıyorum kendimi. Göğsümdeki ateşi söndürür çirkin kadın.

Camdan seyrettiğim görüntüler kıpırdanıyor. Hareket ediyoruz. Yıldızlara bakıyorum. Yok. Ya hava kapalı ya da Ankara'nın ışıkları onları görünmez kılmış. Az sonra damlalar çarpıyor camlara. Hava kapalıymış demek. Camdaki ıslaklıktan geceyi ve ışıkları seyrediyorum. Islak gece hüzünlendiriyor beni. Hafifliğimi tamamlıyor bu hüzün.

Bu yolculuğun hiç bitmemecesine uzamasını istiyorum. Gitmek istediğim yol buymuşçasına yolculukla tamamlanıyorum. Gidecek başka bir yol hayal edemiyorum.

Otobüste servisi yapan kız kahve veriyor. Bir yudum içiyorum. Berbat bir tat. Servisi yapan kızı kırmamak için çabalayarak kahve dolu bardağı geri uzatıyorum. İçimde bir doygunluk var, ona doğru yola çıktığımdan beri bu böyle. Belki de ondan, yeni bir besin kabul etmiyor bünyem. Onu düşünmeye devam… Onunla uyuyorum.

Mersin'e hoş geldiğimizi söyleyen bir sesle uyanıyorum. Her tarafım tutulmuş. Çantalarımı bir araya topluyorum. Görevli gibi duran bir adama yaklaşıyorum, sabahın bu saatinde yüksek sesle konuştuğuna göre görevlidir. Ona bir şeyler söylüyorum, adam tuhaf tuhaf yüzüme bakıyor sadece.

En sonunda bağırarak, "Seni duyamıyorum," deyiveriyor. Ürküp kendime geliyorum. İçimden konuşuyormuşum. Uyuşukluktan ses tellerim de nasibini almış. Sabahın ilk gülüşünü görevli adama hediye ediyorum. Gülmek ses tellerimi açmış olmalı, bu kez söyle-

diklerimi hem ben hem görevli adam, ikimiz de duyuyoruz. Çantalarımı bırakıp çıkıyorum.

Mersin deniz kokuyor. Havası Ankara'nın kuruluğundan sonra sanki ruhumu ıslatıyor. Bir çölü andıran ruhumu...

"O mu çok hızlı değişiyordu, ben mi onu yeniden çiziyordum? Hayalim bu güzelliği kusursuz kayıt edememiş, diye düşünüyorum."

Hem cumartesi hem de sabahın körü ve sokaklar bomboş. Dükkânlarını yeni açanlara yolu soruyorum, onlar da, "Arabayla git," diyor; "Zamanım çok," diyorum. Elhan henüz uyuyor çünkü.

Caddelerdeki çukurlar akşamki yağmurun sularıyla dolmuş. Güneş ısıtınca otobüse biniyorum.

Bahçelievler postanesinde iniyorum. Burada bir arkadaşım var. Üniversiteden. Biyoloji mezunu ve manav. Gelip beni alacak. Geldi de. Önce kafama geçirdiğim ve beni bir turiste benzetmiş şapkama gülüyor. Öpüşüyoruz ve birlikte onun hem yaşadığı hem de çalıştığı yere gidiyoruz. İkisi aynı yermiş. Evin altı manav dükkânı.

Ahmet, "En son yapacağım iş manavlık, ancak ilk yaptığım iş oldu," diyor. Bu özlü söze bir kahkaha atıyorum. Tanrım ne güzel bir gün. Tüm sözcükler hayatı ne sevimli bir hale getiriyor.

Ahmet, beni meyvelerle beslerken telefonum çalıyor. Gizli numara. Açtım, Elhan, "Mersin'de misin," diyor bana. Sesime yoldan geçerken uğramış bir hava katarak, "Evet," diyorum. "Görüşelim mi," diyor, ben geliş nedenimin o olduğunu iyice saklayarak, "İstersen," diyorum. Görüşme yerini ve saatini söylüyor. Ulucami'nin yanındaki kafe ve saat bir…

Saat biri beş geçe belirtilen yerdeyiz Ahmet'le. Beni buraya bırakıp gidiyor Ahmet. İçimde avuç içlerimi terleten bir heyecanla etrafı tarıyorum. Elhan'ı arıyorum. Az sonra nefesimi de sıkıştırıyor bu heyecan. Birden bir güvercin sürüsü kanatları birbirine çarparak düzensizce uçuşuyor. Gözlerim bu uçuşan kaosun içinden seçiyor Elhan'ı. Onun biçimli görüntüsünü. O an, bu kadının ruhumdaki kaosu terbiye ettiğine daha çok iman ediyorum. Kaosumu alıyor, ondan köşeli bir şekil yaratıyor sanki.

Görüntüsü kahverengi. Saçları, gözlüğü, yüzü, göbeği.. Göbeğini açıkta bırakan şeyler giymiş ve onlar da kahverengi.

Bir masada oturuyoruz. Onu seyrediyorum. Sol gözünün altındaki leke hâlâ duruyor. O leke kahverengi bir denizde kırmızı bir noktaya benzemiş şimdi de. Yüzü hayalimdekine hiç benzemiyor. O mu çok hızlı değişiyordu, ben mi onu yeniden çiziyordum? Hayalim bu güzelliği kusursuz kayıt edememiş, diye düşünüyorum.

Derslerinden söz ediyor. Sıradan konular, onun ağzından çıkan sözcüklerle yeni bir boyut kazanıyor adeta. Heyecanlı konuşuyor ve çok güzel gülüyor. Ben dinliyormuş gibi yaparak seyrediyorum onu. Sanki içim boş ve onunla dolmayı bekliyorum. Boşluğum derinleşmiş olmalı ki, bir türlü dolamıyorum. Oburca seyrediyorum onu. Onu kesip ruhuma yapıştırmak istercesine...

Sustuğu sıralarda, kelimeler arasında boşluklar bırakarak ben de konuşuyorum. Roman yazmaktan söz etmiştim bir zaman. "Ne oldu," diyor. "Yarım kaldı," diyorum. "Öyle mi kalacak hep," diyor. "Öyle kalmaması taraftarıyım," diyorum. Bu sefer daha güzel ve daha yüksek sesle bir kahkaha atıyor. Onu güldürmek müthiş zevk veriyor bana. Gülüşünden utanmış gibi çevresine bakınıyor sonra.

Çok sigara içiyor. Küllük dolmuş bile. Rüzgâr esiyor, hafif. Az sonra küller uçuşuyor. Ben zor bir meseleyle karşılaşmış gibi ondan yardım istercesine, "Küller uçuşuyor," diyorum, gözlerine bakarak. Her şeyin çözümü var dercesine, kola bardağını alıyor ve usulca küllüğe döküyor. Ben küllüğe dokunarak içindeki sıvıyı dağıtmaya çalışıyorum. O da kül-

lüğe dokunuyor, bana yardım edercesine. Beraber, beni sarhoş eden bir ahenkle sallıyoruz küllüğü. Küllük ondaki sevgi pınarlarını içime akıtıyor o an. Küllük iletkenlik kazanmış. Onunla doluyorum. Ötesi olmayan bir doluluk. Gözlerine bakıp utangaççа gülümsüyorum.

"Aç mısın," diyor. "Hayır değilim." Ruhumdaki doygunluk bedenimi de besliyor olmalı. Ama yine de gidiyoruz yemeğe. O ne isterse yapmaya hazırım. Ben onun yemek yiyişini seyre dalıyorum. Yemek yerine onun görüntüsüyle doyuyorum. "İlk defa bir erkekten önce yemeğimi bitirdim," diyor.

"Bir yerde bira içmeye gidelim," diyorum. Gidiyoruz. Bira içerken ***Babam ve Oğlum***'u konuşuyoruz. Ağlamalarımızı da... Acıyı kusursuz tarif ettiği için Çağan Irmak'tan "Alnından öpülesi," diye söz ediyorum; o ise, "Elinden öpülesi," diyor. "Tamam," diyorum...

Birasını bitiremiyor. Ben onunkini de içiyorum. "Bazı insanlar, tutunamayan olarak doğar," diyor, bana bakarak. Gözlerinin içinde kaybolarak onu dinliyorum. Ben gözlerinin içinde yaşıyorum bir süre. Ona göre, ***Tutunamayanlar***'ın kahramanlarından biriyim. Bıraksa, ona ve Mersin'e bir daha kopmamak üzere tutunacağım. 'Gitme,' dese, Mersin dışındaki hayatımı yok sayarım tereddütsüz. "Yarın yokum," diyor. Terminali arıyorum, mutsuzluğa tek kişilik yer ayırtmak için. □

JAKLİN ÇELİK

Gerçek Dil

KEŞİŞ SALİBA İNCİR AĞACININ GÖLGESİNİ ELİNDEKİ BUHURDANLIKLA kutsuyordu. Her şeyini kaybetmiş, tek dostu Tanrı'ya, İsa'nın konuştuğu dilde yakarıyordu:

"Bir kere bile ihanet etmedim hizmetkârlar dağına. Yok oluyoruz, gör bizi, asılı taşın mucizecisi Aziz Gabriel'in ruhuna..."

Ses silinip gitmeye mahkûmdu. Öyle de oldu. Keşiş Saliba daldı ait olduğu kıblenin rüyasına. Lanetli incir ağacının dallarındaki örümcek ağında asılı kaldı bedeni, İbranice sesler çınlıyordu kulaklarında. Kürtçe konuşuyordu ayaklandığında. Türkçe konuşuyordu okulu bitirdiğinde. İsveçce konuşmaya başladı gittiğinin ikinci yılı. Yaşlanmıştı. Ölüsü döşeğe serilmişti neredeyse. Kürtçe geçiyordu hayaller zihninden. Kulağına akıyordu Türkçe kelimeler. Ahlamalar sızlanmalar içindeydi. Ölüm yakasına yapışmadan bir saat evvel baston bedeni düzeldi. Ermenice sayıklamaya başladı, yüzünde ruhani bir huzur. Ortalık buz beyazına kesti. Karaltılar beyazın içinde git gide yitmeye başladı. Önce İbranice kayboldu, ardından öbürleri. Nefesini verdiğinde doktorlar tepesinde İsveçce konuşuyorlardı. □

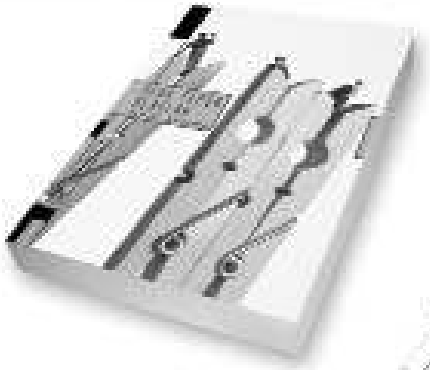

simsiyah

klasik ve çağdaş dünya edebiyatı...

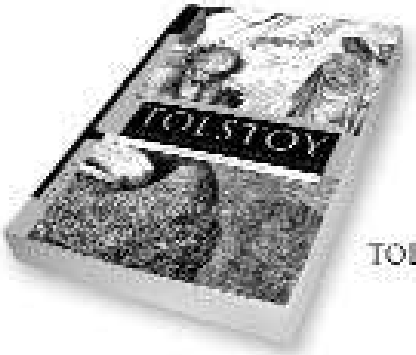
ŞEYTANİ

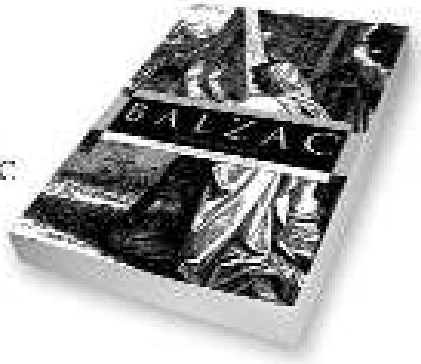
UFAK TEFEK OLAYLAR

KARA BAHAR

TOLSTOY

BALZAC

SALYANGOZ
YAYINLARI

Tel: 0212 528 22 15 - Faks: 0212 528 22 14 - www.salyangozyayinlari.com

KEREM IŞIK

Yazmak

ELLİ HANELİ BİR DAĞ KÖYÜNDEYİM. ÇAMURLU, TAŞLIK YOLLARINDA SENdeleyip durduğum bu yomsuz köye yazmak için geldim. Tahta bavuluma birkaç kıyafetle, ilham almayı umduğum şiir kitapları dışında hiçbir şey koymadan geldim.

Tek göz bir köy evi tuttum. Köyün muhtarı yaptırmış zamanında. Bir haftadır orada yaşıyorum. Kenef dışarıda. Gecelerin ayazında çıkmaya korkuyorum.

Bir hafta oldu geleli ama henüz tek bir satır bile yazamadım. Aklım kör baykuşlar gibi kanat çırpan düşüncelerle dolu, kalemin ucuna ağmıyor hiçbiri.

Gecenin kara ağızlı kuyulara kadar sızdığı bir yer burası. Öyle yoğun ki gece, karasinekler yapışıyor sanki göğe. Kavruk derimi çevreleyen dört taş duvar, bir yazı masası ve sert bir döşekten ibaret odamda tan yerinin ağarmasını bekliyorum. Çıplak duvara yansıyan gölgeleri izliyorum kimi zaman. Renk renk, desen desen gölgeler...

Yağ lambamı alıp pencereden dışarıyı seyrediyorum. Uçsuz bucaksız karanlıkta göz kırpıyor kerpiç damlı evlerden sızan sarı ışıklar.

"Yazarsın demek."

Evini tuttuğum muhtar böyle demişti.

Neden geldim ben buraya?

Bilmiyorum.

Her şey yamalı sanki bu köyde. Ceketler, şalvarlar, duvarlar, hayatlar bile... Günleri birbirine yamayarak yaşamaya alışmış köy halkı buraya gelmemi pek de hoş karşılamış olmasa gerek.

Yazı masamın üzerindeki köy ekmeğine kayıyor gözlerim.

Misafirperverler. Evet. Ama o bakışları yok mu...

Gözlerindeki kederi görüyorum o bakışlarda. Acımayı da...

Neden gitmiyorum buradan?

Bilmiyorum.

Yağ lambasını masaya bırakıp döşeğe uzanıyorum. Kenefe gitmem gerek. Geceleyin uzayan gölgemden çekiniyorum.

İnsanın içi kadar karanlık olur gölgesi.

Doğruluyorum. Bu satırları yazmam gerek.

Belki bir başlangıç...

Masanın önündeki tek bacağı kırık ahşap sandalyeye oturuyorum. Çiziklerle dolu ma-

sanın yüzeyine saçılmış boş kâğıtların arasından kalemimi çekip alıyorum. Yazmak için boş sayfaya uzanıyorum. Tüm bu çizikler... Köydeki yaşlıların yüzlerini hatırlatıyor bana. Avurtları kurumuş yapraklara benzeyen yaşlıları. Kalem elimde öylece kalakalıyorum.

Kâğıtların içinden en pirüpak olanını seçip alıyorum. Mektup yazmak en iyisi herhalde. Kasabadaki yazar dostuma.

"Sevgili Metin..."

Diye mi başlasam bilemiyorum. Bana hediye ettiği antika mistar için teşekkür etmediğimi hatırlıyorum. Ondan da söz ederim.

Mektup değil oysa yazmak istediğim. Kargacık burgacık yazımla bir şeyler karalayabilsem şu boş sayfalara...

Bir kurt uluyor uzakta. İçim ürperiyor. Ellerim titriyor. Kalemi bırakıp mektup kâğıdını katlıyorum.

Neden yazamıyorum?

Bilmiyorum.

Lambadaki yağ tükenmek üzere. Alev bir uzuyor, bir kısalıyor; ellerim gibi titretiyor duvardaki gölgeleri.

Kerem Işık (1976) kendini bildi bileli okuyup yazıyor. Öyküleri *Derkenar*, *Kuzey Yıldızı*, *Lacivert*, *Altzine* dergilerinde yayımlandı. Öykü yazmayı modern *Sisifos*'lukla eşdeğer olduğunu düşünüyor.

En iyisi uyumak.

Döşeğe uzanıyorum yeniden. Yatarken aklıma bir şeyler gelir diye yanıma aldığım deri kaplı defteri göğsüme yerleştirip ellerimi üstünde kenetliyorum. Göğsüme dayanılmaz bir sancı saplanıyor. Yazamadıklarımın ağırlığı olsa gerek. Yere atıyorum deri kaplı defteri. Derin derin soluk alıp veriyorum. Titreyen alev sönmeden ellerimi inceliyorum yüzüme yaklaştırıp.

Neden titriyor bu eller?

Bilmiyorum.

Kavurucu güneş perdesiz penceremden sızıp uyandırıyor beni. Ağzımda ekşi bir tat. Üst üste yutkunuyorum. Kurumuş dudaklarım yapışıyor birbirine. Bir daha açamamaktan korkuyorum.

Yazamadığım yetmezmiş gibi, bir de konuşamamak...

Aralanıyor hafifçe dudaklarım. Döşekten inip masadaki sürahiyle bardağa koşuyorum. Kana kana içiyorum durgun suyu. Suda birikmiş rüyalarımdaki günahların tortusu.

Bardakla sürahiyi gürültüyle bırakıyorum ahşap masaya. Kâğıtlara bakıyorum. Hepsi boş. Bomboş.

Masanın köşesindeki ekmekten bir parça koparıp ağzıma atıyorum. Kayış gibi sert. Çiğnedikçe köpürüyor ağzım.

Dün geceden hatırladıklarımı yazsam bari.

Düşünüyorum. Bir kurt uluyor usumda. İçim titriyor ekmeği yutarken.

Duvardaki lekeler gölge oyunlarından geriye kalanlar sanki. Alacalı imgeler çarpıyor gözüme. Duvarların dördü de bir. Ve dördü de çullanıyor üzerime.

En iyisi dışarı çıkmak. Çekindiğim köylülerin arasına karışmak.

Kolları yamalı ceketimi geçiriyorum üstüme. Birkaç boş kâğıt katlayıp kalemimle birlikte ceplerime sokuşturuyorum. Yazının nerede geleceği belli olmaz.

Gıcırdayan kapıyı açıp çıkıyorum. Güneş gözlerimi acıtıp çapaklarımı eritiyor. Tozlu yoldan köy meydanındaki kahveye doğru ilerliyorum. Köydeki tüm gözlerin beni süzdüğünü hissediyorum o an. Perdeler aralanıyor, fısıltılar yükseliyor, omuzlar dürtükleniyor...

Adım önüne adım atarak kahveye varıyorum. Gözüm sarı topraktaki kara gölgemde. Havada mis gibi çay kokusu. Bıyıklı bakışlar çevriliyor bana.

"Hoş geldin beyim," diyor içlerinden biri.

Başımı sallayıp çardağın altındaki boş masalardan birine ilişiyorum. Masada çizikler var.

Kahvecinin çırağı yanaşıyor yanıma. Koyu kırmızı çay dolu bir bardak bırakıyor önüme. Metal altlıkta çay birikmiş. Belli ki çırak acemi. İnce belli bardaktan bir yudum aldıktan sonra altlık yerine ahşap masaya bırakıyorum.

Her yüz yabancı. Her bakış çekinik.

Bir sigara yakıyorum. Kara dumanlar salan bir buhurluğum o an. Mavi göğe yükselen duman topak topak bulutlar oluşturuyor sanki. İki yudum daha içince bitiyor çay.

Nefes almadan yaşıyor gibiyim. Bu dünyadayım ama ölmüşüm sanki. Göğsüm, deri kaplı defterin ağırlığını hissediyor. İlençli yıldızların çıplak duvardaki gölge oyunları ulanıyor bakışlarıma. Belki de kimsenin selam vermemesi bu yüzden.

Masaya birkaç demir para bırakıp apar topar kalkıyorum. Muhtar köyün yakınında bir şelaleden söz etmişti. Onu bulup, onu yazmak istiyorum.

Kavruk köyün çağlayan şelalesi.

Bana selam veren adama bakıyorum. O da bana bakıyor ama görmüyor sanki. Bakışlarında ağulu bir keder.

"Camiyi geçerek köyden çıkıp dümdüz ilerledikten sonra ulaşırsın şelaleye," demişti muhtar. Dört hoparlörlü minareye doğru yürüyorum.

Kağşak bir cenaze arabası görüyorum. Başı örtülü kadınlar, dizlerini döven kadınlar, ağlamayan erkekler...

Göz çukurlarıma doluşacak solucanları, kurtçukları düşünüyorum. Onları şelaleyle ilintilemek istiyorum yazımda.

"Selamün aleyküm," diyor donuk bakışlı adamlardan biri. "Biz yapamadık, tabutu sen taşır mısın arabaya."

Bir başkası, "Altın işlemeli renkli ibrişimden kefene sardık kızımızı," diyor.

Renk cümbüşü gölge oyunuyla birleşiyor esrik aklımda.

Cami avlusunda öylece yerde duran tabutu tek başıma kaldırıyorum. Neden taşıyamıyorlar anlamıyorum. Tabutu arabaya yerleştirirken göğsüme yine aynı acı saplanıyor. Deri kaplı deftere bunları yazmam gerektiğini düşünüyorum.

"Allah ne muradın varsa versin," diyor ağlayan kadınlardan teki.

Ah tek bir satır yazabilsem...

Arabaya koşulu lagar beygir kişneyerek yola koyuluyor ağır ağır. Kalabalık da arkasından. Eğri büğrü köy yollarında gözden kaybolana kadar onları seyrediyorum. Kesif bir ceset kokusu kaplıyor her yanımı. Şelalede yıkanırım diyerek yürümeye devam ediyorum.

Kavruk toprağı eze eze ilerliyorum. Alnımdan akan ter göz kapaklarımı aşıp gözlerime sızıyor. Tam bir sessizlik hüküm sürüyor. Kalbimin atışlarını duyabiliyorum. Yürüdükçe şelaleden uzaklaştığımı hissediyorum. Beni o tek göz evden, şekilsiz kerpiç evlerle dolu köyden uzaklaştırmak için muhtarın uydurduğu bir yalan belki de şelale. Köye günahlarımı, gecenin sızdığı kuyular kadar kara yüreğimi de getirdiğimi fark etmiş olabilir. Nereye gitsem uğursuzluk kara bir bulut gibi çörekleniyor üstüme. Bungun, iç burkan bir bulut.

Güdük ayakları çıplak bir oğlan çocuğu çıkıyor karşıma. Şelaleyi soruyorum. Haberi

yok. Çarpık dişlerini göstere göstere sırıtıyor. Eksik dişlerinin boşluğunda tükürük birikiyor konuştukça. Daha ileride bir korkuluk mezarlığı olduğundan söz ediyor. Bir karga sürüsü geçiyor. Mavi gökte kara bir bulut.

Yazmak istiyorum.

Korkulukların mezarını ziyaret eden kargalar.

Tek bir satır yazabilseydim...

Cebinden sarkan sapanını çıkarıp sallaya sallaya uzaklaşıyor çocuk. Yürümeye devam ediyorum. Mezarlıkta, göçmüş korkulukların anısına bir ağıt yazabilirim belki.

Eciş bücüş tepeler görüyorum çok uzakta. Issız, asude bir yer burası. Kendimde değilim sanki. Gören gözler, koklayan burun, duyan kulaklar benim değil. Zaman kıvamlı bir bal gibi, akmak bilmiyor. Kargaların bet seslerini taşıyor yorgun rüzgâr. Ağzımda ekşi bir tat.

Nereye gidiyorum?

Bilmiyorum.

Gölgesi çocukluğumdaki pınarlar kadar serin bir söğüt ağacının altına kusuyorum yazamadığım satırları. Kayış gibi sert ekmeği, çizik dolu masaları, rengârenk kefenleri kusuyorum. Kustukça hayat buluyor, rahatlıyorum. Yayılıp, kaplıyorum kuraklığı. Söğüt ağacı gölgesine oturup cebimdeki kâğıtları çıkarıyorum.

Uyuyakalmışım. Elimde kalem, önümde rüzgârda uçuşan beyaz kâğıtlar. Titrek, kuru bir kahkahaya uyanıyorum. Kağşak cenaze arabasını görüyorum gözlerimi açar açmaz. Donuk gözlü adam bana bakarak sırıtıyor.

“Köye götüreyim seni,” diyor. İri gözlerinde gizli kederde kendimi görüyorum. Önümdeki kâğıtları cebime koyup arabaya biniyorum.

“Sayende gömdük onu. Eksik olma,” diyor.

Susuyorum. Suskunluk mürekkep gibi sızıyor yarı açık ağzımdan kararmaya yüz tutan göğe. Omuzlarını titreterek gülüyor donuk bakışlı adam.

“Bir korkuluk daha öldü işte. Kargalar çoğalacak,” diyor.

Tüm olanı biteni kâğıda dökmem lazım.

Tek bir satır yazabilsem...

Lagar at, başı önde ilerliyor. Arada bir şaklayan kırbaçla hızlanıp çok geçmeden yeniden yavaşlıyor. Bu şekilde köye varıyoruz. Üstüm başım toz içinde. Ağzımda o ekşi tat. Kahvenin önünden geçerken bakışlar bana çevriliyor. Donuk bakışlı adam tek göz evimin önünde indiriyor beni. İçeriye girmeden arkasından bakıyorum. Kerevetine renkli ibrişimden bir kefen serili.

Gökyüzünü geceden önce kargalar karartıyor. Çatılarda, yalaklarda, ağıllarda her yerde karga var. Yağ lambamı yakıp yazı masamın başına geçiyorum. Elimde kalem öylece bekliyorum. Gece penceremden sızıp tüm odamı kaplıyor. Göğsümde aynı ağrı. Yine yazamayacağım belli ki. Kalemi boş kâğıtların üzerine bırakıp döşeğime yatıyorum. Soğuk, yoz gece bedenimi sarıyor.

Düşümde asla yazamayacağım kanayan korkuluklar görüyorum. □

“Ağzımda o ekşi tat. Kahvenin önünden geçerken bakışlar bana çevriliyor. Donuk bakışlı adam tek göz evimin önünde indiriyor beni. ”

AYŞE BAYRAMOĞLU

Akvaryumdaki Balık

ONU GÖZLÜYORUM. YERİNDE DURAMIYOR. İÇERİ GİRDİĞİNDEN BERİ bir aşağı bir yukarı dolaşıp duruyor. Heyecanlı. James'e doğru bakmaktan kaçınıyor, oysa nasıl da benziyor gençliğine. Marilyn'in konuklarına selam verirken eli titredi. Bardaki sakallı adam bunu gördü, gülerek laf attı. Adama adıyla sesleniyor:

– Uzatma Arif, masana otururum bozulur fiyakan ona göre!

Gülüyorlar. Demek ki müdavim. Müdavimse kimse ona dokunamaz. Hiç gelmesem de o istediği kadar bekleyebilir. Her yerin müdavimleri vardır, yangında ilk kurtarılacak damgasını yalnız Arif gibilerin gördüğü. Asırlık çınarlar gibi, yerleri, duruşları hiç değişmez. Marilyn'in de James'in de konukları bellidir. Arif kendi portresinin altına kimseyi oturtmuyor belli ki. Gelir otururlar, bazıları etrafla selamlaşır, bazıları akvaryumlarında kalır. Garsonlar hiçbir şey sormadan her zamankinden getirir. Biter, yenilenir, biter, yenilenir. Kaçıncı içkinin son içki olacağına, hangi gün yolluk alınacağına kadar her şey kayıtlıdır zihinlerde. Müdavimler şaşırtmaz, kimse müdavimleri şaşırtmadıkça...

İşte biraz gerginleşmeye başladı. Sık sık saatine bakışından anlaşılıyor ki geç kalışım onu kızdırmış. Önce çıkarıp masanın üzerine koyuyor saatini, hiç gözünü ayırmıyor. Dayanamadı, tekrar taktı işte, ama bu kez sol bileğine, sol elini de gamlı yüzüne dayadı. Böylece saatini göremeyeceği ama duyabileceği kadar uzağa koydu, umudunun tükendiğinin göstergesi bu... Artık gelmeyeceğimden emin. Yüzünde o eski "biliyordum..." ifadesi. Bu onun için hayal kırıklığından da öte bir şey. Kanıksamak... Zaten gelip gelmemem ne kadar önemli olabilir ki onun için? Ben ne kadar önemli olabilirim? Alt tarafı üçüncü sınıf bir gazetede sıradan bir foto muhabiriyim. Her gün onlarca insanla tanışıp yüzlerce fotoğraf çekiyorum. Kalabalık bir hayat benimki. O ise ne kadar yalnız görünüyor. Sanki akvaryumunda yaşlı bir balık. Kanıksamış mı? Yüzündeki "biliyordum..." ifadesine rağmen bu kez farklı olacağını düşünmüş olmalı. Ütülü gömleği, ceketi, tıraşlı yüzü... Arka masasındaki adamla kadının onun yüzünden tartıştıklarını fark etmedi bile. Kadın onun ünlü "buğulu" sesini bir kez olsun duyabilmek istiyor ama adamın buna izin vermeye hiç niyeti yok. Kadın hamle yaptıkça adam çekiştiriyor. Ama o akvaryumunda... Daha sigara da yakmadı. Gerçi rakısını çoktan söyledi ama kadehi parmaklarının arasında çevirmekten öteye gitmedi. Sadece su içiyor, soğuk su...

Reza, 1993

Tam bir saat geciktim. Yüzü ellerinin arasında öylece önüne bakıyor. Üşüyorum, girip içeriden izlesem... Ben olduğumu nereden bilecek? Yalnızca telefonda konuştuk nasılsa. Daha adımımı atar atmaz anlar. Burada herkes birbirini tanıyor olmalı. İşte bir grup daha çıkıyor, bütün bar el sallıyor ama o görmemeyi tercih ediyor. Rakısı hâlâ parmaklarının arasında. Belli ki gelmeyişim, ama henüz buna karar vermiş değilim, en iyisi gecikmem diyelim, gecikmem onu şaşırtmış. Akvaryum sınırlarının daralmasından belli. Bardakiler neredeyse üç adımlık mesafede duruyor ona ama o farkında bile değil. Arka masadaki tartışma hâlâ aynı yüksek tonlarda devam ediyor, Marilyn'in konukları üçüncü kez değişti, garsonların hızlı hareketleri duvar dibindeki şamdanların ışıklarını titretiyor ama o...

Belki birazdan Arif yanına yaklaşır, sorar:

– Hey gidi Koca James Dean! Yine kim düşürdü yüzünü?

– Sorma! der belki Koca James, kadehini adaşının duvardaki portresine doğru kaldırır bakmadan, bir dikişte içer. Tam o sırada içeri girer, habersiz bir fotoğraf çekerim. Tıpkı duvardaki portresinde olduğu gibi, Koca James'in de arkasında bir ışık belirir. Patlayan flaşa döner gözleri ve ışıldar. Boş kadehini bana doğru kaldırıp iki yana sallar ve, "Geçmişe!" der. Yanına gider, özür dilerim. Arif, Koca James'in aydınlandığını görünce bizi yalnız bırakır. Ben sorarım, James ballandıra ballandıra anlatır. Hırıltılı kahkahalar atar, keyifle sigarasını tüttürür. Rakılar devrilir ardı ardına. Marilyn'in konukları da selam verip gittikten sonra Arif bir hicaz tutturur, o eşlik eder. "Yıllar ne çabuk geçti o günler arasından..." Koca James ağlamaya başlar sessizce. Arif mırıl mırıl söyler, o anlatır. Özlediğini anlatır,eski güzel günlerini nasıl özlediğini... İnsanların gözlerindeki yansımasını nasıl özlediğini... İnsanları nasıl özlediğini... Her kaybettiğinin ardından nasıl acı çektiğini, her kaybettiğiyle kendinin de nasıl katre katre şişelerde kaybolduğunu... Ölmeyi dilediğini anlatır, diledikçe öldüğünü, diledikçe öldürdüğünü sevenlerini... Ölülerini tekrar tekrar gömmeyi hayal ettiğini, böylece acısının azaldığını... Bir kendi ölümünü fark edemediğini fısıldar. Sokakta yürürken, çoktan unutulduğunu bile bile gözlerde tanıdık ışıltılar aradığını... Sonra

acıya gülerek direnen insanların kahkahası yerleşir dudaklarına. Arif'ten bir yolluk ister, bir dikişte içer, sokağa çıkar, unutmaya....

O akvaryumunda ağır ağır yüzüyor, ben akvaryumun dışında onu izliyorum. Tam üç saattir! Yerinden kıpırdamadı bile. Gözleri rakı kadehinde çakılı, git gide daha derinlere iniyor. Akvaryum kararıyor... Ona bunu yapamam. İçeri girip geciktiğim için özür dilemeli, sonra da bulmaca sayfası için kullanacağımız fotoğrafı çekmeliyim. Nasıl da sevinmişti fotoğrafını kullanmak istediğimizi öğrenince. Sesine yerleşen umutlu tını hâlâ kulaklarımda. İçeri girip özür dilemeliyim... Aslında çok da emin değilim. Girmezsem o da ben de hayatlarımıza aynı kanıksamışlıkla devam edeceğiz. Girersem umutlanabilir. Ben onu unutulmadığına ikna etmeye çalışabilirim, o ikna olabilir. Ben hiçbir şey kaybetmem. Ama sokağa çıkar çıkmaz o çok özlediği insanların gözlerinde kendi yansımasını aramaya başlar umutla. Ona yalan söylediğimi anlaması uzun sürmez, kırgınlığı daha da artar. Akvaryumundan çıkardığım için küfreder belki bana, belki akvaryuma da girmez artık. Bunu ona yapamam. Yokluğumu sürdürmek en iyisi... İşte rakısını içiyor sonunda. Şamdanlardaki mumlar da söndü... *Can kırıklarından* uzaklaşmalı... □

SENEM DERE

Gölgeler Kulübü

ŞEHRE GELDİĞİM İLK GÜNÜ, EMLAKÇI ÖNDE, BEN ARKADA, BİR DEHLİZE açılıyor gibi görünen loş, kirli merdivenlerden inişimizi hatırlıyorum. Sonunda yer yer kabukları soyulmuş, eski bir kapının önünde durmuştuk. Emlakçının, elindeki anahtar tomarı içinden, bu kapıya ait olanı hiç zorlanmadan bulmasına şaşırmıştım. Kapı açılır açılmaz yüzüme vuran rutubet ve lağım kokusuyla sersemlemiş, bir müddet kapının önünde duraklamıştım. Emlakçı, yüzüne yapıştırdığı yılışık gülümsemesiyle dar holde beni bekliyordu. Sonunda, benim görmediğimi düşünerek eziverdiği bir hamamböceğinin hâlâ oynaşan antenlerine aldırmamaya çalışarak adamın peşi sıra yürümeyi başarmıştım.

Evin, ölmek üzere olan bir adamın sararmış benzini andıran duvarlarına, kırık kapılarına, gazete kağıdıyla örtülmüş camlarına göz gezdirirken, emlakçı, herhalde dikkatimi dağıtmak için olacak, sürekli bir şeyler anlatıyordu. Efendim, bir badana boyayla ev pırıl pırıl olurmuş, ev kotta olmasına rağmen yine de ışık alıyormuş, sonra bu semtte bu fiyata ev az bulunurmuş, falan filan... Sonunda, evin en derli toplu yerine, mutfağa geçmiştik. Mutfağın arka bahçeye bakan küçük penceresinden, biçimli bacaklarıyla, kalçasını saran mavi çiçekli eteği görünen kadına baktığımı fark eden emlakçı, yavaşça kolumu dürtüp "ayrıca evin manzarası da hiç fena değil" demişti. Kadın, çamaşırları asmış giderken, 'Tamam, evi tutuyorum' demiştim kendi sesime şaşırarak.

Sonra taşınma, yerleşme çok çabuk olmuştu. Hiç unutmam, Arzu bir gün bana "Sen hiç deniz kokmadın ki" demişti. "Halbuki ben, insanların eninde sonunda yaşadıkları şehre benzeyeceklerine inanırdım." Haklıydı. Hep beklemişti. Ama deniz yerine, ışıklı şehrin aydınlığında gün geçtikçe daha çok açığa çıkan karanlığım karşılamıştı onu. Buradaysa şehrin eksik bir parçasını tamamlıyor gibiydim. Yine de insan bir şeye dahil olamazsa onu düşlemeye başlar ya, ben de her kara adamı gibi, denizi düşlemekten vazgeçemedim. Sığındığım bu evdeki denizim de, pencereden gördüğüm kadın oluvermişti. Mutfakta sigaramı içerek onun bahçeye ineceği saati beklemek, diğer komşu kadınlarla ayaküstü yaptığı sohbetleri dinlemek, topuklu terlikleriyle üst katta dolaşmasını duymak, içimdeki ıssız, karanlık sulara atılan taşlara benziyordu. Ama bir türlü yüzünü göremiyordum. Onu değişik yüzlerle hayal etmek, benim için zevkli bir oyuna dönüşmüştü.

Böyle kaç ay geçti bilmiyorum. Bu zamansız dünya, apartmanın kapısında onunla karşılaşınca değişiverdi. Yine çiçekli eteğini giymişti. Elindeki küçük valizi kapıdan geçirme-

si için kapıyı açıp, bekledim. Yüzüne bakmak, denizi ilk defa görmek gibiydi. İri mavi gözleri, kırılmış bir çocuğun mutsuzluğuyla bakıyordu. Ağlamaktan kızarmış bu gözleri görünce, akşam yukarıdan gelen sesleri hatırladım. Kocasının bir kükremeyi andıran sesi, uzun saatler boyunca kulaklarımda uğuldamış, yukarıya çıkıp adamın suratına okkalı bir yumruk atmak istemiştim. Demek gidiyordu. Arkasından bakarken, bundan sonra onu göremeyecek olmanın acısı, çoktan içimde büyümeye başlamıştı.

O gece, yatağımda uyur uyanık dönüp dururken hiç beklemediğim bir şey oldu. Kapı aceleci, kısa vuruşlarla çalıyordu. Kapıyı açıp, karşımda onu görünce, rüyalarımdan birinin içindeymişim gibi hissettim. Sabahki üzgün halinden eser yoktu. Sarı saçları özenle yapılmış, makyajı, mavi gözlerini iyice ortaya çıkarmıştı. Dokununca dağılıveren olgun meyvelere benzettiğim sesiyle "Girebilir miyim" dedi. Dilim tutulmuştu. Bir şey söyleyemeden geriye çekildim. O da, gecenin bu saatinde böyle kapıda belirivermesinde hiçbir gariplik yokmuş gibi rahat adımlarla içeriye girdi. Salondaki koltuklardan birine oturdu. Bir sigara yaktı. Bu rüyadan uyanmak istemiyordum. Hiçbir şey söylemeden karşısına oturdum. "Bakın bu durum benim için de çok garip. Aslında yan apartmandaki arkadaşıma gelmiştim. Ama evde yok"dedi. Bir süre yüzüme baktıktan sonra "Geceyi burada geçirebilir miyim? Sabah olmadan, evden almam gereken bazı şeyler var. Kocam olacak adam uyurken dünya yıkılsa duymaz. Öyle apar topar çıktım ki evden" diye ekledi. O küskün çocuk yine gelip, gözlerine yerleşmişti. Yerimden kıpırdayamadan "Tabi, olur" dedim.

"Madem öyle, şu birkaç saati sohbet ederek geçirelim" dedi. Üzerindeki ceketi çıkarıp yanına koydu. Sonra merak içermeyen bir tonla "Siz buraya neden geldiniz kuzum, ne iş yaparsınız?" diye sordu. Ben de bir sigara yaktım. Üzerimdeki tedirginlik yavaş yavaş çözülmeye başlamıştı. "Ait olmadığım bir şehirde yaşıyordum. Figüranım" dedim. Son cümlemi duyunca bir kahkaha patlattı. "Çok esprilisiniz" dedi gülmeye devam ederek. Espri yaptığımı sanması beni de güldürdü. Kalkıp yanıma oturdu. Parmakları derin çizgilerle dolu alnımda gezindi. "Bakın" dedi, "gülümseyince bu şehre de ait olmadığınız anlaşılıyor." Öyle miydi? Bu şehre de ait değil miydim gerçekten? İçimden bir sızı geldi geçti. "Hem figüranlar cesur gölgelerdir bence. Bir şeye ait olamazlar ki." "Cesur gölgeler" diye mırıldandım. Hoşuma gitmişti. Sonra heyecanla doğruldu. "Hiç ünlü biriyle oynadınız mı? Ben sinemaya bayılırım da" dedi. "Çoookkk" diye cevap verdim. Ben anlatırken; o, sorularıyla sürekli sözümü kesiyordu. "Sanki sizi uzun süredir tanıyormuşum gibi hissediyorum" dedim sonunda. Muzırca gülümsedi "Zaten uzun süredir tanımıyor musunuz?" dedi. "Sigaranız sürekli çamaşırlarımı kirletip duruyordu." Kulaklarıma kadar kızardım "Ben bir çay koyayım" dedim. Saat bayağı ilerlemişti. İçeriden bağırdı "Bana yaşadığınız şehri anlatsanıza." Gelip yanına oturdum. Gözlerim açılan eteğinden görünen yuvarlak, beyaz dizlerine takılmıştı. Fark edince tekrar bir kahkaha patlattı. Dizlerinin üzerine bir yastık koyarak yatmamı işaret etti.

"Orada, gökyüzüne yakın bir evde oturuyordum" dedim. "Şimdikinin tam tersi yani" dedi usulca saçlarımı okşayarak. "Terasta gerçek çiçeklerim vardı" diye devam ettim. "Akşamüstleri Arzu'nun elleri gibi kokardı. Ansızın arkamdan gelip, boynuma dolanan elleri gibi... "Sonra?" dedi ürkekçe, belli belirsiz. Sanki yüksek sesle konuşursa Arzu'nun hayali kaçacaktı. "Sonra, bir gün gelmedi" dedim. "Kırmızı terlikleri bıraktığı yerde kaldı. Terastaki çiçekler yavaş yavaş soldu. O akşamüstleri ne çok üşüdüm." Uzaklarda bir yerlere dalmıştı, gözlerindeki maviliğe karışmak istiyordum, "Biliyor musunuz, burada da siz terasımdan görünen deniz gibisiniz" dedim sıkılarak. Parmakları gelip dudaklarımı buldu. Sustum. "Siz hâlâ üşüyorsunuz" dedi yumuşak bir sesle.

Sabah uyandığımda deli gibi fırladım koltuktan. Bir ümit bütün evi dolaştım. Çoktan gitmişti. Evdeki sessizlik çoğaldıkça, her şeyin bir rüya olduğuna iyice inanmaya başladım. Sonra mutfaktaki iki çay bardağı dikkatimi çekti. İçim içime sığmıyordu. Uyumadan önce onunla şehir kulübünde buluşmayı kararlaştırdığımızı hatırladım. Oradan çıkıp, yeni açılan sinemaya gidecektik. Bir türlü akşam olmak bilmedi. Güzel bir banyodan sonra, yıpranmış ceketlerimden en iyi durumda olanını seçtim. Giyinip, erkenden evden çıktım. Şehir Kulübü henüz tenhaydı. Geldiğini görebileceğim bir masaya oturdum.

Vakit tuhaf bir ağırlıkta ilerliyordu. Etraf yavaş yavaş insanlarla, seslerle dolmaya başlamıştı. O, hâlâ yoktu. Sürekli 'daha erken' diye içimden geçiriyordum. Birazdan eteklerini savura savura gelecek, merhaba diyecekti. Kocasını, nasıl evlendiklerini, ilk aşkını, en sevdiği filmi anlatacaktı. O gelmedikçe yanımda dikilen adamların sesleri çoğalıp, sinirimi bozmaya başladı. Bu küçük şehrin, kendini büyük sanan memurlarıydı onlar. İçtikçe daha yüksek sesle konuşacaklardı. Önce amirlerinin ne adi adamlar olduğundan, bu devrin insanı olamadıkları için bir türlü yükselemediklerinden dem vuracak, ardından dün akşamki maçı saatlerce tartışacak, ondan sonra da arka masada oturan kadınlardan birinin sürekli kendilerinden yana baktığını ileri sürüp belden aşağı fıkralar anlatacak, artık birbirlerini dinleyemeyecek kadar içtikten sonra da karılarının soğuk yataklarına döneceklerdi.

Gözümü girişten alamıyordum. Bir süre sonra, içerideki bütün o sesler, sigara dumanı ve alkol kokusu yoğunlaşıp, gecenin ağırlığını üzerime serpmeye başladı. Birden fark ettim; burası halı kaplı yerleri, tuhaf dönen koltukları, vazolardaki yapma çiçekleri, en çok da duvarlara asılmış, başka bir zamana ait artistlerin fotoğraflarıyla içime tutulmuş bir aynaydı sanki. Burada hiçbir şey birbirine tutunamıyor, etrafa sızan hüzün insanı parça parça bölüp, dört bir yanından çekiştiriyordu. Kadınlarım Marilyn gibi sıcak ve ulaşılmazdı. Ben de aslında James olmak istiyordum. Ama şu yanımda duran, omuzları çökmüş, gözlerinde ölgün karanlıklar dolaşan gölgelerden biriydim sadece. Kulağımda onun sesi "cesur gölge" diye fısıldadı. "Yalancı" diye mırıldandım sinirle. Masaya para bırakıp çıktım. Dışarıda hiç rüzgâr esmiyordu.

Apartmanın önüne geldiğimde, üstünde yonca desenleri olan, ağır, dökme kapıdan, kocasının kolunda neşeyle çıkan kadını gördüm. Oydu. Üzerine giydiği kısa, siyah kürkün içinde beyaz teni, gecede parıldayan bir yıldız gibiydi. Sonra kahkahasını duydum. Bahçe kapısının önünde bir anlığına göz göze geldik. Mavi gözleri hiçbir şey demiyordu. Yanımdan geçip, karanlık sokakta kayboldular. □

Geçen sayıda olduğu gibi, bu sayıda da "Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?" çağrısına gelen öykülerden birini yayımlamakla yetinemedik. Bizim için bile şaşırtıcı sayıda öykü geldi ve artık *NotosÖykü* içinde oluşan seçicilerimiz var. Bu sayıda Ayşe Bayramoğlu ile Senem Dere'nin öykülerini seçtik.

YALÇIN TOSUN

Parkta

YAĞMUR YENİ DİNMİŞTİ. ÇALIŞMAKTAN SIKILDIĞIM KÜÇÜK ODAMDAN kendimi dışarıya zor atmış; kafamdaki bin bir düşünceden yorgun, biraz hava alabileceğim sakin bir yer arıyordum. Gölgeler içindeki karanlık küçük parkta, ıslak olmayan tek banka oturdum. Ne zamandır hiçbir şey yapmadan, boş boş oturmadığımı; hayatın bu çocuksu lüksü elimden alalı ne kadar olduğunu düşünüp hüzünleniyordum. Benden bir şeyler bekleyen ya da benim bir şeyler beklediğim herkesi kısa bir süreliğine de olsa unutma fikri aklımı çeliyordu.

Etrafta çürümeye yüz tutmuş yaprakları süpüren şişman bir adam dışında kimse yoktu. Bulutlar isteksizce hareket ediyor, belki yeni bir yağmuru çağırıyordu. Kollarımı göğsümde kavuşturup gözlerimi yumdum. Kedime mama vermediğimi hatırladım, canım sıkıldı. Yine de burada bir süre daha oturmalıyım dedim kendime. Annem aramış mıdır, acaba? Bugün babamsız geçecek ilk evlilik yıldönümü. Neyse, eve gidince ben onu ararım diye rahatlattım içimi; büyük ihtimalle aramayacak olmamı bilmek bile bunu engellemedi. Sonra tüm bunları unutmaya çalıştım.

Sessiz sayılabilecek bir yerdi bulunduğum köşe; parkın yanındaki yokuştan inen tek tük otomobillerin gürültüsü ve pencerelerden sarkarak çocuklarına seslenen anne sesleri dışında pek bir şey duymuyordum. Şişman adamın yaprakları süpürürken çıkardığı hışırtıyı hiç saymıyorum bile, çünkü o hoşuma gidiyordu. Sanki ıslanıp buruşmuş yapraklarla birlikte kafamdaki tüm düşünceleri süpürüp beni uykuya davet ediyordu. Birden tüm sesler kesildi, içimi sadece yağmurlu günlerin serin griliğinde gelen bir huzur kapladı.

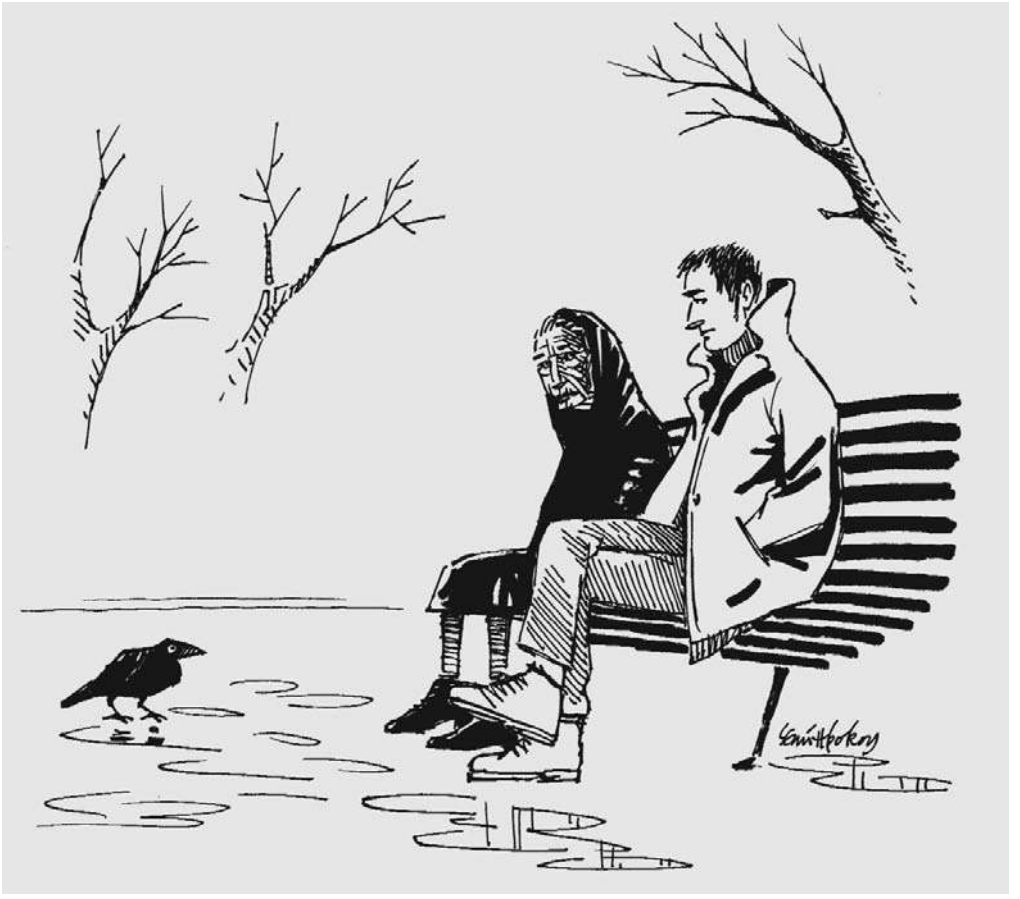
Bir süre sonra koluma kuvvetlice dokunan bir el ile sıçradım.

"Sigaranız var mı?" sonra başını yere eğerek, "Bir tane rica etsem."

Kafamı çevirdiğimde gördüğüm; gri saçları ufacık siyah bir örtüyle örtülmüş; üzerinde eprimiş, siyah bir mantoyla iğreti bir şekilde yanıma tünemiş yaşlı bir kadındı. Parkın koyu yeşilliği içindeki banka yaklaşıp yanıma oturalı ne kadar olmuştu acaba? Şehrin ve yaşamın zehrinden biraz olsun arınmak için sığındığım bu nispeten sessiz derinlikte beni bulmuş, hafiften içim geçmişken çok da nazik sayılamayacak dokunuşuyla uyandırmıştı. Belli ki canı sigara çekmişti ya da biriyle konuşmak istemişti ve küçük uykumdan uyanmamı bekleyecek kadar sabırlı değildi. Nedeni ne olursa olsun huzurum ve uykum kaçmıştı bir kere.

Gri saçlı kadın –evet, onun için edindiğim ilk izlenim buydu– yanaklarına düşen saçları elinin tersiyle başının yarısını bile örtmeyen eşarpının altına yerleştirdi ve uzattığım sigarayı parmaklarının arasına tozlanmış bir asaletle koydu. Tırnakları uzun ve bakımsızdı, sigarayı tutan parmakları tütün yanığı olmuştu. Ama kendini güzel duyduğu belliydi; si-

Desen **Semih Poroy**

garayı tutuşu, saçlarını düzeltişi bağırıyordu bunu. Çok da istemeyerek yaktığım sigarasından derin bir nefes alıp gökyüzüne doğru savurdu. Uyandırılmış olmanın üzerimde yarattığı gerginliği hissetmiş olmalı ki biraz alınarak ekledi:

"Beni önüne gelen ilk kişiden sigara isteyen bir kadın zannetmenizi istemem. Paketimi evde unutmuşum da. Yokuşu çıkmayı gözüm yemedi şimdi."

"Yokuşu..." derken kafasını çevirerek, deniz manzaralı ve oldukça pahalı olduğunu tahmin ettiğim yukarıdaki evlere doğru baktı. Hiçbir şey demedim. Sözcükler ağzından yavaş yavaş, oluştukları her harfin hakkını vererek çıkıyordu. Arada gözlerini bana kaydırıyor, sigarayı tuttuğu eliyle ağzını kapamaya çalışarak gülümsüyordu. Aslında buna tam bir gülümseme denemezdi. Sanki çok utanmış ya da çok sinirlenmişti de yanaklarını ısırıyor; bu nedenle de yüzü, acıyla kasılarak gülümsüyormuş gibi bir ifade kazanıyordu.

Başka bir zaman olsa iki laf etmekten hiç çekinmeyeceğim bu kadının yanında arada gözlerimi ovuşturarak susuyordum. Unutmak istediğim her şeyi çağıracaktım konuşsaydım, öyle duyuyordum. Benim konuşmaya pek hevesli olmadığıma kanaat getirince uzun süredir bu cümleyi kurmak istiyormuş ve nihayet fırsat bulmuş gibi tatlı bir telaşla konuştu.

"Siz..." bir yarım nefes arası, "ne kadar gençsiniz."

O an, gözlerimi bir süre daha kapamamın mümkün olmadığını iyice anladım. Yine de konuşmayacak, yüzüme de belirgin bir ifade yüklemeden onu izleyecektim. "Gençsiniz" derken gözlerimin içine baktı. Ben de yüzünün tamamını ilk kez görebildim. Genç değildi evet, ama kaç yaşında olduğu tahmin edilemeyen kadınlardandı. Yüzü ince, çizgileri derin, gözleri iriydi. O gözler yüzüne, 'benim burada ne işim var' der gibi yabancı duruyor-

du. Elâ çizgileri bu ağaç gölgelerinin etkisiyle yeşile durmuş gözlerdi bunlar. Direnir gibi durmama rağmen itiraf etmeliyim ki ruhuma işleyen bir yanı vardı.

"Sizin yaşınızdaki halimi hatırlamıyorum bile. Birkaç ufak mutluluk ve hüzün âni hatırımda kalan."

Belki de karşılık vermemi ya da konuşmamı istemediğini hissediyordum. Benim yanında oluşumu ne kadar önemsediği de anlaşılmıyordu. Belki canı yağmurlu bir günde bir bankta oturup sigara içmek ve konuşmak istiyordu sadece, kim bilir. Ben de bahanesiydim işte. O anda hiçbir şey söylemeden kalkıp gidebilirdim aslında. Ama dediğim gibi yaşama geri dönme fikri, burada kalıp gri saçlı kadının bahanesi olma fikrinden çok daha zor geliyordu. Konuşmak ya da kaçmak, o anda aynı sonuca götürecekti beni. Bitmeyen tezim, her gördüklerinde 'Tezin nasıl gidiyor' diye sormaktan kendilerini alıkoyamayan arkadaşlarım, son günlerde iyice inatçılaşan kedim, kendisiyle yeteri kadar ilgilenemediğimi düşünen annem, aramızın bir süredir bozuk olduğu sevgilim... 'Boşver' dedim kendime; yine de konuş, iki laf et tesadüfi komşunla. İstediğini sandığın tepkileri ver; –gözlerini hüzünle belert, başını uyum içinde onaylar gibi salla– onu memnun et. Hem uykum da açılıyordu yavaş yavaş.

Karşımızdaki yarı çıplak ağaçtan pes bir çığlıkla havalanan bir karga tepemizde turladıktan sonra biraz ilerimize kondu. Gri saçlı kadın sigarasından bir nefes çekti, dalan gözlerini kargadan zorla ayırarak bir şey hatırlamak istermiş gibi yukarı doğru çevirdi. Tam ağzımı açıp birkaç kelime söyleyecektim ki, çekingen bir tavırla konuşmaya devam etti.

"Yaşlılık böyle bir şey işte. İnsanın aklına geçmişten bir görüntü geliveriyor; ansızın. Mutluluk ve hüznün karıştığı –ama hep hüznün hâkim olduğu– birbiriyle ilgisiz anların kopuk resimleri. Sanki yılların tortusu akıp gidiyor yaşlanınca, bütün o kirli duyguların çapağı temizleniyor. Bir o ikisi kalıyor geriye. Onların hatırlattıkları bir de. Ansızın çakan şimşekler gibi parlayıp gözönüne yerleşen görüntüler." Biraz düşünerek: "Uzun süredir kayıp olan bir arkadaşımın bir gece ansızın çıkıp bizim eve gelmesi mesela. Kapıyı açtığımda, ben şaşırmaya bile fırsat bulamadan içeri girmişti. Saç sakal birbirine karışmış halde olmasına rağmen; sanki hiç kaybolmamış, aradan onca zaman geçmemiş gibi son buluşmamızda konuştuğumuz şeylerden bahsediyordu. Kollarını abartılı bir şekilde sallayarak konuşuyor, söylediği kelimelerin çoğu anlaşılmıyordu. "Banka." diyordu, "Bankadaki işten çok sıkıldım. Bir şeyler yapmam lâzım. Nafiye'ye söyleme ama. Üzülür o şimdi. Koltukları değiştireceğiz diye söz verdim, içinde kalır kızcağızın. Ama çok sıkılıyorum ben, çok." Ne diyeceğimi bilemiyordum. Babam odasında uyuyordu. Birazdan uyandıracaktım babamı, sonra Nafiye'ye haber vermeye koşacaktım; planım buydu. Ama önce bir şeyler yemeliydi. Çorba ısıtmak için gittiğim mutfaktan döndüğümde oda bomboştu. Çekip gitmişti yine. Açık dış kapının önünde öylece kalakalmıştım. Babam uyandığında anlatamadım ona. Kimseye anlatamadım. Bir daha da hiç haber alamadık ondan."

Anlattıkları yüzünde fazlaca bir değişikliğe yol açmıyor, sanki bu sözcükler, iyi ezber etmiş bir oyuncunun abartıya kaçmadan canlandırdığı bir karakterin ağzından çıkıyordu. Önümüzdeki karga konuşmamızdan sıkıldığını belli eder bir tavırla biraz uzaklaştı. Konuşma hevesim yine kaçmıştı. Ben neden uzaklaşmıyorum diye kendime tekrar sordum. Aynı anda nereden çıktıklarını anlayamadığım iki küçük çocuk mor olduğu anlaşılan eski bir bisiklet yüzünden tartışıp bağrışmaya başladı. Ben bu fırsattan yararlanmak istermiş gibi bir hamle yaptım.

"Benim artık..."

Cümlemi bitirmeme fırsat bulamadan sol elini sağ elimin üstüne koydu. Kalkmaya yönelik hamlem başarısızlıkla sonuçlanmış, kendimi kapana kısılmış bir fare gibi hissetme-

me neden olmuştu. Belki de biliyordum ordan öylece kalkıp gidemeyeceğimi; yine de şansımı denemek istemiştim. Bir an çok önemli bir şey açıklayacakmış gibi dikleşti, sonra eski yarı kambur haline dönerek:

"Babama çok şey söylemezdim zaten. Beni el üstünde tutardı ama hiç açılmazdım ona. Annem ben çok küçükken babamın kardeşiyle kaçmış, o yüzden onu hiç hatırlamam."

Çocuklar bisiklet yüzünden iyice birbirlerine giriyorlardı ki; anneleri olduğunu sandığım bir kadın yanlarına yaklaşıp bisikleti ellerinden aldı. İkisi birden suratlarını büzerek ağlamaya başladı ama çok geçmeden susarak başka bir oyuna daldılar. Olan biteni dikkatle izleyen komşum suratını hüzünle ekşitti. Çocukların haline mi, yoksa başka bir şeye mi hüzünlendiği anlaşılmıyordu.

"Bir de bisiklete binmeyi ögrenemediğim için sinirlenip bağıran babamla uzun süre konuşmamamı hiç unutamam. Sakin ve cömert bir adamdı babam, çok fazla konuşmazdı ve ne istesem alırdı. Ben de bana olan zaafını sonuna kadar kullanır, yine de arzuladığı samimiyeti esirgerdim ondan. Ama bir şeyi yapamadığınızda çok çabuk sinirlendirdi. Bana öyle bağırınca bisikleti yere çarpıp koştuğumu hatırlıyorum. Bir daha ne o bisiklete elimi sürdüm, ne de babamdan bana bir şey öğretmesini istedim. Hâlâ da bilmem bisiklete binmeyi." Sonra ekledi: "Ne inatçı, ne şımarık bir şeydim, bilseniz. Şimdi o halimden eser kalmadı."

Ne inatçıymış, bilseymişim... Bu özelliğinizden bir şey kaybetmemişsiniz hanımefendi demek istedim. Bunun yerine yerdeki su birikintisine ayağımla vurmayı tercih ettim. Karga üzerine sıçrayan sudan rahatsız olarak biraz daha uzağımıza gitti. Gri saçlı kadın biten sigarasını yerdeki su birikintisine attı. Ne bir şey söylüyor ne de kalkıp gidebiliyordum. Bir sigara daha uzattım. Sanki paketi geri çekecek ve hızla uzaklaşacakmışım gibi aceleyle bir tane aldı. Ben sigarasını yakarken ellerimi tuttu. Sigarası yandıktan sonra da sol elini bir süre ellerimin üzerinde çekmedi. Sonra sahte mi yoksa sahici mi olduğunu anlamadığım bir ciddiyete büründü. Gözlerimin içine bakarak:

"Sonra babam işyerinde intihar etti. Beşiktaş 3. Noteri canına kıydı diye gazetelere çıkmıştı eski bir fotoğrafla birlikte: önde oturan babam, kucağında da ben. Annem arkasında gülerek duruyordu, sol eli babamın omzunda. Ancak bir intihar haberine konu olabilecek kadar mutlu bir fotoğraf.

Evet, iyiden iyiye rahatsız olmuştum. Tüm bunları benimle paylaşma inadındaki bencillikten, hayatını anlatışındaki cömertlikten, buyurgan yüz çizgilerinden, güler gibi yapıp yüzünü seğirtmelerinden; hepsinden rahatsız olup bunalmıştım. Gözlerimi parkın değişik köşelerinde gezdiriyor, yüzümü elimden geldiği ölçüde duygusuz tutmaya uğraşıyordum. Anlattıklarına istediği tepkileri vermeyerek kendimce intikam alıyordum ondan. Elini hâlâ ellerimin üzerinde tutuyordu. Derin derin öksürdü.

"Size tüm hayatımı anlatabilirim. Çok uzun sürmez, inanın. Şu sigara bitene kadar anlatabilirim yaşadığım her şeyi; kimseye anlatmadığım şeyleri. Bana inanıyorsunuz değil mi? Hayatın insanın ellerinden kayıvermesine inandığınızı söyleyin bana. Sizin yaşınızdayken insan ne çok şey yaşayacağını sanıyor. Oysa öyle kısa bir hikâye ki bu..."

Nihayet ellerimi elinden kurtardım. Gözlerimi oğuşturarak yüzüne baktım. Kafasını çevirmiş, parkın derinlerine gözlerini dikmiş; yeni sözcüklerini hazırlıyordu. Burada oturmuş her şeyi unutmak isteyen ben, şimdi buradan kurtulup sıkıntılı hayatıma aniden dönüvermek için sabırsızlanmaya başlamıştım. Bitmeyen tezim için endişelenmek, sevgilimle dün yarıda bıraktığımız kavgaya –yılbaşını annesinin evinde geçirmek istemiyordum, orası kesindi– devam etmek, kedimi doyurmak ve hiç âdetim olmamasına rağmen biraz dışarı salmak, annemi alıp belki bir filme götürmek, kendi yaşamımın tatlı zehirini hızla

"Tüm bunları benimle paylaşma inadındaki bencillikten, hayatını anlatışındaki cömertlikten, buyurgan yüz çizgilerinden, güler gibi yapıp yüzünü seğirtmelerinden; hepsinden rahatsız olup bunalmıştım. "

içime çekmek istiyordum. Tüm bıkkınlığıma rağmen yaşamaya karşı duyduğum açlığı bütün hücrelerimde hissetmeme neden olmuştu.

Yüzüme kaçamak bir bakış daha atıp ellerini göğsünde kavuşturdu. Gözlerinden geçen resimler benim esaretimin daha uzayabileceğini işaret ediyordu. Bundan açıkça zevk alıyordu, belliydi. Babasından, hiç hatırlamadığı annesinden, bisikletinden söz etmişti. Ve şimdi hayal gücüm benden bağımsız yol alıyordu: Sırada anlatacak ne vardı acaba? Yakınlarda kaybettiği emekli albay kocası mı yoksa onu yıllarca önüne gelene pazarlamış pala bıyıklı pezevengi mi? Kim bilir belki elinde avucundakini yemiş sonra da onu hiç aramamaya karar vermiş hayırsız çocuklarıdır sıradaki. Ya da genç bir kızken şehre gelmiş sirkteki aslan terbiyecisine âşık olup onunla kaçması –babası ne üzülmüştür– ve tüm dünyayı dolaşmasıdır. Anlatacağı ne olursa olsun, daha fazla duymak istemiyordum. Onun anlattıkları beni ne sinsice sevindiriyor, ne de gerçekten hüzünlendiriyordu. Bir yabancıya tüm hayatını anlatmaya çalışmaktan daha acıklı başka bir şey gelmiyordu aklıma. Belki de mahrem bir hikâyeyi dinleyip üzülmüş gibi yapanlara ya da acıma maskesiyle karşılayanlara duyduğum nefret emrediyordu artık kalkıp gitmemi. Elimde olmadan küçük görmekten korkuyordum onu, ya da yüceltmekten; bir yere koymaktan. Benim için birisi olmasından. İşte bu sebeplerden iyi ya da kötü daha fazla bir şey duymak istemiyordum. Hem, kim başka birini gerçekten dinliyor ki.

Daha fazla dayanamayıp kulağına doğru eğildim:

"Kimseye; kendine bile tüm hayatını anlatmamalı insan. Çünkü bu kötülüğü hiç kimse hak etmiyor."

Bir an donuklaşan yüzü yine gülümsermiş gibi bir hal aldı. Yavaşça doğrularak yanımdan kalktı. Yeniden bize yaklaşmış olan kargaya doğru bir hamle yapıp onu kovaladı. Karga yarı çıplak ağaca doğru uçtu. "Peh..." dedi isteksizce gri saçlı kadın. Kamburunu gizlemeye çalışır bir halde, yeniden başlayan yağmurun altında etrafına bakındı. Yaprakları toplama işini bitirmiş şişman adamı dinlenirken gördü. Yanına oturup bir şeyler söyledi. Adam isteksizce cebinden paketini çıkarıp kadına bir sigara verdi. Saçlarını küçük siyah örtüsünün altına elini tersiyle toplayarak adama anlatmaya başladı. Şimdi bana uzak olmasının verdiği rahatlıkla olsa gerek; konuşurkenki sesi eşsiz bir tatlılıkla, sanki uykuya davet eder gibi geliyordu.

Parkın ıslanmadan yağmuru izleyebileceğiniz tek yerinde oturuyordum hâlâ. Olan bitene başından beri kayıtsız görünen karga tam karşımdaki ağaca tünemiş, suçlarmış gibi yan yan bana bakıyordu; hiç aldırmadım. Bugün buraya geldiğim zaman hissettiğim huzuru yeniden bulmak için serin havayı koklayıp gözlerimi yumdum. □

Ölme ve öldürme üzerine hikâyeler

OSMAN Şahin, ***Sonuncu İz*** adlı kitabında bir araya getirdiği hikâyelerin bir bölümünde göçebe toplumlardaki şiddeti sorguluyor. Henüz belli bir toprak parçasına yerleşmemiş, köy olarak teşkilatlanmamış göçebe toplulukların birbirleriyle girdikleri kan dökme yarışının yüzyıllar geçse de pek değişmediğini hissediyoruz Şahin'in hikâyelerini okurken. Bu hikâyeler, tarihin eski dönemlerinin hikâyeleri olarak da, bugünün hikâyeleri olarak da okunabilir. Bunun nedeni, Şahin'in hikâyelerinde şiddeti dönemselleştirmiyor olması.

Anlatılanın kadim bir hikâye olması bugünün toplum hayatına göndermelerde bulunmadığı anlamına gelmiyor. Bunda mekân olarak kır, köy gibi insanların toprakla, doğayla daha yakın temasta bulunduğu yerleri seçmesinin de etkisi var. İnsanlar arasındaki şiddetin ortadan kaldırılması için oluşturulduğu varsayılan "devlet"in topluluklarla bağının hiç kurulmadığı ya da gevşek olduğu yerler buralar. Bu "devlet-öncesi" diyebileceğimiz yaşamlara içkin olan şiddetin yoğunluğu, şiddetin kökenlerini, tarihselliğini anlamlandırmamıza imkân tanıyor.

Özellikle "Maharık" adlı hikâye, şiddet ve şiddetin ortadan kaldırılması konusundaki felsefi bir noktaya odaklanıyor. Hukukun kaynağını, insanların kendi aralarında bağıtladıkları "toplumsal sözleşme"ye dayandıran kuramsal yaklaşımı andıran bir sözleşmedir "maharık." Aralarındaki çatışmanın bir türlü sonlanmaması üzerine iki aşiret reisinin buldukları çözümdür. Aşiret reislerinin mührünü içeren bu sözleşmeyle iki aşiret bir daha kan dökmemeye, can almamaya söz verir. Bu sözleşmede kan dökmenin yaptırımı da belirlenmiştir: Öbür aşiretten birinin canını alan aşiret, sahip olduğu taşınmazların tamamını rakip aşirete devredip terk edecektir bölgeyi. Ne var ki "maharık" konusunda anlaşan aşiret reislerinin niyeti, "toplumsal sözleşme kuramı"ndaki gibi saf değildir. Her iki aşiret reisi de, ötekinin nasılsa bu sözleşmeye uymayacağını öngörüp zaman içerisinde ötekinin bütün taşınmazlarına sahip olmayı ummaktadır. Öngöremedikleri şudur öte yandan. Aynı koşullarda yaşayan iki aşiretin bu tuzağa düşme olasılığı aynıdır; birinin ya da ötekinin can alıp almaması bütünüyle rastlantısaldır. Hikâyede, kan döken, can alan taraf, "maharık"a uymak yerine, "maharık"ı geçersizleştirmek için yine kan dökmeyi, üstelik öteki taraftan birinin değil kendi aşiretlerinden birinin canını almayı seçecektir. Bu da bize "maharık" ya da benzeri bir toplumsal sözleşmenin öncelikle bir ahlaka gereksinim duyduğunu gösteriyor. Bir zamanlar geçerli olan ahlakın ("verilen söze her durumda uyulması zorunluluğu"nun) geçersizleşmesi ya da doğal-toplumsal koşullara yenik düşmesi sonucunda "maharık"ın da hükmünü yitirdiğini okuduğumuzda, anlatılanın bölgesel, dönemsel bir hikâye olmadığını, bugün de yeni bir toplumsal sözleşmeyle şiddetin önüne geçilecekse, bunun ahlaki bir altyapısı olması gerektiğini kavrıyoruz.

"Acı Kahve" adlı hikâyede de aşiretler arası bir kan davasını hikâyeleştirmiş Osman Şahin. Hikâyenin kahramanı Gaffar'a kanlısının anası bir barış önerisi iletir. Bu barış önerisinin tuzak olma olasılığı kulağına çalındığında Gaffar hemen harekete geçmek yerine durup düşünür. Sadece barışın değil, savaşın, öldürmenin ve ölmenin de bir töresi, ahlakı olduğu sonucuna varan Gaffar, bu ahlakı yitirmektense ölmeyi göze almanın doğru olacağına kanaat getirir. Kazanmak-kaybetmek paradigmasının dışına çıkıp başka bir noktadan bakar aşiretinin ve kendisinin kaderine. Onurlu olanı seçer, ucunda ölüm olma olasılığına karşın. Onursuz biriyle savaşmayı da reddeder böylece. Böyle bir durum kendisinin ve aşiretinin onurunu da azaltacaktır, bunu fark etmiştir.

Osman Şahin'in bu kitaptaki hikâyelerinde tarihsel bir gönderme yok dedim, ama bunun istisnası var. Birbirini izleyen "Lusik", "Fatma", "Seyyit" ve "İsmil" adlı hikâyelerin nerede, ne zaman geçtiğini bilebiliyoruz. Yirminci yüzyılın başında Anadolu'da yoğun bir Ermeni nüfusun yaşadığı, kanlı kıyımların henüz başladığı zamanlar, bu kıyımların ardından Ermenilerin Anadolu'yu terke zorlandıkları zamanların az öncesi. Bugünlerin en can alıcı tartışma konularından biri bu. "Tarihsiz ama tarihsel" diyebileceğim öbür hikâyelerden farklı olarak bu dört hikâye, özellikle olayların başlangıcının anlatıldığı "Lusik", tarihsel bir olguya açık bir göndermede bulunuyor. Anadolu'da yaşanmış en kanlı kıyımlarından birinin neden

ve nasıl başladığı konusunda bir tez ileri sürüyor bu hikâye. Taşnakçı Ermenilerin, Rus Ermenilerinin kışkırtması sonunda padişahın Ermenileriyle bile çatışmayı göze alıp yapıp ettikleri yüzünden karşılıklı bir kıyımın başladığını okuyoruz.

Bu hikâyede de, bir tür birlikte yaşama iradesi olduğunu düşünebileceğimiz toplumsal bir sözleşmenin ihlali var, ama bu kez bu toplumsal sözleşmenin dışarıdan gelen bir etkiyle ihlal ediliyor. Oysa kitaptaki öbür hikâyeler, içeriden gelen, içteki bir kötülük üzerinden genel-insani bir sorunu yazınsallaştırmış olduğu için çarpıcı. Bu hikâyeyse içerdiği açık gönderme nedeniyle tarihsel olayların bir yorumu halini alıyor.

Öte yandan, ilk taşı kimin attığı sorusunu bir yana bıraktığımızda, "Lusik" ve devamındaki hikâyeler, bu kanlı kıyımın karşılıklı olarak nasıl yaşandığının, nasıl acılar çekildiğinin tek bir insan üzerinden hikâyeleştirilmesi olarak değerlendirilebilir. Bu dört hikâyede kanlı bir kıyımdan kurtulan kız çocuğunun sonraki yaşamı, evlilikleri, din, isim vb. değiştirmesi anlatılıyor. Birdenbire ismi ve dini değişen bir kızın iç dünyasındaki çalkantılara odaklanmak yerine, bunlara birkaç cümleyle değinip bu kızın başından geçenleri hikâye etmiş Osman Şahin.

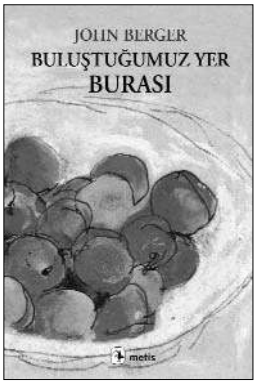
Kitabın başındaki "Sonuncu İz" adlı hikâyedeyse, düşsel bir kurgu içerisinde iki farklı obanın çobanlarının kavgasını hikâyeleştirmiş Osman Şahin. Anlatıcı artık insanların yaşamadığı, Bolkar'ın yüksek bir yerinde, bir zamanlar yaşanmış bir kavganın izlerine rastladığını düşünür ve bu kavgaya şahit olur. Aslında şahit olduğu sadece Bolkar'ın yükseklerinde bir zamanlar insanların yaşadığına işaret eden üst üste dizilmiş taşlardır. Oralarda hayvanlarını otlatanlar, kavga edenler, sevişenler çoktan gitmiş, sadece bu izler kalmıştır. Kitabın başındaki bu hikâyeyle kitabın sonundaki "Çatal Islık" adlı hikâyenin belli belirsiz aynı noktaya işaret ettikleri söylenebilir. "Çatal Islık"ın yaşlı, kör hikâye kahramanı hikâyenin sonunda şöyle seslenir boşluğa: "Ey ışık! Ey yanıltıcı ışık! Senin de ölümün yakın... Sular donduğunda, toprak buz tuttuğunda, insanlık titrediğinde, sağlam olanlarla, hasta olanlar, gençlerle yaşlılar, zenginlerle yoksullar birlikte ölecekler. (...) Dünya ıssızlaşacak; çünkü dünya haksızlıktan yoruldu." Bunca şiddet, haksızlık, can almalar, kan dökmeler hayatın geçiciliği karşısında anlamsızdır. İnsanlardan iz olarak kayalar kalacaktır en fazla, geçmiş kavimler, pek çok insan topluluğu bu dünyadaki zamanlarını kavgayla, birbirlerini boğazlayarak geçirmiş ve sonunda onlardan da sadece "iz"ler kalmıştır. Bir de hikâyeler, masallar, efsaneler... İnsanların bir türlü ders almadıkları.

Osman Şahin'in hikâye dili, özellikle diyaloglar, masallarda, efsanelerde işittiğimiz, okuduğumuz destansı bir dil. Bu destansı dilin yanı sıra, doğa betimlemeleri ve insanların hal ve hareketlerindeki ayrıntıların başarılı anlatımıyla hikâyelerin atmosferine çabucak girebiliyoruz. Pek çok eseri sinemaya uyarlanan Şahin'in hikâyelerinde sinemasal bir anlatım dikkat çekiyor. Özellikle hasımların karşılaştıkları bölümlerde, hareketlerin ayrıntılı anlatımıyla hikâyelerin akışı yavaşlıyor; bu yavaşlık içinde kişilerin ruh halleri ve hikâyelerin atmosferi, iç konuşmalara gerek duyurmadan, elle tutulur, gözle görülür hale geliyor.

Zorlu doğa koşulları karşısında insanların birbirleriyle (ve hatta doğayla, hayvanlarla, dünyayla) dayanışmak yerine rekabete girdiklerinde, bu rekabetin insanlar arasındaki şiddeti çoğalttığını, şiddet sarmalının kuşaklardan kuşaklara artarak aktarıldığını duyuran hikâyeler *Sonuncu İz*'deki hikâyeler. □

BEHÇET ÇELİK

Osman Şahin, *Sonuncu İz*
Can Yayınları, 2006, 181 s.

Yazmak, zaten ötekine ait olanı vermek için...

DÜĞÜNE'nin Türkçe basımının kapağında Chagall'ın *Üç Mum*'u olduğundan mıdır bilmem, Berger'ın Gino ve Ninon'un düğünlerini anlattığı sayfalar bana hep Chagall'ı hatırlatır. Berger bir roman yazmak yerine tuvalinin karşısına otursaydı, ortaya bir Chagall tablosu çıkardı diye düşünürüm hep. Mirek ve Danka'nın düğünleri de, aynı olağanüstü renklerle edebiyat dünyasındaki yerini aldı. Bir düğünü, bütün gece tenleri birbirine değerek birlikte uyumayı arzulayan tek varlıkların insanlar olduğunu bilen bir ustadan daha iyi kim anlatabilir? 20. yüzyılın düşün ve sanat dünyasının en önemli ve en yetenekli isimlerinden biri, sanat eleştirmeni, senaryo ve öykü yazarı, romancı, şair ve ressam olarak geçirdiği ömründen süzdükleriyle, 80 yaşına bir kala artık hayatta olmayan annesi, babası, eski sevgilileri, ustaları ve dostlarıyla buluşmaya karar verirse ortaya ne çıkar?

John Berger'ın, Türkçe çevirisini sabırsızlıkla beklediğimiz son kitabı *Buluştuğumuz Yer Burası*, Cevat Çapan, Gönül Çapan ve Müge Gürsoy Sökmen'in Berger'ın bütün duyarlığını Türkçeye aktardıkları çevirileriyle Metis Yayınları'ndan çıktı. Kitabı bir roman olarak da görmek

mümkün, sekiz buçuk öyküden oluşan bütünlüklü bir metin olarak da. Tartışılmaz olansa, çok özel bir kitabın kapağını araladığımız.

"Ölüler gömüldükleri yerde kalmazlar."

"Lizbon" ve "Krakow"da hayatı boyunca onu en çok belirlemiş olan iki sevdiğiyle buluşup vedalaşıyor yazar: annesi ve ***passeur***'ü Ken'le. Belki de bu yüzden kitabın en ağır duygu yükünü taşıyan metinleri bunlar. Lizbon sokaklarında çocuk, Nowy Meydanı'nda ise ilkgenç John ile karşılaşıyoruz. Annesinin ağzından büyük bir içtenlikle özeleştiriye girişiyor artık yaşlı bir adam olan John. Ancak bir annenin oğluna gösterebileceği dürüstlük ve narsizmden iz taşımayan bir öz-sevgiyle... Öykü aynı zamanda Pessoa'nın, Saudade'nin, fadonun ve rüzgârın şehri Lizbon'a bir saygı duruşu niteliğinde. Öykünün sonunda ise son öğüdünü alıyor yazar annesinden. Geriye öğüdü tutmak kalıyor: Yazarken, artık burada olmayanlardan cömertliğini esirgememek.

Yolu ilk olarak Cenevre'ye düşüyor Berger'ın. Şehrin kendisi de farkında; Cenevre bir buluşma yeri. Bulutların, gezginlerin, devrimcilerin... Yazarın buluşacağı kişi ise Borges. Bir edebiyatçıdan başka bir edebiyatçıya sevgi, hayranlık yine de nesnellikle verilmiş bir selama ortak oluyor okur. "Sadece zaten ötekine ait olanı verebiliriz!" "Krakow"da ustası Ken'le aynı kaşıktan bir kâse broşu paylaşırken, ardımızda bıraktığımız yüzyılın acılarını hatırlamaya çağırıyor yazar bizi. Bütün yıkımıyla İkinci Dünya Savaşı, İspanya İç Savaşı, yazarın babasının, Ken'in ve Polonya halkının tanıklığında büyük bir duyarlıkla aktarılıyor. Islington unutulmuş adının peşine düşülmüş eski bir sevgiliyle, Madrid ise ilk öğretmenle vedalaşma fırsatı veriyor yazara. Szum ve Ching ise içinden nice hayatın aktığı iki nehri buluşturuyor.

"Hayatımıza giren hayatların sayısı hesap edilemez."

Yazarın cömertliğinden payını alanlar yalnızca fiziksel olarak hayatına girmiş insanlar değil. Düşünsel dünyasını ve duyarlığını beslemiş birçok isim boy gösteriyor metin boyunca: Tabucchi, Jacob Boehme, Borges, Lorca, Rembrandt, Saint-Exupery, Rosa Luxemburg, Antonello, Tessa O'Shea, Coltrane, Chopin ve daha niceleri... Hatta dünyanın bilinen en eski mağara resimlerinin sahibi ve on binlerce yıl önce yaşamış olan Cro-Magnonlar. Le Pont d'Arc'ta Chauvet mağarasının karanlığında, "sanatın hemen ayakları üzerine dikilebilen bir tay gibi doğduğunun" kanıtlarını bırakmış olan bu ilk ressamlarla kurulan ahbaplığa ortak oluyoruz.

Ne anlatırsa anlatsın, insana değer vermenin, onu yüceltmekten geçmediğinin bilgisiyle yazıyor Berger. İnsanı olduğu gibi anlamaya çalışarak, hayallerini kaybetmeden hayale kapılmayarak yazıyor. Sevgiyi karşılayan nefreti, yapımı karşılayan yıkımı görerek... Kurtların dostluğunu kazanan Despina'nın da, Hans'ı ensesinden bir kurşun sıkarak öldüren Polonyalı partizan subayın da insan olduğunu bilerek yazıyor. Ve insanlar kadar, onların evleri olan şehirler ve var olmak için insanlara gereksinim duymadan olagelen doğanın tüm suretleri akıyor metnin içinden usul usul. Yazarın algıları, evreni kavrayışı, hayatı karşılayışı o denli geniş ki, anlar ve andırdıkları teker teker yakalanıp önüne konuveriyor okurun. İnce kabuklarındaki ince toprak küçük torunların dizlerinin rengini andıran yeni patatesler, yere indirilmiş gök parçalarına benzeyen güvercinler, birbirlerinin bedenlerinin Vasco da Gama'sı olan kadınlar ve erkekler, insanın hayal gücünü bir köpek gibi çekiştirip yürüyüşe çıkmaya çağıran bir nehir görüntüsü, bir yüzyılda bir santimetre hızıyla büyüyen sarkıtlar, açar açmaz bir Hamlet nesnesi olduğu anlaşılan bir çakı, iyi haberler gibi birbiri ardına gelen yemekler, cinsellik tadı taşıyan ekşi krema metinle birlikte hayatımıza giriveriyor. Hem de öyle bir canlılıkla giriyorlar ki, "Ölülerin Hatırladıkları Kadarıyla Bazı Meyveler"i okurken, bir şeftaliyi ilk kez dişliyor zannedebilir insan kendini. Ağaçlara, çiçeklere, kuşlara, deniz canlılarına ve öbür hayvanlara şimdiye kadar duyarsız kalışından gocunabilir. Oturup her bir bitkinin Latince adını öğrenmeye başlayabilir. Kendi eliyle kuzukulağı toplayıp pişirdiği çorbanın içine yarım yumurta eklemek isteyebilir. Kim bilir belki en çok da o sıcacık çorbayı paylaşabilmeyi dileyecektir. Yaşayan ya da ölmüş olan sevdikleriyle...

Yaşayanlar, ölüler ve evren bu kitapta buluşuyor. O sıcacık çorbayı içmek için, önemli bir amacı yerine getirmek için. Kitabın çevirmeni ozanın dillendirdiği gibi: "Oysa biz yeniden anlatmak için / buradayız / ezberimizdeki masalları, / yeniden yeşertmek için yangının yakıp / kararttığı ormanı." Belki Berger da annesi gibi onarıma inanıyor.

Arzunun dinginlenemezliği, paylaşmanın mucizesi, özgürlüğün merhametsizliği, korkunun ve kırılganlığın kaçınılmazlığı, felsefenin sınırı ve gösterişsiz sevginin gücü, ahlakçılığın yanılgısı, ilerlemeci tarih anlayışı karşıtlığı, edebiyatın ve sanatın yeri doldurulamazlığı, gizleriyle bizden kaçan evren, sınırlılığı ve zaaflarıyla insan, üslubun zarafeti, müziğin ve dansın kışkırtıcılığı, korku ve cesaretin kardeşliği eşliğinde, hayata dair ve insanlara ortak olanı yakalayarak yeni bir yüzyıla usta bir çeviklikle atlıyor Berger. Yeni yüzyıl hakkında kötümserliğe de boş umutlara da kapılmayarak... Yakınlarda kendisiyle yapılan bir söyleşide yazarın, Buenos Aires'teki bir duvar grafitisine gönderme yapması boşuna değil: "Kötümserliği daha iyi bir zamana bırakalım."

Her öykünün ardından, özellikle de "Lizbon" ve "Krakow"u okuduktan sonra, teninizden geçen ürperti-

ye teslim olup arkanıza yaslanacak ve kendinizi bir ustanın ustalaşmaktan duyduğu ama asla kendine acımak anlamına gelmeyen hüzünle yazdığı satırların etkisine bırakacaksınız. O usta 80'li yaşlarının başında hâlâ kalemiyle kendini ve evreni anlama çabasını bizimle paylaşıp Ramallah'da çocuklarla birlikte resim yapıyor. Sonsuzluktan önce acele etmeden...

Uzun lafın kısası; Berger'dan, insanın bitirir bitmez yeniden okumayı düşlemeye başladığı bir kitap daha... □ REYDA ERGÜN

John Berger
Buluştuğumuz Yer Burası
Metis Yayınları, 2006, 233 s.

Şair kaleminden hikâyeler

AŞKSIZ GÖLGELER şair Kadir Aydemir'in ilk hikâye kitabı. Üç bölümden oluşan kitabın ilk bölümündeki hikâyelerde daha çok aşkın tensel yanı öne çıkıyor. Tensellik sadece hikâye kişilerinin sevişikleri anlarda değil, kadınla erkeğin buluşmalarının az öncesindeki heyecanda ya da ayrılıktan az sonraki kederlerinde mevcut. Aydemir bedenlerin buluştuğu anları benzetmelerle ifade etmiş çoğunlukla: "Dilim eriyen bir mum gibi...", "belkemiğini hissettim (...) bu kristal vazoyu...", "bacaklarının beyaz etini kedi gözü gibi parlatıyordu..." "Ağzı yemyeşil bir çayırlıktı. Ağzından bir gökkuşağı doğdu." "Ağır ve denizden bıkmış bir yük gemisinin yanladığı ilk kıyıya palamarını atması gibiydi ellerini boynuma dolayışı."

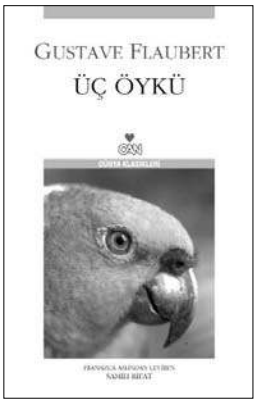
Hikâyelerin birinde hikâye kahramanı hem sevişmekte hem de kendisini ve seviştiği kadını seyretmektedir. "Anlatılması zor bir duygu" der bunu fark ettiğinde. Aydemir'in bu hikâyelerindeki çiftlerin aşkları şimdide yaşanan, geçmişi ya da geleceği olmayan aşklar. Hikâyenin zamanının sadece bu anla sınırlı olması değil bunun nedeni, kişilerin özlemleri, kederleri de bunu duyuruyor. İçselleşmiş bir yalnızlığın, bağlanamamanın sıkıntısını duyan, bu bunaltılı ruh hali içinde, bedenin çağrısına tepkisiz kalamayan hikâye kahramanları, o çağrıyı işittiklerinde zaman algısını kısa bir an için yitiriyorlar. Kendilerinin "gölge"siyken sevişme anında sadece bir gölge olmaktan çıkıyorlar. Sonrasında, zamanı yeniden algılamaya başladıklarında, yeniden gölge halini alıyorlar. Kendisini sevişirken seyreden hikâye kahramanının anlatmak istediği de belki bu. Aydemir'in hikâye kişilerinin gölgeleriyle üst üste gelmeye, böylelikle bir gölge olmaktan kurtulmaya en çok yaklaştıkları an sevişme anları. Bu da gerçekleşemiyor sonuçta, ama ten duygusuna kendilerini bıraktıkları anlarda, en azından yaşadıkları bölünmüşlüğü can alıcı şekilde fark ediyor hikâye kahramanları.

Kitabın ikinci bölümündeki hikâyelerde Kadir Aydemir, anlatıcının gözünden başkalarına bakıyor. Yalnız ya da yalnız olduğunu düşündüğümüz anlatıcının şahit olduğu ya da anımsadığı olaylardan oluşuyor hikâyeler. Anlatıcı gerek şahit olur, gerekse anımsarken, anlatacağı olayın, durumun tamamına vâkıf değil, kırık dökük parçalar, izlenimler, anlatıcının duygulanımları eşliğinde hikâye ediliyor. Ne var ki bu izlenimlerin kırık döküklüğü arasından anlatılmayan başka bir hikâyenin izini sürmek pek mümkün olmuyor.

Üçüncü bölümdeki hikâyelerin bazısında okuyup bitirdiğimizde çözülemeyen bir gizem bırakmayı yeğlemiş Aydemir. Oldukça kısa sayılacak hikâyeler yazmasına karşın Aydemir'in kimi hikâyelerini okurken biraz daha eksilterek anlatsa diyebiliyoruz. Bu belki de Aydemir'in şairliğinden, şiiri ve şiirselliği sevmesinden kaynaklanıyor. □

BEHÇET ÇELİK

Kadir Aydemir, *Aşksız Gölgeler*
Yitik Ülke Yayınları, 2006, 112 s.

Zamanın ruhu

KLASİK metinleri okumak –kastettiğim Joyce, Beckett, Proust öncesidir–, giderek daha çok, o sık sık sözü edilen zamanın ruhu'nu düşündürüyor bana. Konuya iki cepheden bakılabilir. Okurun zamanın ruhunu, okuma deneyimiyle algılaması ve elbette yazarın kavrama yaklaşımı, kişisel bakış açısı. Flaubert'in yeni bir çeviriyle yayımlanan ünlü *Üç Öykü*'sü, bu konuya örnek oluşturmakta ideal bir seçim olarak görülmeyebilir, yazarın alabildiğine nesnel ve mesafeli üslubu göz önüne alınırsa. Ama Flaubert üç öyküsünün ilkinde kendisi için güncel, bizim için çoktan eskimiş bir dönemi anlatırken, öteki iki öykünün kendi

yaşadığı çağdan önceki zamanları konu etmesi, yazarın zamana (aşağı yukarı kendi zamanına ve uzak geçmişe) bakışındaki farklı yaklaşımları görebilmemizi sağlayacaktır.

"Saf Bir Yürek"te, küçük bir taşra kentinde, refah düzeyi biraz düşmüş olmakla birlikte, bir hizmetli tutabilecek kadar hazır parayla geçinebilen Bayan Aubain'in evinde, hizmetli Felicite'nin dünyasını tanımaya koyuluruz. Bayan Aubain'in kızı hastalanınca, ılıman iklimli yerlere, kent dışındaki kırlık alanlara yolculuklar yapılır kimi zaman. Kuşbakışı incelendiğinde, Pont-l'Eveque kenti tipik bir 19. yüzyıl başı kenti sayılmaz. Burjuvazinin çoktan yerli yerine oturduğu bir ülkede, açık alanların, kentin pek de uzağında sayılamayacak çiftlik evlerinin çokluğu, okurda daha çok bir sayfiye kasabasının anlatıldığı izlenimini uyandıracaktır. Şu halde, günümüz okurunun bir 19. yüzyıl taşra kentini algılayışı, yazarın algısıyla bire bir örtüş(e)meyecektir. Elbette Bayan Aubain'in evi önemlidir, çünkü orada kentsoylu özellikler taşıyan unsurlar öne çıkar. Eşi öldüğünden beri kapalı duran çalışma odası, "rafları kitap ve eski püskü kâğıtlarla dolu bir kitaplık... karşılıklı iki duvar panosu da daha iyi zamanların ve yitip gitmiş bir zenginliğin anısı kamışkalem desenler, guvaş manzaralar ve Audran'ın gravürleri altında" adeta unutulmuştur. Evin bir başka "yaşamasız" odası, "her zaman kapalı duran, üstlerine çarşaf örtülmüş mobilyalarla dolu" salondur. Bayan Aubain'in küçük kızı Virginie başka bir bölgedeki rahibeler okuluna gönderilince evin ıssızlığı iyice büyür. Felicité, 'alışkanlıkla her sabah Virginie'nin odasına girer ve boş duvarları seyreder.' Öyküye baştan sona yukarıdaki cümleler gibi bir dinginlik egemendir ve yaşamın sunduğu en irkiltici, sarsıcı gerçek ölüm bile, aynı dingin ve nesnel bakışla betimlenir:

"Birinci gecenin sonunda, yüzün

Flaubert

sarardığını, dudakların morardığını, burnun büzüldüğünü, gözlerin çukura kaçtığını fark etti."

Kente yeni atanan kaymakamın armağan ettiği papağan, evdeki sessizliği yerle bir etmiş, Felicité ölen kızın bıraktığı boşluğu bu huzursuz kuşla doldurmuşken, kuşun ölümü de aynı mesafeli bakışla verilir:

"O korkunç 1837 kışı, bir sabah, soğuk yüzünden ocağın önüne yerleştirdiği kafesinde papağanı ölü buldu Felicité..."

Yine de bu alabildiğine yalın yöntem, metnin bütünü okunduğunda okurun zihninde güçlü bir etki yaratır, salt ölüme odaklanan süslemesiz yazı, dramın yıkıcı etkisini büyüttüğü ölçüde dağıtabilecek birbirinden bağımsız birçok unsuru dışarıda bıraktıkça, okur da o satırlarda ölümün kesinliği ve kayıtsızlığıyla baş başa kalmak zorundadır. Bu noktada Flaubert'i yalınkatlığı için eleştirmeli miyiz? Öykünün derinliklerine sızdığımızda, Flaubert'in ölümün sarsıcı gücünü, ölme eyleminin uzağında, yaşamın olağan akışında aradığına ve bulduğuna tanık oluruz:

"Kızın bütün eşyası, iki yataklı odadaki küçük dolapta duruyordu ve Bayan Aubain olabildiğince az ilgileniyordu onlarla. Bir yaz günü olabileceklere boyun eğdi ve açılan dolaptan kelebekler uçuştu dışarıya.

"İç etekleri, çorapları, mendilleri çıkardılar, iki yatağın üstüne yaydılar, sonra da yeniden katladılar. Güneş bu zavallı nesneleri aydınlatıyor, lekelerini, beden hareketleriyle oluşmuş, kırışıkları ortaya çıkarıyordu."

"Her şey derin bir dinginlik içinde yaşıyor gibiydi," diye yazar birkaç satır sonra Flaubert. "Saf Bir Yürek"te yazarın aradığı dinginlik tek ve kusursuz bir cümle gibi sürdürür "devinimini".

Flaubert ikinci öyküde, Rouen katedralindeki bir vitraydan esinlenmiştir. Bu esinlenme onu ilk öyküden apayrı bir gerçeklik çizimine götürmüştür. Adeta bir masal başlangıcına sahiptir "Konuksever Aziz Julien Söylencesi":

"Julien'in anasıyla babası, bir tepenin yamacında, çepeçevre ormanlarla sarılı bir şatoda oturuyorlardı."

Öykü sayfalar ilerledikçe masalsı tonunu kaybetmediği gibi, bir dizi fantastik olaya açılır. Kehanet, yazgı, şiddet ve çile temalarının bütünlediği öykü, şiirli bir anlatımla iyice "raydan" çıkar. Bu raydan çıkma göndermesi bir olumsuzluk içermiyor. Sadece ilk öykünün kararlılıkla sürdürülen mesafeli tonundan sonra, ikinci öyküde yazının şehveti çıkar ortaya; sonuç büyüleyici denecek ölçüde başarılıdır. Şunu sorgulamak gerekli, geçmişe gitmek Flaubert'i böyle masalsı bir anlatıma sürüklemiş olabilir mi?.. Zamanın ruhu mu almıştır eline sazı, ki Flaubert gibi nesnel bir yazar böylesine masalsı, uçuk bir öykü yazabilmiştir. Son öykü "Hérodias" da aynı katedralin kuzey ana kapısı üstüne işlenmiş bir heykelin esiniyle "yazdırmıştır" yazara kendini. Toprak genişletme hırsıyla bilenmiş iktidar oyunlarının yanı sıra, İsa'nın peygamberliğini müjdeleyen Yahya'nın tutsaklığı öykünün temelini oluşturur. Kanımca bu öykü kitabın göre-

ce zayıf halkasıdır, kişilerin çokluğu ve onları derinlemesine tanımamıza olanak vermeyen kısa diyaloglar, bir öyküden çok epik bir tiyatro sahnesine yakın durmaktadır. İkinci öyküdeki kadar olmasa da, o biraz abartılı masalsı havayı yine soluruz kimi bölümlerde. Zamanın ruhu karşı konulmaz olduğu ölçüde yanıltıcıdır da.

Ortaokul, lise dönemlerinde klasiklerden kaldır(a)mazdım başımı. O upuzun kişi ve eşya tasvirlerini doğallıkla okurdum. Şimdiyse, bir büyükanne sandığını açmış da eski değerli ve biraz da yabancı eşyaları karıştırıyormuş hissiyle okuyorum onları. Biraz hayranlık, biraz da serzenişle. *Üç Öykü*, hem klasik hem de çağdaş bir metin okuyormuşçasına ikircikli duygular yaşattı bana. Bunun nedeni Flaubert'in nesnelliğini zengin sözcük dağarcığıyla çerçeveleyerek yarattığı yenilikçi tını ve soğukkanlı anlatma biçimlerinin günümüzün çağdaş metinlerinde kendini iyiden iyiye duyurması olsa gerek. □ ÖMER AYHAN

Gustave Flaubert, *Üç Öykü*
Can Yayınları, 2006, 140 s.

Yirmi yıl önce, Ankara...

KEMAL Gündüzalp'in ilk öykü kitabı *İlkyaz Şakası*. İlk öykü kitabı derken, bu öykülerin en yenisinin on sekiz yıllık olduğunu belirtmek lazım, birçoğu 1980'lerin başında yazılmış. Bu nedenle kitabı okurken zaman zaman eski Türk filmlerinde rastladığımız içtenliği, sıcaklığı hissettiğimi söyleyebilirim.

Aslında öykülerin tamamının arka planına 1980 sonrası yaşanan travma yerleşmiş. Bazı öykülerin konusunu zaten bu travma oluştururken, bazılarında sadece içinde yaşanan durumun ağırlığı seziliyor.

Yazarın şiirle de yakın ilişki içinde olması birkaç öyküsünü etkilemiş. Özellikle "Düş/üş/lerle Yaşayan" ve "Yitikler Defteri" şiirselliğin öne çıktığı öyküler. Geçen sayıda da aynı sorundan söz etmiştim, şiirsellik baskın olunca, öykü tadını kaybediyor. Ne yazık ki bu öykülerde de bu yaşanıyor.

Kemal Gündüzalp tam bir kent yazarı ve bu kent hep alışkın olduğumuz gibi "İstanbul" değil. Öykülerin hemen hepsi Ankara'da geçiyor. Ankara'nın semtleri, sokakları, memurları, devlet daireleri neredeyse her öykünün yan karakterlerinden. Kitabı okurken, İstanbul'u iyi bilen ve bu şehirde geçen öykülerdeki mekânları takip etmekten hoşlanan biri olarak, öykülerde hiçbir tanıdık yer bulamamanın beni çok zorladığını eklemeliyim. Ankara memur şehri olarak bilinir, zaten bu kitapta da öykü kahramanlarının pek çoğu memur ve bu nedenle çekilen geçim sıkıntısı yer yer kendini belli ediyor.

Kitabın kentte geçmeyen tek öyküsü "Gizli Konuşma", Güneydoğu'da çingeneleri konu alıyor. Bu öykü ne diliyle, ne anlattıklarıyla diğer öykülerdeki içtenliği yakalayabiliyor. Kent dışına çıkan, konusu, dili değişen öyküde anlatılanlar iğreti duruyor.

Öne çıkan öykülerden bahsetmek gerekirse… "Hadi Sen de Git Artık" özellikle anlatımıyla dikkat çekiyor. Duyulan aşk, yaşanan tedirginlik, arada kalmalar ustaca anlatılmış. Sadece sonu biraz aceleye gelmiş gibi çünkü sayfalar boyu hazırlandığımız, beklediğimiz itiraf havada kalıyor. Kahramana söylenen son söz –ki öyküye de adını vermiştir– de bu acele yüzünden etkileyiciliğini kaybediyor.

Kitaba adını veren "İlkyaz Şakası" da sağlam öykülerden biri. İki ayrı kişinin ağzından aktarılan öykü kurgusu ve diliyle dikkat çekiyor. Özellikle 12 Eylül sonrası yazılan bir "sıkıntı" öyküsü olmasıyla önem kazanıyor. O dönemde yeni başlayan reklamcılık ve yazarlık arasındaki ilişkiden bahsetmesi, günümüzde birçok yazarın reklamcı olmasına alışan bizlere farklı geliyor. Öykünün erkek kahramanı ne yazar olma hayallerini bırakabiliyor, ne reklamcılığı beğeniyor ne de yaşamını değiştirmek için evini planladığı üzere terk edebiliyor…

Kemal Gündüzalp'in erkek kahramanları ya kaybedenlerden ya da tutunamayanlardan oluşuyor. Bunda öykülerin birçoğunun 80 sonrası yaşanan hayal kırıklığıyla yazılmış olmasının payı olabilir. Ama bu hayal kırıklığı kadın karakterlerin daha sağlam olmasını engellememiş. Öykülerin birinde Bekir Yıldız'ın *Halkalı Köle*'si öneriliyor kadın karaktere, gerçekten de o romandaki gibi evlilikten bunalmış, bir kısırdöngüye kapılmış erkeklerle dolu öyküler… Neyse ki kadınlar romandaki gibi sinsi, erkeği sömürmeye programlanmış gibi yansıtılmıyor, hatta bunun tam tersinden bahsetmek mümkün. Kadınlar ayakları tam anlamıyla yere basan, sevdasına sahip çıkan, kocası terk etse de umutsuzluğa düşmeyen güçlü karakterler.

Kadınlardan söz etmişken öykülerdeki "anne" imgesine de değinmek gerekiyor. Birkaç öyküde rastlanan "annesizlik" teması da erkek kahramanların güçsüzlüğünün nedenlerinden biri. Başka öykülerde yer alan hayattaki anneler de zaten oğullarıyla sorun yaşayan, baskın kişilikler. Sanırım tüm bunları Oidipus kompleksine bağlamak müm-

kün. Kitabın sonunda aklımda kalan, erkek kahramanların bunalımları, sıkıntıları, kadınlarınsa azimleri ve güçleri oldu. Hatta bazı öykülerin Atıf Yılmaz'ın 80'li yıllarda çektiği kadın filmlerini anımsattığını belirtmeliyim.

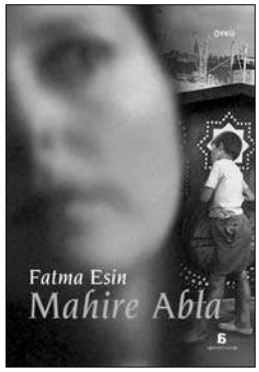
Öykülerde bazı dil yanlışları da dikkat çekiyor. "Soyut Öykü"de kötü çevirilerde rastladığımız "içki almak" eylemi, "Ölü Bakire"de tüyleri ürperten "bayan arkadaş" tamlaması yer alıyor örneğin. Bazı öykülerde de yazın dilinden uzaklaşılmış; "Gizli Konuşma"'da "Bu mevsimde doğada gelişen ve ilginç sayılabilecek bulutlanma oluşumu…" diye başlayan cümle bir coğrafya kitabından alınmış sanki. Ya da "Soyut Öykü"deki "Üstelik üç yılın en azından üçte ikisinden çoğunda birlikteydik." cümlesi neredeyse bir matematik problemi olacakmış.

Tüm bunlara karşın özellikle yirmi yıl öncesinin Ankara'sını, yaşanan sarsıntının gündelik yaşama nasıl yansıdığını merak edenler için farklı bir okuma vaat ediyor ***İlkyaz Şakası***. Ayrıca ilgili olanlar, Kemal Gündüzalp'in öykülerini okurken, Türkiye'de öykücülüğün yirmi yılda geçirdiği değişimleri yakından görecektir. □ BANU YILDIRAN GENÇ

Kemal Gündüzalp, *İlkyaz Şakası*
Mevsimsiz Yayınları, 2006, 175 s.

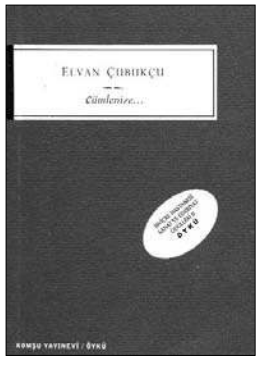
Mahire Abla

FATMA ESİN'in geçtiğimiz aylarda yayımlanan ilk öykü kitabı *Mahire Abla*, olgunlaşması beklenmiş, fazlalıklardan arındırılmış kısa öykülerden oluşuyor. Yazarın 1996 yılında *Nar* dergisinde yayımlanan ilk öyküsünden on yıl sonra gün ışığına çıkardığı öykülerinde eski zamanların tadını buluyoruz. Toplumun farklı kesimlerinden insanların inandırıcı kılınarak anlatılması, yazarın gözlem gücünün işareti. Kimi

zaman dramatik unsurların, kimi zaman ironinin öne çıktığı öyküler Fatma Esin'in geleneksel çizgideki yazarların bir devamı olduğunu hissettirecek denli klasik bir kurgulama biçimiyle kotarılmış. Dilsel arayışların olmaması da, kuşkusuz öykülerde eski zamanların tadını almamızı pekiştiriyor. Orhan Kemal, Hüseyin Rahmi Gürpınar kadar, Mahmut Yesari gibi öyküleri unutulmuş yazarları da akla getiren atmosferiyle *Mahire Abla*'daki öyküler, günümüzde uzak düşülmüş bir yazınsal duyarlığı özleyenler için yerinde bir seçim. □ Ö.A.

Fatma Esin, *Mahire Abla*
Agora Yayınları, 2006, 176 s.

Öfkeli bir anlatı

"Beni çaresiz bıraktınız. Çünkü siz farkındasınız ya da değilsiniz, kısır kuşaklarsınız; rahminizi aldırdınız, ince ve kalın bağırsaklarınızla kalakaldınız. Ne zaman üretmeye kalksanız ortalığı pis bir koku kaplıyor, ötesi yok. Bunu söylemem gerekti, beni çaresiz bıraktınız.
Beni çaresiz bıraktınız; öyle öfkelendim ki sülalenize, cümle âleminize…"

Elvan Çubukçu'nun ***Cümlenize…*** adlı öykü kitabı bir ilk kitap. Öykülerinin izleği medeniyetin çirkinliği, insanlığın sığlığı, farklının dışlanması çerçevesinde çizilmiş. Bütün bunların sonucunda, ya yazarın üslubunda ya da öykü kişilerinde peyda olan bir öfke söz konusu.

Cümlenize… öfkeli bir anlatı. Herkese söyleyecek şeyi, soracak hesabı var. Yerli yurtlu bir kadın öfkesi içerse de tek derdi o değil. Biraz toplumun çizgileri dışında –isteyerek ya da istemeyerek– kalan bireylerin kitle tarafından hoyratça dışlanışını dert edinmiş kendine. Yazar öykü kişilerine dışlanmalarına neden olacak "kitlenin algılayışı doğrultusunda" bir araz, bir toplumsal eksiklik vermiş. Yazarın üslubundan öykü kişilerinin bu arazları sevdiğini görüyoruz.

Yazar, üslubunu biçimlendiren bu gerekçelendirilmiş öfkenin yanı sıra, insan sevgisinin en yoğun biçimini kaleme alıyor.

Hem yaşamöyküsel hem kurmaca etmenlerin yer aldığı öykü kitabı, on öyküden oluşuyor. □ S.E.

Elvan Çubukçu, *Cümlenize...*
Komşu Yayınevi, 2006, 86 s.

Başka Bir Ülkede

"BİR adamın yaşayan ruhunu elde tutma uğraşı vermesi için, önce bir ruha ihtiyaç duyduğuna ikna olması gerekir." "Kayıp"

David Constantine İngiltere'de daha çok şiirleri ve Goethe, Hölderlin gibi klasik Alman şairlerinden yaptığı çevirilerle tanınıyor. Aynı zamanda roman, kuram gibi farklı alanlarda ödül kazanmış eserleri bu-

lunuyor. İlk öykü kitabı ***Başka Bir Ülkede*** yayımlandığı 2005 yılında, ***Independent*** ve ***Guardian*** gazeteleri tarafından yılın en iyi kitapları arasında gösterildi. Birbirinden ilginç on dört öyküden oluşan ***Başka Bir Ülkede***, Constatine'in şair olmasından dolayı şiirsel pek çok öğe barındırıyor. Özellikle öykülerdeki tasvirler oldukça şairane bir üslupla yazılmış. Yazarın şair yanı, aynı zamanda öykülerin arasında bilinçli geçişler yapmasını ve bu geçişleri öykülerin ritimleri ile yapmasını sağlamış.

Öyküleri anlatanın genellikle öykü karakterlerinin olması ve yazarın varlığının hissedilmemesi, öykülerdeki gerçekdışı öğeleri inandırıcı kılarak, okuyucuya farklı bır gerçeklik boyutu sunuyor.

Kitabın en ilgi çekici yanı ise, öykülerdeki arkadaşlık, aile, konfor, ev hayatı gibi olumlu öğelerin yanı sıra öyküler açıldıkça, okuyucu oldukça rahatsız eden tehdit unsurlarının ortaya çıkması. Öyküler içerilerinde, hem huzur hem de asla yok olmayan huzursuzluk hissi barındırıyor. Öyle ki bu his tekin olmayan her şeyi beraberinde getiriyor ve sanki düşüncelerimize ve duygularımıza set çekiyor. Belki de kitabın özgün adı da bu noktadan yola çıkarak konulmuş: ***Under the Dam and Other Stories*** (Setin Altında ve Diğer Öyküler). □ A.D.

David Constantine
Başka Bir Ülkede
Metis Yayınları, 2006

Öyküden fazlası

TUNCER Uçarol'un hazırladığı ***Timsahın Ağzındaki Usta*** ve ***Kadın İşçiler*** kitapları "2005 Yılı Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Yarışması"na gönderilen 184 öyküden seçilerek oluşturulan ***İşçi Öyküleri*** seçmelerinin ilk ikisi.

Timsahın Ağzındaki Usta, on sekiz öyküden oluşuyor. Konusu bakımından toplumumuzun emekçi kesiminin sorunlarına ilk elden ışık tutarken bir yandan da edebiyat dünyamıza yeni öykücüler kazandıran "Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Yarışması"nda ödül alan ilk üç öykü de bu kitapta. Yarışmada ikincilik alan Mavisel Yener'in "Ocakçı Gözleri" adlı öyküsü, Zonguldak madenlerinde bir bacağını ve gözlerini bırakan ihtiyarın dillendirmediklerini ustaca aktarıyor bize. Üçüncülük ödüllü Emine Başa'nın "Lena/Düş Hançeri" adlı öyküsü ise bir düşün nasıl yittiğinin etkili bir anlatımı.

Kadın İşçiler kitabı yarışmaya katılan öyküler arasından seçilen, dünyanın en kalabalık azınlığı kadınların, "kadın işçi" kimliğiyle yaşadıkları zorlukları konu alan 10 öyküden oluşuyor. İçlerinden Zekiye Gürsel'in Suudi Arabistan'daki yabancıların çalışma şartlarını anlatan "Kefillik" adlı öyküsü, belki gerçek olduğu için bu kadar can acıtıyor. Erel Mez'in "Temizlikçi"sinde ise hepimizin tanıdığı birinin öyküsüyle karşılaşıyoruz: Sabahın erken saatlerinde beli bükük, durakta, zengin evine gidecek otobüsü bekleyen gündelikçinin.

İşçi Öyküleri seçmelerinin edebiyatımıza ve toplumsal belleğimize hizmeti büyük. Birbirlerini haberlerden takip eden toplumsal sınıfların arasında bir köprü niteliğinde aynı zamanda.

Edebi metin olarak önemi tartışılmayacak bu öykülerin daha birçok işlevi var. Uçarol'un dediği gibi: "Bir işçi öyküsü, sadece bir öykü değildir." □ A.D.

SAHAF PEGASUS

EDEBİYAT
SANAT TARİHİ
TÜRKİYE TARİHİ

WEB SİTEMİZ AÇILMIŞTIR, BEKLERİZ

www.sahaf-pegasus.com

Çocukların sinemalara kabul edilmemesi hakkındaki kanun

Sinemacılar bu hususstaki mutalaa ve dileklerini Ankara'ya bildirdiler.

On altı yaşından küçük çocukların sinemalara kabul edilmemesi hakkında hazırlanan kanunun Meclise sevki üzerine dün şehrimizdeki sinema sahipleri bir toplantı yaparak kendilerini alâkadar eden bu mevzu etrafında görüşmüşler ve tesbit ettikleri bazı mütalâa ve dilekleri dün telgrafla Büyük Millet Meclisine, Başvekâlete, Maarif Vekâletine ve Partiye bildirmişlerdir.

Sinemacılar bu hususta çektikleri telgrafta şu esasları ileri sürüyorlar:

"Memleketimizde gösterilen filimler esasen Maarif Vekâleti de dahil olduğu halde alâkadar devlet dairelerinin murahhaslarından mürekkep bir heyet tarafından tedkik edilmektedir. Bu sebeple memleketimizde fenalığın mürevvici veya kötülüğün mükâfatlandırıldığını alkışlayan bir tek film gösterilmemektedir.

Memleketimizde ancak Cumhuriyet devrinde inkişafa başlıyan ve Türkiyenin en uzak şehirlerinde bile açılan sinemalar yalnız cumartesi ve pazar günleri iş yapmakta, sair günler elektrik masrafını bile çıkarmamaktadır. Cumartesi ve Pazar günleri de sinemalara gelen halkın yarısından fazlasını ancak çocuklar teşkil etmektedir.

Çocukların sinemaya gelmesini yasak etmek memleketimizde henüz inkişafa başlıyan bu mesleği öldürecek ve birçok yerlerde sinemaların kapanmasını intaç edecektir."

Sinemacılar bu mütalâadan sonra Avrupa ve Amerikanın bütün büyük memleketlerinde olduğu gibi çocukların görüp görmiyecekleri filimlerin tayinini memleketimizde bu vazifeyi üzerine alan heyete bırakılmasını, 16 yaşından ufak çocukları kabul eden sinemacıların hapis cezasına çarptırılması gibi kayıdlarla sinema sahiplerini kapıları önünde giren çıkan halkın nüfus kâğıdlarını tadkike mecbur edecek külfetler doğuracağını ileri sürmektedirler.

Akşam, 24.04.1938, s. 1, 4

Çocuk sineması

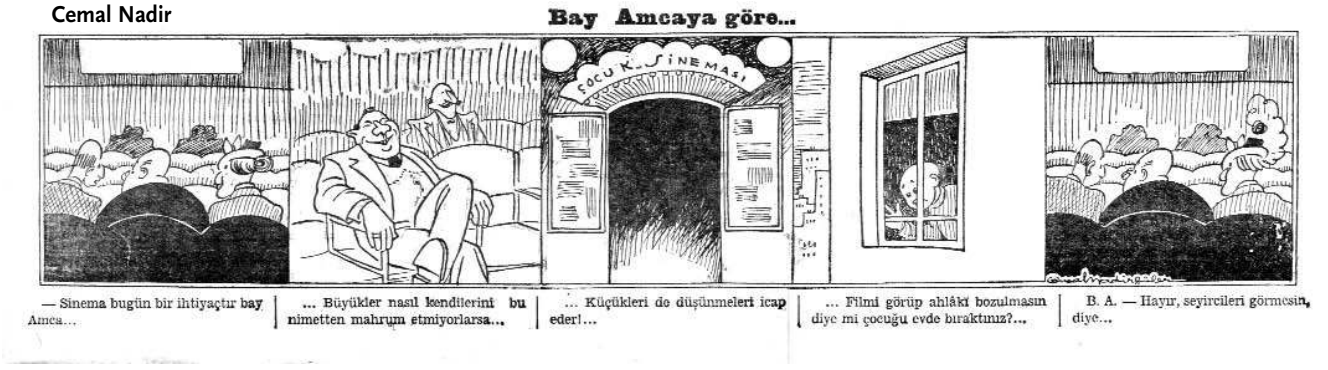
Belediye bazı teşebbüslerde bulunacak

Kırklareli mebusu B[ay]. Fuadın 16 yaşından küçük çocukların sinema ve tiyatroya gitmelerinin menedilmesi için bir kanun projesi teklif ettiği yazılmıştı. Bu teklif kanunî mahiyet aldıktan sonra şehrimizde çocukların temaşa ihtiyacını karşılıyacak çocuk tiyatro ve sinemaları tesisi lüzumu göz önüne alınacaktır. Şehir Tiyatrosunun çocuk piyesleri büyük bir rağbet kazanmıştır. Fakat bu, bütün şehir çocuklarının ihtiyacını karşılıyamıyor.

Bundan başka çocuk sineması yoktur. Belediye, bundan evvel Tepebaşındaki Asrî sinemayı bir Çocuk sineması haline koymak istemiş, fakat bu tasavvurunu tatbik edememişti. Haber aldığımıza göre kanun yakında çıkarsa belediye Çocuk sineması tesisi için bizzat teşebbüsata girecektir. Bunun için icab ederse bazı sinemacılarla da temas edecektir.

Akşam, 10.01.1938, s. 3

Cemal Nadir

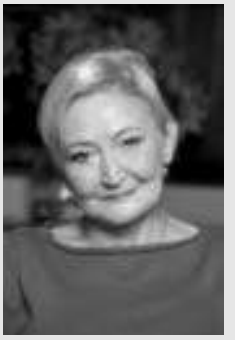

26. Uluslararası İstanbul Film Festivali

30 Mart Cuma akşamı Lütfi Kırdar'da, Ferzan Özpetek'in son filmi *Bir Ömür Yetmez* ile 26. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin açılışı gerçekleşti. Geçtiğimiz yıl 150 bin izleyiciyle rekor kıran, gösterdiği filmlerin niteliği ve çeşitliliğiyle önder konumunu koruyan festival bu yıl, 2006 ve 2007 yıllarının bol ödüllü, yaratıcılığın sınırlarını zorlayan filmlerini bir araya getiren bir program sunuyor. Festival programında; yaklaşık 20 bölümde 200'ü aşkın film gösterilecek. 26. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin Uluslararası Yarışma bölümünde, her zaman olduğu gibi, festivalin ana temasını oluşturan "sanat ve sanatçı"nın dünyasını ele alan filmler ya da edebiyat uyarlamaları Uluslararası Jüri'nin karşısına çıkacak. Festivalin Ulusal Yarışma bölümünde ise "Yılın En İyi Türk Filmi" ödülü için 30'a yakın film yarışacak. İstanbul Film Festivali'nin vazgeçilmezlerinden "Dünya Festivallerinden" bölümünde dünya sinemasının geçtiğimiz yıl en çok ses getiren yepyeni örneklerini, saygın festivallerde gösterilen çoğu ödüllü filmleri bir araya getirirken; "Genç Ustalar" bölümü ise sinema dünyasına henüz adımını atan başarılı genç yönetmenleri keşfetmek isteyen sinemaseverler için kaçırılmayacak filmler sunuyor. Bununla birlikte, Kısa Film Yarışması'nda ilk 10'a giren filmler İstanbul Film Festivali'nde izleyicilerle buluşacak. Filmekimi ile duyurulan ve 20 Ekim 2006'dan bu yana büyük ilgi gören ve 400'e yakın başvurunun yapıldığı yarışmada ilk üçe giren filmler 5 Nisan Perşembe günü düzenlenecek ödül töreniyle açıklanacak ve gösterilecek. Sponsorluğunu AKBANK'ın üstlendiği 26. Uluslararası İstanbul Film Festivali 15 Nisan'a kadar devam edecek.

Pınar Kür yazı atölyesi

Bu yaz, profesyonelliğe adım atmış yeni yazarlar için, Ayvalık'ta Müzik Akademisi'ne ait deniz kıyısında, bahçe içinde bir köşkte yazmak ve yazdıklarını birbirleriyle paylaşarak, karşılıklı eleştirerek, Pınar Kür'ün yönlendirmesi ışığında değerlendirme fırsatı doğuyor. Katılımcılar, yazmakta oldukları edebi eseri (öykü, roman, tiyatro oyunu, çocuk kitabı,vb.) yazar evinde yazmayı sürdürürken, her gün üç saat boyunca Pınar Kür ile yapacakları toplantılarda, Türk ve dünya edebiyatının baş yapıtları çerçevesinde çeşitli yazın tekniklerini inceleyerek kişisel yazın olanaklarını geliştirecekler; hem de o sırada yazmakta oldukları eserin ayrıntılarını tartışarak, karşılaştıkları zorlukları, takıldıkları noktaları karşılıklı paylaşarak ilerleme kaydedecekler. En önemlisi, bir yazar dayanışması içinde, aynı mekanda yaşayarak, gündüzleri yoğun biçimde çalışıp kendileriyle aynı amaçları hedefleyen, benzer sorunlarla boğuşan kişilerle ortak 'dertleri' dile getirerek, stresten olabileceğince uzak ama 'yaratma' stresini varsayan ve her bakımdan olağan karşılayan bir ortam içinde iki hafta geçirecekler. 12-21 Temmuz 2007 tarihleri arasında yapılacak olan yazı atölyesine 8 katılımcı kabul edilecek. Başvurulara yazarın kendi yazdığı özgeçmiş ve yazı atölyesine katılma amacını dile getiren 500-750 sözcükten oluşan bir metnin yanı sıra, daha önceki çalışmalarından (varsa yayımlanmış) bir örnek de eklenecek ve Prof. Filiz Ali, Hüsrev Gerede Caddesi 14/1, Teşvikiye 80200, Beşiktaş, İstanbul adresine postalanacak. Son başvuru tarihi 15 Nisan, 2007'dir. Kabul edilen katılımcılar Mayıs ayı içinde açıklanacak.

www.ayvalik-music.com

Halk hikâyeleri yeniden hayat buluyor

Güneş Doğu'dan doğuyor...

Edebiyatımızın geleneksel kaynakları arasında yer alan halk hikayeleri, çağdaş bir yorumla, tanınmış yazarlarca yeniden kaleme alınıyor. Merkez Kitaplar'ın Halk Hikâyeleri adını verdiği dizide, sözlü edebiyatın taşıdığı eski toplumsal kültür ve insan ilişkileri, hayaller ve düşler günümüz Türçesi ve kültürü içinde yeniden yaratılacak.

Merkez Kitaplar, Halk Hikâyeleri Dizisi'nin hazırlıklarına Ülkü Tamer, Adnan Binyazar, Adnan Özyalçıner, Sennur Sezer, Refik Durbaş, Feridun Andaç, Haydar Ergülen gibi yazarların da görüşlerini alarak başladı..

Dizinin ilk kitabı *Elif ile Mahmut*. İki sevdalının başından geçen, Doğu Anadolu'nun uçsuz bucaksız köylerinde bile anlatılan bu hikâyeyi Adnan Binyazar yeniden yazmış.

Dizinin ilk iki kitabından öbürü de *Şahmaran*. Başı insan, gövdesi yılan bir söylence yaratığı olan Şahmaran, ihanete uğrayan fakat dostunu asla kandırmayan bir yılanın hikâyesidir. Sennur Sezer yalın bir dil ve ustalıkla *Şahmaran*'ı yeniden yazmış. O da şunları söylüyor:

"Halk hikâyelerinin kimileri destanlardan, asıl metni yitmiş manzum hikayelerden yani mesnevilerden kalmış, dilden dile halklaşmış metinlerdir. Doğdukları kültürlerden izler taşırlar. Daha üst sınıfların kültürlerinden. Kimi zaman simyadan... Mesela ben Kerem'in bir kafatası ile konuştuğunu okuduğumda önce şaşmış, araştırınca bunun bir Hint öykü geleneği olduğunu öğrenmiştim. Adnan Özyalçıner, 15. Yüzyıl yazarlarından Şeyhzade Ahmet'in Binbir Gece esinli masallarından birinde bir padişaha ancak soyu belli olanların görebileceği özellikte bir sarık dokuyan adamın öyküsünü bulmuştu. Kim kimden esinlendi sorusunu nasıl sorarız. Güneş Doğu'dan doğuyor! "

ADNAN BİNYAZAR

"Hikâyeler yazınsal kimlik kazanmıştır."

Halk Hikâyeleri Dizisi nasıl doğdu?

Okumasız yazmasız bir toplum olduğumuz hemen her gün gazetelere yansıyor. Tanı doğru. Peki, buna nasıl bir çözüm bulunabilir? Yıllardır, halkın belleğine yerleşmiş halk hikâyelerinin yeniden canlandırılmasının bir çözüm olduğunu düşünüyordum. Bu düşüncemi zaman zaman yayın yönetmeni dostlarıma açtığım oldu. Bir ziyaretimde İlknur Özdemir böyle bir projeyi geliştirmek istediğini söyleyince, çalışmalara bir ucundan ben de katılmış oldum.

Bu hikâyelerin hedef kitlesi kimler?

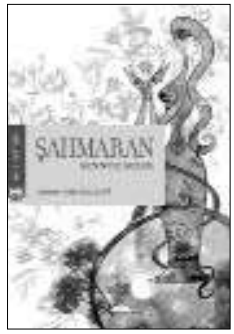
Okuma isteği duyan herkes. İlk hikâyeler okunduğunda görülecektir ki, anlatıyı basite indirgemek gibi bir kaygı güdülmemiştir. Yazarların üslubuyla, bu hikâyeler yazınsal kimlik kazanmıştır. Eski anlatı dünyamızı merak eden bir genç kadar, geçmişi bir an yaşamak isteyen bir yetişkini de ilgilendirecektir bu anlatılar. Ayrıca, okumayı iş edinmiş herkes, hikâyeleri okurken, sevdiği yazarla bir kez daha duygu ortaklığı yaşayacaktır.

Şahmaran'da ünlü Harry Potter'i çağrıştıran bazı imgeler var. Felsefe taşı, yüzük gibi. Bunlar öykünün ilk halinde de var mıydı? Yani kim kimden esinlendi?

Öğeler değişik olabilir, ama simgesel kullanım aynıdır. Yüzyıllardır işlenen bir konu olduğundan *Şahmaran*'ın ilk biçimini saptamak, onda hangi simgelerin olduğunu belirlemek olanaksız. Ancak, özellikle 'yüzük' öğesi birçok hikâyede, söylencede görülebilir. Ben, kişisel olarak, bizde böyle anlatı hazineleri varken *Harry Potter* ve ona benzer anlatıların nasıl olup da böylesine okunduğunu anlayamıyorum! Örneğin, Doğu'nun büyük bir anlatı hazinesi olan *Binbir Gece Masalları*'ndan nice *Harry Potter*'lar çıkacağına inanıyorum. Bu dizinin art alanında, kendi anlatı değerlerimizi öne çıkarma amacı güdüldüğünü de vurgulamak isterim.

SENNUR SEZER

"Hikâyeler yazınsal kimlik kazanmıştır."

Kimlerin hangi öyküleri yazacağına hangi kriterler göz önüne alınarak karar verildi? Yoksa yazarlar kendiler mi seçti?

Bildiğim kadarıyla öyküleri yazacak kişiler seçti. Ben daha önce Ortaeğitim için yazdığım *Kerem ile Aslı*'dan caymak zorunda kaldığıma üzüldüm örneğin.

Gençler hedeflendiyse, sizce onların ilgisini çekecek öğeler nelerdir?

Bence gençler hayal güçlerini bu öykülerle tazeleyecek, aşka inanan bir dünyayla tanışacaklar. Ayrılık ve hüzün de "arabeskleşmeden" yer alacak okuduklarında. Onların bu öyküleri seveceklerine inanıyorum. Çünkü bu metinler yüzlerce yıl önce yazılmış, milyonlarca kez anlatılmış olsa da onlar kadar genç kalmıştır.

Murathan Mungan'dan "Kurtlar Vadisi Terör"e karşı

Sivil itiraz adına suya atılan taş...

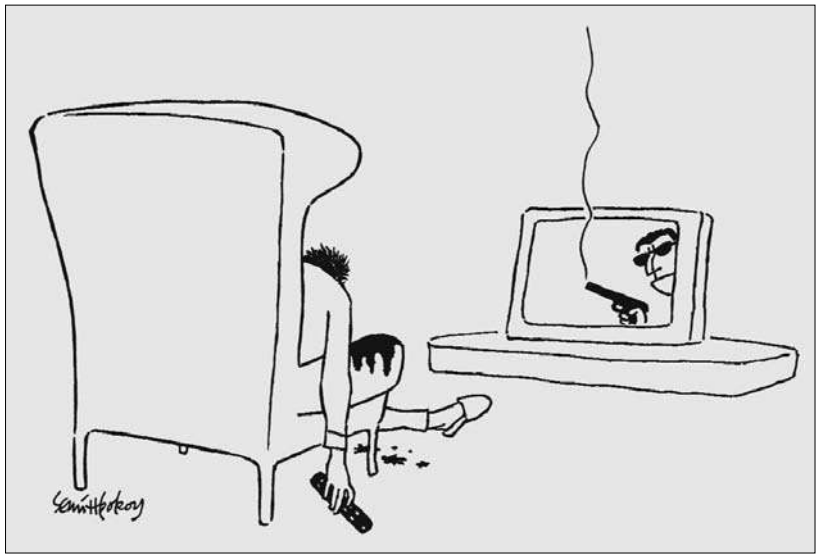
Geçen haftalarda "Kurtlar Vadisi Terör" dizisinin yayından kaldırılmasıyla ilgili olarak yürüyen ve nasıl bir sonuca bağlandığı belirsiz kalan tartışmalarla ilgili olarak Murathan Mungan'ın geniş bir çevreye ulaştırmayı amaçladığı yazısını, paylaştığımız düşüncelerini okurlarımıza iletmek için yayımlıyoruz. NOTOSÖYKÜ

***

Kendi adıma şunu söyleyebilirim: Ömrünü okumaya, yazmaya, düşünmeye adamış biri olarak ve bunca yıl savunduğum, arkasında durduğum yaşama ilkelerim gereği, çıkıp bir televizyon programının yasaklanması, kaldırılması talebinde bulunma hakkını kendimde görmüyorum.

Öte yandan ben ve benim gibilerin, yalnızca kendileri için değil, toplumun bütün kesimleri adına savunduğu demokratik hak ve değerlerin, yıllardır yalnızca muhafazakârlar, sağcılar, milliyetçiler lehine nasıl tek taraflı işlediği konusunda da yeterince bilgi, deneyim ve tanıklık sahibiyim. Haklarını savunduğumuz kişilerin, iş, bizim haklarımızı savunmaya gelince nasıl kaçıp saklandığını da biliyorum. Ama demokrasi anlayışımızı, başkalarının bize nasıl davranacağına göre belirlemeyiz. Biz sadece olması gerekeni yaparız.

Hakkında yeterince yazılıp çizildiğini düşündüğüm ve şu günlerde yayınına yeniden başlayan "Kurtlar Vadisi" dizisini burada çözümleyecek; yaslandığı karanlık değerleri; yücelttiği silah tapınmacılığını; beslendiği ve beslediği şiddet yanlısı, kıyıcı kültürü eleştirecek; bu ülkenin insanlarına, gençlerine, toplumsal yaşamına verdiği zararları sayıp dökecek değilim. İnsanların ruh ve akıl sağlığıyla en ilgili meslek grubu olan psikiyatrların, durumun vahametine dikkat çekme ihtiyacı duyarak dernekleri aracılığıyla bildiri yayınlamaları bile başlı başına bir alarmdır. Benzerine Türkiye tarihinde kaç kez rastladınız?

Çizgi **Semih Poroy**

Haraca, gaspa emanet edilmiş sokak aralarında, banliyö trenlerinde, varoş semtlerde, lise önlerinde, havaya kurşun sıkılan düğünlerde, töresinin hukukuna kadın kanı akıtan aile mahkemelerinde, bıçak çekilen tribünlerde, karanlık pazarlıkların döndüğü han köşelerinde, sigara dumanına boğulmuş internet kafelerde çekilen her bıçağın, namluya sürülecek her kurşunun "küçük ya da büyük hisseli uzak ortağı" olmayalım.

Kendilerine ve "niyetlerine" ne ad verirlerse versinler, "Kurtlar Vadisi" ekibinin, apaçık bir biçimde şoven milliyetçilik, ırkçılık yaptığını; hukukdışılığı savunduğunu; her çeşit çeteleşmeyi, mafyalaşmayı özendirdiğini; benzerine Hitler Almanyası, Mussolini İtalyasında rastlanabilecek bir süreçle kimlik arayışındaki gençlere, şiddet yanlısı rol modelleri önerdiğini düşünüyorum. Herkesi bu konuyla ilgili sayısız gazete, televizyon haberini; yapılan araştırma ve anket sonuçlarını hatırlayarak hafıza tazelemeye çağırıyorum.

Ülkenin her zamankinden daha fazla, ortak uzlaşma zeminine; farklılıklarımızı tanıma ve birlikte yaşama kabulüne; karşılıklı hoşgörü ve anlayışa ihtiyaç duyduğu bu dönemde, kamplaşmaları körükleyerek kandan kâr edenlerin çıkarlarına karşı, toplumsal dayanışmanın, barışın ve hukukun üstünlüğünün gözetilmesi gerektiğine inanıyorum.

Peki, bu durumda bizler, yani kandan kına yakmayanlar ne yapmalıyız?

Sivil itiraz haklarının her zamankinden çok daha etkin ve örgütlü biçimde kullanılması gereken bir dönemde olduğumuz kanısındayım. Madem liberal bir ekonomide yaşıyoruz ve madem bu ekonominin kuralları yaşama biçimimizi belirliyor; madem

söz konusu olan bir televizyon dizisi ve madem televizyon dizileri varlık nedenlerini "reklamlara" borçlular, bu konudaki en etkin protesto biçiminin, tüketici haklarımızı kullanmak olduğunu düşünüyorum. İster doğrudan böyle diziler çekerek, ister bu dizilerin izlenme oranlarından gelir payı kaparak kandan kâr etmek isteyenlere verilebilecek en etkili yanıtlardan birinin bu olacağını sanıyorum. Bu konuda dikkati ve duyarlığı olan herkesi, "Kurtlar Vadisi" dizisine reklam veren her ürünü, her firmayı, her markayı yaygın ve örgütlü bir biçimde protesto etmeye; imza ve katılımlarla desteklenen etkili bir kampanya oluşturmaya çağırıyorum.

Akıtılan bunca kanı aklayacak deterjanların, katil eli yıkayacak sabunların henüz bulunmadığını unutmayalım. Bu karanlık kâra ortak olmayalım. Sesimizi ve varlığımızı duyurana kadar o marka yağları, yoğurtları, çikolataları, dondurmaları, bisküvileri yemeyelim; o marka sütleri, kolaları, meşrubatları içmeyelim; o marka tencere tavaları, kağıt mendilleri, bebek bezlerini almayalım; o marka çarşaf nevresim takımlarında yatmayalım; o marka mobilyalarda oturmayalım; o telefonlarla konuşmayalım; paralarımızı o bankalardan geri çekelim; bunları yaparken en etkin biçimde herkese duyuralım. Bu kampanyanın başarılı olmasını, birkaç kişinin kişisel ahlakına, vicdanına bırakmayalım; takipçisi olalım, sivil itiraz grupları oluşturarak gelişmelerden sürekli herkesi haberdar edelim. Sevenleri, hayranları, okurları, seyircileri, dinleyicileri olan topluma mal olmuş, tanınmış kişileri, bu kampanyaya destek olmaya ve destek olduklarını duyurmaya çalışalım.

Elbette yalnızca tüketicilere yönelik bir sesleniş değil bu. Türkiye'nin daha demokratik, daha özgürlükçü, daha çağdaş, daha uygar olması amacı ve niyetini taşıyan bütün şirketler, kurumlar, kuruluşların sahip ve yetkililerini, "reklam pastası payını" insan kanıyla karmamaya çağırıyorum. Türkiye'yi hukuksuzluğun, çetelerin, mafyaların, karanlık güçlerin ve emellerin yönettiği bir ülke olmasını haklı göstermeyi; başkasının ölüsünden, kanından, servet, itibar, fedai, çete sahibi olmayı özendirmeyi istemeyen bütün iş adamlarının, reklam veren, reklam yapan dernek ve kuruluş yöneticilerinin aklına, vicdanına, sağduyusuna seslenmek istiyorum.

Yalnızca bir televizyon dizisinden değil, bir başlangıçtan söz ediyorum. Kardeşlerimiz katillerimiz olsun istemiyoruz artık. Komşularımız düşmanlarımız olmasın. Bu şiddet kültürünün aşılması için daha kaç gencin potansiyel katil ya da kurban olması gerekiyor?

Haraca, gaspa emanet edilmiş sokak aralarında, banliyö trenlerinde, varoş semtlerde, lise önlerinde, havaya kurşun sıkılan düğünlerde, töresinin hukukuna kadın kanı akıtan aile mahkemelerinde, bıçak çekilen tribünlerde, karanlık pazarlıkların döndüğü han köşelerinde, sigara dumanına boğulmuş internet kafelerde çekilen her bıçağın, namluya sürülecek her kurşunun "küçük ya da büyük hisseli uzak ortağı" olmayalım.

Elbette bu çeşit dizileri yapan kişi ve kuruluşlar, daha fazla kâr etmek, daha fazla para, güç, itibar ve fedai kazanmak isteyebilirler, ama sizler daha fazla ölü, daha fazla kan, daha fazla tabut istemiyorsanız, bunu bize söylemenizi istiyorum.

Benim şu yaptığım, sivil itiraz adına suya atılan bir taş yalnızca. Umarım sudaki halkalar gibi yayılıp genişler, bize yalnız olmadığımızı, birbirimize yaslandığımızda milyonlar ettiğimizi öğretir.

Biz hiçbir kanala reklam veremeyenler, bir zamanlar "Edirne'den Ardahan'a" diye tanımlanan üzerinde yaşadığımız toprakların haritasının, bundan böyle "Susurluk'tan Şemdinli'ye" diye adlandırılmasını istemiyorsak, verilmiş reklamları adreslerine iade edelim. □

Öykü için bir mola

Galapera Sanatevi, her cumartesi saat 14.30-16.00 arası Reyhan Yıldırım'la birlikte öykü okuma saati düzenleniyor. Çeşitli öykücülerden seçilen öykülerin okunduğu etkinliğin amacı, gün ortasında bir mola verenlere; edebiyat, söyleşi ve dinlence keyfini bir arada yaşatırken, eski ve yeni öykücülerimizin yapıtlarıyla da buluşturmak. Sadece duyurulabilen kitapları değil, duyurulamayanları da tanımalarına katkıda bulunmak. Galapera Sanatevi'nde, gene her cumartesi saat 16.30-18.30 arası, Türk edebiyatının önemli adlarıyla Türk edebiyatı üstüne söyleşiler düzenleniyor.

Çarşamba akşamları ise 19.30'dan itibaren gene dileyen herkesin katılımına açık, serbest söyleşi akşamları etkinliklerin arasında.

Adres: Tünel, Ensiz Sokak, No: 4/2, Beyoğlu. Tel: 245 53 80
http://www.galapera.com/index.html

"Edebiyatı Özleyenler İçin"

Sözcükler 6

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ MART-NİSAN 2007

İlhan Berk
Cevat Çapan
Server Tanilli
Vecihi Timuroğlu
Emin Özdemir
Demir Özlü
Refik Durbaş
Süreyya Berfe
Nedim Gürsel
Cemil Kavukçu
Alova
Murathan Mungan
James Baldwin-
Ayşe Banu Karadağ
Eray Canberk
Alev Bulut
Semih Gümüş
Oğuzhan Akay
Tuna Kiremitçi
Kaan Arslanoğlu
Ayşe Nihal Akbulut
Mukadder Özgeç
Didem Ünal
Zafer Gençaydın
Aydın Boysan-Besim Dalgıç
Gürhan Tümer
Yalçın Aydın Aygiçek
Salih Ecer
Müslim Çelik
Mehmet Yaşın
Ferruh Tunç
Mustafa Köz
Metin Fındıkçı
Selahattin Yolgiden
Halûk Cengiz
Alişan Çapan

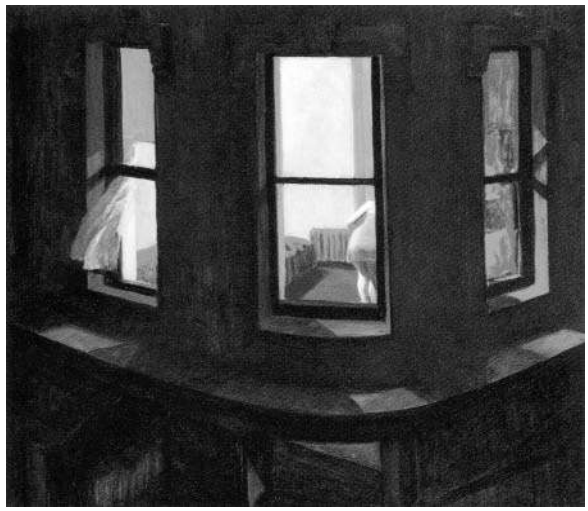
Yazarların Gözüyle Geleceğin Dünyası

"Daha İnsanca Bir Dünya" / Server Tanilli
Bir İstandollu'nun Notları / Alova
Şiir İle Şiirce / Eray Canberk
Öykünün Dil Uçlarında / Semih Gümüş
Sessizlik Kuleleri / Kaan Arslanoğlu
Okur Gözüyle: Bugün Yazılan Şiir

Desenleriyle Şenol Yorozlu

Yazışma adresi: P.K. 57 Üsküdar-İstanbul tfisekci@gmail.com Dağıtım: Yay-Sat

Bu resmin öyküsünü yazar mısınız?

Edward Hopper, *Night Windows* (Gece Pencereleri), 1928

NotosÖykü'den genç yazarlara çağrı.

Öykü yazma tutkunuzu yönlendirebileceğiniz bir alan, kendinizi dışavurabileceğiniz bir zemin bulamıyor, yazdıklarınızı nasıl değerlendireceğinize karar veremiyorsanız, **NotosÖykü** sizin için uygun bir yol açıyor.

NotosÖykü'nün her sayısında duyurulacak bir konuda yazılan öykülerin değerlendirmesi sonunda seçilen bir öykü, dergideki öteki öykülerle birlikte yayımlanacak.

İlk örnekler son iki sayıda yayımlandı.

Genç yazarlar bunu bir yarışma olarak düşünebilir, ama öteki öykücülerle değil, her genç yazarın kendiyle yarışması. İlgi ne çok olursa, seçilen öykü de o denli güzel olur.

Bu sayıdaki konumuz bir resmin taşıdığı anlamlar.

Yukarıdaki fotoğraftan çıkarak yazılıp bize gönderilenlerin değerlendirilmesinden sonra seçilen öykü, **NotosÖykü**'nün Haziran-Temmuz 2007, 4. sayısında yayımlanacak.

Fotoğrafın derinliğine ne denli yaklaşılırsa, yazılacak öykü o denli başarılı olur.

Her ânın, her fotoğrafın ya da resmin öyküsü yazılabilir. Konumuz bir resmin anlattıklarıysa, önce verilmiş bir andan çıkılacak, ama öykülerin başarısı, o ânı sonra kurmacaya dönüştürme ustalığına bağlı olacaktır.

Katılımcıların göz önünde tutması gereken ilkeler

1. Öyküler, editor@notoskitap.com e-posta adresine ya da 0212 252 38 05 numaralı faksa, Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız? başlığıyla gönderilmelidir.
2. Yazılacak öyküler 400-1000 sözcük arasında olmalıdır.
3. Öykülerin son gönderilme tarihi 1 Mayıs 2007'dir.
4. Katılımcılar gerçek adlarını kullanmalıdır.

- Yayımlanmak için seçilen öykünün yazarı 1 yıllık **NotosÖykü** aboneliği kazanır.
- Gerekli görüldüğünde, yayımlanmak için seçilen öykülerin sayısı çoğaltılır.

İnan Çetin

"Atölye"de, *NotosÖykü*'ye gönderilen öteki öykülerin yanı sıra, "Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?" çağrısına gönderilen öyküleri de değerlendiriyoruz. Geçen iki ayda gönderilen öykülerin çokluğu ve düzeyleri sevindiriciydi. Elbette öykülerin bir bölümünü değerlendirebildik bu sayıda. Yer darlığından ötürü değerlendiremediklerimiz de var, ama seçimimizi düşüne taşına yaptık. Gönderilen öyküleri değerlendirirken öznel beğenilerim elbette baskın oldu. Sevindirici olan, pek çok öykünün düzeyinin ortalamanın üstünde olması. Yayımlanabilecek düzeyde öyküler de az değildi, ancak ne yazık ki belli sayıda öyküye yer verilebiliyor.

İlk kez, tanımadığım insanların yazdıkları öyküleri değerlendiriyorum. Umarım, *NotosÖykü*'ye öykü gönderen arkadaşlar yazdıklarımdan alınmaz, ümitsizliğe kapılmaz. Ben de ilk öykülerimi, tanıdığım usta öykücülere, edebiyatçılara okuturken sert eleştirilerle karşılaşmıştım, ama zamanla bu eleştirilerin, uyarıların çok yararını gördüm. Söylemeye çalıştığım şu ki, öznel beğenilerim her ne kadar baskın çıksa da, elimden geldiğince nesnel olmaya çalıştım. Bildiğim, bugüne dek edindiğim deneyimlerden yola çıkarak kimi eleştirilerde bulundum yalnızca. Yararlı olabildiysem ne mutlu.

Gencay Doyran: "Yalnızlık Irmaklarca" gönderilen öyküler arasında ayrı bir yerde. Oldukça sakin bir ses tonuyla anlatılanlar aslında Rilke'nin dizeleriyle duyguların doğal bir dışavurumu. Ancak fotoğrafla neredeyse ilintisiz, çünkü ben anlatıcının mırıldanmaları, içsel konuşmaları sanırım mekânı hiç olmazsa yine Rilke'nin dizelerine göndermeyle betimlemenizi engellemiş. Sanırım yapmanız gereken şey şu olmalıydı: Anlatıcının ya da yazarın sorgulayıcılık ve insan ilişkilerine (evlilik) duyduğu merak, bolca sahip olduğu basit söylemlerin ötesine geçmeliydi. Eksik olan, öykünün yapısı gereği hissedilecek ölçüde bir içsel gerilimdir bana göre. Daha iyi öyküler yazabilirsiniz, yazdığınız metnin üstünde yeterince düşünün; ayrıntıların ne kadarını ne zaman anlatacağınızı, genel, çok bilinen sözlerin metne nasıl yedirilmesi gerektiğini iyi hesaplayın.

Evren Ergör: Öykünüzün finali biraz abartılı olmakla birlikte, son tümce her şeyi açıklayıcı nitelikte. Ancak anlatımda bazı bozukluklar var. Sözgelimi, "onu kollarımın içine koysam" gibi. Dile daha çok özen göstermelisiniz. Coşkulu bir anlatımınız olmakla birlikte, anlattıklarınız uçup gidiyor adeta. Öykünün inandırıcılığı da zayıflıyor. Özellikle dil üstünde biraz daha düşünmenizi öneririm.

"Balıkçı", "Karanlık" adlı öykünüzden ayrı bir noktada. Tek tük de olsa, "Balıkçı"da da bazı dil bozuklukları, savrukluklar var ama üstünde daha çok düşündüğünüz belli. Öyküde inandırıcılık önemlidir, bu konuda daha çok çaba harcamanız gerekir. Sıra dışı konulara gönül indirdiğiniz anlaşılıyor, ancak hem teknik olarak, hem de biçem açısından eksikleriniz var. Bu eksikler iyi bir okumayla kısa zamanda kapanabilir.

Hasan Efe: "Papatya ve Dorular" kısa ve etkileyici diyaloglarıyla dikkat çekici bir öykü. Öykünüz, gönderilen iyi öyküler arasında, ama eksik. Bir dönem öyküsü (12 Eylül) olmasına karşın, o dönemin atmosferini niçin yazmak istemediğinizi anlamadım. Kısacık bir zaman dilimini, bir ânı fazla deşmek istememiş olabilirsiniz, ama ne yaratılan atmosfer ne de 'komutan' ve 'er' yeterince canlı değil. Başka öykülerinizi de gönderirseniz, daha iyi değerlendirme yapılabilir.

Kemal Yıldırım: "Pencerenin Dışı Yağmur" gizemini sonunda açmaya çalışan, ama yine de oldukça ketum bir öykü. Ana fikir açısından, başarılı bir kurgusu var. Dili, "Gezgin bir fotoğrafçının, bu fotoğrafı çekildiği anda, bu şahsın kalbinin durduğu olmuş," tümcesi dışında, sorunsuz. Mekân ve mekânın çağrıştırdığı anıları daha güçlü anlatabilirdiniz, biraz es geçmişsiniz sanki. Kurgudaki başarınız, dildeki özeniniz daha iyi öyküler yazmanızı sağlayacaktır. Başka öykülerinizi gönderirseniz ayrıca değerlendirileceğinden eminim.

Sevtap Ayyıldız: "Yalnızlık Yörüngesi"ni okurken daha iyi öyküler yazabileceğinizi düşündüm. Dilde ve kurguda belli bir olgunluğu yakaladığınız görülüyor. Biraz daha dikkat: bir kadının duygularını anlatırken fazla iç dökmüşsünüz. Oysa, öykünüzü daha güçlü bir anlatımla zenginleştirebilirdiniz. Diliniz temiz ve duru. Öteki öykülerinizi bekleyeceğiz. *NotosÖykü* de göndereceğiniz öbür öykülerinizi değerlendirecektir.

Tuğba Karaduman: "Karabasan" kısacık bir anımsama ânını anlatmasına karşın, aslında bir hapishane öyküsü. Dolayısıyla, mekânın iyi betimlenmesini, öykü kişisinin içinde bulunduğu büyük harflerle yazdığınız duvarların soğukluğunu duyumsamak isterdim. Biraz acele etmişsiniz sanki. Öykü türünün gereklerini yerine getirdiğinizde, bu öyküde olduğu gibi, ilginç buluşlarınızla daha başarılı öyküler yazabilirsiniz.

Üzeyir Lokman Çaycı: Başarılı bir öykü "Acılar Karla Kaplanırken". Öykünüz yayımlanmaya yakın, ama belki başka öykülere. Yaratılan atmosfer iyi olmasına karşın, öykünüzün fazla naif olması ve anlatımının eskimişliği bu atmosferi zayıflatıyor gibi. Bir de

www.notoskitap.com

Geçen sayıda *NotosÖykü*'nün bir internet sitesi hazırlığından söz etmiştik. Bu konu doğrudan okurlarımıza dönük. Çünkü *NotosÖykü* ile Notos Kitap Yayınevi'nin internet sitesi, bizi öncelikle okurlarımızla interaktif ilişki kurma kaygımız nedeniyle ilgilendiriyor. Yoksa bir siteye niçin gereksinim duyalım? Böyle bir site hazırlığını bir süredir yürüten arkadaşların sorunları kayda değer adımlar atmamızı önledi. Gecikmiş olduk. Biz de kendi yakın çevremiz içinde yeni bir hazırlığa başladık. Yakında okurlarımıza da siteyi adım adım tamamlayarak göstermeyi amaçlıyoruz. Bir de şu var: **www.notoskitap.com**'u herhangi bir yayınevi sitesi gibi düşünmüyoruz...

"da" sözcüğünü kimi zaman gereksiz kullanıyorsunuz. Bu da hem okumayı zorlaştırıyor, hem de anlatım bozukluğuna yol açıyor. Size şunları okuyun, bunları okuyun ya da buna benzer önerilerde bulunmayacağım, çünkü öykü üstüne epey düşündüğünüz, çaba harcadığınız görülüyor. Yeni öykülerinizi bekleyeceğiz.

Aykut Ertuğrul: Öykünüzü okurken eylemlerin, durumların, tutumların ve duyguların savrulup gittiğini hissettim. "Hüsnü'yü Kurtaralım" kendi duyusal iştahını doyurmak isteyen birinin elinden çıkmış ama bunu hissetmek oldukça güç. Anlatıcı hissettiklerini ya da düşündüklerini abartıyor. Böylece öykünün fiziksel nitelikleri, birbirine benzer duyguların art arda sıralanışı içinde boğuluyor. Diliniz düzgün ama öykünüz zaman zaman inandırıcılıktan uzaklaşıyor. Benzetmelere dikkat, derim.

Deniz Tekin: "Renksizliğim"i kurarken fotoğraflardaki karakterlere dikkat etmişsiniz ve fotoğrafın kahramanlarını anlatmakta güçlük çekmemişsiniz. Ancak kurgusal bir aksaklık göze çarpıyor. Öykünüz oldukça kısa, bu yüzden 'ben' anlatıcı bir çalım gelip geçiyor. Ne mekân duygusu ne de anlattıkları derinleşebiliyor. Açıkçası, yüzeysel. Anlatımınızı zenginleştirmek için size yakın gelen usta yazarları okumanızı öneririm.

Eylül Başak Tuncel: Temiz bir diliniz var. Ancak 'yabancı' karakteri yeterince canlı değil. Mekândaki herhangi bir dekordan farksız gibi. Yaratmak istediğiniz atmosferi güçlü kılmak için yeterince üstünde çalışmamışsınız gibi geldi bana. Anlatıcıyla 'yabancı' arasında yaşanan diyalogları dakikası dakikasına anlatmışsınız ama bu biraz zayıf kalıyor. Kurduğunuz tümceler üstünde iyi düşünün, daha etkileyici öyküler yazdığınızı göreceksiniz.

Fatma Nihal Çalışkan: Belki bir rastlantıdır, "Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?" çağrısına gönderilen öykülerde ağırlığını en çok hissettiren sorun, sanki alelacele kaleme alınmış olmaları. Bunda elbette kısıtlı bir zamanda yazılıp gönderilmeleri zorunluluğunun payı çok. "Kara Kilit" de dil bakımından sorunsuz, ancak kısa olmasına karşın, kısa öykünün bence en önemli özelliklerinden biri olan yoğunluğu barındırmıyor. Bu niteliğe ulaşmanın en iyi yolu sanırım daha çok okumaktır. "Kara Kilit"in pek çok yazar tarafından işlenmiş, oldukça bildik bir konusu var. Elbette konu seçiminizi eleştirecek değilim, ama pek çok kez işlenmiş bir konuyu fotoğrafla yeterince ilişkilendirememişsiniz, öte yandan bir çırpıda öyküyü okura özetler gibi anlatmışsınız. Oysa kısa öykünün en önemli özelliği etkileyici olmasıdır. Bu da, yazınsal estetikle olur. Bir bütün olarak öykü teknikleri üstünde daha ayrıntılı düşünmek ve okumak daha iyi öyküler yazmamızı sağlar. Kurgu, dil, olay örgüsü, yazınsal mimari vb...

Melik Kürekçi: "Bu Fotoğrafın Öyküsü" daha baştan sorunlu başlıyor. Anlatım bozuklukları öykü boyunca yineleniyor. Birkaç örnek vereceğim:

"Bir zamanlar topal balıkçı babamın Fransa sokaklarında elleri ceplerinde dolaştığına bir tek o inanıyor."

"... babamın 'Fransa! Fransa!' diye sayıklayıp, uykusundan düştüğünü anlatırdı."

Örnekler çoğaltılabilir. Bir kişi uykusundan düşmez, yatağından ya da yattığı yerden düşer. Elbette bunları biliyorsunuz ama sanırım siz de aceleci davranmışsınız. Öyküyü yazdıktan sonra bir süre uzaklaşmak, sonra tekrar okumakta yarar var.

Merve Yakut: "Huzursuz Beste" kurgusal bakımdan oldukça başarılı bir öykü. Fotoğrafla ilintili daha iyi öyküler olmasaydı yayımlanabilirdi. 'Behçet' karakterinin daha canlı, atmosferin daha da etkileyici olmasını bekledim, çünkü öykünün kurgusu buna elverişli. Elbette bu öznel bir düşünce, eleştiri değil. Bir öykünün nasıl kurulacağını biliyorsunuz, ama gereksiz yükleri kaldıramayacağı üstünde fazla düşünmemişsiniz sanki. Bir tümce bile öykünün akışını bozabilir.

Yeni öykülerinizi gönderin, mutlaka değerlendirilecektir.

Ömer Berkay: Öykünüz adeta anlattıklarınızla donuklaşıyor. Çelişkiler, gerilim, atmosfer yitip gidiyor. Gönderilen öykülerin birçoğu için bunu söylemek mümkün, bu nedenle, yüzeysel hatta gülünç görünen olaylar ya da durumlar kurguya geçirilirken yüzeysel olayların, durumların arkasında neler olduğu en azından sezdirilmelidir. Bir olayı, durumu anlatmak, üstelik düzgün, temiz bir dille anlatmak öykü için yeterli değildir.

Sizin de diliniz oldukça temiz, ama öykü teknikleri üstüne düşünmenizi ve okumanızı öneririm. Estetik kaygılar da bunun başında gelir.

Recep Avcu: "Yüzleşme" çok anlatan, anlattıklarını yineleyen bir öykü. Dört sayfada ne anlattığınızı, karakterin hangi davranışlarını, duygularını,

düşüncelerini nasıl aktartığınızı düşünün. Fazlalıklardan arınmış, kuşatıcı bir dil kullansaydınız başarılı olabilirdiniz. Yeni öykülerinizi görmemiz, değerlendirmemiz gerekiyor.

Ruşen Perinçek: "Foto-Graft" için söyleyeceklerim öteki öyküler için söylediklerimden oldukça farklı olacak. Tutkulu bir diliniz var. Akıcı ve etkileyici tümceler kuruyorsunuz, sözcükler üstünde düşündüğünüz belli. Ama tırnak içine aldığınız ve öykünün omurgasını oluşturan metinler fazla şairane. Öteki öykülerinizde bundan kaçınmalısınız.

Sedat Palut: "Sessizlik" fotoğrafla güçlü bir bağ kuramamış. Daha da önemlisi, finaldeki belirsizlikle daha önce hiç hissedilmeyen merak duygusunu uyandırması, kurgularken iyi düşünülmediğini gösteriyor. Kimi yerde "de" "da" sözcüğünü "te" ya da "ta" eki gibi kullanılmasının dışında dilinizde bir sorun yok. Anladığım kadarıyla klasik öykü anlatımına yakınsınız. Çeşitli biçimler ve biçemler deneyen çağdaş yazarları da okumanızı öneririm. Kurgu da size yarar sağlayacaktır.

Seyda Gökaltay: Öncelikle yazdıklarınızla fotoğraf arasında bağ kurmak güç. "Bar" sözcüğü ya da Ayhan'ın tuvalete gitmesi yeterli değil, sanırım siz de bunu kabul edersiniz. Soru işareti, ünlem ve virgülden sonra sonra niçin nokta kullandığınızı anlamadım. Yazım kurallarına göre, noktadan önce virgül kullanılmaz, soru işareti ve ünlemden sonra da ya üç nokta kullanırsınız ya da kullanmazsınız.

Öykünüz bir sohbet biçiminde, rahat anlatılmış ama bence bu yeterli değil. Durum ya da olayın geçtiği yerin atmosferini ya da kişileri daha iyi betimlemeniz gerekir. Bir meseleniz de olmalı, oyun ya da başka bir şey.

Şebnem Korkmaz: "Sarhoş Portreler" yer yer güzel benzetmelerle farklı bir atmosfer yaratıyor. Ancak bazı paragraflarda bu benzetmeler fazla abartılı duruyor. Böylece öykünüzün yapısı bozuluyor neredeyse. Fotoğrafın hakkını vermişsiniz ama abartılı benzetmelerden kaçınırsanız daha iyi öyküler yazabilirsiniz. Yeni öykülerinizi görmek isteriz.

Yılmaz Yılmaz: Öykünüzde yer yer deneme tadı var, başarılı da. Kullandığınız dil günlük dilin ötesine geçemediği için, sanırım yazınsal dili es geçmişsiniz. Kısacık öyküde çok şey anlatıyorsunuz, konudan konuya geçerken anlattıklarınız yeterince derinleşemiyor. Ayrıca bir tümce içinde bazen art arda aynı sözcükleri de çok kullanıyorsunuz. Kısa öykünün nasıl anlatılması gerektiğini iyi analiz ederseniz, daha iyi öyküler yazabilirsiniz.

Yusuf Unay: "Terzi" başlangıçta iyi kurgulanmış duygusu uyandırmasına karşın, ilerledikçe bu duyguyu yitiriyor. Oldukça temiz bir diliniz var, anlatımınız da düzgün. Biraz aceleci davranmışsınız sanırım, öykü bitmemiş gibi. Final oldukça zayıf kalıyor, daha doğrusu finale varmadan kesip atmışsınız. Öyküde boşluklar bırakmanızı eleştirmiyorum, yanlış anlamayın, ama bitmemişlik hem kurguya hem de öykünün başarısına zarar veriyor. Bundan sonra yazacaklarınızda daha sabırlı davranmalısınız.

Zeynep Kuş: Geçmişi anımsatan fotoğraf üzerinden kurduğunuz "Güvercin Geçidi" öykünüzde anlatıyorsunuz sürekli ama öykü sezdirdikleriyle güçlenir. Kurgusu da zayıf. Sözgelimi anlatıcının anne ve babası arasında geçenler canlanmıyor okurun kafasında. Bir sohbet havası var yalnızca. Kurgu ve anlatım üstünde biraz daha düşünmenizi ve daha çok usta öykücüleri okumanızı öneririm. Kolaylıkla üstesinden geleceğiniz eksiklikler.

Gülsen Odabaşı: "O, Hiç Olmadı ki!" on bölümde anlatılmış. Kısa bölümler birer sahne yaratmaya aday, ancak bu niyet ne yazık ki öykü boyunca gerçekleşemiyor. Gerçekleşememesinin ardında bir neden olsa anlaşılabilir, ama böyle bir neden de yok. Yer yer dilde de sorunlar var. Örneğin, "Ben onun gözleriyle zaten olmuştum," gibi.

Orhun Veli Batu: Yazınsal nitelikler taşımayan bir dille yazılmış "Cevdet Bey". Bu yüzden başarılı sayılabilecek kurgu ve olay örgüsü etkisini yitiriyor. Yazınsal dil, estetik üstüne biraz düşünün. Aklınıza hemen gelen sözcükler, tümceler kullanırsanız, anlatmak istediğiniz konu da bir şey anlatamaz.

Müge Yılmaz: Gönderilen öykülerin birçoğunda baş gösteren sorun sizin öykünüzde de görülüyor. Anlatmak istediğiniz olay, duygular, durumlar çok yüzeysel kalıyor. Arka planda gizlenmiş hiçbir şey yok sanki. Anlatıp rahatlayayım mantığıyla yazmadığınız açık ama biraz daha önemsemelisiniz, üstünde daha derinlemesine düşünmelisiniz. Okuduğunuz öykülerden yola çıkarak eksikliklerinizi kolayca görebileceğinizi sanıyorum. Usta yazarları okurken öykü teknikleri, anlatım biçimleri, kurgu vb. hakkında kafa yormalısınız.

Arzu Uzun Osman: Öykünün geçtiği mekân yatak odası. Geçmiş acı bir olayın çevresinde biçimlenirken, bu olay nedense hiçbir çelişkiye yer bırakmadan adeta üstünkörü anlatılıyor. Kurgu yerli yerine oturmamış. Yazarın meselesi havada kalıyor. Öykünün etkisi kısalığında yatar, bu da ancak ve yalnızca kullanacağınız dil

ve öykü tekniklerini iyi kullanmanızla aşılabilecek bir sorun.

Bülent Aslan: "Terminal", kurgusuyla başarılı bir öykü. Düş-gerçeklik ikilemi, öykünüzü canlı kılıyor. Fotoğrafın hakkını vermişsiniz ama öykünüzdeki, benim görebildiğim, iki eksiklikten söz edeceğim. İlki, dil. Cömertçe kullanıdığınız sözcükler, kurduğunuz tümceler zaman zaman öykünün dokusunu zayıflatıyor. Kısa zaman aralığında yarattığınız düş-gerçek gerilimiyle birlikte, salt anlatıcının duygularını, ruh durumunu anlatan tümcelerin fazlasıyla şairane olması bu gerilimi örtüyor. İkincisiyse, öykünüzün yapısıyla ilgili. Öykünüzde yaratmaya çalıştığınız boşluklarda sorunlar var. Kuşkusuz, bir öykünün nasıl kurulacağını biliyorsunuz, gereksiz yükleri kaldırmayacağını da. Önerim, gereksiz sözcüklerden, tümcelerden, benzetmelerden uzak durmanız.

Emir Ali Tercan: "Baş Döndürücü Bir Dostluk Hikâyesi" yalın diliyle dikkat çekici bir öykü. Dilinde, bir iki küçük hatanın dışında, bir kusur yok. Üstünde iyi düşündüğünüz, dile önem verdiğiniz belli, ama öykü bitmemiş sanki. Size önerebileceğim tek şey, daha çok okumanız. Dünya ve Türk edebiyatından iyi örnekler seçerek daha çok öykü okursanız, daha iyi öyküler yazdığınızı göreceksiniz. *NotosÖykü*'nün ileriki sayılarında öykülerinizi okumaktan sevinç duyacağım.

Cem Çağlar: Yerel ağızları iyi kullanmışsınız öykünüzde. Temiz bir diliniz var. Ancak, kurgusu zayıf. Başarısız bir öykü değil, ama öteki öyküler arasından sıyrılamıyor. Anlatmak istediğinizi elbette istediğiniz, benimsediğiniz biçimde anlatırsınız, seçiminize dair bir eleştiri getirmeyeceğim. Ancak bir nesneyi kişileştirirken bir meseleniz olmalı, öykünün arka planında gizlenmiş amacınızı sözcüklerle daha iyi yansıtmalısınız. Böylece, hem kurgusal hem de dil bakımından daha iyi öyküler yazabilirsiniz. □

Barış Behramoğlu'nun yeni romanı...

İlk romanınız Su Gibi'den sonra ne yazıyorsunuz? Neler yazmayı tasarlıyorsunuz?
Su Gibi'yi neredeyse tamamlamaya yaklaştığım sıralarda başladığım bir projeyi sürdürüyorum. *Su Gibi*'den farklı olarak, günümüzde değil, geçmiş tarihin bir zaman diliminde, Sina Çölü dolaylarında ve Kümran El Yazmaları'nın bulunduğu bir coğrafyada geçiyor hikâyesi. Biraz gerçeküstü, biraz fantastik, biraz masalsı bir kurgusu var diyebiliriz ve epeyi bir çalışma, araştırma gerektiriyor. "Büyüklere Masal" tadında... Kitabın ilk seksen sayfası tamamlanmış olsa da bu aralar duraksama ve biriktirme dönemindeyim. *Su Gibi*'den farklı olarak epeyice uzun bir roman olacak gibi gözüküyor. Dolayısıyla fazla dağılmadan sadece bu kitaba yoğunlaşmış durumdayım. Bunun yanı sıra kısa kısa not aldığım taslak halinde bekleyen iki üç kitap konusu var.

Hangi yazarları okuyorsunuz? Etkilendiğiniz yazarlar var mı?
Genellikle hümanist değerleri temel almış yazarları beğenmekle birlikte takip ettiğim ve beni kitaplarının içerisine çeken ve etkisinde bırakan pek çok farklı üslupta yazmış yazar sayabilirim. Benim için yazardan çok kitabın bende bıraktığı iz daha önemli. Samimiyet ağır basıyor. İhsan Oktay Anar, Reşat Ekrem Koçu, Bahiyyih Nakhjavani, Gabriel Garcîa Mârquez, gibi yazarlar benim gerçekten vazgeçemeyeceğim kalemler. Arada okuyup çok keyif aldığım kitaplar oluyor. Kitap diyorum çünkü her yazarın her kitabı bende aynı lezzeti bırakmıyor. Bu nedenle etkilendiğim yazardan çok kitap ve öykü adı vermeyi isteyebilirim.

Kendi kuşağınızdan kendinize yakın gördüğünüz yazarlar...
Kimseye yakın görmüyorum. Okuduklarım bende değişik hoş izlenimler bırakasa da kendi kuşağımdaki yazarlara bir benzerlik veya kalemdaşlık kuramıyorum.

MEKTUP

Dergi okurken mutlu olmak

Radikal Kitap'ın ekinde mailinizi bulduğumda çok sevindim. Bu arada ellerinize sağlık.*NotosÖykü* edebiyatı o fazla nemli havasından çekip çıkarıp nefes aldırmış. İnsanın bir edebiyat dergisi okurken mutlu olması tuhaf şey, samimiyetle. Size üç öykümü yollayıp fikrinizi merakla bekliyorum.

Gülay Işık

"Bir edebiyat dergisi okurken mutlu olmak" sözünüz öylesine olağanüstü ki, bizi de geçen iki ayda en çok mutlu eden söz oldu. *NotosÖykü* şimdiden böyle bir sözü hak ettiyse, doğru başlamışız demektir.

Farklı olmak...

NotosÖykü edebiyat dergisinin yazın dünyasına katılması beni çok sevindirdi. Hemen bayilere koştum almak ve okumak için. Elbette derginin çıkması beni ne kadar sevindirdiyse de, öznel eleştirilerim de olacak. Bu kadar iddialı çıkan bir dergi, beni hayal kırıklığına uğratmadı dersem kendimi aldatmış olurum. Keşke bu dergi, diğer dergilerden farklı ve daha iyi olsaydı. Mizampaj ve konuları beni tatmin etmedi; bir yenilik göremedim. *NotosÖykü* logosunun karekteri naif, kibar ve de sanat dergisini andırmıyor: soğuk duruşu var, mıknatıs gibi çekmiyor. Derginin ana kapağına giren yazılarda yığılma ve dengesizlik var. Bayiye gittiğimde, dergi çekmedi, çarpmadı, al demedi. Soğuk bir duruşu var. Oysa yeni çıkan *K* haftalık edebiyat dergisinin bile kendine göre bir farklılığı, duruşu var. *K* logosu bile uzaktan ilgi çekiyor, çarpıyor. Duruşuyla "bu edebiyat-sanat dergisi" diyor. İkincisi; baştan sona kadar bütün sayfaların ortaya gelen bölümü iyice birbirine yapışmış şekilde. Sayfaların sol ve sağ kenarlarındaki boşluklar dengesiz. Ayrıca sayfalardaki konu başlıkları olsa daha iyi olurdu. Bazılarına konmuş, bazılarına konmamış.
Sayfa spotları da dengeli değil: kimi yukarıda, kimi üstte, kimisi ise ortada. Sayfalardaki resim kadrajları da dengesiz, iyi kullanılmamış.
Dergide daha etkili öykü ve de değerlendirmeler olmasını isterdim.
Yukarıdaki eleştirilerime bakıp da, beni yanlış anlamayın, yeni çıkan ve iddialı bir derginin diğerlerinden farklı olmasını isterdim, ama yine de zaman geç değil. Eksikler giderilirse, hatalar telafi edilirse, inanıyorum ki dergi daha sağlıklı ve okunur olacaktır. Elbette ilk çıkma heyecanı diyorum ben bu aksaklıkları. Her şeye rağmen eleştiri ve önerilerimi saygınlıkla karşıladığınız için teşekkür ederim. İnanıyorum ki bu dergi daha iyi olacaktır.

Munis Ak

NotosÖykü'nün övgüler yanında yergilerle de tanışması bizi sevindirir. Eleştirilerinizde haklı yanlar var; tamamıyla bakış açısı farklılığından, bize çok uzak gelen yanlar da. Sözgelimi, özellikle 1. sayıdaki cilt sorunu yüzünden ortanın iyi açılamaması 2. sayıda büyük ölçüde azaldı, üçüncü sayıda sanırız daha da iyi olacak. Ama kapak ve logomuzun, sizin verdiğiniz ***k*** örneği yanında bir edebiyat dergisine uygun düşmediği biçimindeki eleştiriniz de, sanırız bambaşka bir anlayışı anlatıyor.

NotosÖykü heyecanı...

Notos'un anlamı nedir diye araştırdım. Dergide de yazıyor. En önemli dört rüzgârdan biriymiş Notos. .... Çocukluğumdan beri kıyıları çarparken şahlanan dev dalgaların gümbürtüsünü dinlemeyi, iki yana yalpa vuran Deniz Hatları İşletmesi'nin o vefakâr vapurlarına binmeyi o kadar özledim ki. *Notos*'u da çok sevdim. Şimdiye değin eksikliğini duyduğum pek çok yenilik ve bakış açısı var *Notos* sayfalarında... Gerçekten de sunuş yazısında belirttikleri gibi "kendine özgü içeriği, biçimi, havasıyla edebiyat dünyamıza sıcak bir rüzgâr" estirecek gibi görünüyor *Notos*. En azından benim için öyle. Bakın size öykümün öyküsünü de anlatabilirim, neler yaşadığımı:
– *Notos* çıktı mı?
– Hayır bayan Şubat'tan önce gelmez.
Kadıköy'e her inişimde iskeledeki gazete bayisine uğrayıp sormadan edemiyorum. Hem de günde iki kez. En sonunda 27 Ocak Cuma akşamı bayi gülerek uzatıyor dergimi bana. Heyecandan elim ayağım tutmuyor. Trafik ışıklardan uçarak geçerken bir yandan da dergimi kuşatan jelatini açmaya çabalıyorum. İkinci ışıklar ve işte yıllardır Münir Nurettin şarkıları ile gönlümüzü okşayan o tam köşedeki müzik dükkânını ve yanındaki derme çatma kulübede gazete satarak geçimini sağlayan yaşlı kadıncağızı Kadıköy tarihinden silen o üç katlı devasa simitevi. Hemen bir çay alıp seriliyorum en yakındaki masaya. Heyecanla öyküsü yayımlanan öykücülerden biri olabildim mi diye çılgın bir merakla çeviriyorum yaprakları. Evet işte orada ismimi okuyorum.
Aman Tanrım, diyorum bütün bu değerlendirmeler benim öyküme mi yapılmış. Çıkmamış ama epeyce olumlu bir değerlendirme yazısı; öyküm çıkmışçasına sevindiriyor beni. .... İşte hepsi bu. Ben o olumlu değerlendirme yazısını okuduğum günden beridir, sürekli okuyorum ve öyküler yazıyorum. Edebiyatın sanatın içimizdeki boşlukları dolduran, bungunluğu azaltan en iyi çare olduğuna da inanıyorum artık, deneysel olarak yaşamış biri olarak.
İşte bunun için *Notos*'u daha çok sevdim. Yazılan her bir öyküyü incelikle değerlendirdikleri için. Elbette değerlendirmeye giremeyen öykücüler de olmuştur, ancak onlar aslında kendi hatalarını bilirler. Ve sanırım ve dilerim

günün birinde onların da öyküleri hak etmiş olduğu değerlendirmeyi alır. Okumalı, okumalı daha çok okumalıyız.

Hatice Emel Dinseven, İstanbul

NotosÖykü için duyduğunuz heyecan, umarız sizde güzel öykülere dönüşür. Sözlerinizdeki coşku aşırı bulunabilir, ama bir edebiyat dergisi çıkarmaya kalkışanlar da ara sıra böyle yüreklendirici yaklaşımlara gereksinim duyar.

Sayfa düzeni...

Merhabalar ben bir öğretmen arkadaşım vasıtası ile derginizle tanıştım ve hakikaten çok beğendim. Şimdiye kadar öğrencilikten dolayı sürekli takip ettiğim bir dergi olmadı. İnşallah *NotosÖykü* bu anlamda ilk olacak. Size mesaj yazmaktaki amacım derginin sayfa düzeni hakında duyduğum rahatsızlığı dile getirmek. Bana göre dergi sayfalarında cilt kısmı için ayrılan yer yetersiz. Dergi sayfalarını katladığımda bazı sayfalar okunmuyor ve bu beni ciddi anlamda rahatsız ediyor. Basit bir durum ama bence derginiz daha rahat okunmalı.

Ayşe Güçyeter

Sözünü ettiğiniz cilt sorununda haklısınız. Ne yazık ki bazı teknik sorunların çözümü bizde kolay olmuyor. 2. sayıda biraz çözülen bu sorunu, sanırız 3. sayıda tam çözmüş olacağız.

Düzenli yazma...

NotosÖykü sayesinde düzenli yazı alıştırmalarına başlamış oldum. Bunun için emek verenlere teşekkür ederim. Acemi kalemimle rahatsızlık verdiğim için ise özür dilerim. 29 yaşında bir insan için bu yazdığım hiç de iyi değil. Daha iyi olmalıydı. Ama göndermekten de kendimi alamıyorum. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Övünç Kaya Erdem

Biz her yazılana değer veriyoruz. Ama yazılanlar bazen çok işin başında, acemi olur, bazen ustaca. Önemli olan, daha iyisini yazmaya, yapmaya çalışmak. Belki yazmak da zorunlu değil de, asıl olan okumak. Okumadan yaşayamamak...

DUYURU

Kitap ekleri arıyorum

Gazetelerin yayımladıkları kitap ekleri ile birkaç süreli yayının aşağıda belirttiğim sayılarını arıyorum. Elinde olan ya da nerede bulabileceğimi bilenler için:
esdaekosos@superonline.com

Tunç Tayanç

Birgün Kitap, 3, 4, 6, 15
Akşam Kitap, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9 ve –hâlâ çıkıyorsa– sonrası
Sabah Kitap, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10
Vatan Kitap, 3, 4, 5, 14, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 30, 33
Cumhuriyet Kitap, 7, 39, 13 516
Dünya Kitap, 30, 54, 73, 92
Defter, 18
Eski, 24
Kılavuz, 41
Kitap-lık, 5, 17, 18

www.elyazmasi.org

adresinden ulaşabileceğiniz, "yaşamsal öğreti" sloganı ile yayın yapan bir internet yayınımız var. Bu yayında edebiyat başlığı içinde bol bol öyküler yayımlanmakta ve yayınımız yeni yazarlarını aramakta.

Tunca Üçer

Mitos Boyut Yayınları

Dramatik Yazarlık ve Oyunculuk sınavlarına hazırlık kurs kayıtlarına başlamıştır.

Ayrıntılı bilgi için

www.mitosboyut.net

MERAKLISINA

Acil ihtiyaçtan, gözüm gibi sevdiğim, aşağıda künyesi ve resmi bulunan takım satılıktır.

Tarih ve Toplum dergisi
40 cilt takım
Fiyatı: 3500 YTL

okko2006@gmail.com

Filiz Kaynak, Murat Günaydın, Arzu Arslan. Öykü çevirileri için *AdamÖykü*'de zaman zaman birlikte olduğumuz günlerden sonra, sizi arıyorum.
Semih Gümüş

NotosÖykü'yü bulamıyor musunuz?

Okurlarımızdan *NotosÖykü*'yü yaşadıkları yerde bulamadıkları biçiminde uyarılar da alıyoruz. Dergimiz şu anda YaySat aracılığıyla bütün Türkiye'de dağıtımı yapılan az sayıdaki edebiyat dergisinden biridir. Yaklaşık 800 noktada bulunuyor. Gene de bulamıyorsanız, şunları yapmanızı bekliyoruz: Hemen yakınınızdaki bayide bulunmuyorsa, gözden kaçırdığınız bir başka bayide satılıyor olabilir: aramak gerekebilir. Sonra da bulunduğunuz yerdeki bayiyi*NotosÖykü*'yü satma konusunda istekli olmaya yönlendirebilirsiniz.

Ad .....

Soyad .....

Adres .....

.....

Semt ..... İlçe ..... Şehir .....

Posta kodu .....

Telefon ..... E-posta .....

Abonelik tercihi ❑ 1 yıllık (altı sayı) abonelik 45 YTL ❑ 2 yıllık (on iki sayı) abonelik 80 YTL

Yurtdışı 1 yıllık 40 € – 2 yıllık 75 €

Ödeme tercihi

❑ Havale/EFT
Garanti Bankası
Semih Gümüş
068-6612006 numaralı hesaba
abonelik ücretini yatırabilirsiniz.

❑ Posta Çeki
5287565 numaralı hesaba
abonelik ücretini yatırabilirsiniz.

Başlangıç sayısı ❑

Bu formun aslını ya da örneğini doldurup 0212 252 38 05 numaralı faksa gönderiniz.

NOTOS
ÖYKÜ